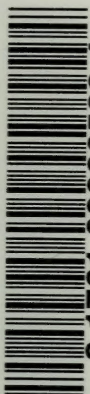
3 1761 08820522 4

СРПСКЕ

НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ

СКУПИО ИХ И НА СВИЈЕТ ИЗДАО

ВУК СТЕФ. КАРАЏИЋ

КЊИГА ПРВА,

У КОЈОЈ СУ РАЗЛИЧНЕ ЖЕНСКЕ ПЈЕСМЕ

(ДРЖАВНО ИЗДАЊЕ)

БИОГРАД
ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1891

ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ

ПЕСМА	СТИХ	СТОЈИ	ТРЕБА
8	4	кано	коно
112	14	лијегла	лијегала
127	11	старог	сретног
151	7	ти си	ти се
246	10 и 13	ватром	ветром
298	10	припаше	припашем
300	11	у код	и код
344	7	је од	од
345	33	скупила	сакупила
«	60	одсједнулу	одсједнули
432	3	зунце	сунце
455	6	могах	могох
456	10	с'јме	см'је
462	4 и 9	цркли-	цкрли-
480	41	врате	врата
«	45	Пасплела	Расплела
493	2	од	до
499	10	ти са	ти се
530	3	Што се	Што си
539	33	лицке	ликце
542	10	четире	четири
619	9	вшенице	вшеница
664	13	пофатати	пофитати
728	6	ми му	ли му
764	3 и 6	се	си

РАЗЛИЧНЕ

ЖЕНСКЕ ПЈЕСМЕ.

ПРЕГЛЕД

ПОСВЕТА, ПРЕДГОВОР И ПОГОВОР ПРВОЈ КЊИЗИ ПРВОГ ИЗДАЊА (БЕЧ, 1814).

БЛАГОРОДНОЙ ГОСПОЖИ

МАРИИ

ОТ

СТАНИСАВЛЬЕВИЋ,

ЗА ЗНАК ВОВЄКИ НЕЗАБОРАВЛЬЕНЕ БЛАГОДАРНОСТИ, И
ГЛУБОЧАЙШЕГ ВИСОКОПОЧИТАНИЯ

ПОСВЕЋЕНА

Благородна госпоже,

Мени милостива и високопочитаема!

Код льуди, кои што пишу и чрез печатньу на свиет издаю, обично є да своя дєла посвећую: или своим Благодєтельима, за знак благодарности за получена благодєяния; или своим приятельима, за знак льубови и приятельства; или (што є найчесће) великим и могућним льудима, да би од ньи што из ласкати и получити могли.

Я, истина приятелья имам, кои су ми врло мили и драги; а и ласкати, кад є већ тако обично и нуждно на свиету, имао би коме; али я свему томе предпочитуем оно найвеће благодєяние, кое сте ВИ мени учинили; и благодарност, кою сам я ВАМА за оно вечно дужан.

Прие четири године дана, кад е мене найвећа нужда, коя смертнога на овоме свиету постигнути може постигла, (кад ме болест у убожеству напала) онда су мене презрели и оставили сви мои приятельи и доброжелательи, кои су, док сам я здрав био и ньи служити могао, мене льубили, посвоявали и златна ми брда обећавали. — У таковом бедном состоянию прешавши я из отечества моега у Цесарию да се лиечим, морао сам подлећи свим нуждама, коима су найнесрећнии льуди овога свиета подложни, морао сам и ту у болници Ново-Садской (из милости Сербскога общества) льета 1810-га зиму презимити. Онда сте ВИ Благородна Госпоже! мени, кад сам хотео у топлице поћи, щедро даровали 150 форинти. Мени као едноме найбеднием у човеку, коега никад прие, до онда, нити сте чули, ни видили! О редки значе добродетельи, и сердца чувствителнога к беднима! Но може какав неискусан рећи: имали сте доста пак сте и дали; Ние туда, не: добро не чини онай кои може, него онай кои чувствуе радост учинити га. Я сам онакова, последньом бедности уздишућа прошения, као што сам ВАМА поднио, подносио льудима, кои би годишньим приходима ВАШЕ имение изплатити могли; пак — —

Од онда већ, милостива Благодетелце моя! како сте ми оно найвеће благодеяние учинили, ни есте ме више ни видили, нити сте што о мени чути могли; ербо различна обстоятелства мени су препятствовала, макар само са три благодарне риечи, кипећу благодарност сердца мога ВАМА од части показати; и наравно сте ВИ морали већ одавно помислити, да сам я, као неблагодарни син и последньи човек, ВАШЕ благодеяние заборавио.

Како год што сте ВИ мене уверили да іошт има (премда є риедко) медьу льудима сердца и чувствителни и пуни милостивога сожаления к бедним и страдаюћим, тако я сад да би уверио ВАС, да се получено благодеяние риедко заборавльа, усудио сам се ову малу простонародньу Сербску Песнарицу посветити ВАМА, а особито ВАМА, као бодрой Рачителници и щедрой Благодетелници Сербски Муза. Примите милостива, и Благородна именом и сердцем Госпоже! овай мали труд, за знак вовеки незаборавльене благодарности и глубочайшег високопочитания, од онога, кои ВАШОЙ щедрой милости препоручуюћи се, с найвећим високопочитанием, и преко гроба називати се жели

ВАШЕГА БЛАГОРОДИЯ
нижайши слуга
Вук Стефановић.

У Виени
25-га Януария
1814.

ПРЕДСЛОВИЕ.

Приє осам година я сам чуо у Карловцима Сремским (у месту, гди сам се я онда, са іошт неколико Сербиянаца, у благодеянию Отца и Покровительа Муза Сербски находио; и гди сам на мою велику и незаборавльену жалост познао, да има на свиету іошт више наука, осим нашега Псалтира и Часослова) гди захтеваше Господин, садашньи Архимандрит, Лукиан Мушицки, да му напишемо, ако кои зна, прости песана Сербски. Я сам, истина, онда имао у памети

различнога рода пєсана, пет пута више, а десет яспиє, него сад; али му ни єсам смио ни єдне написати и дати; єрбо сам цєло мислио да се он чрез то подсмєва нама, као момчадма, коя су по шуми код свинья, код коза, и код оваца одрастла.

По том, кад є мене бєдно сиромаштво од наука (од предмета, кои є онде найдрагоцєнннии души моіой постао; и коему я и данас сва сокровища, и све сладости овога свиета предпочитуем) разставило и у отечество одтерало, нашао сам, онамо, єдну велику Пєснарицу (од Качића) са Латинским писменима печатану, кою како сам узео у руке и видио да су пєсне, и баш онакове исте, какове наши Сербльи код ватре сєдећи уз гусле пєваю, одма сам почео сумньати да є Господин Мушицки с нама шалу проводио; а кад сам ону Пєсницу сву прочитао, онда сам тек почео ньегово намєренье догадьати.

Сад, по несрећи нашой, прешавши из Сербие, и дошавши овде (барем од све муке неби ли Ньемецки научио) донио сам са собом єдан велики Россиски Пєсенник; из коега различне пєсне читаюући дошло ми є у памет да се запитам: Да ли сами Русси оваку и оволику кньигу имаю? Или и други народи имаю, а ми сами Сербльи немамо? А кад я надьем Ньемецке Пєснарице, онда се известим и уверим да є друго, а ни є перво. Тада почнем о томе далье разсуждавати: Да ли народ наш ни є никада ни имао свои Национални пєсана? Или є имао, и и сад има; али ни є имао тко, или ниє нитко марио да й скупльа и печата; пак се забациле и заборавиле, као и друго (особито наше) много коешта? Закльучио сам да од

тога двога едно мора бити; а ни едно ни друго добар знак непоказуе. Али опет да ни есмо имали песана, то ни есам могао утврдити, ербо су ме различни знаци опоменули да ѝ има и сад медьу народом; него е оно друго узрок, оно!

О томе я неколико дана са печалним сожалением разсуждаваюћи, и од едне мисли на другу прелазећи добием у руке едну Оду Господина Мушицкога, из кое сльедуюћи стихови разпале мою печал іошт већма:

„От вас премноги езыком, нравами
„Прелилис' есу Даке во соседне;
„Во Чалмоносце, волке ваше;
„В' сынове Арпада; в' чуже стадо." *)

Ово су истина само четири врстице пред очима; али е као на сроке, у разсужденьу много речено; а кад би се то хотело толковати, и пространно описати: заиста би имали о чему сви наши списательи радити.

Нека мени (као едноме Сербиянцу, и маломе човеку, кои себе равна ньему ни учему невменьавам, осим ревности, и у льубови к роду) допусти Господин Мушицки, да и я мало о том пробеседим:

Да смо се прелили у Чалмоносце то е истина; но то е натерала льута и найвећа нужда, коя и сад нагони и држи; но опет при свему томе они су Сербльи, као робови будући, више до данас задржали свога Националисмуса, него ови амо у просвещеном и слободном Царству: гди им е слободно правити свое церкве и на свом езику подизати школе; и гди им ништа ни е забраньено, што служи к просвещению

*) Ода моему Приятельу, Михаилу Витковићу и пр. у Будиму 1811.

еднога народа. Пак поред свега тога с чим се разликую од оні́, него с тим: што су се мало више него они, у свему одродили! а с другим ничим. Оне исте науке, кое су се у време блаженьейшега Патриарха Арсения Чарноевића, у Сербии и у Херцеговини по монастирима, и гди што у школама, на Сербском єзику предавале, оне се исте, онако, и данас, како онамо, тако и овуда, предаю!

А што има овде Сербалья, кои су имали прилику на тудьем єзику науке слушати и научити се; то, по моему мньению, неможесе назвати поступком нашега народа у просвєщению. А што се многи находе, кои, тако научивши се и дошавши до шта, каю се, што су Сербльи, стидесе тога имена; и другчие се назвати желе, а свой род и єзик презиру, то є сувише одозго на утрешельак. А заиста тежко и єст привикнути диете, да почне више льубити ону жену, за кою му само други казую да му є майка, него ли ону, из кое є оно персию сисаюћи млеко познало битие свое.

Сад да мене тко-год запита: даклем у коме се предєлу Сербльи сада находе, кои су найвише свога Националисмуса до данас задржали? и гди найчистие Сербски говоре? я би му на то овако одговорио:

Єзгра Сербскога рода, и найчистиега єзика находисе у садашнье време измедьу рєке Дрине и Мораве; а особито кад се мало по одмакне од Саве и од Дунава, као н. п. нахия*) Крагуевачка, Карановачка, Рудничка, Ужичка, Крушевачка; и горе од

*) Нахия єст риеч Турска и значи што у Ньемаца District, то єст: окружие еднога града докле он заповєда.

Новога Пазара преко праве Херцеговине. А како се предье преко Дрине, из Мачве у Босну, многи будуђи примили Турски закон, више су се измиешали с Турцима, и више риечи Турски употребльаваю; тако исто доле преко Мораве, кад се продье Ресава,*) и нахия Пожаревачка к Тимоку, измиешани су са Власима. Али по горе именоватим мєстима и по Ресави, іошт су Сербльи налик на старе Серблье; и медьу ньима се іошт чую наша лиепа Славено-Сербска имена; Благое, Божа, Богдан, Богое, Богиђ, Боица, Божидар, Боин, Богосав, Богольуб, Братольуб, Бранко, Боіо, Видое, Видак, Владимир, Веселин, Вуле, Владислав, Велисав, Велько, Вуица, Вукашин, Воин, Вук, Велимир, Вилотие, Властольуб, Влайко, Витко, Гойко, Гргур, Груица, Гвозден, Добривой, Добрислав, Драгутин, Драгиђ, Добрило, Драгомир, Добрица, Єздимир, Жарко, Живан, Живко, Живоин, Живадин, Здравко, Златко, Крсман, Льубинко, Льубосав, Льубомир, Льубивой, Марян, Маринко, Младен, Милош, Милан, Миленко, Мирко, Момчило, Миливой, Милько, Миладин, Милия, Миросав, Милослав (Милосав), Мият, Милутин, Милорад, Милое, Милован, Милойко, Милисав, Милета, Милиђ, Мудроим, Неделько, Ненад, Негован, Новак, Обрад, Обрен, Обретен, Продан, Петко, Радак, Радич, Ранко, Радован, Райко, Радойко, Радослав, Радивое, Радоица, Радомир, Станое, Стойко, Стойша, Станиша, Сређко, Сретен, Страшимир, Станислав, Срдан, Станко, Средое, Славко,

*) Ресава (нахия Кьупрійска) зовесе єдан предєл у Серблии, доле преко Мораве, у коему су она два славна монастира Сербски владєтелья: Раваница Лазарева, и Манасия сина ньегова Стефана; и рєка Ресава кроз тай предєл тече.

Страинња, Стоић, Славољуб, Цвєтко, Цвиетин; а Женска; Богдана, Босилька, Божана, Бояна, Видосава, Вукосава, Гроздана, Даница, Дева, Драгойла, Живана, Живка, Златана, Крупия, Љубица, Љубосава, Љепотица, Миряна, Милена, Милица, Милойка, Милева, Неда, Обрения, Рада, Ружа (Ружица), Стана, Стойна, Стамена, Спасения, Смиљана, Стоя, Стака, Станислава, Цвєта, и пр. А не све Еврейска, Елинска, и Бог зна чия не; као по другим мєстима.*)

У смотрењу ове материе Господин Милован Видаковић заслужуе особиту благодарност од своега рода; не само зато, што он своим књигама род свой просвєщава, и вкус му отвора, него особито зато; што имена Славено-Сербска, у своим књигама употреблљава; и она мєста напомиње, чрез коя би се ми опоменути могли, дасмо и ми некад нешто били.

Овакова, и овим подобна, размишљения и разсуждения дала су мени повод, да ову малу простонародњу Пєсналицу издам на Свиет. Овде нема ни єдне пєсне, кою е дух воображења, читањем књига обогаћен, по правилима Пєснотворства измишљавао; него су све оне, кое є сердце у простоти и у невиности безхудожно по природи спєвавало. Я премда ни єсам пєвач; али сам ове пєсне запамтио, кад сам

*) Да мене тко из овога не осуди, да я єдне Сербље волим, и другима пристрастно предпочитуем: Боже ме сачуваи од такови мисли! Сви Сербљи, од Адриятическога до Црнога мора, коє им драго они вєре били, сви су они єднако моме сердцу мили и драги: и свима им я желим да се, као разумна и поштена браћа љубе и почитую. Него я ово само напомињем, да би изяснио болье предпомянуте стихове Г. Мушицкога.

іошт прие 12 година, у найсрећниему состоянию смертни́, овце и козе чувајући живио.

Даклем кад сам я у месту родьенья моега (у селу Тршићу у Ядру*) оволико песана чуо, и без никакова намеренья запамтио; то е наравно, кад би се тко потрудио, да би могао сабрати велику кньигу, како год што е Россиски Песенпик. Я издаем ове; други ће се може бити потрудити, и овима подобне сабрати по Срему; трећи по Бачкой; четврти по Банату; пети по Славонии; шести по Хорватской; седми по Далмации; а ако судбина дозволи неки по Сербии, по Босни, по Херцеговини и по Црной гори: Пак ће се онда кои наћи, коега е Бог даром Песнотворства обдарио, и дао му случай да може на Латинском, или на Ньемецком езику правила тога разумети; онайће покупити сва ова собранья и претрести; а неке песне и сам по вкусу и по начину рода свога сочинити, и тако од свию они мали собранья едно велико цело начинити.

Я се надам, даће ова моя мала Песнарица бити повольна свакоме ономе Сербльину, кои Националисмус свога рода льуби; ако ли се кои надье, те ме и узпсуе; ништа зато; и то ми неће бити изненада. Мени е довольно у техе, што я ово са добрим намереньем из гореће льубови к роду Сербскоме издаем; и што ће се кои год Сербльин наћи, кои ће оно познавши одобрити.

Критика, од кое ништа на овоме Свиету ние слободно, неће без сумнье ни ову мою Песнарицу

*) Ядар се зове едан предел у Сербии одозго до Мачве поред Дрине, кроз кои и река истога имена тече, и код Льешнице у Дрину у тиче.

минути. Што се тиче песана у томе можеме критизирати каква Сербкинья проста, или Сараевка; али я се надам, да ће и оне мени опростити, ако што год, по ньиовом мньению, променьно, или изоставльено надьу; ербо я, као што сам казао, певач ниесам, а друго, од какосам я ове песне слушао, до данас, могао сам и свое име заборавити. — Што се тиче езика и правописанья у томе може ме сваки критизирати по своіой вольи: Я сам песне писао, као што сам чуо, дасе певаю; а у осталом я ниесам се могао решити коме би сльедовао; ербо не само, што ни двоица едап другоме не одобраваю, и еднако непишу; него никакав ни сам непише еднако постояно; него данас овако, а сутра онако. И тако ће све непрестанно бити, докле се год наши учени (а особито они, кои дужност то изискуе, и к тому й позива) несогласе, и удоговору неначине Сербску Грамматику и едан Словар. Пак онда црн му образ, кои небуде умео, или небуде хотео владати се по ономе. А дотле сваки ће да пише како зна, и како муе волья; а тако ће га сваки и да критизира, ербо други правила нема ни едан, ни други: и на тай начин могу обоица имати право; ербо сваки човек мисли (у свачему) да е онако найболье, и найправие, као што он у свом разсужденьу налази, да е добро и право.

Овде, осим льубовни и ньежни песана, кое се женским гласом певаю, имаю неке, особито на краю, коесе мужественим, познатим Сербским гласом, уз Гусле певаю; и кое у себи као неке повести содержаваю. Овакови песана я би могао и више овде додати, али се боим да и ово небуде много; и да ми какав од нове моде Сербльин нерекне: Гле шта е

овоме пало наум те сльепачке песне издае. А мени се чини, дасу оваке песне содржале, и сад у народу простом содржаваю, негдашнье битие Сербско, и име. —

У Виени 25-га Януаріа 1814.

В. С.

Примечание.

Овде може бити даће се коме особито смиешно видити што я пишем: лиепо, биело, сниег, свиет, риеч, и пр: Но я молим свакога, коме се ово недопадне, нека ми опрости. Я знам да у Славенским кньигама стои: льепо, бело, сньег, реч, свет; а Сербльи по Срему, по Бачкой, по Банату, и по Сербии око Саве и око Дунава говоре: лепо, бело, снег, свет; али Сербльи по Хорватской, по Далмации, по Босни, по Херцеговини, по Церной гори и по Сербии до Вальева и до Карановца сви говоре: лиепо, биело, свиет, риеч, лиек, риека, и пр. Кое є сад од овога трога найльепше и найболье то би тежко било решити; ербо би то сваки доказивао да є оно, кое є он из детинства навикао; а само усеби може бити да є све трое єднако. А я сам овде овако писао из два узрока: Єдно што сам овако из уста мое майке чуо и из детинства навикао, пак ми и сад льепше, него и єдно друго, у ушима звечи; а друго, што се овако говори онде гди сам я ове песне слушао.

ПОСВЕТА, ПРЕДГОВОР И РЕЧНИК ДРУГОЈ КЊИЗИ ПРВОГА ИЗДАЊА (БЕЧ 1815).

ГОСПОДИНУ

ЯРНЕЮ КОПЫТАРУ

КРАЙНЦУ,

КЕС. КРАЛѢВ. ПРИДВОРНОМЕ БІБЛІОѲЕКАРУ И ЦЕНСОРУ
У ВІЕННИ, И ВАРШАВСКОГА ЕЗЫКОИСПЫТАТЕЛНОГА
СОДРУЖЕСТВА ЧЛЕНУ,

ПОСВЕЋЕНА.

Любезный и высокопочитаемый пріятелю!

Народне Србске пѣсне найвише су дужне благодарити Вама, и Господину Архімандриту Мушицком', што сада на свѣтъ излазе: Мушицкій е распалѣнъ родолюбіемъ, и увѣренъ о цѣни ньиовой, првый отъ Србаля почео ньи скупляти, а Вы сте, изъ превелике ревности к' Србскоме кньижеству, прошавше године мене подбунили да ихъ почнемъ издавати. Садъ я по правди не имамъ никоме другом' посветити ову втору частъ народныхъ Србскихъ пѣсана, него Господ. Мушицком', или Вама; а увѣренъ самъ да Господ. Мушицкій ако бы е радо прійміо, то ће му миліе быти, да е Вама посветимъ, Вама као найвећему пріятелю и доброжелателю Србскога кньижества: даклем приймите е Вы любезный и высокопочитаемый пріятелю мой! и пріятелю Србскога кньижества, прій-

мите е отъ мене за знакъ любави и пріятельства; и за знакъ благодарности отъ свію Србаля, кои любе свое народне пѣсне, и свое кньижество; и знайте да я за найвећу честь и срећу држимъ што се могу назвати

У Віенни 14-га Ноемвріа 1815.

Вашъ
пріятель
Вукъ Стефановићъ.

ПРЕДСЛОВІЕ.

Ево и вторе части народныхъ Србскихъ пѣсана! Прву издаюћи ни есамъ о вторй ни мысліо, а кад' самъ о ньой обявлѣніе издао, онда самъ мысліо да ћу и трећу и четврту ове зиме издати; но сад видимъ да отъ тога не има ништа; и да су то быле само куле по воздуху (породи суетне фантазіе родолюбія). Я самъ истина народныхъ пѣсана Србскихъ, кое што самъ самъ скупіо, кое што ми е дао родолюбіемъ горећій Архімандритъ Мушицкій, толико саставіо, да бы іошт' на 40 печатанныхъ табака было, но залуду! то све за садъ мора да остане: зашто ихъ я ни есамъ у могућству печатати, а на саму пренумерацію (или болѣ рећи на прошню!) да сам се и садъ ослоніо, ни ова втора часть не бы никад' свѣта видѣла: и ніе чудо да гдѣ кои, кои се на саму ню ослоне, едва за двѣ године напечатаю едну кньигу одъ 15 или 20 табака; а гдѣ кои е са свимъ и заборавe, као и я садъ образъ (фігуру), кои сам на срећу пренумераціе обрекао. — Но ништа зато: я самъ на мѣсто тога изрезао гласове отъ неколико

пѣсана. Гласове е ове сложіо (као што народъ пѣсне пѣва) и за клавиръ угодіо Г. Францъ Мирецкій (Полякъ). Краљичке се пѣсне све пѣваю единымъ гласомъ као № 69 (156)*) а пѣсна подъ № 95. (252) овако се повторава пѣваюћи:

Заспала девойка, заспала девойка

Дренку на коренку, море дренку на коренку.

Пѣсне су ове све тако напечатане, као што самъ ихъ я преписывао изъ уста Срба и Србкиня, и зато су правилніе у смотренію говора народног' него оне прве кое самъ у дѣтинству слушао, и лани овдѣ писао. А што су едне печатане по Херцеговачком' діалекту, а друге по Сремачком', то ће ми (надамсе) свакій опростити из слѣдуюћег' узрока: да самъ ихъ напечатао као што е у корену (кое бы найправіе было за обѣ стране н. п. дѣвойка, дѣца, видѣти, летѣти и пр.), онда би свакій имао право рећи: ово су народне пѣсне, пакъ зашто ихъ ніе напечатао као што ихъ народъ пѣва; еръ мы и сами знамо како бы требало, него смо ради знати како народъ говори; да самъ све напечатао Херцеговачки (н. п. дьевойка, дьеца, видьети, лећети и пр.), онда бы рекли Сремцы (а особито варошани и варошке): та шта овай нама садъ намеће Хорватскій языкъ; а да самъ све напечатао Сремачки (н. п. девоика, деца, видити, летити и пр.), онда бы повикали Сараевцы, Мостарцы, Пазарцы, Зворничани, Ужичани, и сви остали Србльи Херцеговачког' діалекта (одъ Адриятическога мора до Осѣка, Лознице, Валѣва, и до Карановца): гле! како е нетко по-

*) Бројеви у загради означавају број песме овог издања.

кваріо и награді онаше пѣсне.*) Ова бы я сватри укора безъ сумнѣ добыо, и свакій бы имао свое мѣсто; зато самъ судіо (да бы светрима странама угодіо) да е найболѣ овако као што самъ напечатао, т. е. све юначке пѣсне, и женске кое су по прилицы из Херцеговине и изъ Босне дошле Херцеговачки; а женске, особито оне, кое се по Херцеговини и по Босни слабо пѣваю, Сремачки (као што самъ ихъ я и преписывао).

За Кральичке пѣсне я благодаримъ моему любезном' другу и пріятелю Максиму Ранковићу (изъ Остружнице) бывшему Секретару Магістрата Београдскога; за нове юначке слѣпцу Філіпу Вишньићу (изъ Медьаша отъ Біельине); а за све остале юначке Тешану Подруговићу изъ Херцеговине.

По обѣщанію моему додао самъ на краю неколико новыхъ пѣсана, кое су ученни люди саставляли: послѣ ньих слѣдуе толкованіе некихъ рѣчій, кое се овдѣ у народным' пѣснама налазе, а ни есу свуда познате.

В. С.

Толкованіе Рѣчій.

(Рѣчи назначене са звѣздицомъ (*) есу праве Турске; а кое су назначене са крстиһемъ (†), оне управо не знамъ чіе су).

А г а* Господаръ. der Herr.

А г и н и ц а* господьа. die Frau.

А л а й,* ред, парада.

А л а т ъ* црвенъ конь.

А л е м ъ* (ялмазъ) діамантъ.

А л к а,* гвозденъ колутъ.

*) Све су готово юначке пѣсне, кое се по народу Србском' пѣваю, у Херцеговачком' діялекту спѣване.

Аманетъ,* препорука, или остава.

Антеріа* das Jankel.

Аранбаша* der Räuberhauptmann.

Арачъ* (харачъ) die Kopfsteuer.

Ахаръ,* конюшница, der Pferdstall.

Ашиковати, куемъ* гледати за женама, любовати liebkosen.

Бабайко* } отац. der
Бабо* } Vater.

Бакрачліа,* угенгьіа. der Steigbiegel.

Бакшишъ* das Trinkgeld.

Балчакъ,* у саблѣ оно гвождье гдѣ се рукомъ држи.

Барякъ* (байракъ), die Fahne.

Баряктаръ* (байрактаръ) per Fähnrich.

Басамакъ* die Stiege.

Батаръ* вода у Мачви.

Баша* поглаваръ.

Бе аферимъ* brawo.

Бегъ,* der Fürst.

Бедевіа,* Хаткиня (Мисирска кобыла). die Stutte.

Бешкотъ† (само се у пѣспама чуе) валя да е der Zwieback.

Биньишъ* кабаница, der Mantl.

Біельипа, варошъ у Босни (недалеко отъ Саве и Дрипе).

Богазъ,* грло, тѣсанъ проходъ.

Бостанъ* градина гдѣ су посѣяне дынѣ и лубенице.

Бошчалукъ,* гаће, кошуля и чарапе.

Була† Туркиня.

Булюкъ,* die Schaar.

Бурма* 1во колутићъ сребрнъ или златанъ кои се носи на прсту као прстенъ; 2ро Завой н. п. и оно се на бурму отвора, т. е. отворасе на завой.

Бурунтіа* Везирево писмо.

'Ваизъ* (аваизъ) der Prediger.

Валла* кодъ Бошняка значи Богами, а овдѣ готово не значи ништа.

Ваятъ, едни говоре Хаятъ, а Херцеговцы кліетъ (отъ Слав. клѣть).

Везиръ* Паша отъ три туга (коньска репа), Губернаторъ; а великій Везиръ, то е доЦара прво лице.

Вила. Подъ именомъ виле разумѣваю Србльи жену духовнога рода, коя живи око вода по великим' планинама, и по каменяцыма. Вила е свака млада, лѣпа, у бѣлу тапку хальину обучена, и дугачке, низъ леьа и прси разпуштенне косе. Виле ни ком' не ће зла учинити, докле ихъ ко не увреди (нагазивши на ньиово коло, или на вечеру, или другоячіе како), а кад' ихъ ко увреди, онда га различно казне: устрѣле га у ногу, или у руку; у обѣ ноге, или у обѣ, руке, или у сердце, те одмах' умре.

Вилованъ, вна, вно. Виловит, кои е као вила; или кои се с' вилама дружи и разумѣва.

Войно (само се у пѣснама чуе) мужъ. der Gatte.

Вучитрнъ. варошъ у Косову.

Гайтанъ* die Schnur.

Гарабиль † der Karabin.

Глоба, die Geldstrafe.

Гьергьефъ* die Stickahm.

Гьерданъ,* новцы нанизани око врата.

Гьидіа* не знамъ управо шта значи: курва ніе, а подводница ніе.

Гьогатъ,* зеленко (зеленъ конь).

Гьувегіа,* младоженя. der Bräutigam.

Даницкиня, пушка коя е у Данцыгу кована.

Дахія,* неограниченный заповѣдникъ.

Дели* као мало сулудастъ.

Деліа* der Gardist.

Дервишъ* } Турскій калугьеръ.
Дервишина }

Діванъ* Совѣтъ.

Дивитъ. † der Tintenzeug.

Дизгенъ.* отъ узде они каиши што се у руцы држе.

Диздаръ,* кои градъ затвора, и отвора.

Динаръ,† три динара иду у двѣ паре.

Дишеръ! * на полѣ! marsch hinaus.

Доляни, варошъ у Румелій гдѣ су отпредье велики пазари бывали.

Доратъ* мрколастъ конь (мрковъ).

Дослукъ* (достлкъ) пріятельство.

Друмъ † die Strasse.

Дућанъ, das Gewölb.

Душекъ,* die Madrazen.

Душманинъ,* непріятель

Дьаковица. Варошъ у Херцеговини.

Дьечерма,* као прслукъ.

Едекъ* das Paradipferd.

Езанъ,* она молитва што Очжа виче на чжаміи.

Еменіе* die Schuhe.

Енгьа* или енгьи-була, жена коя иде са сватовима по дѣвойку.

Есапъ* (esap), брой, рачунъ.

Ешакъ* (eshk) велика радостъ отъ кое се човекъ обеззнани; или нека особита изненадна премѣна у крви, кад' човекъ у право и не зна шта му е: или е радостанъ или жалостанъ.

Занатліа,* Художникъ (майсторъ).

Застава, мѣсто на дну стола према зачелья. По Херцеговини е и садъ обычай да у заставу меѣу равнога ономе кои у зачелью сѣди.

Заточникъ, я не знамъ или е у заточеніе отсудьенный, или онай кои с'е затекао да изидье коме на мейданъ (зашто я ову рѣчъ ни кад' предье ни'самъ чуо)?

Зелена када, цвѣтъ некакавъ.

Земанъ,* време. die Zeit.

Зулумъ,* насиліе. die Gewaltthätigkeit.

Зулумћаръ,* кои насиліе чини.

Ибришим — тканица, отъ препредене свиле изатканъ као поясъ.

Илинча. ову рѣчъ нигда предье ни'сам чуо, нити знамъ шта значи: него изъ смысла видисе да значи некакво платно свилено или памучно.

Инчжіелъ* (инчжилъ) Коранъ.

Исе† der Theil.

Іолдашъ* другъ der Gefährte.

Кава† (кафане) das Kaffeehaus.

Кавадъ (понайвише се у пѣснама употреблява) женска дугачка хальина.

Кавга* der Streit.

Кавгачжіа* der Zänkische Mensch.

Кавечжіа* (кафечжи) der Kaffeesiedler.

Кадаръ,* дра, ро. силанъ. могуѣанъ.

Кадуна,* Господьа.

Каилъ,* радъ. der gerne will.

Кайсаръ,* кармажинъ, ружичне бое кожа.
Калемъ, трска коiом Турцы пишу, као мы перомъ.
Калоперъ. der Krausenmünze.
Калдрма,* путъ потаваньенъ каменьемъ.
Камзе* f. pl. у пожа оно гдѣ се рукомъ држи.
Капiа* врата.
Караула,* Wachthurm.
Кардашъ,* братъ, der Bruder.
Кауринъ,* Нѣмацъ, der Deutsche.
Кметъ† der Volkstrübun.
Ковче. копче.
Коланъ.* die Bauchgürtel.
Коморчжiа† Lastträger.
Кондиръ† (само се у пѣснама чуе) валя да е чаша на подобiе бокала.
Копаня, Holzschüssel.
Копиле† der Findling.
Кочiе† кола. der Wagen.
Крхатъ.* бѣо хатъ.
Кубурлiа. пиштоль што се носи о ункашу.
Кула,* der Thurm.
Кулашъ* Schimmel.
Купа* (само се у пѣснама чуе) чаша некаква, или е мѣра?
Лакомъ, ма, мо. habsüchtig.
Лале† дворяни. Hofleute.
Леверъ.* (Леферъ), онай кои од Цара има плату.
Легьенъ* умиваоница das Waschbeck.
Ледьанъ. Не знамъ гдѣ е тай градъ, и како ли се садъ зове.
Лельо, припѣваю Кральице уза сваку врсту у свима Кральичним' пѣснама. не знаюћи шта значи, него кажу: „тако се пѣва.“ По Г. Каисарову Лелiя, Лелiо, или Лель быо е малый Божчићъ любави као Грчкiй Купидонъ, а сынъ Богинѣ Ладе (Славенске Венере).*) Садъ мы изъ овога можемо заключити да наше Кральице ни су друго ништа, него светкованье праздника Лельова?
Люба (само се у пѣснама чуе) die Gattin.
Литра, четвртъ оке.
Магаза† das Magazin.
Малъ* (махалъ) das Vermögen.
Марама* das Tüchel.
Марва† das Vieh.

*) Славянская Миѳологiя Соч. Г. Каисарова. Москва 1807.

Мачва, предѣлъ измедьу Саве и Дрине.

Медіа, Медина.

Медовина, валя да е медъ размуђенъ с' водомъ.

Мейданъ,* мѣсто Platz.

Мейданчжіа * юнакъ кои на мѣсто коме изиде.

Мемла,* валя да е влага?

Механа, * крчма. das Wirtshaus.

Механчжіа,* Крчмаръ. der Wirth.

Миздракъ* коплье die Lanze.

Миндьуше f. pl. † (преко Мораве к' Нишу ободцы) die Ohrgehänge.

Мискалъ,* мѣра на кою се мѣри злато и бисеръ.

Молитвена чаша. Кодъ Србаля е у Србій и садъ обычай кад' сватови додьу по дѣвойку и сѣду за сто', онда отацъ дѣвоячкій изнесе нову чашу изъ кое ђе у здравлье пити; по том' ту чашу спреме узъ дѣвойку, и на вѣнчанью изъ нѣ запое віномъ момка и дѣвойку, и то се зове молитвена Чаша. Послѣ вѣнчанья млада остави молитвену чашу, и чува с (спомена ради) до смрти.

Мома (кодъ Србаля само се у пѣснама чуе), дѣвойка.

Мула der Gelehrte. А мула Сараевскій, то е Сараевскій судія.

Мунара,* у чжаміе она кула гдѣ Очжа виче.

Мурећепъ* (мурећефъ) мастило die Tinte.

Наруквице f. pl. колутићи као карике отъ сребра или отъ злата што по Турской носе жене на рукама; Бугари зову гривне, а Туркинѣ и Србкинѣ по Босни алале, или белензуке.

Начжакъ,* као сѣкирица der Kolben.

Невенъ, цвѣће жуто.

Неимаръ, (наимаръ, отъ наимати?) der Baumeister.

Неранчжа, поморанчжа, die Pomeranze.

Нестополѣ, и то е некаква варошъ, али не знамъ гдѣ.

Ободцы в. миндьуше; него у вин. требало би ободке, али Србльи и Бугари говоре ободце.

Оборъ,* die Schweinstätte.

Озинъ, (едни пѣваю Озіа) не знамъ гдѣ е.

Ока,* die Maass.

Окнивенъ, на, но, roth-gefärbt.

Очжа* Турскій свештеникъ.

Ошгьелдіа,* добродошница.

Паланка,* варошица, kleine Stadt.

Палошъ, мачъ. der Degen.

Панцѣръ† (херц. панціеръ) кошуля от челика.

Пара,* Турски новац (½ крайц).

Парипъ обычный конь.

Паша* Паша отъ 3 туга (коньска репа) зовесе Везиръ (Губернаторъ), а отъ 2 туга е поглавица надъ еднымъ градомъ и нѣму принадлежећимъ предѣломъ.

Пашмаге f. pl. као папуче. die Schuhe.

Пехаръ† (само се у пѣснама чуе) чаша. der Becher.

Пландовати, дуемъ. лежати у хладу.

Пореза die Auflage, Steuer.

Потурица, кои ніе правый Турчинъ.

Пріеполѣ, варошъ у Херцеговини.

Процвилѣти. лимъ. протужити.

Прудови, полье край Дрине изъ Босанске стране.

Путаль, конь путоногастъ (бѣо на нози).

Путашце, в. путце.

Путце 1во der Knopf 2ро зрно отъ грозда.

Рахтъ,* накитъ коньскій.

Рая.* Подданницы. die Unterthanen.

Ризница (само се у пѣснама чуе), валя да е оно мѣсто гдѣ стое хальине и драгоцѣнне ствари, die Garderob.

Рисно, градъ кодъ мора Адріатическог'.

Ручный дѣверъ (у Херцег. дьевер) онай кои води дѣвойку на вѣнчанье, der Brautführer. Вообще дѣверъ се зове и мужевъ братъ или братучедъ.

Рушпа† венеціянскій дукатъ.

Сакагіа* болестъ коньска у ногама.

Сапъ† (сапишге), држакъ.

Сапи (m. pl.) Hinterbeine.

Сараоръ† радинъ. Robotenbauer.

Сарукъ,* чалма. der Turban.

Сахатъ* die Uhr, Stund.

Сеисана* конь кои носи пртлягъ. das Packpferd.

Селамъ,* поздравъ. der Gruss.

Селенъ, цвѣће зелено; едни га зову милодухъ.

Синіа † в. софра.

Синчжиръ,* ланац die Kette.

Скела* 1во мѣсто гдѣ се преко воде превози; 2ро ладья у коіой се превози.

Скендеріа, предѣлъ око Скадра.

Скерлетъ, црвена найлѣпша чоха.

Скробъ, отъ брашна и отъ воде, као киселица.

Софра.* die Speisetafel.

Срдачка, у чунку она шибчица на коіой цѣвъ стои.

Станъ, 1во значи разбой на коме се тка платно; 2ро мѣсто гдѣ се стока музе, млеко разлѣва и сиръ сири; 3ће станъ отъ кошулѣ; овдѣ у пѣснама значи 1во.

Станболъ капіа,* Цариградска врата.

Субаша.* Unterbascha.

Таинчжіа* der Proviantcomesser.

Таліа, Италіа.

Таоборъ (таборъ) das Lager.

Тевтишъ* истраживанье кривыхъ людіи.

Телалъ,* викачъ, кои што годъ явля.

Тепсіа* Ein kupfernes plattes Geschirr.

Терзіа, кроячъ der Schneider

Теркіа.* 1во товаръ за седломъ; 2ро узице с' коима се веже онай товаръ.

Тетива, жица отъ црева усукана. Eine Saite.

Теферичъ* das Lusthaus.

Тефтедаръ* Протоколиста; али то кодъ Турака мало више значи, der Buchhalter.

Токе* плоче отъ сребра. Silberbeschläge.

Топузъ* / Топузина } буздованъ, der Kolben, die Keile.

Трупина, отсѣчакъ дебела дрвета; а овдѣ значи пань у кои е накованъ усадьенъ.

Ћаба* Хрістянска е ћаба Іерусалимъ, а Турска Мека.

Ћарчжіа* трговац der Händler.

Ћемеръ* 1во поясъ у коему се новцы носе; 2ро сводъ у каква зданія.

Ћупріа* мостъ die Brücke.

Ћуракъ* бунда. der Pelz.

Узунъ* дугоня. der Lange.

Укоснице f. pl. ланчићи подкићени парама, дукатићима, или бисеромъ, кое жене уплећу у косу, или иза ушію вѣшаю о коси.

Уметъ и Мухамедъ* управо не знам шта значи, Бошняцы разумѣваю: ко е Турчинъ, За вѣру Мухамедову.

Ункашъ der Vordertheil am Sattel.

Утва (само се у пѣснама уптреблява) воденна птица мало повећа отъ патке; по ледьима е бѣла, а по трбуху жута као злато.

Учкуръ* гатньикъ (гаћникъ).

Файда,* полза. der Nutzen.

Ферманъ,* писмо Цара Турскога.

Фуруна,* пећъ. der Ofen.

Хайдукъ* (хайдутъ) der Rauber.

Халакати,* камъ или лачемъ. викати: Хала! Хала!

Ханъ,* гостіоница, der Gasthof.

Ханчжіа, der Gastwirth.

Хатъ,* Ein Arabisches Pferd.

Хачжіа, Христянинъ кои е ишао па Іерусалимъ, или Турчинъ у Меку.

Хордіа,* die Armee.

Церъ, планина, коя дѣли Шабачку нахію отъ Зворничке.

Цура, дѣвойка.

Чадоръ,† Шаторъ. das Zelt.

Чардакъ,* das Geländer.

Чарка* das Scharmützl.

Чаршіа,* der Marktplatz.

Чаушъ,* Hofnarr.

Челенка† као перье отъ сребра.

Чемеранъ, рна рно. горакъ као чемеръ, или као чемерика (трава).

Ченгелъ* гвоздепа кука.

Честитъ, та, то, срећанъ, благополучанъ.

Чета† eine Truppe.

Чжелатъ* der Freymann.

Чжелепъ.* die Horde.

Шалваре,* чакшире широке türhische Hosen.

Шамъ, валя да Егіпетъ, или какавъ предѣлъ ондѣ?

Шамліянка (сабля) у Шаму кована.

Шара планина, Стара планина. der Mons Hemus.

Шевтеліа,* бресква. die Pfirsiche.

Шестоперацъ, буздованъ отъ шестъ пера.

Шехеръ,* варошъ. die Stadt.

Шимшир-жлица, кашика отъ шимширова дрвета.

Шиђаръ,* добытъ. der Gewinn.

Шиђарчжіа,* кои добыва. der Gewinner.

Шубара† капа отъ коже.

Шура женинъ братъ.

Юришъ* der Sturm.

Ябанліа* Тудьинъ. der Fremde.

Яглукъ,* мала марамица краемъ павезена.

Ядъ, едъ, мука. Gift.

Ятаганъ,* великій ножъ.

Яхорина или Яворина, планина у Босни выше Сараева.

ПОСВЕТА, ПРЕДГОВОР И РЕЧНИК ПРВОЈ КЊИЗИ ДРУГОГ ИЗДАЊА (ЛИПИСКА 1824).

ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЫСОЧЕСТВУ

ВЕЛИКОЙ КНЯГИНѢ ВСЕРОССІЙСКОЙ

МАРІИ ПАВЛОВНѢ

НАСЛѢДНОЙ ВЕЛИКОЙ ГЕРЦОГИНѢ САКСЕН-ВЕЙМАРСКОЙ
И ЕЙЗЕННАХСКОЙ ВСЕМИЛОСТИВѢЙШЕЙ
ГОСУДАРЫНѢ

съ благоговѣніемъ посвящаетъ
собиратель.

ПРЕДГОВОР.

Макар колико чевек био увјерен о вредноћи свога посла, опет радо слуша, да и други (особито знатни) људи о њему што добро говоре; зато нека ми се допусти, да у почетку овога предговора додам нешто из рецензије о нашим народним пјесмама, која је прије неколико нећеља штампана у ученим новинама славнога ученог друштва Гетингскога:

Göttingische
GELEHRTE ANZEIGEN
unter der Aufsicht
der königl. Gesellschaft der Wissenschaften.
177. 178. Stück.
Den 5. November 1823.

Gedruckt bey Breitkopf und Härtel in Leipzig 1823. *Narodne Srpske Piesme*, skupio i i na svijet izdao *Vuk Stephanovitch Karadgitch* (Jadranin iz Trschitcha, a od starine Drobnjak iz Petnitze). Knjiga tretcha, u kojoj su piesme junatschke poznije, d. h. Serbische Volkslieder; Wuk Stephanowitch Karadgitch (Jadraner aus Trschitch, aber vor Alters Drobnjake aus Petnitza) samelte und gab sie ans Licht. Dritter Theil, worin spätere Heldenlieder enthalten sind. 399. Seiten in Octav.

Dieser trefflichen Lieder ist im Jahrgange 1819 unserer Blätter Seite 570 nur nebenbey gedacht worden, als wir das von demselben Herausgeber gearbeitete serbische Wörterbuch zu rühmen hatten. Doch der vorliegende neue Theil macht eigentlich nicht den dritten zu den beiden 1814. 1815 Wien bey Schnierer gedruckten Theilen aus, er gehört einer sehr vermehrten und verbesserten Auflage des Ganzen an. Seine Erscheinung vor den beiden ersten hat bloss zufälligen Anlass. Rec. will aber jene nicht erst abwarten, sondern frischweg berichten über ein (wie alles Gute Fruchtbare zu beginnen pflegt) geräuschlos begonnenes Unternehmen, das mit der Zeit wohl das gesammte gebildete Europa aufsehen machen, zunächst unfehlbar für des Herausgebers Vaterland wohlthätig wirken wird.

Nicht aus alten Pergamentblättern hevorgesucht worden sind unsere serbische Lieder, sie sind alle aus dem warmen Munde des Volks aufgenommen, sie waren vielleicht vorher nie aufgeschrieben, sie sind in diesem Sinne also nicht alt, werden aber wohl alt werden. Einzelne, besonders die in der zweiten Hälfte des gegenwärtigen Theils (er liefert überhaupt 35 Lieder) besingen Thaten, die sich vor noch nicht zwanzig Jahren zugetragen haben. Und man kann nicht spüren, dass diejenigen, welche ältere d. h. unbestimte Ereignisse der Volkssagen zum Gegenstand nehmen, eben in Stil und Manier von ihnen abweichen. Mit dem, was man sich unter deutschen Volksliedern denkt, lassen sie sich alle nicht so gerade vergleichen. Es finden folgende Unterschiede statt. Deutsche Volkslieder haben in der Form das Rohe, das gemeinen Volksdialekten eigen ist, in dem Inhalte das umbeholfene, Lückenhafte, das sich erklärt, wenn wir erwägen, seit wie langer Zeit die Gebildeten solche Gegenstände und Darstellungen aus ihrem Kreise weggescheucht haben. Allein die serbischen Lieder sind in einer reinen, edlen Sprache abgefast, in der Erzählung vollständig, unverworren und deutlich von Anfang bis zu Ende. Es gibt in der serbischen Ländern keine gemeine, pöbelhafte Volksmundart*) wenigstens in dem grellen Absticke, wie hier zu Lande, gar nicht. Der Herausgeber konnte alles aus dem Munde des

*) Eine entstellte, gemischte gibt es villeicht nur in den Städten, wo Türken, Deutsche und andere Fremde wohnen, oder die Geistlichkeit ihre verwelkte Kirchensprache einzuschwärzen sucht, auf dem Lande redet jedermann rein.

Sängers in seine Feder übergehen lassen, ohne die Wort und Metrum etwas zu ändern oder zu stutzen. Solche Aenderungen verderben auch unvollkommene Volkslieder geradezu, es sind Lappen feineres Tuchs, das neben dem gröberen Fäden doch nicht hält. Die Abwesenheit des rohen, gemeinen Elements in den serbischen Sprache darf uns aber nicht wundern, vor tausend Jahren und später verhielt es sich in Deutschland eben so. Wie jetzt dort der arme Bauer in Reinheit der Aussprache von den Vornehmen gar nicht absticht; wie der Herzegowiner, Ressawer, Boschnjake, Sirmier jeder die Eigenthümlichkeit: seiner angeborenen Mundart beobachtet; so schien damals dem Franken, Sachsen, Schwaben, Baier u. s. w. jedem seine Landes-Mundart edel, aber Herren und Knechte pflogen ihrer ohne Unterschied. Allmählich wurde, wie die Geschichte unserer Sprache lehrt, die Ausbildung auf wenigere Mundarten eingeschränkt bis zuletzt nur eine Schriftsprache allein die Höhe hielt, Volks-Dialekte das Gleichgewicht verloren und in Gemeinheit und Trübe versanken. Wahrscheinlich wird, sobald sich Serbien zur Cultur emporarbeitet, eine Mundart die andere überwältigen: dann wird auch die Zeit dieser epischen Dichtungen vorüber sein, d. h. ihres lebendigen Fortlebens, sie werden als kostbare Reliquien des Alterthums geehrt und bewundert bleiben.

Unvergleichlich sind die bildliche Eingänge vieler Lieder, z. B. die Werbung um eine Jungfrau soll geschildert werden, da beginnt es (S. 108):

Od kako je svijet postanuo,
nije ljepschi tzwijet protzvatio,

kako bjesche tzvijet protzvatio
u Udbini u turskoj krajini.

(seit die Welt entstanden ist keine schönere Blume erblüht, als eine Blume erblühte zu Udbinga auf der türkischen Gränze); eine blutige Schlacht soll berichtet werden, da wird eingeleitet (S. 286 und 326):

Poletjeshe dva vrana gavrana
savr Tzera iznad Tschokeschine
krvavije kljuna do otschiju.
i krvavi nogu do koljena;

(es flogen zwey schwarze Raben von dem Tzer, [einem Berge, der den zworniker Bezirk von dem Schabatzer scheidet] über Tschokeschina mit blutigen Schnöbeln bis an die Augen und blutigen Füssen bis an die Schenkel) die Vögel lassen sich in dem Hofe der im Kampf Gefallenen nieder, werden von der Frau befragt und erzählen ihr nun umständlich den Hergang, den sie mit angesehen haben. Noch poetischer hebt folgendes Lied an (S. 65):

Mjesetz kara zvijezdu danitzu:
dje si bila, zvijezdo danitze?
dje si bila, dje si dangubila?
dangubila tri bijela dana?
Danitza se njemu odgovara:
ja sam bila, ja sam dangubila
vische bjela grada Bijograda,
gledajutchi tschuda velikoga.

(es schalt der Mond den Tagstern: wo bist du gewesen Tagstern, wo bist du gewesen, wo hast du tagverthan, tagverthan*) drey weisse Tage? Ihm antwortete der Tagstern: ich bin gewesen, habe tag-

*) Das serb. dangubiti entspricht unserem Zeitverlieren.

verthan über Belgrads weissem Schlosse, da zu schauen grosse Wunder). Wie schön der Gedanke, dass zwey Gestirne, die hoch oben stehen, sich unterhalten über das Schicksal einzelner Menschen und aus Theilnahme dann ihren Lauf verspäten! Die ganze rührende, sittlich warnende Geschichte ist nun dem Stern in den Mund gelegt.

Ein anderer diesen serbischen Poesien eigenthümlicher Zug. Sie führen den Gegenstand auf das lebendigste ein, dadurch dass sie Fragen nach ähnlichen Gegenständen vorausschicken und sie verneinen, ehe sie den rechten angeben. Wer erinnert sich nicht des Klagegesangs des Asan Aga, den uns Göthe nachgedichtet hat und der im Urtext anhebt:

schta se bjeli u gori zelenoj?
il je snieg, il su labudovi?
da je snieg vetch bi okopnio,
labudovi vetch bi odletili.
nit' je snieg, nit' su labudovi,
nego schator age Asan-age.

(was ist weisses am grünen Berge? ist es Schnee oder sind es Schwäne? war es Schnee, er wäre weggeschmolzen, Schwäne wären weggeflogen; es ist nicht Schnee, es sind nicht Schwäne, sondern Zelte des Aga Asan Aga). Man sieht die Gezelte ordentlich in der Ferne stehen, so lebhaft wirkt das Bild. Aenlich fängt hier auch S. 215 an:

schto protzwilje u Banjane gornje?
da l' je vila, da li guja ljuta?
da je vila, na vische bi bila,
da je guja, pod kamen bi bila;
nit' je vila, niti guja ljuta,

vetch to tzvili Perovitch Batritchu
u rukama Tchorovitch Osmana.

(was schreit Klage in Banjani [herzegovinische Gegend nahe an Montenegro]? ists die Wila [eine feenartige Bergfrau], ists eine böse Schange? war es die Wila, sie wäre oben gewesen, wars die Schlange, sie wäre unterm Felsen gewesen; es ist nicht die Wila, ist nicht die böse Schlange, sondern es schrie Klage Perovitch Batritch in den Händen des Osman Tchorovitch). Höchst anschaulich wird damit von Vornen herein dem Hörer die Gefahr geschildert, worin der Held des Liedes geschwebt.

Längere Stellen, welche darzubieten hier nicht der Ort ist, würden beweisen, dass dei Zartheit und Haltung, die jene Proben in Worten und Bildern zeigen, auch von dem Inhalte der einzelnen Gesänge gilt. Tapferkeit und kühner Muth, Treue, die Gewalt edler Gesinnung an Freund und Feinden, wunderbare Abenteuer, glückliche Liebesbewerbungen sind ihr Gegenstand. Num. 3. gibt eine ergreifende Schilderung des Werthes brüderlicher Eintracht; in aufwallender Leidenschaft hat ein Bruder den andern wollen vergiften lassen, auf der Jagd wird von einer zauberhaften Ente seinem Falken der Flügel zerbrochen: wie ist dir, ruft er aus, mein grauer Falke ohne deinen Flügel? So ist mir, redet der Vogel, ohne meinen Flügel, wie es einem Bruder ist ohne den andern. Getroffen von diesen Worten sprengt der Jäger unaufhaltsam nach Haus, dass ihm das Pferd auf der letzten Brücke stürzt und sich die Füsse bricht; Falke und Pferd die zu Grunde gerichtet werden waren bedeutsam gerade des Zwis-

tes Anlass. Welchen Leser der Edda gemahnen aber jene Worte nicht an Erps rührende Vergleichung brüderlichen Beystandes mit dem Beystande, den uns Hand oder Fuss gewähren (Rask. p. 270[b] 271[a])? So nah aneinander reichen die Motive aller Naturpoesie. Edel dargestellt ist in Num. 29. wie Knes Ivan Mitleid, Thränen, Geld und Gut hergibt, die gefangenen Serben aus türkischer Hand zu lösen; Segen über Ivan, schliesst der Gesang S. 326, Segen über Iwans Seele; und keiner erkannte das an dem Iwan, weder dankte ihm jemand, noch das ihm jemand belohnt hätte; Ivan will von niemanden Lohn, den Ivan wird Christ der Herr belohnen, wann er im Reiche der ewigen Wahrheit seyn wird.

Für das bisher noch gar einseitig betriebene Studium der epischen Poesie liefern die serbischen Lieder ein erwünschtes, gehaltiges Material und vorzüglich wichtig muss erst des zweyte Theil der Wukischen Sammlung ausfallen, welcher die älteren (d. h. mehr mythische Gegenstände enthaltenden) Lieder mittheilen, und durch manche niegehörte Fabel überraschen wird, da der erste Theil den weiblichen Liedern, die vorzugsweise lyrisch genannt werden können, auch mannigfache Versmasse darbieten, vorbehalten bleibt. Und wer im Ganzen kein Gefühl für die Einfachheit dieser Dichtungen haben sollte oder geneigt seyn möchte, ihren Werth geringer anzuschlagen, als wir gethan; der wird, wenn er einer der geltenden slavischen Sprachen möchtig ist, der Reinheit und dem Wohllaute serbischer Zunge, kaum seinen Beyfall versagen. Eine Menge ungekannter oder verlorener echtslavischer Wörter, Formen, Re-

densarten ist ihm hier aufgeschlossen. Der Russe kann sich ohne Mühe hinein lesen, noch leichter wohl der Krainer; schwerer scheint es schon für Böhmen und Pohlen. Glücklicher, männlich euphonischer Geforme besitzt der Serbe weit mehr, als einer seiner Brüder, manches erinnert an Italien, wie der Uebertritt des *l* in den sanften Vocal, wenn es auslautet, *bijo* (albus) für *bijel*, *sokô* (Falke) für *sokol* und so in allen Part. Prät. Activi *dao*, *spavao* etc. für *dal*, *spaval*, doch so, dass in lieblichem Wechsel wenn die Flexion einen Vocal zuführt, das *l* wieder erscheint, z. B. *bijela* (alba) *bijelo* (album). Vor andern Consonanten wird *l* oft in der Mitte ausgeworfen oder vocalisch aufgelöst, vgl. *wuk* (lupus) *dug* (debitum) *suza* (lacryma) u. a. mit böhm. *wlk*, *dluh*, *slza* (russ. *sleza*, pohln. sogar mit ausgelassenem *s* bloss *lza)* Deutschen, die eine slavische Sprache studieren wollen, empfiehlt sich die serbische vor andern durch ihre Lauterkeit, Schönheit und wie sich seit Hrn. Wuks Bemühungen hinzusetzen lässt, durch ihre anziehende Denkmäler. Haupthilfsmittel bleibt dabey das Wukische Wörterbuch, seine Grammatik ist bloss Serbisch geschrieben, eine deutsche Uebersetzung derselben muss und wird aber hoffentlich bald bewerkstelligt werden.

Dieser Theil ist dem jetzt regierenden Fürsten in Serbien Milosch Obrenowitch zugeeignet, dessen grosse Verdienste um das Land gepriesen werden der auch zu seiner Ehre die Sammlung der Lieder gefördert und kräftig unterstützt hat. Mehr als ein Zeichen lässt sich günstig an und weissagt jenen Gegenden bessere Zukunft und geistiges Vorschreiten.

Све оне пјесме, што су у првој књижици наштампане у Бечу 1814. године, ја сам у Беч у глави донијо (осим оне о племенитој Асан-агиници, за коју сам казао још онда, да је узета из Фортисова путовања по Далмацији, и онђе сам и писао колико сам се могао опоменути; зато су ђекоје, које из незнања, које желећи (по ондашњему општем мњенију наши књижевника) *језик поправити*, ђешто и неправо написане и наштампане, које сам овђе сад поправио, као што сам од различни пјевача и пјевачица чуо да се управо пјевају. Они шест јуначки пјесама из оне књижице оставио сам за сад са свим, јер се до сад нијесам могао намјерити на пјевача, који би ми и управо и читаве[1]) казати могао. Тако сам и ону пјесму о племенитој Асан-агиници оставио за сад, док не би ли је ђе како чуо од каква Крајишника или Далматинца. — А оне пјесме што су послије

[1]) Н. п. у женидби Тодара од Сталаћа пјева се још, како је Ђурђева Јерина подигла Турке на Тодора, те га опколила у Сталаћу, и искала му до три добра његова:

Прво добро вранца крилатога,
Друго добро сабљу оковану,
Треће добро љубу Иконију:

а он им није ћео дати ниједно, него једнако излијетао на вранцу, те сјекао Турке око града. А кад Турци некако поткопају град и стану улазити у подруме доње, онда он сабљом вранцу одсијече главу, а сабљу пребивши баци у Мораву, па запита љубу, или воли бити Турска робиња, или с њим скочити у Мораву; а кад му она одговори да воли друго, онда се обоје узму за руке и с бедена скоче у Мораву.

у другој књижици наштампане 1815. године, и све ове друге, преписивао сам из уста пјевача и пјевачица (осим оно у другој књижици 8., која је сад овђе 132. [336.] као што сам је послије чуо). Што је пак и у оној другој књижици наштампано *прозор* мјесто *пенџер*, оно је био остатак од *поправљања језика.*

Све су наше народне пјесме раздијељене на пјесме *јуначке*, које људи пјевају уз *гусле*, и на *женске*, које пјевају не само жене и ђевојке, него и мушкарци, особито момчад, и то највише по двоје у један глас. Женске пјесме пјева и једно или двоје само ради *свога* разговора, а јуначке се пјесме највише пјевају да *други слушају*; и зато се у пјевању женски пјесама више гледа на *пјевање*, него на *пјесму*, а у пјевању јуначкије највише на *пјесму*. Јуначке се пјесме данас највише и најживље пјевају по Босни и по Ерцеговини и по Црној гори и по јужним брдовитим крајевима Србије. По тим мјестима и данашњи дан готово у свакој кући имају по једне гусле, а по једне особито на стану код чобана; и тешко је наћи човека да не зна гуђети, а млоге и жене и ђевојке знаду. По доњим крајевима Србије (око Саве и око Дунава) већ су рјеђе гусле по кућама но опет мислим, да би се у сваком селу (особито с лијеве стране Мораве) по једне могле наћи. У Сријему пак и у Бачкој и у Банату гусле се данас могу вићети само у слијепаца (па и они морају *учити* у њи ударати, и млоги не пјевају пјесама, него само *богораде* уза њи), а други би се људи врло

стидили *слепачке гусле* у својој кући објесити;[2]) и тако по тим мјестима јуначке (или, као што се туда већ зову, *слепачке)* пјесме нико други и не пјева осим слијепаца и по Бачкој ђекоји жена (које без гусала пјевају). Из тога се ласно може дознати, зашто се јуначке пјесме по Сријему и по Бачкој и по Банату горе пјевају него по Србији а и по Србији око Саве и око Дунава горе него даље унутра, особито к Босни и к Ерцеговини Тако и к Западу од Сријема што се гођ даље иде преко Славоније к Рватској и к Далмацији, све су пјесме јуначке у народу више у обичају. *Женски* пак пјесама мислим да има данас највише амо доље (куд је мање јуначкије) и у Босни по варошима; јер какогођ што су амо доље и људи мекши, тако су горе и жене (осим варошки) оштрије, и више мисле о јунаштву, него о љубави, а може бити још и с тога, што амо доље, особито по Сријему и по Бачкој и по Банату, као и у Босни по варошима, жене и ђевојке живе више у друштву. У Сријему пак и у Бачкој и у

[2]) Била би неправда овђе не казати, да сам виђео гусле у Будиму у кући високоученога Господина и љубезнога и високопочитајемог пријатеља мога *Јована Берића,* философије доктора и актуаријуса код надзиратељства (Српски, Влашки и Грчки) народни школа, коме сам дужан благодарити и за пјесму о Предрагу и Ненаду (36. у II. књизи *) Господин Берић истина не зна ударити у гусле, него и је само из љубави к народним пјесмама нашим објесио у својој соби.

*) 16. у II. књизи трећег издања. (Беч 1845.).

Банату по варошима се већ ни женске народне пјесме не пјевају, него којекаке *нове*, што праве учени људи и ђаци и калфе трговачке. — Ђекоје су пјесме тако на међи између женскије и јуначкије, да човек не зна, међу које би и узео, н. пр. у овој (I.) књизи 358 (651), и друге готово све на крају од 393—404.*). Оваке су пјесме наличније на јуначке, него на женске; али би се тешко чуло, да и људи пјевају уз гусле (већ ако женама), а због дужине не пјевају се ни као женске, него се само *казују*.

Ми видимо да пјесме јуначке и данас постају, зато мислим да не ће бити сувише и о постању њиовом штогођ рећи. Колико сам ја до данас могао дознати јуначке пјесме понајвише спјевавају људи средовијечни и старци. По реченим мјестима, куд се данас јуначке пјесме највише пјевају, нема човека, који не зна неколико пјесама (ако не читави, а оно барем комада од њи), а има и, који и знаду и преко педесет, а може бити и на стотине. Који човек зна педесет различни пјесама, (ако је за тај посао) њему је ласно нову пјесму спјевати. А уз то још и ово ваља знати, да сељаци по оним земљама још немају оваки брига ни потреба као по ришћанским државама, него живе доста налик на она времена, што поете називају *златним вијеком*. У Тршићу је један човек под саму старост своју спјевавао млоге *смијешне*

*) У овом издању: 731—733, 735—738, 646, 741, 745, 746. — 404 и 405 Вук је у трећем издању пренео у II књигу бр. 9. и 5. а 406 у III бр. 19.

пјесме, од који ја не знам читаве ниједне, него ћу овђе додати само неколико комада:

а) Како се женио Павле Старчевић (кога ја мало памтим):

Кад се жени Старчевићу Павле,
Запросио лијепу ђевојку
У Вотњаку селу великоме,
У Паспаља[3]) кнеза Вотњачкога;
Павле проси, Паспаљ се поноси —

Како је Павле стао пријетити, да отме ђевојку, а Паспаљ казао:

«Док је моје пребијеле куле[4]),
И док ми је Мића Комарице,
И док ми је Јова Лојанице[5])
Не бојим се Тршићки делија».

Кад то чује Старчевић Павле, он запита свога побра Дрпића Николу, шта ће сад чинити, смију ли ударити на Паспаља; а Никола одговори:

«Ој Бога ми, мио побратиме!
Све да стане витез до витеза:
Коњ до коња, јунак до јунака,
Од Медњака те до Копривњака.
Све би ја то јунак рашћерао
Са мојијем мачем зеленијем.»

А Павле Старчевић онда казао:

«Да је Паспаљ куле баградио

[3]) Право му је име било Милутин, а *Паспаљ* му је само овђе нађенуто, ваља да што је био *сијед* (као да је *пасиаљ* по њему попао); а није био ни кнез.

[4]) А он је сједио у *кровњачи*.

[5]) И *Комарица* и *Лојаница* су овђе измишљена презимена

Од Лознице па до Трбушнице,
Све би ја то јунак оборио
Са мојијем челикли нацаком.»

Како су по том отишли и отели ђевојку, па кад су дошли на Раковац, није и ће Пуљо скелеџија да превезе:[6])

Не да Пуљо брода на Раковцу:
Не ће Пуљо гроша ни дуката,
Већ он иште лијепу ђевојку
Тавну ноћцу за вјерну љубовцу.

Како им је после ђевојка (као млада) побјегла и т. д.

б) Како се некакав спремао да разбије сватове и да отме ђевојку, па дозивао слугу Ристивоја (кога ја познајем):

«Ристивоје, моја вјерна слуго!
Седлај, слуго, два коња витеза:
Мене Вилу, тебе Ластавицу;
И понеси шоцу Исламову,
Ти објеси шоцу о рамену,
А табанџе метни у зобницу;[7])
Да идемо, слуго, на Рудине,
Да сретемо кићене сватове,
Да отмемо лијепу ђевојку,
Ако нама Бог и срећа даде,
Те отмемо лијепу ђевојку,
Бољом ћу те, слуго, оженити» —

[6]) *Раковац* је мали поточић, који се у свако доба године на сваком мјесту може прекорачити; а *Пуљо* (коме је право име било *Вучић*) био је мали човечић, и сједио је с кућом крај Раковца.

[7]) Тако је оправна!

в) Како је некакав Тршиђана удавао кћер:

«Кћери моја, Ружице ђевојко!
Тебе просе млоги просиоци:
Просе бани, просе џенерали;
Бирај, кћери, кога тебе драго:
Ако желиш поћи за јунака,
Ето тебе Старчевића Павла;
Ако ли ћеш поћи у господу,
Ето тебе Арсен џенерала; [8])
Ако ли ћеш поћи у ђевере,
Пођи, кћери, Бају за Кудуза» [9]) —

г) Како је некоме била утекла жена, па се купила поћера за њом, и пресједали је путем:

Не остави црне Аџамине: [10])
У пољу је крило соколово,
А на водиораова лађа [11]) —
А Ћускију [12]) метни на засједу
На студену воду Липовачу —

д) Како се женио Петар Ивановић (кога ја такођер мало памтим), па кад су сватови дошли близу ђевојачке куће, онда ђевојка гледајући с куле кроз срчали пенџер питала своју мајку:

[8]) Арсена ја мало памтим; имао је око 50 своји оваца, но ни куће ни кућишта, него се по селу најимао, те чувао газдинске (и уза њи своје) овце.

[9]) *Кудуз* (коме је право име било Никола) био је и *глув* и *луд* и *тепав*.

[10]) И *Аџамина* (Аџамијна, од *аџамија*?) је измишљено име, а право му је било Тома.

[11]) Т. ј. и *брз* и *пливач*; а он је ишао као да је јаја на глави носио, а знао је пливати као и цртало.

[12]) И *Ћускија* је измишљено име, а право му је име било Јеремија.

«Ој Бога ти, моја стара мајко!
Које ми је суђен ђувегија?»

А Мати јој казала:

«Видиш, ћери, онога јунака
На алату коњу великоме,
Пригрнуо диван-кабаницу,
Накривио криву шушљаицу,
О рамену штито објесио,
А по коњу копље положио,
Оно ј' главом Шиподер војвода,
Оно ти је суђен ђувегија» —

Кад су послије сватови, вративши се с ђевојком, негђе иза Нeђeљицa (ваља да су ђевојку водили од некуд из преко Јадра) срели Теша Балежицу,[13]) и по њему ђевојка мајци послала књигу:

Кудуз пише, Путник[14]) мурлеише,
Докле ситну књигу написаше,
И ђевојка мајку поздрављаше:
«Моја мајко, не брини се мноме,
С миром смо ти прошли Нeђeљице
И бијелу кулу Продланову»[15]) —

Како су по том сватови дошли Гњили, па се онђе побили између себе, и некаком Ћор-Спасоју

[13]) И *Балежица* је измишљено презиме (ваља да што је носио ва глави стару шубару, као малу говеђу *балегу*).

[14]) И *Путник* је измишљено име, а право му је име било Марко,

[15]) Некакав је Продановић из Нeђeљицa био просио ту ђевојку, па му је нијесу дали, зато је пријетио (или се само *овђе* додало), да ће је отети од сватова.

разбили главу, па га послије митили, да не иде Турцима на тужбу:

Ћор-Спасоју по Тршића дају,
Ћор се меће, ни гледати не ће
Већ он иште Гњилу Кореннћку
Да узимље ђумрук од лонаца.

Оваке се смијешне пјесме и данас често спјевају по народу, но будући да нијесу ни од каки важни и опште познати догађаја, зато се и не разилазе на даље, него ђе постају, ту и остају док се и не забораве; зато мислим да је вриједно о њима још мало поговорити. Из ови неколико комада види се, да се оваке пјесме спјевавају понајвише око женидби, кад се штогођ смијешно догоди, н. п. кад се сватови посвађају, па коме разбију главу или га одадру батином по леђима (али да који падне мртав, онда се шаљива пјесма не би пјевала); кад коме побјегне жена; а особито кад се женидба поквари, или кад отмичари остану јалови. У Тршићу је била за неким Живаном Гргуревићем млада из Клубаца од Кујунџијћа, која је имала лијепу сестру, још ђевојку код мајке, па негђе у шали рече некоме Митру Мијаиловићу (или Терзијћу), да ће му је поклонити, и почне га звати *својаком*, а он њу *свастиком*. Послије тако дугога својакања и свастикања један пут у селу на комидби зовне Митар Живановицу свастиком, но она, или будући нешто љутита и онако, или јој се пред комиоцима учини срамота, да Митар, на кога су често у селу викали, да краде (особито прасце и јагањце), њу, која је била из поштене куће у поштену доведена, зове свастиком, не прими

то радо, него се осијече на њега, и каже му, да је више тим именом не зове, јер она своје сестре ни пошто не да за њега, и тако га изружи, да он од срамоте побјегне између комилаца, и стане пријетити, да ће отети њезину сестру; но будући да је кућа Кујунџијћа била задружна и село сложно, а из Тршића опет нико од знатнији момака не ћедне с њим поћи у ту отмицу, зато та отмица остане само гола вала и пријетња. Ето посла за пјесму! Послије неколике нећеље дана стану момчад по свему селу пјевати, како је он ишао да отме ђевојку, па није могао. Ево неколико комада и од те пјесме:

Сан уснила Милица ђевојка,
Мила сеја Пана Кујунџијћа,
А свастика ћурчије Живана,
Пак је својој мајци казивала:
«Ој Бога ми, моја стара мајко!
Ја сам ноћас чудан сан уснила:
Зађеде се један прамен магле
Од Тршића села пакоснога,
Изнад магле лете лабудови» —

Како је она то још мајци казивала, а стигне књига од својака ћурчије Живана, да се Тршићани спремају, да је отму; како су на Жеравији оправили галију с убојним топовима: [16])

[16]) Жеравија истина у Тршићу не пресише нигда, но на њој два камена нигђе не могу мљети, а кад је сушна година, онда и један меље на уставу, и онда она испод Кујунџијћа куће стане у вирове и доље преко Лозничког поља пресуши са свим.

Пред њима је Јунац буљубаша,[17])
А тобџија Кудуз делалија,[18])
Барјак носи Петар барјактаре» —

Како су осидрали танану галију под бијелом кулом Кујунџијћа, па је стали бити из убојни топова:

Од куд бије Митар момче младо,
Отуд кула аје и не аје;
Од куд бије Јунац буљубаша,
Три је платна кули оборио,
На четвртом пенџер учинио
Атлија би на коњ' улетио
И унијо копље попријеко.
Ал' повика бака Кујунџијћа:
«Аман мало, Јунац буљубаша;
Аман мало, ваша је ђевојка;
Док спремимо Милицу ђевојку,
Уз ђевојку господске дарове:
Митру зету од злата кошуљу,
Која није ткана ни предена,
Ни у ситно брдо увођена,
Већ у златан калуп ижљевана;
Уз кошуљу сабља припасана.» —

Како су и најпослије преварили и ђевојку сакрили, а они остали под срамотом[19]). — Ово

[17]) И *Јунац* је измишљено име, а право му је име било Лука.

[18]) Као *глув* (вели) таман је за тобџију.

[19]) Ова је пјесма још по том особито знатна, што Митар (који је био и *сврзислово)* од срамоте побјегне из села у Лозницу к Фочићима (к синовима *старца Фоча,* који је онђе тада био кадија) у пајам, и с њима по том као сеиз

сам се само зато додао, да се лакше може разумјети, како су постале (и како данас постају) наше јуначке пјесме. Какогођ што шаљиви старци и момчад спјевавају оваке шаљиве пјесме, тако и други спјевавају збиљске од бојева и од остали знатни догађаја. Да се ни најновијим (а камо ли старијим) пјесмама (као *народним*) не може управо дознати, ко је коју први пут спјевао, то није за чудо; али

отиде к Видину, и доље у различним бојевима између Пасманџије и царски Турака задобије атове и ратове, и обуче се у сребро и у злато, и за превелику своју раброст и јунаштво добије презиме *Шаин* (соко); онда Турци, који су знали, да је он Србин, навале на Фочиће: „Ми не можемо влаа звати шаином, ни гледати да се тако носи, него га потурчи.“ И тако га Фочићи понуде, те се потурчи и постане *Шаин-Авдија*. Пошто се јањичари врате опет у Бијоград, Шаин-Авдија постане војвода у Ћуприји; а послије смрти Аџи-Мустај-пашине био је први кабадаија Мехмед-аге Фочића, и имао је неколико села своји; 1803. године, кад устане Смаил-бег Бегзадић против капетан-паше Видаића и против његова брата Али-бега, пошаљу га даије са 600 момака Видаићима у помоћ, те погуби Смаил-бега, и млого Турска сила по Спречи поара и попали, и на повратку своме у Бијоград оглоби најзнатније Турке по Зворнику (прем да је тада и одоздо и одозго ноћио у Лозници, но не ћедне ни спомeнути ни за сваст ни за ђевојку; а сви су мислили да ће тражити и једну и другу). Кад даије 1804. године побјегну из Бијограда у Адакале, он остане у Бијограду, и удружи се с Гушанцем; по том отиде негђе у вече само сам да убије некака спаију, који се с некаким његовим момком ћерао око некаке земље, и ушавши изненада к спаији у собу, скреше му шешану у прси, но шешана плане, а не састави, онда спаија потегне из пиштоља њега посред сриједе, па оставивши га у соби још копрцајући се побјегне у Њемачку.

је за чудо. да у народу нико не држи за каку мајсторију или славу нову пјесму спјевати, и не само што се нико тим не вали, него још сваки (баш и онај, који јест) одбија од себе и каже да је чуо од другога. То је о *најновијим* пјесмама за које се зна, да нијесу ни од куд дошле, него да су онђе постале о догађају, који се прије неколико дана догодио; а како догађају и пјесми прође макар само година дана, или се пјесма ђе чује макар и о јучерањем а *даљнијем* догађају, нико више и не мисли о њезину постању. — *Женске* се пјесме данас слабо спјевавају, осим што ђевојке кашто припијевају момчадма и момчад ђевојкама. Између свију овђе наштампани женски пјесама најновија ће бити 347 (683).

Једни пјесама различно пјевање по народу показује очевидно, да све пјесме нијесу одма (у првом почетку своме) постале онаке, какве су, него један почне и састави што, како он зна, па послије идући од уста до уста расте и кити се, а кашто се и умаљује и квари; јер какогођ што један човек љепше и јасније говори од другога, тако и пјесме пјева и казује. Какогођ што су овђе наштампане по двије пјесме у II. књизи о *Наоду Симеуну* (7. и 37.*) и како Марко Краљевић *познаје очину сабљу* (23. и 24.**), и у III. књизи *женидба Јанковића Стојана* (7. и 8.***), тако би се готово о сваком догађају могле наћи по неколике пје-

*) 14 и 15 у трећем издању.
**) 57 и 58 у трећем издању.
***) 21 и 22 у трећем издању.

сме.[20]) Може бити да су оваке ђекоје пјесме о једном догађају од различни људи различне и постале; а највише су и (особито у којима је мања разлика) различни пјевачи окренули по своме начину, као што се и данас чини једнако. По овом ће сваки читатељ сам ласно дознати, зашто су млоге пјесме (н. п. у књ. II 6, 7, 12, 14, 16, 22, 26, 27, 28, 29, 32, 34;*) и у књ. III. 2, 4, 7, 9, 10, 11, 16, 21.**) између себе једнаке, а од други, опет између себе једнаки (н. п. у књ. II. 13 и 15.***) и у књ. III. 1. и 14.****), различне.

Прем да има доста људи, који знаду млого пјесама, али је опет тешко наћи човека, који зна пјесме лијепо и јасно. У том је покојни Тешан Подруговић (Бог да му душу прости!) био први и једини између свију, које сам ја за ови десет година налазио и слушао. Он је био родом од некуд између Босне и Ерцеговине, и изнајприје је био трговац, па послије убије некака Турчина који њега ћео да убије, и тако проспе своју кућу и отиде у ајдуке, и као ајдук 1807. године пребјегне у Србију. Он је врло лијепо знао ударати у гусле, али пјевати није знао (или није ћео) никако, него је пјесме казивао као из књиге; и за

[20]) Оваки пјесама има и међу женскима, н. п. 157 (369) и 158 (370), 184 (395) и 185 (396), 203 (422) и 204 (423), 225 (457) и 226 (459), 276 (531) и 277 (533), 290 (554) и 291 (555).

*) У трећем издању: 29, 14, 39, 42, 45, 56, 94, 66. 67, 68, 79, 87.

**) У трећем издању: 94 (II. књ.) 2, 21, 18, 34, 39. 68. 3 (IV. књ.)

***) У трећем издању: 40 и 44.

****) У трећем издању: 89 (II. књ.) и 42.

скупљање пјесама таки су људи најбољи; јер они особито пазе на ред и на мисли, а пјевачи (особито који су *само пјевачи)* млоги пјевају и не мислећи шта, и знаду *редом само пјевати*, а *казивати не знаду* (с такима сам ја кашто имао муку).

Пјесме јуначке по народу највише разносе слијепци, и путници и ајдуци. Слијепци ради прошње иду једнако по свему народу од куће до куће, и пред сваком кућом испјевају по једну пјесму, па онда ишту да им се удијели, а ђе и ко понуди, онђе пјевају и више; а о празницима иду к намастирима и к црквама на саборе и на панађуре, па пјевају по читав дан. Тако путник кад дође у каку кућу на конак, обично је да га у вече понуде с гуслима да пјева, а осим тога путем по ановима и по крчмама свуд имају гусле, па путници у вече пјевају и слушају; а ајдуци зими на јатаку дању леже у потаји, а по сву ноћ пију и пјевају *уз гусле*, и то највише пјесме *од ајдука*. Кад каква пјесма дође из Ерцеговине у доњу земљу, ђе се не говори по Ерцеговачком нарјечију, ондашњи је људи пјевају по свом нарјечију, н. п. *девојка, деца, лего*, и т. д. али *ије* остане у млогим ријечма, ђе је нужно да се испуне слогови, н. п. *лијепо, бијело, вријеме* и т. д. Тако би без сумње и Ерцеговци чинили да каква пјесма одоздо дође међу њи. Зато је тешко женске пјесме назначити и одредити која је из кога нарјечија; него сам и ја наштампао како сам коју ђе слушао и преписивао. Које су женске пјесме назначене са (Т*), оне сам слушао и преписивао у Крагујевцу од неки (Турско-) Цигански ђевојака

из Сарајева, као што и пјевају Српкиње Турског закона у Сарајеву.

Осим од прије мени познати и у рјечнику назначени разлика између нарјечија Српског језика, налази се у овим пјесмама још ово: а) Бошњаци по варошима, а особито Турског закона, не промјењују, као што је у Ерцеговачком нарјечију обично, пред *ј д* у *ђ* ни *т* у *ћ*, н. п. *дјевојка, дјед, дјеца, прелетјети* и т. д. Па и то не само у оним ријечма, ђе је само у Ерцеговачком нарјечију *ђ* и *ћ* (а по Слав. *дѣ* и *тѣ*), него и у онакима, ђе је у свима осталим нарјечијама, н. п. *братја, братји!* Тако сам ја чуо у Панчеву од једног Турчина *родјак*, мјесто *рођак!* Ово је врло знатно, и ваља да се по времену добро истражи и одреди у којим ријечма они имају *ђ* и *ћ*. б). Од Крушевца у Косово, и онамо како по Метоији, тако и по оним крајевима Ерцеговине и Црне горе у сушт. именима, која се свршују на *жје*, *чје*, *шје* избацује се *ј*, н. п. *оруже* (мјесто *оружје)*, *наруче* (м. *наручје)*, *подуше* (м. *подушје)*; *Божа* (м. *Божја)*, *Божу* (м. *Божју)* и т. д. в). По тим истим мјестима узима се често винит. падеж мјесто сказат., н. п. љепоте му у *сватове* нема; у *јунаке* крвца узаврела; књигу пише, на *мезиле* прати; љепоте јој у *сву земљу* нема и т. д. Из множ. броја могао би ко рећи, да ово није вин. падеж него сказ., промијенивши *ѣ* на *е* (као у Сријему и у Бачкој на *и*, н. п. у *сватови)*; али из јед. броја види се јасно, да је управо винителни. г) *Ју* мјесто *је* (у вин., н. п. па привика што *ју* глас доноси) и мјесто *јој* (у дат., н. п. боља ћу *ју* саградити врата) то је

Косовској и околни крајева, као и *те* мјесто *ће* (н. п. те *те* нама заденути кавгу), и *добрем* мјесто *добром* (н. п. ја се надам *добрем* берићету; и погледа ка *бијелем* Сењу. Ово се говори и по Ресави и по наиј Јагодинској), и *друсто* мјесто *друштво* (н. п. Како му је измешано *друсто*; тако се говори и *кумсто*, *брасто* и т. д.) д) *Дите*, *били*, *липи*, *бида*, то је у Ерцеговачком нарјечију само у пјесмама, мјесто *д'јете*, *б'јели*, *л'јепи*, *б'једа*.

Што се тиче старине наши пјесама, ја би рекао, да имамо старији *женски*, него *јуначки*; јер јуначки пјесама мало имамо старији од Косова, а од Немањића нема старије ниједне; а међу женскима може бити да и има и од иљаде година, н. п. међу Краљичкима, Додолскима и т. д. Ја мислим, да су Срби и прије Косова имали и јуначки пјесама од старине, но будући да је она премјена тако силно ударила у народ, да су готово све заборавили, што је било донде, па само оданде почели наново приповиједати и пјевати. Осим ови у II. књизи наштампани старији пјесама од Косова ја сам још слушао пјесму о женидби *светога Саве* (како га је отац ћео на силу да ожени, и био му довео ђевојку, а он није ћео, већ побјегао у калуђере), и о *женидби краља Вукашина*; но за сада нијесам се могао намјерити на човека, који би ми и по реду лијепо могао казати. *Качић*[21]) има неколико пјесама о Немањи и о другим краљевима и заповједницима нашим; но оно нијесу

[21]) Razgovor ugodni naroda slovinskoga, u Mleczi na MDCCCI. Ова је књига и прије штампана, но у мене је од ове године.

народне пјесме, него и је он градио, као што и сам каже, и прем да су ђекоје (особито које нијесу на *сроке*) доста налик на народне пјесме, али се опет ласно може познати, да нијесу народне. Он само за двије каже, да се тако пјевају по народу, т. ј. о *женидби Сибињанина Јанка* на страни 119 (која је млого налик на женидбу Душанову), и о *Секули и Мустајпаши и Драгоман ђевојци* на страни 120; но ни њи без сумње није преписао од прости људи, него и је писао из своје главе, како се могао опоменути, да се пјевају; к овим двјема пјесмама ја би још узео и ону о *Јуриши Сењанину*, на страни 239. — Пјесама јуначки данас има највише из шеснаестога и седамнаестог вијека од приморски јунака и ускока, који су пребјегавали из Босне и из Ерцеговине у приморје под Млетачку заштиту, и оданде четовали (као ајдуци) и бранили Млетачку крајину од Турака (као што су у III. књизи пјесме 7—15*). Оваке пјесме пјевају и Срби Турског закона по Босни, само што они понајвише пјевају, да су њиови надјачавали и ришћанске жене и ђевојке робили и премамљивали.

Кад би се скупиле *све* наше јуначке пјесме, јамачно би и било још *пет пута* оволико, ако не би и више. Само што сам и ја чуо (а за сад и нијесам могао добити) биле би читаве двије књиге колико ова *трећа*. Од свију стари пјесама, које сам до сад слушао, напоменућу овђе само једну, и то највише ради нашега љубезнога рецензента, т. ј. како се оженио краљ Будимски, па за девет

*) У трећем издању: 21, 22, 18, 34, 39, 29, 47, 42, 54.

године не имао од срца порода, а у десетој години ловећи дошао на некакав извор, те се напио воде, па се заклонио за јелу; у том дођу на воду три виле, па пошто се и оне напију воде, стану се разговарати о краљу и о тој његовој несрећи, онда рече најстарија вила:

«Да зна краље како ја што знадем,
Да сакупи Будимске девојке,
Да донесе млого суо злато,
Да саплете ону ситну мрежу,
Ситну мрежу од суога злата,
Да је баци у тијо Дунаво,
Да увати рибу златнокрилу,
Да јој узме оно десно крило.
Опет рибу у воду да пусти,
Крило да да госпођи краљици,
Нек изеде оно десно крило,
Једнак ће му трудна заодити.»

Кад то краљ чује, он одма отиде у Будим, и тако исплете мрежу, те је баци у Дунаво и увати рибу златокрилу, и одрезавши јој десно крило, пусти је опет у воду, а крило однесе краљици, те га изједе, и одма остане трудна:

Носи бреме за годину дана,
Дође време бреме да се има,
Немаде се једно мушко чедо,
Но с' имаде једна змија љута;
Како паде змија на земљицу,
Једнак змија у дувар одмиле.
Тад' отрча краљица госпођа,
Па овако краљу беседила:
Камен, краље, да се обрадујеш!

Обрадујеш од срца породу;
Немаде се једно мушко чедо,
Но с' имаде једна змија љута:
Како змија паде на земљицу,
Једнак змија у дувар одмиле.»
Таде краље 'вако беседио:
«Вала Богу на његову дару!»
Тако стаде за седам година,
Но беседи змија из дувара:
«О мој бабо, од Будима краље:
Што ти чекаш те не жениш мене?»
Мрда краље тамо и овамо,
Још овако краље беседио:
«Моја змијо, мој удни породе!
Ко ће дати за змију девојку?»
Но овако змија беседила:
«О мој бабо, од Будима краље!
А ти иди ка Призрену граду.
Од Призрена цару честитоме,
Цар ће дати за мене девојку.»
Кад то зачу од Будима краље,
Он оседла коња Ластавицу,
Па се меће јунак на другога,
Право оде ка Призрену граду;

Цар га у Призрену дочека како се најљепше може, и пошто су пили вино три бијела дана, узмучи се краљ како ће споменути цару за ђевојку, и цар позна да се он нешто узмучио, па га запита, што му је, а он му онда приповједи све дојакошње пореду;

Но овако царе беседио:
«Чујеш мене, краље од Будима!

Ти ми иди у Будима града,
Те ти питај змију у дувару,
Може ли се змија подватити,
Да доведе кићене сватове
Од Будима до Призрена града,
Да и нигде сунце не огрије
Још никаква роса не окваси:
Ако с може змија поуздати,
Ја ћу дати за змију девојку.»
Кад то зачу од Будима краље,
Изведоше коња Ластавицу,
Он се меће коњу на рамена,
Оде право преко поља равна,
Како звезда преко ведра неба.
Кад је био до близу Будима,
Још је краље овако мислио:
«Авај мене! до Бога једнога!
Где ћу наћи змију у дувару,
Да јој кажем од цара поздравље!»
Таман дође на Будимска врата,
Прије њега змија проговара:
«О мој бабо, од Будима краље!
Даде л' царе за мене девојку?»
Но овако краље беседио:
«Змијо моја, мој удни породе!
Ако с' можеш, змијо, поуздати,
Да одведеш киту и сватове
Од Будима до Призрена града
Да и нигде сунце не огрије
Нити каква роса не ороси,
Даде царе за тебе девојку;
Ако л' не мо'ш одвести сватове,

Не да царе за тебе девојке.»
Но овако змија проговара:
«Купи свате, ајде за девојку;
Ја ћу одвест' кићене сватове,
Да и нигде сунце не огрије
Ни кака и роса не зароси.»
Сакупише силу и сватове,
Сакупише иљаду сватова,
Сви сватови у краљева двора,
Изведоше коња Ластавицу,
Сам се коњиц по авлији шета;
Ту викнуше ти лаки чауши:
«Азур да сте, кићени сватови!
Азур да си, млади младожења!»
Кад то зачу змија из дувара,
Тад се смиле змија низ дувара,
Па се прими коњу уз колено,
Па се зави седлу на јабуку;
Окренуше низ Будима града,
Заделе се један модар облак
Од Будима до Призрена града
Баш и нигде сунце не огрија
Нит' и каква роса заросила.

Кад дођу у Призрен и уљезу у дворе цареве, змија се смили с коња и отиде опет у дувар. Цар и дочека врло лијепо и дарује:

Сваком свату од свиле кошуљу,
Младожење коња и сокола,
Још одвише Призренку девојку.
Бре викнуше ти лаки чауши:
«Азур да сте кићени сватови!
Азур да си, куме и старојко!

Азур да си Призренка девојко!
Време дође полазит' oћемо."
Сви сватови коње појааше
Још узјану Призренка девојка,
Кад то виде змија из дувара,
Тад' се смиле змија низ дувара,
Потприми се коњу уз колено.
Па се зави седлу на јабуку;
Окренуше низ Призрена града,
По више њи један модар облак.
Сви сватови коње разиграше,
Стаде играт' змија Ластавицу
Колико је њега ражљутила,
У Призрену истрла калдрму
И Призрена редом покварила,
Баш се курвић researchградити не ће
За пуније дванаест година,
Што је цару квара учињено.
Па одоше здраво и весело,
Отидоше у Будима града,
Свадбу 'граше за недељу дана,
Играше је па је проиграше,
Сваки оде ка својему двору,
Змија оста у своме дувару,
Краљ остаде на своме дивану;
Дође време,
Да се сведе момче и девојка,
Изведоше лијепу девојку
Изведоше на кулу високу,
Турише је поду највишему.
Кад је било ноћи у поноћи,
Стаде граја куле на висину,

Тад' се краде краљица госпођа
Она с' краде од пода до пода,
Док изљезе поду највишему,
На одаји отворила врата
Шта да види? чуда големога!
На јастуку од змије кошуља,
У душеку добар јунак спава,
Загрлио Призренку девојку!

Онда краљица, желећи да јој се син више не претвара у змију, привуче се, те украде од змије кошуљу и баци на ватру, па потрчи краљу:

«Благо тебе а и мене, краље!
Ја се диго на високу кулу,
На одаји ја отвори врата,
На јастуку од змије кошуља.
У душеку добар јунак спава,
Загрлио Призренку девојку;
Ја украдо од змије кошуљу,
Па ју тури на ту ватру живу.» —
«Што је, љубо, изела те змија!»
Потрчаше куле на висину,
Шта да виде? чуда големога!
Мртав јунак у душеку лежи,
Загрлила г' Призренка девојка,
И овако она беседила:
«О свекрво, да те Бог убије!
Што остадо млада удовица.
А мене си мало учинила,
А себе си горе доправила.»
Оста мајка без сина својега.
Од нас песма, а од Бога здравље!
Нас лагали, ми полагујемо,

Ову сам пјесму ја слушао у Крагујевцу од два човека: од једног Косовца и од једног Ерцеговца од Мостара. Од Косовца сам је овако преписао, но будући да је он био *само пјевач* од средње руке, зато је на ђекојим мјестима готово приповиједао (овако као и ја); Ерцеговац пак, који се није дуго онђе бавио, удеси се нешто рђаве воље, зато га нијесам могао намолити да пјева, него је с ногу само казивао, па и то више као приповијетку, него као пјесму. У приповијетки се обојица доста слажу, само Ерцеговац а) у почетку не каже, да је краљ слушао ђе се виле разговарају, него краљев брат, па мјесто да узме од рибе *десно* крило, он му (или навалице, или заборавивши) казао *лијево*. б) Мјесто да сакупи ђевојке и да донесе злато, да саплете мрежу од злата, он вели:

«Да покупи по везиљам' свилу,
По терзијам' танка ибришима,
Да исплете мрежу племениту.»

в) Он не вели, да краљица изједе крило, него:

«Да се њега напије водице,
Родиће му прије годинице.»

Може бити, да је вриједно овђе напоменути, да сам ја од ђекоји пјесама још у ђетинству моме слушао само *комаде*, и колико сам послије тражио и питао, нико ми и до данас читаве није могао казати, нако све *оне* комаде, а остало између њи *приповиједа се!* Такови су, н. п. комади од пјесме како је у Бијоград дошао некакав паша, па старац Јањо Кузиновић (или Кузун Јањо), кнез од Сријема, није отишао да га дочека и с добро дошао

да га поздрави, него послао свога сина с кметовима; но паша се на то расрди, па и Јањова сина и све кметове баци у кулу. Кад то чује старац Јањо, онда се он подигне к паши:

На дорату коњу помамноме;
А кад буде близу Бијограда,
Угледа га паша са чардака
Како јаше помамна дората,
А кроз браду токе сјају му се,
Као јарко кроз горицу сунце;
Па запита око себе Турке,

Које оно: а они му кажу:

«Оно јесте старац Кузун Јањо,
Ком си сина у кулу бацио;
Кад он паши на диван изиђе,
Пред њим паша на ноге устане.»

А паша рече, да су оне паше биле луде, које су пред њим устајале. У том Јањо дојезди пред дворе пашине, и одсједнувши дората, изиђе паши на диван, па у чизмама сједне на серџаду. Кад га паша сагледа какав је, он се забуни, и пошто обојица поћуте неко вријеме, почне паша говорити:

«Кнеже Јањо, од Сријема главо!
Колико ти имаде година?
Какав ли си земан запамтио?» —
«Што ме, пашо, за године питаш,
Мене има стотина година,
Баш стотина и још половина;
Ја сам чудан земан запамтио:
Знам један пут у вијеку моме
Паде снијег о Митрову дану,

Не окопње до Ђурђева дана;
Други паде о дану Ђурђеву,
Не окопње до Петрова дана:
Погубисмо и козе и овце,
Погубисмо краве и теоце,
Погубисмо коње и волове,
Баш волове наше ранитеље;
И то, пашо, Сријем не расели,
А ти ћеш га, пашо, раселити;
Али не ћеш, пашо, ако Бог да!»

По том му приповједио, како је била некака година сушна, те људи погубили сјеме од пшенице:

Ни то, пашо, Сријем не расели,
А ти ћеш га, пашо, раселити;
Али не ћеш, пашо, ако Бог да!

Па му најпослије каже, како је некад био некакав зао паша, као и он што је, па ударио на народ велику порезу:

На сироту жену удовицу,
Која ништа на свијету нема
До преслице и туђе куђеље,
На њу уд'ри по десет дуката;
Ни то, пашо, Сријем не расели,
А ти ћеш га, пашо, раселити;
Али не ћеш, пашо, ако Бог да!

У то му још каже, како је он ишао у Цариград, те ономе злом паши донијо катил-ферман, и погубио га:

«И тебе ћу, пашо, ако Бог да!»

Онда се паша поплаши, па му одма пусти сина и кметове, и поклањао му атове и ћуркове, но он тога ништа није ћео примити, говорећи, да

ни својије издерати не може (једни још приповиједају, да му је паша давао и кћер за сина). — Такови су комади и од оне знатне пјесме о негдашњем Турском и Њемачком рату, како је вила са Авале дозивала пашу Бијоградског по имену (но ја му сад имена не знам):

«Ето на те седам краља војске,
Седам краља од седам земаља,
И ђевојка Англијска краљица,
С Дуком зетом од земље Горанце.»

А паша одговорио вили:

«Док ми гледа Крњо на Земуна,
А Маргета на Врачар на поље,
Танка шиба на малу Вишњицу;
И док ми је ђеце јањичара;
Не бојим се седам краља војске,
Седам краља од седам земаља,
Ни ђевојке Англијске краљице,
С Дуком зетом од земље Горанце.»

Како се он то с вилом још разговарао, а дође му књига од Бечког ћесара:

«Дај ти мене стојна Бијограда,
Да не кварим бијела бедена,
Да не арчим праа и олова,
Да не трошим ђеце Њемадије,
А и твоје ђеце јањичара.»

А паша му одговорио:

«Чекај мене за петнаест дана:
Не могу ти дати Бијограда
Без фермана царева сиђана,
Без тестира царева везира,
Без ријечи паше Босанскога.»

Како су по том Нијемци ударили на Турке:

Вермаш оде Нишу и Видину,
Узе Ниша, не може Видина —
А Станиша обор-Млатишума
Он отиде шер Новом пазару,
Те растави Босну од Стамбола —
Џенерао Кија Осјеклија
Он отиде шеер Бајној луци —
А ђевојка Англијска краљица
С Дуком зетом од земље Горанце,
Она оде шеру Острвици и т. д.

Оваки комада од различни пјесама могао би човек накупити читаву књигу.

Нови пјесама од године 1815. (особито о боју на Пожаревцу и на Дубљу) има више и млого бољи од они комада у III. књизи на крају; но ја и за сад нијесам могао добити.

Мислим да је већ вријеме почети говорити и о *правилима* наши народни пјесама. Овђе није мјеста о том пространо говорити, него ћу само да *почнем* и што се може краће да назначим оно, што сам ја до сад (не мислећи о том, него као мимогред) преписујући и штампајући ове пјесме дознао. Ако што у том и погријешим, надам се, да ће ми поете наше радо опростити и погрјешке моје поправити. — Све су наше *јуначке* пјесме од десет слогова или пет трохејски стопа и послије друге стопе одмор (cesura Einschnitt), н. п.

По̄дйже̄ сӗ | Цр̄но̆је̄вйћ Ӣво̆

Истина да је у млогим стиховима према *говору* дуг слог мјесто краткога и кратак мјесто другога, н. п.

Й по̄нӗсӗ | три̅ то̄вӑрӑ бла̄гӑ
Јӑ ка̄д та̄ко̆ | сва̄дбў ўре̄дйшӗ;

тако се *говори*, и тако се *чита* и *казује*; али кад се *пјева*, онда су све трохеји:

И по̆не̄сӗ | три̅ то̆ва̄рӑ бла̄гӑ.
Ја̄ кӑд та̄ко̆ | сва̄дбў у̅рӗди̅шӗ.

Тако су јуначке пјесме све по једној мјери, али су *женске* различне:

I. И међу женским пјесмама највише и има по овој мјери као што су и јуначке; тако су пјесме: 2 (6), 4 (8), 6 (18), 7 (19), 8 (20), 9 (21), 10 (23), 14 (32), 17 (36), 18 (38), 23 (44), 26 (50), 30 (62), 31 (64), 33 (74), 34 (76), 35 (79), 38 (88), 43 (98), 48 (107), 76 (245), 77 (246), 78 (247), 79 (248), 81 (250), 83 (253), 95 (157), 98 (287), 100 (290), 108 (302), 110 (307), 111 (304), 112 (305), 116 (206), 117 (310), 118 (311), 119 (312), 124 (318), 126 (322), 127 (323), 128 (330), 129 (324), 130 (326), 133 (337), 135 (339), 136 (340), 137 (341), 140 (348), 141 (350), 142 (351), 143 (353), 144 (354), 145 (355), 147 (356), 148 (357), 149 (359), 154 (365), 155 (366), 156 (368), 157 (369), 158 (370), 161 (373), 162 (728), 169 (516), 171 (381), 174 (384), 178 (386), 179 (387), 180 (390), 181 (392), 184 (395), 185 (396), 191 (404), 192 (405), 193 (406), 194 (407), 195 (409), 196 (410), 200 (416), 201 (418), 203 (422), 204 (423). 205 (424), 206 (425), 207 (426), 209 (429), 210 (410), 211 (432), 212 (435), 213 (436), 214 (439), 215 (440), 216 (441), 217 (442), 218 (443), 219 (444), 226 (459), 234 (472), 235 (473), 239 (479), 241 (483), 243 (485), 245 (490), 248 (491), 251 (497),

252 (498), 253 (506), 254 (499), 256 (504), 260 (510), 261 (511), 262 (512), 263 (513), 264 (514), 267 (520), 268 (522), 270 (524), 271 (525), 272 (526), 274 (528), 275 (529), 276 (531), 277 (533), 281 (538), 284 (544), 287 (548), 288 (551), 289 (553), 292 (556), 293 (557), 294 (559), 298 (564), 301 (567), 304 (575), 310 (583), 312 (585), 313 (16), 314 (588), 318 (594), 319 (595), 321 (597), 323 (599), 324 (600), 328 (604), 330 (606), 335 (612), 337 (614), 339 (617), 344 (624), 345 (626), 347 (683), 349 (645), 350 (631), 352 (634), 353 (637), 355 (639), 356 (649), 357 (650), 358 (651), 359 (652), 360 (654), 364 (656), 365 (659), 366 (660), 367 (661), 368 (662), 375 (672), 376 (673), 378 (242), 380 (675), 381 (687), 382 (691), 390 (716), 393—402 (733, 735—738, 646, 741, 745, 746).

II. Послије петостопни трохејски пјесама највише има женски пјесама од осам слогова, које су по стопама двојаке:

1) од четири трохејске стопе и одмор у сриједи, н. п.

Бо̄гă мо̄лӣ | мла̄дŏ мо̄мчě.

Таке су пјесме: 24 (45),*) 25 (46), 37 (86), 50 (109), 56 (164), 86 (184), 87 (185), 88 (187), 89 (196), 92 (200), 99 (288), 117 (300), 114 (308), 115 (258), 120 (799), 121 (314), 134 (338), 160 (372), 163 (374), 164 (375), 175 (385), 176 (262), 186 (397), 187 (398), 188 (401), 197 (411), 199 (413),

*) Припјев (као што је н. п. у овој пјесми *војно ле*, а у другима *лељо, ладо, радо, јадо, злато, тедена, медена, редена, мори, тужна, душице моја* и т. д.) ја овђе не узимам за пјесму.

202 (420), 208 (427), 221 (446), 222 (447), 223 (453), 227 (460), 228 (463), 229 (464), 230 (465), 232 (467), 238 (477), 242 (484), 249 (468), 255 (503), 257 (507), 259 (509), 265 (518), 266 (519), 269 (523), 286 (547), 296 (505), 297 (562), 300 (566), 303 (573), 309 (582), 315 (589), 322 (598), 327 (602), 331 (608), 336 (613), 338 (616), 351 (632), 363 (236), 371 (667), 372 (669), 383 (699), 386 (261), 388 (710), 389 (714).

2) Од три стопе, у почетку и на крају дактили, а у сриједи трохеј; а што се тиче одмора, готово би се могло рећи, да су и ове опет двојаке:

а) У којима је одмор послије друге стопе, н. п.

Пōрăнй рāнŏ | нā вŏдŭ.
Свӯ нŏћ мй сōкŏ | прēпјĕвă

Таке су пјесме: 104 (296), 151 (362), 167 (568), 183 (394), 231 (466), 299 (565), 305 (576), 348 (644), 362 (237), 377 (240), 403 (746). Између свију ови пјесама особито је знатна 403 (746), која је по дужини и по оном, шта је у њој, налик на јуначке пјесме.

б) У којима је одмор послије прве стопе, н. п.

Пōглĕдăј | вōјнŏ пōглĕдăј.
Кōл'кă јĕ | нōћцă нōћăшњă.

Таке су пјесме: 3 (7), 5 (17), 97 (285), 105 (298), 106 (299), 122 (315), 123 (317), 125 (319), 159 (371), 282 (540). Истина да се може рећи, да је и у овим свима пјесмама одмор послије друге стопе, но мени се чини да је обичније послије прве. И само пјесму 182 (393), у којој је први и осми стих баш против овога правила, ја би узео међу ове, н. п.

По̄пӗвӑј|те̄ мй птӣчйцӗ.

Са̄д вӑм јӗ вре̄мӗ пе̄вӑтй.

III. Од седам слогова или три стопе, у почетку два трохеја, а на крају дактил, и одмор послије друге стопе, н. п.

О̄ј тй зр̄но̆ | ше̄нйчно̆

Таке су пјесме: 32 (70), 40 (122), 42 (124), 90 (198), 91 (199), 101 (292), 166 (377), 168 (378), 177 (263), 236 (474), 244 (487), 258 (508), 278 (800), 302 (571), 306 (578), 325 (264), 326 (601), 333 (610), 334 (611), 346 (629), 361 (655), 384 (703), 385 (704), 392 (695). Међу ове иде и пјесма 165 (376), у којој је најприје дактил, па онда два трохеја; но у посљедњем стиху не може одмор да изиђе по правилу, н. п.

Ка̄ло̆пӗр | Пе̄ро̆ ле̄љо̆.

Ӣз Цӑрй|гра̄дӑ Пе̄ро̆.

Оваки је и онај стих у пјесми 383 (699).

Два̄ Пе̄јӑ | ӣ Пӗја̄кӑ

IV. Од десет слогова или четири стопе, два дактила и два трохеја, па одмор у сриједи. Да је и до одмора и по одмору по један дактил и по један трохеј, то је свуда извјесно; али ни с једне стране одмора ниједној стопи није мјесто постојано, него се (у ђекојим пјесмама мање, у ђекојим више) мијењају, н. п.

О̄блӑк сӗ вӣјӗ | по̄ вӗдро̆м не̄бў;

Мӣлӑ ма̄јчйцӗ | бе̄лӑ цр̄квицӗ.

Сре̄тно̆ тй бӣло̆ | рӯо̆ ве̄нчӑно̆,

Сре̄тно̆ тӣ бӣло̆ | ӣ дўго̆ве̄чно̆.

Је̄лӗн по̄пӑсӗ | смӣљ по̆ за̄го̆рјў,

Вӣшӗ гӑ тла̄чй | не̄г' што̆ гӑ па̄сӗ.

Таке су пјесме:) 1 (1), 11 (24), 12 (27), 13 (28), 15 (34), 16 (35), 19 (37), 20 (40), 22 (42), 28 (55), 29 (56), 41 (123), 46 (105), 49 (108), 94 (156), 109 (301), 131 (329), 190 (403), 220 (445), 279 (535), 370 (666), 379 (648).

V. Од једанаест слогова или од пет стопа, четири трохеја, а пета на крају дактил; а што се тиче одмора, ја сад управо не знам казати, или је послије друге стопе или послије четврте (јер се може рећи да је на обадва мјеста, као и у осмосложним тростопним пјесмама). Ја ћу за сада рећи, да је прави одмор послије четврте стопе, н. п.

Про̄ђо̆ го̄рў про̄ђо̆ дрӯгў | и̅ трӗћў.

Таке су пјесме: 80 (249), 103 (295), 132 (336), 172 (382), 224 (455), 233 (471), 240 (481), 290 (554), 291 (555), 311 (584), 329 (605), 341 (619), 354 (227).

VI. Од дванаест слогова, које имају одмор у сриједи, а стопе или су четири дактилске, н. п.

Ра̄нйла̄ де̄во̆јкӑ | ла̄вӑ й ла̄бўдӑ.

Или је шест трохеја, н. п.

Сла̄вўј пти̅цӑ ма̄лӑ сва̄ко̆м по̄ко̆ј да̄лӑ.

А највише су измијешани дактили и трохеји, н. п.

За̄спӑлӑ де̄во̆јкӑ дре̄нкў нӑ ко̄рӗнкў,
О̄тўд и̅дӗ ста̄до̆ | с два̄ мла̄да̄ о̆вча̄рӑ
Је̄дӑн с ми̅ро̆м про̄ђӗ | дрӯги̅ не̄ктӗ с ми̅ро̆м,
Го̄во̆ри̅ де̄во̆јци̅ | ӯстӑни̅ де̄во̆јко̆
А̄јдӗмо̆ та̄м’ до̄лӗ | ӯ то̆ зла̄тно̆ по̄љӗ —

Таке су пјесме: 82 (252), 113 (306), 170 (380), 225 (457), 237 (569), 250 (492), 283 (542), 295 (561), 320 (596), 332 (609), 369 (663).

VII. Од тринаест слогова а од шест стопа, и одмор послије четврте стопе; до одмора су свагда четири трохеја, а послије одмора или је трохеј и диктил, који се често мијењају мјестима; или је трохеј и амфимацер, н. п.

Дā с вăтāмŏ тāнкĕ слāмкĕ | тāнкĕ тāнăнĕ
Дā глĕдāмŏ кō ћĕ кōмĕ | ӯ срећӣ пāстӣ.
Кōмĕ стāрŏ кōмĕ млāдŏ | кōм' штŏ срēћă дā

Таке су пјѐсме: 36 (82), 39 (93), 44 (103), 45 (104), 47 (106), 84 (254), 85 (255), 96 (158), 152 (363), 153 (364), 173 (383) 189 (402), 316 (590), 342 (622), 343 (623), 374 (679), 387 (705).

VIII. Од четрнаест слогова или од седам трохејски стопа и одмор послије четврте стопе, н. п.

Дēвŏјчӣцă вōдŭ гāзӣ | нōгĕ јōј сĕ бēлĕ.
Сāн мĕ лōмӣ сāн мĕ мōрӣ | сāн зăспāт' нĕ мōгŭ.

Оваке су овђе само ове двије пјесме (273 [527], и 317 [592]).

IX. Од шест слогова без одмора, а стопе или ту трохејске или двије дактилске, н. п.

Крāљŭ свēтлӣ крāљŭ!
Крāљӣцĕ бāнӣцĕ.

Оваке су пјесме све краљичке (осим 56 [164]), и друге: 93 (201), 102 (294), 138 (346), 139 (347), 150 (360), 280 (537), 273 (527).

X. Од пет слогова или од једнога дактила и једног трохеја, н. п.

Āх штŏ ћŭ | штō ћŭ
Нē спāвăм | нōћŭ.

Осим ове 307 (581), пјесмице има овака још само једна (308 [579]), но ни она није са свим чиста него измијешана са шестосложним стиховима.

Премда се и то види као опште правило, у нашим народним пјесмам, да су у цијелој пјесми сви стихови као и први што је; но опет се налази ђешто у једној пјесми од двије руке стихова, као што се може виђети у пјесми 32 (70), 80 (249), 198 (412), 238 (477), 247 (765), 259 (509), 280 (537), 308 (579), 326 (601), 340 (618), 383 (699). У свима овим назначеним пјесмама сви су стихови правилни, само што су измијешани; али у неколике друге пјесме има неколико стихова, који би се за сад могли назвати *неправилни*, јер немају друштва; таки су стихови: а у пјесми 21 (41), посљедњи стих:

А̄мӑне̄т тй де̄вӗрӗ | се̄стрӑ мо̄јӑ.

б) У пјесми 27 (51), сва три стиха (први је сам за себе, а друга су два једнака):

Пооди мили куме | време ти је.
Остави нам колу дара | закон ти је.
Ако ли нам не оставиш | зазор ти је.

в) У пјесми 246 (764), стих први, четврти, седми, десети и тринаести:

Бра̄лӑ бй са̄сӯ | љӯбйлӑ бй Ва̄сӯ.

г) У пјесми 370 (666) стих други:

А̄ рӑбӑр ко̄њӑ се̄длӑ | о̄ћӗ да̄ йдӗ.

Пјесма 146 (268), има особите стихове, и ја би рекао да им је ово мјера:

– ⏑ ⏑ | – ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ ⏑ ⏑   – ⏑ ⏑ ⏑*)
– ⏑ – ⏑ ⏑
– ⏑ – ⏑ ⏑

*) А може ко рећи да су у овом стиху четири трохеја.

Почетак скупљања и издавања ови народни пјесама (као и остали свију моји књижевни послова) био је у Бечу 1814. године изненада, а што оне оволико умложене сад на свијет излазе, слава је свијетлога и честитога кнеза од Србије, господара МИЛОША ОБРЕНОВИЋА. Премда је било људи, који су њему на моје очи говорили, да је ово скупљање пјесама само спрдња и беспослица, но он је опет не само мени пјеваче набављао и дангубу им плаћао, него ме је још и богато обдарио, да и на свијет издам. Кад Срблъи своје народне пјесме боље познаду, онда ће се ова његова заслуга знати достојно цијенити.

У *Липисци* На Божиј дан 1823.

В. С. К.

Толкованије неколико Ријечи.

Аја уја! уј уј!

Ајкача, (у Сријему и у Бачкој) камџија, што ратари ћерају волове њоме.

А л, у светрима књигама наштампано је мјесто али (ал'), које понајвише значи *но,* а ђешто и *или* (н. н. у књ. III. на стр. 6. у врсти 7, 8, 9; а одма у 10 врсти значи *но!* [У трећем издању књ. II. п. 89. стх. 134—37]), Но (у овој I. књ.) у пјесми 344 [624] ал је (Турск.) име прилагат., и значи *црвен.*

Амбер,* некакав цвијет (или коријен од траве? Турци розолију зову *амберија).*

Анума,* госпођа

Арашлама,* аршлама.

Армагани, дарови.

Аста,* болесник (говори се као као прилагателно име, болестан).

Ашик,*онај, с ким се *ашикује.*

Бази, m. pl. не знам управо, или је кутија, или су гајтани на сату.

Беар,* цвијет.

Борме, мјесто *Богме* (због гријоте).

Валаа!* вала, Бога ми!

Виђу, видим.

Дајана!* држ' се!

Делалија † (дели Алија?) човек, који је *дели* (луд или *сулудаст.*)

Дер, де, деде, дедер.
Дертли,* брижан.
Диздија,* низ.
Дока, док, докле.
Ђулвезија, ђувезлија.
Ђулистан,* градина ђу су руже, der Rosengarten.
Ђулсија, ђулс (вода из руже).
Евлад,* пород.
Есабити, есапити, мислити.
Заодити трудна, т. ј. затруднити.
Застава, мјесто међу кућама (тако ми је пјевачица казала).
Зељаница, пита од зеља,
Зличица, ложичица.
Имати се, наћи се, родити се.
Јал, ђешто је наштампано мјесто *јал'* (јали).
Јауклија,* заручница.
Калоока, црноока.
Кара* adj. indecl. црн.
Карашлама,* аршлама (кара (црна) аршлама?)
Крижна врата, ваља да су *крстата* (?).
Кьна,* кна.
Луче, (hyp. von лутка) die Puppe.
Љељенче, јеленче.
Љиљан, не знам како је то дрво.
Маана, мана.
Мај, нај, на.
Мама, ваља да је од мамити (das Locken).
Меит,* мртвац.
Мејтеф,* мала школа, ђе се Турска ђеца уче Богу молити и читати.
Морменевиш,* мораст, плав.
Мутаф,* покровац.
Мушебак,* не знам управо шта је, него мислим, да ће бити капци (врата) или друго нешто око пенџера.
Негве, f. pl. ваља да су букагије, или друго што таково.
Нек, наштампано је у све трима књигама мјесто *нека (нек')*.
Нсмати се, не наћи се, не родити се, cf. имати се.
Низа, низ, низија.
Нур,* луча што (се говори да) пада из неба свецу на гроб.
Нурак, hyp. v. нур.
Обагњити, отрунути.
Ослуивати, уујем, слушати, прислушкивати.
Пембе,* не знам управо шта је, може бити да је и име или презиме.
Под, таван (cf. подина).
Рисар, (у Бач. и у Бан.) гадљар, свирац.
Саланџак,* љуљашка.
Саџбаг,* уплетњак.
Стоборје, Стоборница } Заграда око куће, cf. тараба.
Тавлија, (т. ј. свила), незнам каква је то свила.
Тананана, Тинининини } само се припијева.
Топук,* ваља да је стопало(?).
Турбе,* ета, као мала црквица, што Турци обично граде на гробовима своји светаца и побожни људи.
Ћаге,* ета, артија.
Ћефенак,* нка, ћепенак.
Ћимлија,* (т. ј. игла), не знам кака је то игла.

Удан, удна, но, vid. уд.
Челебија,* господичић.
Фесак, hyp. von. фес.
Финофесак, hyp. von финофес (виновес).
Џанум,* срце, душа.
Џуздан,* као кеса,
Шаинов,* ва во, соколов.
Шегртица,* die Schülerin.
Шимширли,* шимширов.
Шушњат, та, то, лиснат.
Шчепати, стајати ногом. *чепати* (cf. очепити).

ПРЕДГОВОР ПРВОЈ КЊИЗИ ТРЕЋЕГ ИЗДАЊА (БЕЧ, 1841).

МЈЕСТО ПРЕДГОВОРА.

Прави предговор к овоме изданију нашијех народнијех пјесама, у коме мислим саставити оно из прве и из четврте књиге пређашњега изданија и додати још којешта онаково ново, моћи ће се само онда написати, кад све три књиге буду готове; него за сад овдје назначујем само оно, што мислим да је особито нужно за ову прву књигу. И тако:

1) Слово *х* ја сам у овој књизи наштампао само у онијем пјесмама, које су из онијех крајева, гдје се оно изговара. Ја врло добро осјећам, како је овај посао тежак и замршен; али за сад нијесам знао друкчије чинити. Може бити, да би најпаметније било, и у народнијем пјесмама *свима* наштампати *х свуда*, гдје му је по етимологији мјесто, а у предговору казати (од прилике онако, као што је казано у предговору к пословицама од стране XI. до XXV.), како се гдје по народу изговара, па читатељи нека га читају, како ко и говори; но ја за сад то нијесам смјео чинити, да се не би, н. п. у Сријему или у каквоме крају Србије рекло, да сам пјесме из онијех мјеста покварио. Но и гдје сам га наштампао, наштампао

сам га само, гдје би се по етимологији морало изговарати, као у Њемачком језику ch; а мјесто чистога h (особито у туђијем ријечима) нијесам га смјео писати: по овоме се може дознати, за што на страни 275. у пјесми 346. стоји: *Хоџе* и *аџије*. На страни 314. у пјесми 406. наштампано је *валаа* мјесто *валаха*.

2) Да би се пјесме боље разумјети могле, код многијех сам назначио *откуда* су. Код којијех стоји: *од Дубровника*, од онијех сам гдјекоје ја писао у Дубровнику, но од чељади, која нијесу оданде родом (јер прави Дубровчани — старосједиоци — немају данас никаквијех *народнијех* пјесама), а највише ми их је написао од своје мајке Г. *Јово Лаиновић*, који се родио у Новоме у Боки од родитȇља из *Фоче* у *Ерцеговини*, а прије 23 године, као дијете, дошао у Дубровник, гдје и сад тргујући живи. Тако се слободно може рећи, да су оно готово све праве *Ерцеговачке* пјесме, које су гдјешто по приморскоме начину и говору окренуте. Код којијех стоји: *из горњега приморја*, оне сам гдјекоје ја писао по Паштровићима и на Стањевићима од жена из Побора и из Маина, а највише ми их је написао, као и много још другијех драгоценијех ствари, Г. *Вуко Врчевић*, који је родом из Рисна, а сад сједи у Будви. Многе од онијех пјесама познате су и по сусједној онуда Црној гори. У правоме предговору више ће се говорити како о помагачима у скупљању пјесама, тако и о онима, који су ми их помагали преписивати и *штампати*.

3) Пјесме ове ја сам се старао да намјестим у ред, како која за којом иде (при обичајима), или, како је која на коју налик. Држећи се овога ваљало би, да је пјесма 81. одмах послије 78.; тако би и пјесми 613. било приличније мјесто иза 484. Може бити, да ће се овакијех погрјешака и више наћи.

4) Кад два имена дођу заједно, па се само посљедње склања, ја сам их сад састављао, н. п. «Па говори *Морњаковић-Јову*»; «Неимање *Алил-челебије*» и т. д.; но из почетка има против овога погрјешака, н. п. у пјесми 266. на страни 190. «*Угрин Јанку* говорила» (мјесто *Угрин-Јанку*); тако би ваљало и у пјесми 648. на страни 492. да је састављено «*с дилбер Илијом*» и «*дилбер Илију*». Вриједно је споменути, да је у пјесми 747. на страни 608. у оваковоме догађају ушло *се* међу овака имена, н. п. «*Лаужи се бану* поклања» (мјесто: *Лаужи-бану се* поклања), и то је учињено само за то, да се у сриједи стиха добије трохеј! — Као што је на страни 591. у пјесми 741. растављено «*Ал-ага*», тако би ваљало, да је ово име (које је по свој прилици скраћено од *Али-ага*) растављено и на страни 297. у пјесми 384.; али је ондје остало *Алага*. Као што је на страни 584. у пјесми 737. *Ђул-кадуна*, тако би ваљало и на страни 303. у пјесми 392. да је *Ђул-дјевојка*. Ја сам и од прије овако састављао ријечи, које су од два *сушаествителна* имена, као, н. п *диван-кабаница*, *самур-калпак*, *ђул-баклава*, *сактијан-сепет*, *шимшир-каша* и. т. д.; по овоме правилу може бити да би ваљало и *синџир гвожђе* саставити (*синџир-гвожђе*).

Може бити, да би овако са суштествителнима ваљало састављати и она *прилагателна* Турска имена, која се не склањају, н. п. *мор* долама, *ал* бињиш, *кара* зулови, *варакли* преслица, *шимширли* вретено и т. д ; но ја сам их за то овако оставио, што се овака прилагателна имена и у говору могу додати свакоме суштествителном имену ; а на страни 605. у пјесми 747. узето је оваково прил. име и *послије* суштествителнога : «На главу калпак *самурли*», и ово је учињено, само да се у сриједи стиха добије трохеј. На страни 353 у пјесми 462. саставио сам за то «од *били-биљура*», «од *мави-пируза*», и «од *цкрли-мерџана*», као и на страни 629. у пјесми 756. «у *ал-ћерћелету*», што нијесам знао, да ли се ова сушт. имена и без овијех прилагателнијех говоре. *Били* и *цркли* може бити да нијесу праве Турске ријечи, него да су од нашијех по Турски узете, прво од *бијели* = *били*, а друго од *стакло* = *цкло* (као што се говори *цкли* се, и *цкленица* = стаклена чаша.)

5) Знаке, којима се назначују чије ријечи («), понајвише сам метао, али у пјесмицама, које се с говором једнога лица *почињу*, а друго му по том одговара, гдјешто су пометани *различно*, а на највише мјеста нијесу никако, н. п. на страни 183. у пјесми 258. и на страни 525. у пјесми 691. назначене су овијем знацима ријечи само другога лица, које одговара; на страни 431. у пјесми 576. назначене су и првога и другога ; а на страни 423. у пјесми 564., као и у многијам другима, нијесу ниједнога. Ако се ови знаци у *почетку* могу метнути, као што су метнути овдје на страни 431.

у пјесми 576., онда би их ваљало пометати свуда. и тако би, н. п. пјесму 564. на страни 423. ваљало наштампати овако:

«Драга моја, јеси л' се удала?» —
«Јесам, драги, и чедо родила,*)
«Твоје сам му име наденула,
«Кад га зовнем, да ме жеља мине;
«Не зовем га: ««Оди к мени, сине;»»
«Већ га зовем: ««Оди к мени, драги.»»

6) Код гдјекојих пјесама може тко рећи, да сам што *сувише* доље назначио; а код гдјекојих сам јамачно изоставио, што би ваљало казати. Тако је, н. п., код пјесме 49. на страни 30. ваљало казати, како се даје *добра молитва.* То је обичај врло лијеп и знатан, а амо га у нашијем крајевима нема; за то ћу га ево овдје додати. Кад сватови с дјевојком већ хоће да полазе, онда, у Рисну, дјевери изведу дјевојку *на молитву:* сватови сазову дјевојачке родитеље (или оне од кућана, који су јој мјесто њих) и осталу родбину, да јој даду *добру молитву*, па узевши велики колач, или, као што ондје кажу, сомун и на њему, на мјесту за то у мијешењу начињеноме, чашу вина, даду га најприје оцу, говорећи му: «Оче! «дајте вашему ђетету добру ријеч, тако и вама «Бог дао сваку добру срећу!» Отац онда држећи колач с чашом у руци одговори: «Шћерце! да ти «Бог да сваку добру срећу и сваком добро, како «бих и сам себе рад!» Изговоривши ово, сркне

*) Мјесто овога стиха једни и овако пјевају:
„Јесам, драги, али за недрага;
„Са недрагим и чедо родила,

мало вина из чаше; по том се колач с онакијем ријечима даде матери, која одговори овако: Шћерце! «Боже ти дај добру срећу! колико шкрока по«ступила од твога рода до твога дома, толико ти «Бог дао добријех и сретнијех часа!» А тако, од прилике, и браћа и остала родбина. И у Црној се гори, од прилике, овако даје дјевојци добра молитва, осим, што је онамо не даје само родбина, него и сватови, и најпослије дјевер попивши све вино, *молитвену* чашу да дјевојци, те је она остави у себе до вјенчања, а онда опет из ње пију, и по том се са свијем њојзи даде, те је остави и чува. Но у Паштровићима се добра молитва даје још друкчије. Онамо дјевојка, док сватови још сједе за трпезом, клекне на прострте струке насред куће, па пружи од себе руке, на које јој натрпају малијех пушака и ножева, колико год држати може, а два засједе (или заставе) узму јој в е о с главе, и држећи га раширена изнад ње један од њих говори: «Помози Боже, а намјери «се велики добри час! Моја сестрице! Бог ти дао «мјесто порода девет синовах и десету кћерцу за «милост: два, ка' и два стари свата; два, ка' и «два засједе; два, ка' и два првијенца; два, ка' «и два ђевера; један добар и поштен, ка' и твој «отац; а кћерца била добра и поштена, као и твоја мајка!»*) Уза сваки овај благослов сватови вичу: «Амин!» Кад сватови већ устану да пођу, онда опет на кућноме прагу простру струке, и

*) Ово се овако говори, макар мајка каква била: тако се кашто може догодити, да се гдјекоји уз ове ријечи и насмије у себи.

дјевојка клекнувши на њих, отац јој држећи у рукама букару вина овако даје добру молитву: «Помози Боже, а намјери се велики добри час! Ајде «с Богом, моја кћерце! Из овога дома изљегла у «добри час, а у други дом уљегла у бољи час! Да «Бог да, моја кћерце! да ти креши и реуши*) «свака твоја работа, како вода о божићу**), а «лист и трава о Ђурђеву дне! И да ти сваки твој «брат и пријатељ завиди на добро! И да ти у «ови дом више повратка не буде, већ ако гостом «кад дођеш!» А тако је, од прилике, благослови и мати, а и свекар, кад онамо с њом дођу.

7) Све ове неједнакости само сам за то споменуо, да се зна, да ја то не одобравам, и да сам о томе мислио; али при оволикој множини пјесама и поред болести моје главе и очију за сад се друкчије није могло учинити. Хвала Богу, кад сам дочекао, да их и овако видим наштампане! Ако дочекам, да се и осталијех овако опростим, онда ћу се избавити велике бриге; јер кад сам год на смрт морао помислити, прва ми је брига и жалост била: Шта ће бити од овијех пјесама и од осталијех мојијех рукописа? А камо страх и брига, што сам подносио, да их гдје у путу како не изгубим?

8) Имена ГГ. пренумераната штампаће се у трећој књизи.

*) т. ј. расте и напредује.

**) У нашијем крајевима, амо к истоку и к сјеверу, воде се зими замрзну и ослабе, али онамо, у жупноме приморју, гдје мјесто снијега пада киша, онда су нај јаче.

9) *Друга* књига биће овако исто велика, као и ова. У њој ће бити пјесме *јуначке* од најстаријих времена до пропасти царства и господства Српскога. Осим 46 пјесама овога реда из пређашњега изданија (т. ј. 38 из друге књиге, 14 из четврте, 2 из прве и 2 из треће) биће их готово толико на ново скупљенијех, које до сад нигда нијесу штампане: међу овима има их девет, понајвише побожнијех и особито митологичкијех, којима се не зна старина (у једној се од њих спомињу *дивови* = die Riesen); једна има о *цару Дуклијану* (Dioclecian), двије о *цару Константину*, три о *Силноме цару Стефану (Душану)*, четири о *кнезу Лазару*, осам о *Марку Краљевићу*, и тако даље о различнијем старјешинама народа нашега до Турске владе у нашијем земљама.

У Бечу на мученике 1841.

В. С. К.

I.

ПЈЕСМЕ СВАТОВСКЕ.

1.

Просцима.

(ИЗ СРИЈЕМА).

Ој! и два свата, два упросника! ле, леља ле! [1])
Куд ви идете, шта ви тражите? —
И ми идемо, мому тражимо. —
У нас је мома још непрошена. —
Ми ћемо доћи, да је просимо. —
Ви ћете доћи, ми је не дамо. —
Богме ћеш дати, и наша бити. —
Док свекар дође, сукњу донесе. —
Свекар ће доћи, сукњу донети. —
Док рабар дође, прстен донесе. —
Рабар ће доћи, прстен донети. —
Док девер дође, венац донесе. —
Девер ће доћи, венац донети.

[1]) *Ле леља ле* припијева се уза сваку врсту.

1. — I[б]. 1. Без белешке одакле је.

2.

На просидби.

(ИЗ БАРАЊЕ).

Ој ти коло велико! —
Што нас зовеш, малено? —
Имате ли дјевојак’? —
Има, коло велико! —
Дајте нама до двије. —
Не дамо вам ни једне;
А камо ли до двије. —
А ми ћемо и силом. —
Сила Бога не моли. —
Сјевер гору обломи. —
А за рашта обломи? —
Зарад’ ваши дјевојак’. —
А ви два свата, два уводника,
Отвор’те врата. —
Отворена су јоште с вечера
И пометена.[2])

3.

Опет на просидби.

(ИЗ БАРАЊЕ).

Надви се облак изнад дјевојак’;
То не био облак изнад дјевојак’;
Већ добар јунак тражи дјевојак’.

[2]) Ова су три посљедња стиха врло злочеста, али их за сад нијесам могао боље наћи.

4.

Опет на просидби.

(рисанска).

Запросио челебија Петро[3]
На далеко лијепу ђевојку,
Баш ђевојку прелијепу Ану;[4]
Петро проси, Ана се поноси,
Е је Петра влахиња[5]) родила.
Мали Петро поручује Ани:
«О тако ти, лијепа ђевојко!
«Немој ми се поносити млада!
«И ако ме родила влахиња,
«Потпуно је родила јунака:
«Ти ме узми, не ћеш се кајати.»

³) Или како буде име младожењи.

⁴) Или како буде име дјевојци.

⁵) Осим онога, што се по сјевероисточнијем крајевима народа нашега овом ријечи *влах* зову и прави Власи, који се по осталијем крајевима највише зову *Каравласи*, Срби закона Турскога у Босни и у Ерцеговини, а тако и они закона Римскога, како у Босни и у Ерцеговини, тако и у царству Аустријскоме изван Далмације, зову *власима* браћу своју закона Грчкога; у Далмацији пак грађани и варошани зову *влахом* свакога *сељака* са сухе земље (који не живи на острвима), а што се нашијем језиком онамо зове *влах*, оно се Талијанскијем и по овоме Њемачкијем зове *морлак* (morlacco). — Јамачно ова пјесма није спјевана *за просидбу*, него се на њој само за то пјева, што је о прошењу дјевојке; таковијех пјесама има и више, које нијесу спјеване за оне догађаје, на којима се највише пјевају, него су само за то узете, што се чини, да приликују за оне догађаје (као, н. п. апостоли и јеванђелија за празнике).

И тако се смиловала Ана,
И она је поручила Петру:
«Купи свате, ајде по ђевојку.»
Кад је Петра књига допанула,
Купи свате челебија Петро,
Скупи свате, оде по ђевојку.

5.

Кад се испроси дјевојка.

(рисанска).

Фалила се прелијепа Ана:
«Нема двора, што баба мојега;
«Ја сам чула, кажевали су ми,
«Пољепши су мога Петра двори:
«Двори су му жиком пожикани,
«И у двору столи поређани,
«И на столу свилени сагови,
«На њим' сједе господа свекрови,
«И банице госпође свекрве,
«И ђевери поморски трговци.»
Кад ли Ана сретно дому дође,
Ал' истина, што су говорили:
Двори су му жиком пожикани,
А у двору столи поређани,
На столима свилени сагови,
У њим' сједе господа свекрови,
И госпође банице свекрве,
И ђевери поморски трговци.

6.

Кад се испроси дјевојка.

(ИЗ СРБИЈЕ).

За ран', Павле, за ран', мили брале!
За рана ми снау прстенујте.
Када будеш у таштине дворе,
Кад изведу лепоту девојку,
Не гледај јој венце ни обоце,
Не гледај јој шарене зубуне,
Нит' јој гледај везене рукаве;
Зубуне су терзије шарале,
Рукаве су везиље навезле,
А венце су кујунџије виле;
Већ јој гледај стаса и образа,
С ким ћеш, брале, века вековати.

7.

Дјевојци и момку на прстену.

Погледај, војно, погледај,
Је ли ти слика прилика;
Ако ти није прилика,
Уседни коња, па бежи,
Да ми не речеш до после:
Превара што ме превари
Јоште у двору таштином.
Погледај, мори девојко!
Је ли ти слика прилика;
Ако ти није прилика,

---

6. — I[6], 2. *Кад полазе на прстен.* Без белешке одакле је.
7. — I[6], 2.

Узметни венце, па бежи,
До после да не говориш:
Превара што ме превари
Јоште у двору мајчином.

8.

Кад већ прстенују дјевојку.

Ао коно, наша другарице!
Другарице, наша невернице!
Не л' се синоћ нама заклињаше,
Да не станеш код туђина, кано,
Да не љубиш туђу руку, коно,
Да не мећеш туђ прстен на руку?
А ти сада стојиш код туђина,
И ти љубиш туђу руку, коно,
И ти мећеш туђ прстен на руку.

9.

Кад се сије брашно за хљеб ради свадбе.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРИЈА — ОД КОТОРА К ЈУГУ ИЗМЕЂУ МОРА И ЦРНЕ ГОРЕ).

Сви рецимо: у име Бога!
Да ово буде у час добар!
Тајко и мајка сина жене;
Од рода је од велика,
Кољена је господскога,
Никоме се и не јавља,
Но се роду лицем клања,
Род ми њојзи одговара:

---

8. — I^{6}, 3.

«Не клањај се, селе, роду,
«Но зафали вишњем Богу,
«Који ти је уд'јелио
«Млада рабра господара.
«Млоге су га моме брале,
«Ма га н'јесу одабрале;
«Тебе га је срећа дала,
«Да б' сте дуго поживјели!
«И поштени род родили!
«И с родом се подичили,
«Као паун златним пером,
«А шеница равним пољем,
«И лозица бибер-грожђем,
«И пучина сланим морем;
«Тако с вама мила мајка!»

10.

У очи свадбе.

(из горњега приморја).

Босиоче, босиоче, у ширину расти;
Јер ће доћи, босиоче, старог свата власти.
Па ће ми те, босиоче, млада̂ потргати
Оштром ђордом, босиоче, по б'јелу кор'јену.

11.

Опет у очи свадбе.

(рисанска)

Моји рани виногради
Ни рађени, ни грађени
Босиоком посађени.

А ружицом заграђени.
Отуд иде млади Петро,
Нема куда коња провест'.
Проведе га из далека,
Из далека, преко моста,
Преко моста сребрнога;
Кад под мостом жубер стоји
Од младијех ђевојака,
Међу њима млада Маре,
Она вије три вијенца:
Једнога ми брату вије,
Други Петру вјеренику,
Трећи млада сама себе;
Који вије сама себе,
Златом ми га завијаше,
Шајку тицу увијаше,
Шајки тици говораше:
«О Бога ти, шајка тицо!
«Ти прелети преко Рисна
«На Петрове б'јеле дворе,
«Те ти виђи, што бесједе,
«Трепте ли му бандијере
«Све бијеле и црвене,
«Игра ли му пред двор коло,
«Води ли му мајка коло,
«Зачињу ли сестре пјесме,
«Веселе л' се тамо мене!»

12.

Опет у очи свадбе.

(РИСАНСКА)

Бога моли прелијепа Ана:
«Дај ми, Боже, очи соколове
«И бијела крила лабудова,
«Да прелетим преко Рисна града,
«Да ја дођем у Петрове дворе,
«Да ја видим Петра вјереника:
«Је ли лијеп, колико га кажу;
«Је ли добар, колико га фале:
«Игра ли му коло пред дворове,
«Води ли му коло мила мајка,
«Води л' коло, пјесме зачиње ли:
«Трепте ли му пред двор бандијере,
«Вију ли му свилени барјаци.»
Бога моли прелијепа Ана,
Бога моли, умолила га је:
Бог јој даде очи соколове
И бијела крила лабудова,
И прелеће преко Рисна града,
Она дође у Петрове дворе,
Баш у дворе свога вјереника:
Он је љепши, него ли га кажу;
Он је бољи, него ли га фале;
Игра њему коло пред дворове,
И води му коло мила мајка,
Коло води, а пјесме зачиње;
Трепте пред двор златне бандијере,
И вију му свилени барјаци.

13.

Кад донесу барјак из цркве.[6]

(Рисанска).

У име Бога, у час добар сунце истече.
Честито ти, домаћине, у дом весеље!
Одлећеше, долећеше сиви соколи,
Донијеше домаћину киту маслине;[7]
Честито ти, домаћине, у двор весеље! —
Фала тебе, сив соколе, био са срећом!

14.

Кад се скупљају сватови.

(Из Барање)

Ковиље и рано босиље!
Што си зелено
Тако полегло? —
Како не би зелено
'Вако полегло?
Синоћ мене љељен пројездио,
А јутроске три добре дјевојке,
Свака носи српак на рамену,
Оне жању траву свакојаку,

[6] У Србији, као и у Ерцеговини и у Црној Гори, многи имућнији људи по селима имају своје барјаке, које остали узимају у наруч за сватове; у Рисну пак у очи свадбе донесу црквени барјак, те с њиме иду по дјевојку.

[7] Приповиједа се, да је у Рисну отприје био обичај у сватове мјесто барјака носити грану маслине; но сад се то само онда чини, кад је младожењина или дјевојачка кућа у жалости.

Понајвише траве дјетелине,
Па је међу пред коња братина:
„Гризи, паси, ти братин коњицу!
„Далеко ћеш сада путовати,
„Ђе[8]) дјевојка своје дворе мела,
„Ђе је мела, ту је и заспала.
„Будила је најмлађа снашица:
„„Устан' горе, мила заовице!
„„Ето свати дворе обиграше,
„„Више главе копје ударише.““
Ђипила је лијепа дјевојка,
Редом она столе поређала,
На столове саге и мараме.

15.

Опет кад се скупљају сватови.

(РИСАНСКА)

Долеће сиви соколе,
Долеће Петру на дворе;
Излази Петро делија,
Сокола стаде плашити;
Говори сиви соколе:
„Немој ме, Петро, плашити;
„Доћиће бр'јеме година,
„Мене ћеш, Петро, молити,
„И стаће воде Дунави
„И друга бистра језера;

[8]) Кад је *дјевојка* (а не *ђевојка*), ваљало би да је и *гдје* или *дје* (а не *ђе*): али се тако може чути и усред Дубровника и Сарајева, прем да се и оно прво (*гдје*) говори.

„Онда ћеш мене молити,
„Да твоје свате преведем,
„И тебе с Аном пренесем.“

16.

Кад се надају сватовима код дјевојачке куће.

Сеја брата на сунашце звала:
„Ајде, брате, на сунашце јарко,
„Да се јарка сунца нагрејемо
„И лепоте красне нагледамо,
„Како језде кићени сватови!
„Благо двору, у који ће доћи!
„Чиј ли ће и двори дочекати?
„Чија л' мајка даром даривати?
„Чиј ли братац вином напојити?
„Чија л' сеја међу њима бити?“
Братац сеји тијо одговара,
„Сејо моја буди ми весела!
„Наши ће и двори дочекати,
„Наша мајка даром даривати,
„А ја ћу и вином напојити,
„Ти ћеш, сејо, међу њима бити.“

17.

Кад долазе сватови.

Бре не дај, не дај, девојко,
Јелен ти у двор ушета,

16. — $I^{а}$, 80. Найрадостние видьенье. 3 нагриемо. 4. льепоте. 11. сеін на то. — $I^{б}$, 214. *Најмилије виђење.*
17. — $I^{б}$, 3.

Босиљак бел ти попасе. —
Нека га, друге, нека га;
За њега сам га сејала.

18.

Кад кум долази.

Кум дојезди, двори зазвонише.
А где ћемо куму коња свезат'?
Младожењска мајка милостива,
Насадила гуње и јабуке;
Ту ми веж'те милом куму коња,
Милом куму и староме свату,
По закону и ручном деверу.

19.

Кад долази стари сват.

Пуче пушка, пуче за њом друга:
Чини ми се, стари сват да иде.

20.

Кад долази дјевер.

Братац сестру с нова града зове:
«Оди, селе, оседлај ми коња,
«Дуждевић ме зове у сватове,
«Да му будем девер код девојке.»

---

18. — I^{6}, 4.
19. — I^{6}, 4.
20. — I^{6}, 4.

21.

Кад долази војвода.

Шта се сјаји кроз гору зелену?
Да л' је сунце, да л' је јасан месец?
Нит' је сунце, нит' је јасан месец,
Већ зет шури на војводство иде.

22.

Кад хоће да полазе по дјевојку.

(рисанска).

У име Бога, у час добар сунце истече,
Ајд' из двора, првијенче, бријеме ти је,
Коњи су ви оселдани[9]), те вас чекају,
А јунаци оружани, те вас гледају;
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* *
*

У име Бога, у час добар сунце истече,
Ајд' из двора, стари свате, бријеме ти је,
Коњи су ви оселдани, те вас чекају,
А јунаци оружани, те вас гледају;
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* *
*

У име Бога, у час добар сунце истече,
Ајд' из двора, барјактару, бријеме ти је,
Коњи су ви оселдани, те вас чекају,

[9]) *Оселдани* мјесто *оседлани!* Тако се онуда говори и *селдо* мјесто *седло*.

21. — 1[6], 5.

А јунаци оружани, те вас гледају:
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* *
*

У име Бога, у час добар сунце истече,
Ајд' из двора, златни куме, бријеме ти је,
Коњи су ви оселдани, те вас чекају,
А јунаци оружани, те вас гледају;
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

23.

Младожењи.

Мила коња на Босни поткива,
Не кује га, чим се коњи кују,
Већ га кује сребром и оловом:
Он га кује, коњ се ногом баца.
Мила коњу потијо говори:
«Стани коњу, стани, добро моје!
«Ако, коњу, добро доведемо,
«Биће добро и мене и тебе:
«Оплешће ти јасле јаворове,
«Метаће ти смиља и босиља,
«Дан да једеш, а два да се играш:
«Ако л', коњу, удо доведемо,
«Биће удо и мене и тебе;
«Оплешће ти јасле јадикове,
«Метаће ти горке чемерике,
«Дан да једеш, а два да болујеш.»

---

23. — I[5]. 5.

24.

Сватовима, да се опремају.

Опремајте се, Поморављани,
Поморављани, Подунављани,
По лепу мому девојку.

* *
*

За ран', куме, за ран' стари свате;
Моли вам се женикова мајка,
За рана јој снау доведите,
Да донесе сунца у недрима,
У рукав'ма сјајне месечине.

25.

Кад полазе сватови по дјевојку.

(рисанска).

Молила се млада Петра мајка
Старом свату и вјенчаном куму:
«За ран' нама снаху доведите,
«У косам' јој сунца донесите,
«У њедрима јаснога мјесеца,
«Да огрије б'јеле дворе наше.»

26.

Опет тада.

(из горњега приморја).

Пођ'те с Богом, кићени сватови!
За ран' нама снаху доведите,
За косом јој сунца донесите,

---

24. — II^{a}, 40: 5 вам'. 6 снаху. — $\mathrm{I}^{б}$, 6.

У њедарца јаснога мјесеца,
А у руке двије ките мира,
Да је мирна једна и друга банда.
А највише Јову мила мајка.

27.

Кад полази младожења.

Облак се вије по ведром небу,
И лепи Ранко по белом двору,
Опроштај иште од своје мајке,
Од своје мајке, од свога оца:
«Опрости мени, мила мајчице!
«Мила мајчице, бела црквице,
«Опрости мени, и благосов' ме;
«Ја ћу да идем у туђе село.
«У туђе село, за туђу сеју,
«За туђу сеју, за моју љубу.»

28.

Опет кад полази младожења.

(БАЧВАНСКА)

Оправљен Ранко по двору шета,
Шета, не шета често погледа,
Да би му мома и сама дошла.
Луда би била, кад би му дошла,
Док не дотера кола седмера,

---

27. — II^{а}. 41. *Кад'... по* дѣвойку. 1. ведром'. 2. Под звездицом: или како му буде име. белом'. 7. благослов'. — I^{б}, 6.
28. — II^{а}, 41. Предходећой подобна. 4. кад'. 13. већ'. — I^{б}, 7.

Кола седмера, коње седмаке:
Коње седмаке, свате једнаке;
Свате једнаке, јенђе девојке.
Ласно ће наћи кола седмера,
Кола седмера, коње седмаке;
Коње седмаке, јенђе девојке;
Али не може свате једнаке,
Већ Бог како је кога створио,
И како га је мајка родила.

29.

Кад долазе сватови по дјевојку.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Добри дошли, кићени сватови!
А за Мару гиздаву ђевојку!
Е се Маре од рода дијели,
Али јој се жао од'јелити;
Јово Мари тако говораше:
«Што т' се, Маре, жао од'јелити
«Од твог рода и од миле мајке,
«И од браће и од братучеда,
«Од сестрица и мили невјеста?
«И ја, Маре, доста рода имам:
«Имам тајка, имам милу мајку,
«Имам браћу, имам братучеда,
«Имам сестре, имам и невјесте;
«Не ће тебе, Маре, поулити,
«Не ће, Маре, жими[10]) моја глава!

[10] *Жими* мјесто *жива ми*, као што се и у говору може чути (*жими*) мјесто *жив ми*.

30.

Опет тада.

(рисанска).

Првијенче господине, добро дошао!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* * *

Барјактару господине, добро дошао!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* * *

Стари свате господине, добро дошао!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* * *

Златни куме господине, добро дошао!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* * *

Ђевер-баше, браћо наша, добро сте дошли!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

* * *

Војвод-баше, браћо наша, добро сте дошли!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

31.

Опет тада.

(из конавља).[11])

Прва кита прв'јенчева,
Добри сте дошли, сватови!
А друга је старог свата,
Добри сте дошли, сватови!
А трећа је кум' вјенчана,
Добри сте дошли, сватови!
А четврта свијех свата,
Добри сте дошли, сватови!
Која кита прв'јенчева,
Та је кита свилом вита,
Добри сте дошли, сватови!
А која је старог свата,
Та је кита срмом вита,
Добри сте дошли, сватови!
А која је кум' вјенчана,
Та је кита златом вита,
Добри сте дошли, сватови!
А која је свијех свата,
Та је кита миром вита;
Мир донијели!
Мир понијели!
Добри сте дошли, сватови!

[11]) *Конављани* су сви закона Римског, а из овијех пјесама њиховијех свак може видјети, да се у језику и у обичајима ни мало не разликују од осталијех Ерцеговаца закона Грчкога (већ ако по томе, што Х мало боље и чистије од њих изговарају).

32.

Кад младожења улази у кућу дјевојачку.

(БАЧВАНСКА).

Сниска стреа, висок ђувегија,
Пријо наша, девојачка мајко!
Диж'те стреу, нови пријатељи,
Да наш Ранко не поломи перје

33.

Док се сватовима месо сијече.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Цв'јетак паде од наранче
Пред сватима [12]) на трпезу.

[12]) Ја мислим да би приличније и правилније било казати: пред *сватове*, него: пред *сватима* или: пред *сватовима*: но оваквијех погрјешака, и још много већијех (гдје се не може сумњати, како би било правилније), може се по онијем крајевима доста чути, особито у пјесмама, и то без и каке невоље. Као што је познато, да се по јужнијем крајевима народа нашега узима вин. падеж мјесто сказ. и твор. (н. п. такога јунака нема у *сву нашу земљу* — мјесто *нашој земљи*; био сам *на војску* — м. *на војсци*; *пред дворе* му коло игра — м. *пред дворима* и т. д.) тако се по Црној Гори и онуда по приморју, особито у пјесмама, и то без и каке невоље, узима сказ. и твор. мјесто вин., н. п. отишао у *Млецима* (мјесто у *Млетке*); изиђе *пред кулом* (м. *пред кулу*) и т. д. За оно прво (вин. м. сказ.) готово би се могло рећи, да (у онијем крајевима) већ није погрјешка; али ово друго (сказ. и твор. м. вин.) заиста је велика погрјешка и нагрда у језику нашему, како год и оно, што се у Маџарској (особито по варошима) говори: *на белим* коњу, по *сувим* путу, у *нашим* сокаку и т. д.

32. — II[a], 42. — I[б], 8.

34.

Код куће дјевојачке.

Освану звезда на ведром небу,
Рабар девојци пред белим двором:
«Јеси л', девојко, пешкир навезла?» —
«Јесам навезла, нисам повезла;
«Нестало ми је свиле тавлије,
«Свиле тавлије, и ђулвезије.»

35.

Опет код куће дјевојачке.

Јелен попасе смиљ по загорју,
Више га тлачи, нег' што га пасе,
Лепи га Ранко на коњу тера,
Братац га Веса на друму чека,
А братац Мила код бела двора,
А сестра Јела кроз пенџер гледа,
Кроз пенџер гледа, тијо беседи:
«Терај га, брате Ранко, не остављај га.
«Удри га, брате Весо, не пропуштај га;
«Није то звере у гори расло,
«Веће је расло код миле мајке,
«Код миле мајке, код драге браће,
«Код свега рода, код родитеља.»

---

34. — I^{6}, 8.
35. — I^{6}, 8.

36.

Опет код куће дјевојачке.

Златни топи у град ударише.
А девојци сватови дођоше.
Девојка се сватовом надала,
Вас дан дуги босиљак сејала.
На војнову срећу намењује:
«Ако војно добре среће буде,
«С вечера ће босиљак никнути,
«До по ноћи и прекрстити се,
«А у зору у ките се вити.»
И војно је добре среће био:
С вечера је босиљак никао,
До по ноћи и прекрстио се,
А у зору у ките се вио;
Сваком свату по киту босиљка,
Младожењи лепота девојка;
А деверу кита не допаде;
Ал' говори лепота девојка:
«Не љути се, мој мили девере!
«Ја ћу теби бољу киту дати;
«Бољу киту, моју другарицу.»

37.

Кад облаче дјевојку.

Сретно ти било руо венчано!
Сретно ти било и дуговечно!

---

36. — I^{б}, 9.

37. — II^{a}, 43. Бачванска). 1. срећно, рухо. 2. срећно — I^{б}, 10.

38.

На вратима затвореним.

(бачванска).

Отвор'те се врата на вајату,
Да видимо лепоту девојку:
Је ли лепша прошена девојка,
Него лепи ђувегија Ранко.

39.

Кад хоће да изведу дјевојку.

(из конавља).

Наша се неве удава,
Цвијеће сели предава:
„Гоји ми, селе, цвијеће,
„Гоји га, селе, до трећи дан;
„Кад буде, селе, трећи дан,
„Тргај ми, селе, цвијеће,
„Па ми га кити у ките;
„Немој га слати горама,
„Ни ми га шаљи водама;
„Него га пиши стр'јелама,
„Па ми га пошљи странама."

---

38. — II^{a}, 43. Под звездицом: По Бачкой е обычай да само младожењу пусте къ дѣвойцы пакъ онда препрече врата те остали сватови мораю плаћати, кои е радъ да види дѣвойку пріе него е изведу. А по Србіи само девера пусте, али и он мора плаћати; а младожења ту не сміе ни приступити. — 4. младожења. — I^{б}, 10.

40.

Опет тада.

Изведи, брате, сестру на углед. —
Извео би је, ал' ми је жао. —
Жао, не жао, извести ћеш је,
Извести ћеш је, и нама дати,
И нама дати, и наша бити.

41.

Кад брат изведе дјевојку.

Мили Боже, чуда големога!
Где брат сестру деверу предаје:
«Аманет ти, девере, сестра моја!»

42.

Кад изведу дјевојку.

Мучи не плачи, душо девојко,
Твоја ће мајка већма плакати,
Већма плакати, тебе жалити,
Кад твоје друге на воду пођу,
А лепе Руже на води нема,
Ни лепе Руже, ни воде ладне.

---

40. — II^{a}, 43. Кал' хоће братъ да изведе дѣвойку. Под звездицом: Свуда е кодъ Србаля обычай да братъ (или братучедъ, ако не има брата) изведе дѣвойку и да преда деверу. — I^{б}, 11.

41. — II^{a}, 44. Кадъ е братъ изведе. — I^{б}, 11.

42. — I^{б}, 11. *Кад поводе ђевојку.*

43.

Другарице дјевојци, кад је прате.

(рисанска).

О ти Маре, вјерни друже, вјерна ти бјеше!
За мало нам вјерна бјеше, па се одврже.
Ну д' погледај, млада Маре, около себе,
Диван ти се сабор бере около тебе:
Једна кита рода твога, друга од дома,
Драго ти је срцу твоме, кад ти погледаш!

44.

Кад дјевојци у очи вјенчања боје нокте у амаму.

(из босне — србаља турскога закона).

Нашој Мејри књну поставише
И на ноге и на б'јеле руке,
Поставише, да је не оставе.
Наша Мејро, је л' ти жао мајке? —
Није мени моје мајке жао,
У мог драгог бољу мајку кажу. —
Наша Мејро, је л' ти жао баба? —
Није мени мога баба жао,
У мог драгог бољег баба кажу. —
Наша Мејро, је л' ти жао брата? —
Није мени мога брата жао,
У мог драгог бољег брата кажу. —
Наша Мејро, је л' ти жао сеје? —
Није мени моје сеје жао,
У мог драгог бољу сеју кажу.

---

44. — I^{6}, 12. *У амаму кад боје ђевојци нокте у очи вјенчања (Т*)*. 7, 8. бабе. 9. бабу.

45.

Кад иду на вјенчање.[13])

(бачванска).

Паун шета, војно ле! на венчање.
А за њиме, војно ле! пауница;
Осврће се, војно ле! млад пауне,
Млад пауне, војно ле! лепи Ранко,
Иде л' за њим, војно ле! пауница.
Пауница, војно ле! лепа Ружа.

46.

Опет кад иду на вјенчање.

Паун шета, војно ле! на венчање,
С' собом води, војно ле! пауницу,
Пауницу, војно ле! за ручицу.

47.

Око скриње невјестине.

(из конавља. играјући пјевају два дјевера и два свата).

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове рабра свога,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

[13]) У Сријему, у Бачкој, у Банату и у Славонији дјевојка се вјенчава код свога рода; а у Србији и по свима осталијем крајевима народа нашега код младожењине куће

---

45. — I^{б}. 12.

46. — II^{a}, 44. (Бачванска). — I^{б}, 13. (Бачванчка). 1, 2, 3. војноле.

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове баба свога,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове мајку своју,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове браћу своју,
Да јој скрињу сребром поспу.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове сестре своје,
Да јој скрињу сребром поспу.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове дунда свога,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове тетке своје,
Да јој скрињу сребром поспу

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове другарице,
Да јој скрињу сребром поспу.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове домаћина,[14])
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове првијенца,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове старог свата,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове кум' вјенчана,
Да јој скрињу сребром поспе.

* *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине,
Неве зове два ђевера,
Да јој скрињу сребром поспу.

* *
*

[14]) т. ј. од сватова.

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове све сватове
Да јој скрињу сребром поспу.

*   *
*

Ми играмо и пјевамо
Око скриње невјестине;
Неве зове све пирнике,
Све пирнике, и пирнице,
Да јој скрињу сребром поспу.[15]

48.

Пошто дјевојка дарује сватове.[16]

(из конавља).

Наша нева прела, ткала,
Све сватове даровала,
И себи је оставила

49.

Кад отац да дјевојци добру молитву.

(рисанска. пјевају сватови).

Добар чоече!
Добро ти рече!

[15]) Док се ово пјева, свак по нешто меће на скрињу мушкарци новце, а жене и дјевојке робу, н. п. махрамицу, убрушчић и т. д.).

[16]) У Србији се данас сватови дарују код младожењине куће, а у Конављу и у свему горе приморју и у Црној Гори код дјевојачке (као што се и у народнијем нашијем пјесмама налази). У Конављу се пред свакога свата у софру баци по махрамица.

Добро ти рече!
Брзо се стече!
У добре часе,
Под пуне чаше
Свему роду и племену на велику част,
А нашијем млад'јенцима у најбољи час!
А свак реци и помисли, да је добар час!
Тако вама и Бог дао вазда добар час![17]

50.

Кад се сватови спремају да полазе.

Не стој, куме, не стој, стари свате,
Не гњев'те нам гиздаве девојке,
Девојка је и од себе гњевна,
Остаје јој рукав недовезен,
Нема мајке да јој га довезе,
Нема брата, да јој га донесе.
Ал' говори ујна нећачици:
«Пођи, пођи, моја нећачице!
«Ујна ће ти рукав довршити,
«И послати по ујаку твоме;
«Рукав прими, ујака пољуби.»

[17] Овако се припијева и матери и осталој родбини, кад дају добру молитву, само што се матери мјесто добар чоесче каже *»добра мајчице«*, а брату: *»добар брате«* и т. д.

---

50. — I[a], 75. Песна, коя се пева кад полазе сватови са девойком. 5. 6. нейма. 7. Тад' говори. — I[б], 13. *Кад оће да полазе сватови.*

51.

Опет тада.

Поодн, мили куме! време ти је,
Остави нам колу дара, закон ти је;
Ако ли нам не оставиш, зазор ти је.

52.

Опет тада.

(из црне горе).

Ну излази, стари свате, бријеме ти је;
Ти не пијеш млаћеницу батом[18]) бивену,
Него вино кратошију куком трапену.[19])

[18]) *Млаћеница* се у Црној Гори и онуда по околини зове она вода (као сурутка), што остане, кад се препира скоруп. *Бàта* (од Талијанск. batto, од куда се и амо код нас зове *батина*) овдје значи оно дрво, којим се скоруп у *стапу* бије (мени се чини, да и ово дрво, како год и стап, има још друго своје име, него га ја сад међу осталијем мојијем ријечима нијесам могао наћи).

[19]) *Кр̀атошија* се онамо зове некако црно грожђе и од њега вино. *Кука* овдје значи *кљуна* (с једне стране као трнокоп, а с друга као велики *кљун*); и по свој прилици ће кука ово значити и у народнијем пјесмама, гдје се каже:

„Кад устане кука и мотика." —

Трапену (мјесто *трапљену)* значи *сађену;* јер се онамо мјесто *садити* виноград говори *трапити.*

---

51. — IIª, 44. *Кад' хоће сватови да полазе.* 1. Походи. — Iб, 14. *Кад оће сватови да полазе.*

53.

Опет тада.

(РИСАНСКА).

Ајд' из двора, првијенче, бријеме ти је,
Сусрела вас добра срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог![20])

54.

Опет тада.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Подигни се, првијенче, бријеме ти је,
Сусрела те добра срећа и господин Бог!
Ко ти шћео наудити, не дао му Бог!

* *
*

Подигни се, стари свате, бријеме ти је,
Сусрела те добра срећа и господин Бог!
Ко ти шћео наудити, не дао му Бог!

* *
*

Дигните се, два ђевера, бријеме ви је,
И водите младу Мару, у закон ви је,
Сусрела ве добра срећа и господин Бог!
Ко ви шћео наудити, не дао му Бог!

* *
*

Подигни се, млад војвода, бријеме ти је!
Па сакупи све сватове, у закон ти је;
Сусрела те добра срећа и господин Бог!
Ко ти шћео наудити, не дао му Бог!

[20]) Овако се припијева и осталијем сватовима, докле не пођу.

55.

Кад већ хоће да пођу.

Млад младожења, ружо румена!
Предадосмо ти струк рузмарина;
Ако увене струк рузмарина,
Твоја срамота, наша греота;
Често заливај струк рузмарина,
Да не увене струк рузмарина.

56.

Кад већ полазе сватови.

Одби се грана од јергована,
И лепа Смиља од своје мајке,
Од своје мајке, и од свег рода.
Врати се, Смиљо, мајка те зове,
Мајка те зове, кошуљу даје —
Била ме, мајко, од пређе звати,
Од пређе звати, кошуљу дават'.
Док нисам стала уз милог кума,
Уз милог кума, и уз девера;
Док није био прстен на руци,
Прстен на руци, венац на глави.

57.

Опет тада.

(из горњега приморја).

Обрни се, млада Маре, мајка те зове. —
Нека зове и презивље, сад немам коље,
Однесе ме Бог и срећа Јову на дворе.

* *
*

55. — $I^{б}$, 14.
56. — $II^{а}$, 45. 3. свег'. 8. ни 'сам. милог'. 9. милог' — $I^{б}$, 14.

Обрни се, млада Маре, отац те зове. —
Нека зове и презивље сад немам ко.ье,
Однесе ме Бог и срећа Јову на дворе.

* *
*

Обрни се, млада Маре, браћа те зову. —
Нека зову и презивљу сад немам ко.ье,
Однесе ме Бог и срећа Јову на дворе.

* *
*

Обрни се, млада Маре, сестре те зову. —
Нека зову и презивљу, сад немам ко.ье,
Однесе ме Бог и срећа Јову на дворе.

58.

Опет тада.

(рисанска).

Одви се Маре од рода,
Каконо чела од роја;
Приви се Петру делији
Каконо свила к јумаку.

59.

Опет тада.

(из конавља).

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам зађ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам пођ',
Жали неву стара мајка, откле има пођ';
За то неве и не хаје, што је мајци ж'о;
«Идем, мајко, добро моје, бријеме је пођ'.»

* *
*

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам зађ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам пођ',

Жали неву старац бабо, откле има поћ':
За то неве и не хаје, што је бабу ж'о:
«Идем, бабо, добро моје, бријеме је поћ'.»

* *
*

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жале неву браћа своја, откле има поћ';
За то неве и не хаје, што је браћи ж'о:
«Идем, браћо, добро моје, бријеме је поћ'.

* *
*

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жале неву сестре своје, откле има поћ';
За то неве и не хаје, што је сестрам' ж'о:
«Идем, сестре, добро моје, бријеме је поћ'.»

* *
*

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жале неву друге своје, откле има поћ';
За то неве и не хаје, што је другам' ж'о:
«Идем, друге, добро моје, бријеме је поћ'.»

60.

Опет тада, дјевојци.

(из конавља).

Пођи с Богом, наша неве, не обзири се
На бабове б'јеле дворе.
И твој рабро баба има,
Дворе му је саградио
Боље нег' у баба твога.

* *
*

Пођи с Богом, неве наша, не обзири се
На мајчино свјетовање.
И твој рабро мајку има,
Она ће те свјетовати
Боље него мајка твоја.

* *
*

Пођи с Богом, неве наша, не обзири се
На братине вране коње,
И твој рабро браћу има,
Коње су му угојили
Боље нег' у браће твоје.

* *
*

Пођи с Богом, неве наша, не обзири се
На селино миловање,
И твој рабро селу има,
Она ће те миловати
Боље него селе твоја.

61.

Опет тада, дјевојци.

(рисанска).

Бијела свила по мору плила,
Бијела свило, не покваси се!
Лијепа Маре, не омрази се!

62.

Као куде младожењу, а хвале дјевојку.

Мили Боже, чуда големога!
Где дадосмо сребро за олово!
Сребро сјајно, а олово тавно.

---

62. — I[6], 15.

63.

Кад одмакну сватови с дјевојком.

(из горњега приморја).

Што се оно у планини сјаше?
Је ли свила међу свиларима?
Али злато међу златарима?
Али свита међу терзијама?
Али Маре међу ђеверима?
Није свила међу свиларима,
Нит' је злато међу златарима,
Нит' је свита међу терзијама,
Него Маре међу ђеверима.

64.

Кад путују с дјевојком.

Младожења, грано босиљкова!
Што си ми се оневеселио?
Или ти је блага понестало?
Или ти је коњиц посустао?
Или ти је скуђена девојка? —
Није мени блага понестало,
Нити ми је коњиц посустао,
Већ је мени скуђена девојка:
Једни веле: ода зла је рода;
Други веле: љута, као гуја;
Трећи веле: сањива, дремљива
Љуто куне лепота девојка:
«Који вели, да сам од зла рода,
«Не имао од срца порода!

---

64. — II^{a}, 45. *Кад'*... *са*.. 5. 8. 12. дьевойка. — I^{б}, 15.

«Који вели, љута, као гуја,
«Гује му се око срца вијле!
«Који вели, сањива, дремљива,
«Не имао у болести санка!»

65.

Опет тада.

(из конавља).

Извила се златна жица врхом из мора,
Савила се првијенцу око појаза.[21])
Извила се златна жица врхом из мора,
Савила се старом свату око стрмена.
Извила се танка жица врхом из мора,
Савила се кум' вјенчану око барјака.
Извила се златна жица врхом из мора,
Савила се ђеверима око молитве.[22])
Извила се златна жица врхом из мора,
Савила се делибаши око долије.[23])
Извила се златна жица врхом из мора,
Савила се св'јем сватима око поштења.

66.

Опет тада.

(из горњега приморја).

Ђевојка се сватовима нада
По пољу је босиље сијала,
Подно поља рану маџурану,

[21]) *Појаз* мјесто *појас* онуда се само у пјесмама чује, а у говору се каже *пас*.

[22]) Дјевери носе бокарић вина накићен вијенцем, и то се зове *молитва*, и *невјестина чаша*.

[23]) т. ј. око чаше или другога суда, којим напија.

Крајем поља румену ружицу,
Посред поља високу наранцу,
Поврх поља рана гарофана.
Када свати за Мару иђаху,
Не могаху пута разазнати
Од мириса ситна боспока,
Од густине ране мацуране,
Од љепоте румене ружице,
Од висине зелене наранце,
Руменила рана гарофана;
Кад се с Маром сватови враћаху,
Починуше под жутом наранцом,
Па је пита стари сват од свата:
„О тако ти, л'јепа Маре, под в'јенцем ђевојко!
„Кад си пољем, л'јепа Маре, босиље сијала,
„Подно поља, млада Маре, л'јепу мацурану,
„Крајем поља, млада Маре, румену ружицу,
„Посред поља, л'јепа Маре, зелену наранцу,
„Поврх поља, млада Маре, рана гарофана,
„Јеси л' тај дан, л'јепа Маре, много трудна била?"
Одговара л'јепа Маре под в'јенцем ђевојка:
„О тако ми, стари сват од свата!
„Срам је мене у очи гледати,
„А камо ли с тобом бесједити:
„Ако будем добру рабру дата,
„Нит' сам трудна, нит' ћу бити трудна;
„Ако л' будем худу рабру дата,
„Ја сам трудна и бити ћу трудна."
Стаде брати цв'јећа свакојега,
Па савија цв'јеће у китице,
А пита је стари сват од свата:
„О тако ти, л'јепа Маре, под в'јенцем ђевојко!

«Што савијаш цв'јеће у китице?»
Она њему стидно одговара:
«О тако ми, стари сват од свата!
«Кад ме питаш, право ћу ти казат':
«Што ја китим цв'јеће у китице,
«Когођ буде рода господскога,
«Примаће ми ките за дарове;
«Ко не буде рода господскога,
«Он на ките не ће погледати;
«Јер је лако влаха успознати.

67.

Опет то, али друкчије.

Гором иду Јовови сватови,
У гору их ноћца застанула,
Сви сватови на поље заспали,
Ђевер с' снахом под жутом наранчом;
Ђевер спава, а снаха не спава,
Него руни цвијет од наранче,
Један јој се цвијет омакнуо,
Па ђеверу на лице пануо,
Тад' се ђевер од сна разабрао,
Па је својој снахи говорио:
«Снахо моја, од злата јабуко!
«Што ће тебе цвијет од наранче?»
Ма ђеверу снаха говораше:
«О ђевере, мој златни прстене!
«У Јова ми доста рода кажу,
«Мало сам им парићала дара;
«Ако буде рода господскога,
«Примиће ми цвијет за дарове.»

68.

Опет кад путују с дјевојком.

(из горњега приморја).

Играх се златном јабуком
По пољу по мједеноме,
По гувну по сребрноме,
Одскоком скочи јабука,
Удари Будви у врата,
Саломи врата на двоје,
А кључаницу на троје,
Просу се бисер по перја,[24]
Сави се паун од неба,
А пауница од поља,
Да купе бисер по перја,
Млада се Маре мољаше:
«Пауне, мој мио брате!
«А паунице сестрице!
«Не куп'те бисер по перја,
«Јер сам ђевојка вјерена,
«Вјерена, неповедена,
«Пак ми се хоће дарови:
«Свакоме свату грињица,
«Староме свату и двије.»

[24] По *перја* значи по *трави* или управо по *лишћу;* јер као што се код нас каже *перо лука,* тако се онамо зове сваки лист *перо.*

69.

Опет тада.

(РИСАНСКА).

Гором иду Петрови сватови,
Гором иду, гора јектијаше;
Пољем иду, поље звечијаше;
Селом иду, село страх имаше
Од љепоте господе сватова.

70.

Код младожењине куће, кад се надају сватовима.

Ој орлови орлови!
Летисте ли високо?
Летисте ли високо,
Гледасте ли широко?
Видисте ли сватове?
Воде ли нам снашицу?
Је ли танка висока?
Је ли бела румена?

* *
*

Трепећу ли нови венци на нашој снаши?
Вије ли се црвен барјак над милим кумом?
Је ли здраво коњ зеленко под младожењом?

71.

Опет тада.

Ој сватови драга браћо! јесте ли здрави?
Идете ли сви заједно гором зеленом?

---

70. — II[a], 46. ...кад' се вeђъ... 2, 3, летьесте. 5. видьесте 6. нам'. 8. бѣла. 10. трепеђу. вѣнцы. — I[б], 16... *кад се вeћ*...

Игра ли вам коњ зеленко под ђувегијом?
Вије л' му се б'јело перје око калпака,
Кано свила препредена око вретена?

72.

Опет тада.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Истекло је жарко сунце ћа иза горе,
Обасјало младожењи бијеле дворе.
Пред дворе му коло игра, пјесне се поју.
Вес'о ти је ови данак, мој мили Боже!
Ђе Јовану љуби воде у часе добре
Вод' је, води, млади Јово, сретња ти била!
У њу су ти свака добра, која с' могу наћ':
У њу ти је б'јело лице, ка' цв'јет прољетан:
У њу су ти црне очи соколова чина;
У њу су ти б'јеле руке града вриједне. —
Када зачу млади Јово, што му говоре,
Дваш је и триш млади јунак колом скочио
Од доброте драге љуби што је зачуо.

73.

Опет тада.

(ИЗ КОНАВЉА).

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ';
Сватови су на доходу, брзо ће нам доћ'.

74.

Кад долазе муштулугџије.

Пуче пушка, ето коњаника,
Пуче друга, ето и другога,
Пуче трећа, ето и војводе.
Наш војвода, камо ти сватови? —
Остали се на мору возећи. —[25])
Наш војвода, ко возар бијаше? —
Возар беше госпођа девојка;
Све сватове на венцу превезе,
Младожењу на струк' рузмарина.

75.

Опет муштулугџијама.

(рисанска).

На муштулук, браћо наша, добро сте дошли!
С вама дошла свака срећа и сам господ Бог!
Ко ви стио наудити, не дао му Бог!

76.

Кад буду близу куће.

Радуј ми се, војинова[26]) мајко!
Иде војно и води девојку;
До јако си пила синотњицу

[25]) У говору би се казало: „Остали на мору возећи се."

[26]) У *војинова* (м. *војнова*) додато је и (или узето од *Воин*), да се испуни стих.

---

74. — Iб, 17.

76. — IIа, 46. 1. женикова. 2. женик 3. синоћњицу. — Iб, 17.

Натруњену труњем и пеленом.
Од јако ћеш пити јутрошњицу
Натруњену смиљем и босиљем.

77.

Кад се помоле сватови с дјевојком.

Весели се женикова мајко!
Три ти сунца дворе обасјала;
Једно сунце момак и девојка,
Друго сунце куме и девере,
Треће сунце кићени сватови.

78.

Опет тада.

(РИСАНСКА).

О Виторе, висока планино!
Из тебе ми три сунца грануше:
Једно сунце првијенац с кумом,
Друго сунце стари сват од свата.
Треће сунце ђевери с ђевојком;
Које сунце првијенац с кумом,
То је сунце мјесто огријало;
Које сунце стари сват од свата,
То је сунце свате огријало;
Које сунце ђевери с ђевојком,
То је сунце дворе огријало.

79.

Опет тада.

Иде соко води соколицу
Благо мајци! златна су јој крила.

80.

Кад долазе сватови с дјевојком.

(из горњега приморја).

Добри дошли, кићени сватови!
С вама дошла свака добра срећа!

81.

Опет тада.

(из ерцеговине).

Дурмиторе висока планино!
Из тебе ми три сунца грануше:
Једно сунце стари сват од свата,
Друго сунце првијенац с кумом,
Треће сунце ђевер и ђевојка;
Које сунце стари сват од свата,
То је сунце свате огријало;
Које сунце првијенац с кумом,
То је сунце коло огријало;
Које сунце ђевер и ђевојка,
То Јовове дворе огријало.

---

79. — I[6], 18. *Кад угледају сватове с ђевојком.*

82.

Опет тада.

Обазри се, лепа Цвето, мајка те зове. —
Нит' се могу обазрети, ни одазвати;
Занесе ме коњ зеленко међу свекрве. —
Обазри се, лепа Цвето, отац те зове. —
Нит' се могу обазрети, ни одазвати;
Занесе ме коњ зеленко међу свекрове. —
Обазри се, лепа Цвето, братац те зове. —
Нит' се могу обазрети, ни одазвати;
Занесе ме коњ зеленко међу девере. —
Обазри се, лепа Цвето, сеја те зове. —
Нит' се могу обазрети, ни одазвати;
Занесе ме коњ зеленко међу заове.

83.

Опет тада.

(из конавља).

О зелена зеленико!
Рано ти си процавћела! —
Н'јесам рано, бријеме је,
Сватови ме мимођоше,
И невјесту проведоше,
Ни малахна, ни велика;
Првијенцу до појаса,
Старом свату до стрмена,
Ђеверима до рамена,
С' својим рабром једнолика.

82. — I[a], 76. Песна коя се пева код младожењине куће, кад сватови долазе са девойком. — I[б], 18.

84.

Кад дјевојка улази у кућу.

(РИСАНСКА).

Наша снашице,
Добродошлице!
Мирно дошла,
Мирно нашла,
Мирна у Бога!

85.

Кад дођу сватови с дјевојком.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Л'јепо ти је низ поље гледати
Жуту дуњу међу листовима,
Кано Мару међу ђеверима:
Мари ђевер ријеч говораше:
«О снашице, питома ружице!
«Ал' си расла на бор гледајући,
«Ал' мојега брата чекајући?»
Маре њему ријеч говораше:
«О ђевере, злаћени прстене!
«Н'јесам расла бора гледајући,
«Ни твојега брата чекајући,
«Но сам ћерца једина у мајке,
«Пак ме мајка л'јепо његовала,
«Шећер јела, шербет воду пила.
«Шећерли се водом умивала,
«Твоме брату угојила лице.»

86.

Опет тада.

Текла вода, војно ле! текелија. —
Кад је текла, војно ле! куд се дела? —
Попили је, војно ле! трудни коњи,
Трудни коњи, војно ле! и уморни. —
Што су трудни, војно ле! и уморни?
Јездили су, војно ле! по девојку. —
Је л' колика, војно ле! та девојка? —
Милом куму, војно ле! до рамена,
Старом свату, војно ле! до појаса,
А деверу, војно ле! до колена,
С младожењом, војно ле! равно расла.

87.

Опет тада.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

А што су ти, стари свате,
Потни коњи, а трудни јунаци? —
Камење смо разбијали
Пут чинећи Будљанци[27]) ђевојци.

88.

Опет тада.

Златни топи у град ударише,
Лепу Мару у двор уведоше.
Лепа Маро, је л' ти жао мајке? —

[27]) Или од куда буде дјевојка.

86. — I[6], 19. *Пошто већ доведу ђевојку.*
88. — I[6], 19. *Кад доведу ђевојку.*

Зашто би ми било жао мајке,
У мог драга бољу мајку кажу. —
Лепа Маро, је л' ти жао бабе? —
Зашто би ми било жао бабе,
У мог драга бољег бабу кажу. —
Лепа Маро, је л' ти жао браће? —
Зашто би ми било жао браће,
У мог драга бољу браћу кажу. —
Лепа Маро, је л' ти жао сеје? —
Зашто би ми било жао сеје,
У мог драга бољу сеју кажу.

89.

Пошто сватови отпочину.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Подигни се, млади младожења,
Па изиђи пред кулу бијелу,
Те погледај низ то поље равно,
Иду ли ти на силу сватови,
Воде ли ти на силу ђевојку.
Ако би ти Бог и срећа дала,
Да ти воде на силу ђевојку,
Ти ушетај у кулу бијелу,
Па простири свиле и кадифе
И постављај злаћене столове:
По свили ће ђевојка уљести,
На столове сватови сиђети.
Послуша' је млади младожења,
Он ишета пред кулу бијелу,
И погледа низ то поље равно,
Ал' му иду на силу сватови,

И воде му на силу ђевојку;
Пак ушета у кулу бијелу,
Па простире свиле и кадифе,
А поставља злаћене столове.
По свили је уљегла ђевојка,
На столове сјеђели сватови.

90.

Кад сједају за трпезу.

(из конавља).

Посади се, домаћине, нека ти је част,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
Посади се, првијенче, нека ти је част,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
Посади се, стари свате, нека ти је част,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
Посади се, кум' вјенчани, нека ти је част,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
Посад'те се, два ђевера, нека вам је част,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
Посад'те се, сви сватови, нека вам је част,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас!

91.

Кад сватови сједу за трпезу.

(из горњега приморја).

Љепо ли је погледати
Уз високо ведро небо,
Ђе се муња громом[28] игра.

[28] *Громом* мјесто С громом и т. д. Тако се по онијем крајевима и у говору С изоставља у овакијем догађајима;

А јаворе јабучицом,
Млади Јово ђевојчицом.

92.

Опет тада.

(Из горњега приморја).

Ливаде су урешене
Б'јелим цв'јетом и црвеним,
Млади Јово коња игра,
У ливаду копје мјери,
А вила га с горе гледа,
Вила Јову говорила:
«Што ливаду копјем мјериш?
«Но с' обрни с десном страном,
«С десном страном пут истока,
«Ђе но дивно коло игра,
«Ту је твоја вјереница,
«Сваким добром испуњена,
«И ружицом од прољећа,
«И грињицом од бисера.»
Јово вилу послушао,
Он с' обрну с десном страном,
С десном страном пут истока,
Ту находи ђевојчицу,
Милу своју вјереницу,
Сваким добром испуњена,
И ружицом од прољећа,
И грињицом од бисера:

а у другијем опет догађајима може се чути, гдје по својству језика не би требало, н. п. погледа га *с оком*; *с вама се* диче и т. д.

Он је фата за ручицу,
Пак је води мајци дома,
Путем јој је савјет дао:
«Што с' у мајке ти умјела,
«То при путу све остави;
«Моју мајку вјерно служи,
«Да се на те не потужи.»

93.

Опет тада.

Повила се златна жица из ведра неба,
Савила се милом куму у свил'на недра.
То не била златна жица из ведра неба,
Већ то била лепа Ружа од добра рода.
Повила се златна жица из ведра неба,
Савила се милом свекру у свил'на недра.
То не била златна жица из ведра неба,
Већ то била лепа Ружа од добра рода.

94.

Кад се вијенац савија.

(из горњега приморја).

Пасла Маре пауниће
И бијеле голубиће,
На дан перце узимала,
У в'јенац га увијала,
Првијенца даривала.

* *
*

93. — II[a], 17. Кодъ младожењине куће. 2, 6. милом'. нѣдра. 4, 8. већ'. лѣпа. — I[б], 20. *Код младожењине куће.*

Пасла Маре пауниће
И бијеле голубиће,
На дан перце узимала,
У в'јенац га увијала,
Старог свата даривала.

* *
*

Пасла Мара пауниће
И бијеле голубиће,
На дан перце узимала,
У в'јенац га увијала,
Два ђевера даривала.

* *
*

Пасла Мара пауниће
И бијеле голубиће,
На дан перце узимала,
У в'јенац га увијала
Мила кума даривала.

* *
*

Пасла Мара пауниће
И бијеле голубиће,
На дан перце узимала,
У в'јенац га увијала,
Војводу је даривала.

95.

Кад полазе на вјенчање.

(рисанска).

Мајка Петра на вјенчање спрема,
Она њему добре часе дава:
«Све ти, синко, у час добар било!
«Сретали те два Божја анђела.

„Свети Петар и свети Никола,
„Вазда теби у помоћи били,
„А у ови данас у најбољи!"

96.

На свадби.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Што се сјаје преко Будве града?
Ал' је сунце, али јасан мјесец?
Нит' је сунце, нит' је јасан мјесец,
Него снаха међу ђеверима;
Пољевша је ружа од вијоле,
Како наша снаха од ђевера.

97.

Опет тада, попу.

(РИСАНСКА).

Попова брада
Три града ваља;
Бисерна брада,
Бисер се руни,
У чашу пада,
Свако ми зрнце
Дуката ваља.
И око и чело
Све ти било,
Свештениче,
Весело, весело!

98.

Опет тада, куму.

У нашега милостива кума
На руци му златан голуб гуче;
Волим кума, нег' златна голуба:
Голуб бити, па и одлетети,
А ја с кумом рујно вино пити.

99.

Опет куму, кад сватови нијесу весели.

Мили куме, камо твоја вала?
Што се валиш од недеље дана,
Да покупиш момке и јунаке,
Да играју и певају за те?
Ни играше, ни певаше за те:
Напише се воде блатушине,
Попадоше, ка и орлушине.

100.

Опет на свадби, првијенцу.

(РИСАНСКА)

Одвила се златна жица од ведра неба,
Савила се првијенцу око клобука;
То не била златна жица од ведра неба,
Већ то била добра срећа од мила Бога.[29])
Част да ти је, првијенче, и црвено вино!
Попиј и ту, и другу, да ти обје пробуду!

[29]) Мјесто *„добра срећа од мила Бога“* говори се и: *„снаха наша од добра рода.“*

---

98. — 1[6], 22. *Куму (на свадби).*

101.

Опет тада, барјактару.

(рисанска)

Одвила се златна жица од ведра неба.
Савила се барјактару око барјака;
То не била златна жица од ведра неба,
Тећ то била добра срећа од мила Бога.
Час да ти је, барјактару, и црвено вино!
Попиј и ту, и другу, да ти обје пробуду!

102.

Опет тада, младожењи.

(рисанска).

Около двора јасење,
У овом двору весеље,
Млади се Петар жењаше,
Сву браћу зове на свадбу,
Сва браћа њему доходе,
Петар им вино служаше,
Браћа му чашу примаху,
Све добре часе спомињу:
«Све ти, брате, у час добар било!
«А ово ти данас у најбољи!»

103.

Младожењи уз чашу.

Јеленак ми гору ломи,
Путак да му је;

---

103. — 1[6], 22.

За њим иде кошутица.
Тек друг да му је.

104.

Дјевојци уз чашу.

Еј кондире! мој кондире!
Што си тако леп? —
Од рода сам од голема,
Те сам тако леп.

105.

Невјестама уз чашу.

Пила кошута на леду воду.
За кошуту је та ладна вода,
А за невесте то рујно вино.

106.

Опет невјестама уз чашу.

Играла је кошутица,
Баштина јој је:
Невестица вино пије,
Прилика јој је.

107.

Наук дјевојци.

Лепо ти је под ноћ погледати
Где девојка седи код девера,

---

104. — Iб, 22.
105. — Iб, 23.
106. — Iб, 23.
107. — Iб, 23.

Испод венца младожењу гледи!
Њој говори млади младожења:
„Што ме гледаш, драга душо моја?" —
„Ја те гледам, суђен господару,
„Какав ћеш ми сада наук дати,
„Како ћу ти мајци уговети." —
„Лако ћеш ми мајци уговети:
„Доцне легни, а рано устани;
„Двор помети, и воде донеси,
„И очешљај своју русу косу."

108.

Опет на свадби.

Расла јабука Ранку пред двором:
Сребрно стабло, злаћене гране,
Злаћене гране, бисерно лишће,
Бисерно лишће, мерџан јабуке;
По њој попало сиво голубље,
Сви јој голуби гуком гукау,
Гуком гукау, бисер зобау,
А један голуб гуком не гуче,
Гуком не гуче, бисер не зобље.
Терала и је Ранкова мајка:
„Иђте одатле, сиво голубље!
„Ту је јабуку Ранко садио,
„Ранко садио и заливао,
„Да под њом седе Ранкови свати,
„Под њом да седе, вино да пију."

108. — I^{6}, 24. *На свадби.*

109.

Опет тада.

Везак везла, војно ле! лепа Ружа.
Њој долети, војно ле! сив соколе.
Сив соколе, војно ле! лепи Ранко:
«Навез'дер ми, војно ле! лепа Ружо,
«Навез'дер ми, војно ле! десно крило;
«Кад полетим, војно ле! нек затрептим,
«А кад шеђем, војно ле! нек се сија.»

110.

Опет тада.

(рисанска).

Пијте вино, гости наши,
Није вода то, није вода то,
Него вино кратошија,
Које премеће, које премеће;
Преметнуће домаћина
Све је мене страх, све је мене страх.[30]

111.

Када младу очекују у колу.

(рисанска).

У име Бога, у час добар сунце истече,
Ход' у коло, снахо наша, бријеме ти је,
Свекрови ти редом сједе, дара чекају,
Буди, снахо, собом добра, то су дарови.

* *
*

[30] Тако се припијева и осталима, ако се има кад.

109. — I[6], 25.

У име Бога, у час добар сунце истече,
Ход' у коло, снахо наша, бријеме ти је,
Свекрве ти редом сједе, дара чекају.
Буди, снахо, собом добра, то су дарови.

* * *

У име Бога, у час добар сунце истече.
Ход' у коло, снахо наша, бријеме ти је,
Ђевери ти редом сједе, дара чекају.
Буди, снахо, собом добра, то су дарови.

* * *

У име Бога, у час добар сунце истече.
Ход' у коло, снахо наша, бријеме ти је,
Јетрве ти редом стоје, дара чекају.
Буди, снахо, собом добра, то су дарови.

* * *

У име Бога, у час добар сунце истече.
Ход' у коло, снаха наша, бријеме ти је,
Заове ти редом стоје, дара чекају.
Буди, снахо, собом добра, то су дарови.

112.

Кад дјевери воде невјесту у коло.

(рисанска).

Поред расла ружа и виојла,
Повиша је ружа од виојле,
Наша снаша љепша од ђевера,
Па се ђевер с' снахом разговара:
«Снахо моја, од злата јабуко!
«Јел' ти какво добро у род било,
«Те си тако одвише лијепа?
«Су чим ли си лице умивала?

«Су што ли си млада отирала?»
Тихо снаха ђеверу вељаше:
«Мој ђевере, од злата прстене!
«Кад сам млада у мом роду расла,
«Свако ми је у р̓од добро било,
«У вечер сам рано лијегла,
«А у јутру доцкан устајала;
«Ја сам лице ђулсом умивала,
«Отирала лијером цвијећем.»
Још се ђевер с' снахом разговара:
«Снахо моја, од злата јабуко!
«Кад ти тако у род добро бјеше,
«Чему си се удавала млада?» —
«Мој ђевере, злаћени прстене!
«Ја се млада бољем добру надам.
«Од свекрова мудрој заповједи,
«Од свекрва мудру сјетовању,
«Од ђевера далеку шетању,
«Од заова драгу миловању,
«Од јетрва на рукама сину.»

113.

Кад изађу на гумно[31]) да играју.

(из конавља).

Кад сам била с мајком мојом,
Мени фале ове дворе,
Да су двори самотвори,

[31]) По онијем су крајевима куће готово све тако по стрмени, да се око њих на другоме мјесту ријетко гдје може играти, осим на гумну. А гумна су лијепо патосана камењем, и у наоколо свуда ударен коломат од камена, на коме се обично сједи, као на клупама.

И у њима златни столи,
У столима паунови,
И по двору паунице.
Кад ја дођох у 'ве дворе,
Али није како фале:
Двори миром[32]) саграђени;
Што у њима златни столи
И у њима паунови,
То су свекар и свекрва;
Што по двору паунице,
То су моје заовице:
Нека ми их, с Богом биле!
Шњима ће ми боље бити.

114.

Опет у колу.

(рисанска).

Петар се граду фалио:
«Не[33]) љепше љуби од моје,
«Ни бјеле виле од горе.»
Зачу га вила из горе,
Панула Петру на дворе,
Дозивље Петра именом:
«Изиди амо, делијо!
«Изведи твоју љубовцу,
«Која је љепша од мене,
«Од мене виле од горе.»
Кад је Петар зачуо,
Уфати љуби за руку,

[32]) т. ј. *зидом* (од Талијанскога muro).
[33]) *Не* за невољу скраћено од није.

Дивно је Петар ођеде:
Ма јој је свила до земље,
А руса коса до бедре,
А дробни бисер до паса,
У уши златне брњице;
Изведе љуби пред дворе,
Трипут је љепша од виле.
Кад виђе вила истину,
Онда му вила говори:
«Мала ти фала, делијо!
«Ако т' је љепша љубовца
«Од мене виле од горе,
«А њу је мајка родила
«У свилен повој повила:
«Мајчиним мл'јеком дојила;
«А мене вилу од горе,
«Мене је гора родила,
«У зелен листак повила;
«Јутрења роса падала,
«Мене је вилу дојила;
«Од горе вјетриц пувао,
«Мене је вилу шикао,
«То су ми биле дадије.»

115.

Кад посједају послије игре.

(из конавља).

Л'јепо ти је погледати,
Како свати китом сједе,
Међу њима млада неве,
Она ј' стидна и мис'она,

Ђе је дошла туђем двору,
И у двору к туђем бабу,
Туђег баба бабом звати,
А свога ће спомињати;
Туђу мајку мајком звати,
А своју ће спомињати;
Туђу браћу браћом звати,
А своју ће спомињати;
Туђу селу селом звати,
А своју ће спомињати.
Веле њојзи два ђевера:
«Буди, неве, собом добра,
«Биће теби свака добра.»

116.

Опет сједећи послије игре.

(из конавља).

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Домаћину у штит пала;
Ал' му вели првијенче:
«Благо теби, домаћине!
«Лијеп ти те дар допаде!»

* *
*

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,

Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Првијенцу у штит пала;
Ал' му вели стари свате:
«Благо теби, првијенче!
«Лијеп ти те дар допаде!»

* *
*

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду.
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Старом свату у штит пала;
Ал' му вели кум вјенчани:
«Благо теби, стари свате!
«Лијеп ти те дар допаде!»

* *
*

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Кум' вјенчану у штит пала;
Ал' му веле два ђевера:

«Благо теби, кум' вјенчани!
«Лијеп ти те дар допаде!»

* * *

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Ђеверима у штит пала;
Ал' им веле сви сватови:
«Благо вама, два ђевера!
«Лијеп ти вас дар допаде!»

* * *

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Сватовима у штит пала;
Ал' им веле сви пирници:
«Благо вама, сви сватови!
«Лијеп ти вас дар допаде!»

117.

У вече на вечери.

(рисанска).

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш![34]
Првијенче, мудра главо, да много ти знаш!
На тебе су златна пуца[35]) и свилени пас;
Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

* *
*

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
Стари свате, мудра главо, да много ти знаш!
На тебе су златна пуца и свилени пас;
Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

* *
*

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
Барјактару, мудра главо, да много ти знаш!
На тебе су златна пуца и свилени пас;
Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

* *
*

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
Златни куме, мудра главо, да много ти знаш!
На тебе су златна пуца и свилени пас;
Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.[36]

[34]) т. ј. токе, копче и остало сребро и злато на хаљинама и на оружју.

[35]) Ришњанин има сваки сребрна и позлаћена пуца на долами.

[36]) Ако се чим другим не прекине, овако се припијева и свима осталијем сватовима.

118.

Опет тада, попу.

(рисанска).

Бисерна брада.
Сребрна чаша,
Бисер се круни,
У чашу пада,
Свако га зрно
Сто дукат' ваља.
И око и чело
Све ти било,
Свештениче,
Весело, весело!

119.

Опет тада, сватовима редом.

(рисанска).

Пошетао паун тица испод наранче.
Сјају му се брчна пера, па се дичи с њим',
И ми с тобом, првијенче, и имамо с ким.

* *
*

Пошетао паун тица испод наранче.
Сјају му се брчна пера, па се дичи с њим',
И ми с тобом, стари свате, и имамо с ким.

* *
*

Пошетао паун тица испод наранче.
Сјају му се брчна пера, па се дичи с њим',
И ми с тобом, барјактару, и имамо с ким.

* *
*

Пошетао паун тица испод наранче.
Сјају му се брчна пера, па се дичи с њим.
И ми с тобом, златни куме, и имамо с ким.

120.

Кад сведу момка и дјевојку.

(из конавља).

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Видио га домаћине и господин Бог.

* * *

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Видио га првијенче и господин Бог.

* * *

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Видио га стари свате и господин Бог.

* * *

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Видио га кум вјенчани и господин Бог.

* * *

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Виђела га два ђевера и господин Бог.

* * *

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Виђе ли га сви сватови и господин Бог.

* * *

Куд нам пође ђувеглија, виђе ли га ко? —
Виђели га сви пирници.
Сви пирници и пирнице и господин Бог.

121.

Други дан у јутру.

(из конавља).

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чека тебе домаћине, да га дарујеш!

* *
*

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чека тебе првијенче, да га дарујеш.

* *
*

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чека тебе стари свате, да га дарујеш.

* *
*

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чека тебе кум вјенчани, да га дарујеш.

* *
*

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чекају те два ђевера, да их дарујеш.

* *
*

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чекају те сви сватови, да их дарујеш.

* *
*

Устај горе, наша неве, саба зора је!
Чекају те сви пирници,
Сви пирници и пирнице, да их дарујеш.[37]

[37]) По том невјеста, кад устане и изиђе, дарује све (некога од кућана кошуљом, некога чим другим: сватове махрамицама, а пирнике и пирнице јабукама).

122.

Кад убрађују дјевојку.

Oј ти зрно шенично!
Ти не буди језично,
Па ћеш бити честито;
Ако л' будеш језично,
Не ћеш бити честито.

123.

Кад јој мећу ваћел на главу.

Долети листак од ника поља,
Паде девојци на зелен венац,
На зелен венац, на русу косу.
Није то листак од ника поља,
Већ је то бела авли-марама,
Бела марама, брига голема:
Да туђу мајку мајком позове,
А своју мајку да заборави;
Да туђа брата братом позове,
А свога брата да заборави.

124.

Кад је већ са свим убраде.

Бела мома пребела
Од вечера до света,
А од света до века.

---

122. — I⁶, 20.
123. — I⁶, 21.
124. — I⁶, 21.

125.

Кад сватови умивају руке.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

О наранџо, војко [38]) племенита!
Танка ли си, високо ли растеш!
Дажд находи, тебе кор'јен расте,
Вјетар пува, гране ти подвија;
Сврх тебе се град Будва виђаше,
У Будву се млад Јово жењаше,
Из кола му вила кликоваше;
У тај данак, у који с' жењаше,
Танка га књига допаде,
Да иде дужду на војску,
Она му млада говори:
«Буди ли идеш на војску,
«Коме ме младу остављаш?»
А Јово њојзи говори:
«Како, коме те остављам?
«Ето ти свекра свекрвом,
«Ето ти осам ђевера,
«Ето ти осам јетрва,
«Ето ти једна за'вица.»
А она Јову говори:
«Што ми је свекар свекрвом,
«То ми је старо нејако;
«Што су ми осам ђевера,

[38]) *Војко* мјесто *воћко!* Тако има и *нојца* мјесто *ноћца*. Ово је налик на оно, што је споменуто у предговору к пословицама, да се на Корчули, а и по другијем мјестима у приморју, Ћ и Љ изговара као Ј.

«То су ми вјетри по гори;
«Што су ми осам јетрва,
«То су ми зв'језде по небу;
«Што ми је једна за'вица,
«То ми је мајка у мајке;
«Тешко си мене без тебе!
«Кад није тебе код мене!»

126.

Кад понесу барјак у цркву.

(рисанска).

Милији Мари свекар свој,
Нег' у род мили бабо свој;
Милија Мари свекрва,
Нег' у род мајка рођена;
Милији Мари ђевери,
Нег' у род браћа рођена;
Милије Мари заове,
Нег' у род сестре рођене;
Милија Мари срећа свој',
Нег' у род племе и вас род.

127.

Кад се врате од цркве.

(рисанска).

Моја росна кошутице!
Што си скуце[39]) обросјела? —

[39]) Мјесто *скуце* говори се и: *тако.*

Пратила сам првијенца,
Ту сам скуце обросјела.

* *
*

Моја росна кошутице!
Што си скуце обросјела? —
Пратила сам старог свата,
Ту сам скуце обросјела.

* *
*

Моја росна кошутице!
Што си скуце обросјела? —
Пратила сам старог кума,
Ту сам скуце обросјела.

* *
*

Моја росна кошутице!
Што си скуце обросјела? —
Пратила сам барјактара,
И остале све сватове,
Ту сам скуце обросјела.

II.

ПАШТРОВСКИ ПРИПЈЕВИ УЗА ЗДРАВИЦЕ.

У Паштровићима је обичај, да се на свадбама, а и о крснијем именима и на осталијем великијем гозбама пије управо и само по *седам* здравица, и то: I. у славу Божју; II. у славу свијех светијех; III. у здравље домаћиново; IV. у здравље црковно или свештеничко; V. у здравље својијех старјешина и поглавица[40]; VI. у здравље царско; VII. у здравље софре (цијелога друштва). Осим напијања или молитве уза сваку здравицу имају мали припјеви, које сви у глас пјевају. Да би читатељи из другијех крајева то све боље могли разумјети, ја ћу овдје поставити најприје од сваке здравице молитву, која се говори, па онда припјев, који се пјева. И тако:

I.

„У велику славу Божу. Да ни Бог и слава Божа и света нећеља[41], која је сјутра, поможе нашега брата домаћина, и ко му добра хоће!“[42]

[40]) Ова се (V) здравица на броју зове *кумовска*, но у напијању од кума нема ни спомена, као што ће се видјети.

[41]) Или који буде светац.

[42]) Мјесто: *и ко му добра хоће* једни кажу: *и његове пријатеље.*

128.

Припјев.

Ко винце пије у славу Божу.
Слава му Божа вазда помогла!
Слава и сила у Бога господа.

II.

„У славу свијех светијех Божијех угодниках, који су око пријестола Божега, и свега двора небеског. Да ни поможе Бог и сви свети нашега брата домаћина, и ко му добра хоће.“

129.

Припјев.

Још Бога молимо и пречисту славу!
Свети Никола, свјема нам помози!
Ти нам дај винце весело пити.
Весело пити, у части [43]) бити!

III.

„У здравље домаћиново, његове браће, његовијех синовах и синовацах, стричевах и братучедах, зетовах и сватовах [44]), кумовах и побратимах, и свакога његовога правог пријатеља, ђегођ [45]) кога има од вјере и од узданице; да их поможе господини Бог и свети (који буде)!“

[43]) Овдје, као и на многијем другијем мјестима, *част* значи die Ehre, Руски честь.

[44]) *Сват* овдје значи родбина зетова.

[45]) Паштровићи обично говоре *ге* мјесто *ђе*; но будући, да им се сусједи за то подсмијевају, за то су се преда мном у овоме говору чували тога.

130.

Припјев.

Јунак јунака оком погледа.
Ђе јунак буде, да потребује;
А добар јунак свуђе требује.
Благо дружини, с којом војује!
С којом војује, и вино пије!

IV.

„У здравље црковно. Да ни господини Бог поможе нашега духовника (како му буде име), који ни је јутрос појао летурђију, који је јутрос, и који је до јутрос, и који ће по јутрос, и ко му је помагао! Да ни господини Бог поможе духовнике и од осталијех домовах, који поју по миру [46]) ришћанскоме! Да ни господини Бог поможе четири патријаре васијлинске, и да ни господини Бог намјести петога у Пећ! Да ни господини Бог поможе нашега владику (по именце, који буде)! Да ни господини Бог поможе четрдесет митрополитах од закона ришћанскога, којизи моле Бога за нас грешне, и да ни њихове молитве ваљају на пријестол господњи! Да ни господини Бог поможе аримандрите, игумне, проигумне, протосинђеле, калуђере, попове, протопопе и свакога црковнога чоека, који моле Бога за нас грешне! Да ни њихове молитве ваљају пред судијом праведнијем! И да ни господини Бог поможе и старце [47]), који сједе спрема господе црковне, старце и младиће и мале ђетиће!“

[46]) *Мир* мјесто *свијет* ја до сад нигдје у народу нашему нијесам чуо, до ово овдје, а и ово је јамачно од попова и од калуђера, који на частима понајвише сједе у горњему челу и почињу напијати.

[47]) т. ј. свјетске поглавице.

131.

Припјев.

Ови домов дар,
Вељи Божиј дар.
Ко напит' вели,
Сам се весели,
Веселио му Бог кућу и вас дом!
А прољеће га здраво застало!
Здраво застало, и оставило!

V.

У здравље главарах наше комунитади и нашијех племенах. Да ни господини Бог поможе суђе од нашега збора, суђе и војводе! Да ни господини Бог поможе племена, и ко је у племену, и наше окомне [48]) зборове, који нашем збору за част раде а за здравље Бога моле; да их поможе Бог!

132.

Припјев.

Јунак иде горама,
Оружан је стр'јелама;
За њим иду други два,
Један вели: «Удримо наљ.»
Други вели: «Не бих ја;
«Стрмо гледа, млого зна,
«Убиће нас обадва.»

VI.

У здравље нашега покровитеља орла ћесара (поименце, који буде). Да ни господини Бог поможе њега, и његове принципе, и његове сенатуре, и његове ђенерале, и његове

[48]) Мјесто *околне*.

официјале, и његове војнике и бојнике! Да ни господини Бог поможе и другога свакога цара и краља и бана, који се крстом крсти, а нашему ћесару помоћ даје!«

133.

Припјев.

Бисерна брада
Сребрна чаша,
Бисер се рони,
У чашу пада,
Свако га зрно
По дукат ваља,
А с'једа брада
Три б'јела града.

VII.

У здравље наше поштене софре. Да ни господини Бог поможе софру, и све свијетле образе, који око софре вино пију! Да ни господини Бог поможе десну банду и лијеву (показујући пуном чашом обадвије стране[49])! Да ни господини Бог поможе сестру домаћицу, која ни је част парићала! Да је парићаје[50]) у дуго и у млого, нама и осталијема! И остале ње сестре и кћери, које су дошле у ови дом, да на радости доходе једна другојзи у част и у поштење, докле кћела воља Божа, на пуно и на рамно! Да овђе на вијека људи долазе, а људе налазе у јуначкоме здрављу и у весељу! Ми и остали што спенцали, то Бог намирио дому и домаћину са сваке банде, а с небеса најбоље!«

[49]) т. ј. и сватове, који су дошли по дјевојку, и домаће госте дјевојачке.

[50]) *Парићаје* мјесто *парића!* Тако се по Црној гори и онуда по околини код млогијех глагола, који цијели иду по првоме спрезању (а особито који пред А имају В) ово

134.

Припјев.

Подигни се, стари свате, бријеме ти је!
Узми зв'језду пред собоме, славја на руци:
Зв'језда ће ти свијетлити, куд ћеш путоват',
А славић ти поп'јевати, те те веселит'.[51])

треће лице може чути на *је* мјесто А, н. п. *обећаје* (м. *обѐћа̑ва*), *вјенча̀је* (м. *вје̏нча̑ва*), *закључа̀је* (м. *закљу̏ча̑ва*), *замота̀је* (м. *замо̀та̑ва* и т. д. У једној пјесми чуо сам и у другоме лицу: „Је л' истина све, што *обећајеш*"; али у другијем лицима нијесам могао чути да се говори, нити знам, би ли ко рекао, н. п. *обећајем*, *обећајемо* и т. д. А и у Србији чуо сам од једнога сељака из нахије Рудничке у пјесми: „Нек се сјаје, нек се моје *знаје*" (м. *зна* или *знаде*); но ово је јамачно највише за то узето, да се сложи са *сјаје*. Ово је све налик на оно неколико нашијех глагола, у којима се накл. неопр. *вати* промјењује у садашњему времену на *јем*, н. п. *пљувати*, *пљујем*; *бљувати*, *бљујем*; *кљувати*, *кљујем*; *давати*, *дајем*; *познавати*, *познајем*. У посљедња ова два глагола може се чути, особито по јужнијем крајевима, и на *ам* т. ј. *давам* и *познавам*; али се управо може рећи, да је ово погрјешка, какогод и оно, што се говори, такођер највише по онијем истијем крајевима, *помагам* (м. *помажем*), и што се по источнијем крајевима може чути *викам* (м. *вичем*), у Сријему, у Бачкој и у Банату *пужам* (м. *пужем*), *мириши* (м. *мирише*), *преметајући* (м. *премећући*), *премећати* (м. *преметати*) и т. д.

[51]) Мјесто посљедња три стиха једни и овако пјевају:

Узми зв'језду пред собоме,
А сокола на руци:
Зв'језда ће ти свијетлити,
Соко ће ти кажевати,
Кудијер ћеш путовати.

Ово су све општи припјеви уза здравице, кад се напија; а кад који чашу пије, онда имају особити те се пјевају, тако, н. пр. староме свату:

135.

Пустила се златна жица из рожанства луга.[52]
Савила се старом свату около клобука.

или:

Част да ти је, стари свате, и црвено вино!

Овако се припијева и куму, дјеверима и свима осталијем; а осим тога пјевају се још и ове мале пјесмице вину:

136.

Винце је текло,
Нама је рекло:
«Пијте ме, пијте,
«Добри јунаци!
«Мене ће бити,
«А вас бити не ће;
«Али ће бити,
«Ко ће ме пити.»

137.

Ово је вино црвено,
Попијмо га весело,
Нек не чује све село,
Да смо здраво и весело.

[52]) т. ј. (по казивању људи, међу којима се ово пјева) из онога луга, гдје се Христос родио, и значи из *мира*, да би свадба на миру прошла, као што је виђено, да се и у другијем пјесмама слути и жели.

III.

ПЕРАШКЕ ПОЧАШНИЦЕ

(ШТО СЕ — У ПЕРАСТУ[53] — ПЈЕВА УЗ ЧАШЕ).

138.

Јунаку.

Оружан јунак Дунај преплива,
Селдан га коњиц при бр'јегу чека;
Не чудимо се добру јунаку,
Већ се чудимо коњу његову,
Ђе га оселдан при бр'јегу чека;
А још је трећа, која је највећа:
Дома га љуби с поштењем чека.
И око и чело
Све вам, браћо, весело!

139.

Опет јунаку.

Паде листак наранче,
Усред чаше јуначке,

[53] Пераштани су готово сви закона Римскога, као и Конављани: а из овијех почашница види се, да су прави Срби (у предговору к пословицама напоменуто је, да се у Перасту Х врло изговара, какогод и у Дубровнику).

Да је знала наранча,
Да је ћаша јуначка,
Врхом би се повила,
Па би чашу попила.
И око и чело
Све вам, браћо, весело!

140.

Какоме паметном човјеку.

Златни кове и сребрни, да л'јпо ти сјаш!
Да наш Ст'јепо домаћине,[54] да много ти знаш!
У сенату Млетачкоме велик ти је глас;
Више ваља, домаћине, твој поштени глас,
Нег' за пасом златни ножи и свилени пас.
И око и чело
Све вам, браћо, весело!

141.

Каком господару.

Господар сједи у златну столу,
А ноге држи у хладну воду,
Ни воду мути, ни зло говори,
Него говори: «Боже помози!»
Помог'о Бог кућу и његов дом!

[54]) Тако је било име (*Стијепо Баранин*) моме домаћину, у којега сам кући у Перасту сједио, кад сам ове пјесме писао, па га она жена, која ми је пјесме казивала, узела готово свуда, гдје јој је како име требало.

А прољеће га здраво застало,
Здраво застало, тере весело!
И око и чело
Све вам, браћо, весело!

142.

Госпођи.

Госпођа си ти,
Млађи смо ти ми;
Научи нас ти,
Што не ум'јемо ми,
Мудру сјету и науку,
Што не ум'јемо ми.
И око и чело
Све вам, браћо, весело!

143.

Момку нежењену.

О јуначе црноочићу!
Загали руке, засучи брке,
И стани љубит' младу ђевојку;
Немој јој, немој лице грдити,
Него је љуби, како се љуби;
Немој јој, момче, лице жарити.
И око и чело
Све ти Бог д'о весело!

144.

Невјести.

Усадих лозу сред винограда.
Наведох воду са три хладенца,
Да ми је лоза вазда зелена,
Наша невјеста вазда весела.
И око и чело
Све ти, сестро, весело!

145.

Дјевојци.

Долеће цв'јтак из туђе земље,
Паде ђевојци у рујно вино.
Селе, сестрице, зв'јездо данице!
Отпухни цв'јетак, напиј се винца,
Тај ти је цв'јетак од вјереника.
Од вјереника из туђе земље.
И око и чело
Све нам, браћо весело!

146.

Жени каквој.

На Миту [55]) су жуте чизме и црљена свила.
А благо си младу Ст'јепу, слатко т' је целива!
И око и чело
Све ти, сестро, весело!

[55]) *Мита* је било име жени поменутога мога домаћина, *Стијепа Баранина,* која је често онуда пролазила; за то је жена, која ми је пјесме казивала, овдје припјевала, као и мужа јој на неколика мјеста.

147.

Дјетету.

Паде листак дрењине
Усред чаше ђечине,
Да је знала дрењина,
Да је чаша ђечина,
Врхом би се повила,
Па би чашу попила.[56])
И око и чело
Све нам весело!

148.

Ономе, који се поноси, мислећи да је нешто велико, а управо није ништа.

(као у шали).

Јунак поткива коња храбрена,
Виђела га је жаба зелена,
Подигла ногу, јунаку рекла:
«Поткуј и мене, млади јуначе!
«Нека бих коњем у гору утекла.»
И око и чело
Све ти, жабо, весело!

[56]) Овако се и у Сријему и у Бачкој пјева:
Листак паде с тополе
Усред чаше попове и т. д.

149.

Кад се ко затеже, те не ће да пије.

Попиј и ту и другу,
Да ти обје пробуду;
Ако не ћеш ту попити,
Немао се чим покрити,
Ни себе, ни жене,
Ни ђетета код себе,
Нег' те жена бубала,
Док ти душа испала,
Да би чим, нег' ничим,
Већ држалом мотичним.

IV.

ПАШТРОВСКО НАРИЦАЊЕ ЗА МРТВИМА.

По свему је народу нашему обичај, да се нариче или тужи за мртвима; но нигдје на другоме мјесту, осим Паштровића, нијесам дознао, да има *постојано* нарицање у *стиховима,* већ како ко осјећа и зна, онако и нариче. У Кастелима, поред мора између Спљета и Трогира, имају *нарикаче,* које пријатељи и познаници покојникови *наимљу* и шаљу му кући, да га желе; но ни оне немају никаквога постојанога нарицања, него свака приступивши к мртвацу почне с тијем: да ју је послао тај и тај, да поплаче тога и тога; па онда, како која зна, настави хвалу мртвоме, жалост родбине, и тако даље до поздрава пређашњима мртвима на онај свијет. Паштровићи дакле једини, колике је мени до сад познато, имају нешто постојанога нарицања у стиховима, које жене од рода покојникова ухвативши се за руке, као у колу, над њиме поклањајући се запијевају: сваки се стих запијева по двапут: једна жена, као коловођа, почиње, а остале јој помажу, изговарајући за њом кад по други пут стих запијева само посљедњу стопу од стиха (као што се у Хрватској и у Далмацији и у колу пјева). На свршетку свакога стиха додаје се још први пут: „*Јајме бане!*“ или: „*Куку, бане!*“ или: „*Леле, бане!*“ и т. д.; а по други пут: „*Е јаок!*“ Да се и ово нарицање овако не може за свакога употребити (н. п. за дјецу, за жене итд.). то свак може дознати: овако се обично нариче за кућнијем старјешином, који је и у селу био знатан човјек.

150.

Над мртвацем у кући.

Добро јутро за сва јутра![57]
Јеси л', бане, поручио
По свем збору Паштровскоме?
По милијех пријатељах,
По б'јелијех манастирах,
По црквену ту господу?
Е те жеља обузела
На банове, на ђедове,
На те мудре родитеље,
И на вељу својту твоју:
На синове, на стричеве,
И на милу браћу твоју,
На банице, миле сестре?[58]
Све си добро учинио,
Ма си само сагрешио,
Учинио веље јаде,
Што остави муку твоју:
Све остале миле твоје;
Ко ће шњима управљати?
Ко ли ће их сјетовати?
Ко ли мудру р'јеч изрећи
Пред господом изабраном?
Ти си мудра глава био.

[57] т. ј. Ни једно ти се јутро више не ће назвати добро јутро.

[58] т. ј. обузела те жеља за твојима, који су помрли, па си и ти умръо, да се с њима састанеш (?).

151.

Кад мртваца изнесу из куће.

Ге[59] си, бане, упутио?
Зар у б'јелу манастиру,
Ге су наша веља добра?[60]
Али ти се љуто бојим,
Да нам натраг не ћеш доћи:
Ти су пути недоходи:
Ма ли ти си с јадом молим,
Да се тамо не застојиш;
Да поздравиш доста добра,
Што смо тамо оправили:
Казуј, бане, по истини,
Да смо јадни и жалосни,
Е се за нас не спомињу,
Својој кући не доходе,
Друге за нас не питају.

152.

Кад му читају опијело.

Ти се хоћеш дијелити
Од свијета бијелога,
Од црковне те господе?
Него, бане, не заборав'
Врћи руку на барету,[61]

[59]) Ово је писато од једне старе жене. Гледај 45 на страни 78.

[60]) Паштровићи се сви копају код четири манастира, између којијех су и у нурије раздијељени. „*Веља добра*“ значи: наши, који су прије помрли и онде покопани.

[61]) т. ј. на *капу* (Талијанск. baretta).

Те зафали свој господи,
Тој господи црковнојзи,
Који за те Бога моле;
И осталој браћи твојој,
Који су се потрудили,
Тебе плачућ' допратили.
Још те, бане, с јадом молим,
Ах! за наша свака добра!
Када, бане, тамо дођеш,
Ти не немој бандунати.[62]
Још те молим с јадовима,
Ах! за наша веља добра!
Немој нам их заговорит',
Него ћеш их к нама справит',
Да се жељно изгрлимо,
Црно сврћи, б'јело врћи
И од плача уђешимо.

153.

Над гробом.

Јесу л' ово твоји двори?
Љуто уски и тијесни,
А без врата и прозора;
Како ћеш се обикнути
Иза сваког добра твога
Без свјећице, без стражице,
Без дружине изабране,
Без господе збора пуне,
Без љубљења и нуђења,

[62]) т. ј. *заборавити* од (Талијанск. abbandonare).

И без добра свакојега?
Ма ли ће те Бог помоћи.
Е ћеш тамо добра наћи:
Дивну киту својте твоје:
Нађ' ћеш тајка, нађ' ћеш мајку,
Имаш милу браћу твоју,
Који ће те дочекати,
У путу те сусретати
И жељно те загрлити,
«Јеси л' трудан?» упитати,
И тебе ће посадити
У златноме своме столу,
Пак ће тебе принијети
Један имбрик ладне воде,
А у други рујна вина,
У трећему кордијала,[63])
Да им љепше проговориш,
На питања одговориш.

154.

Кад удовици мећу црну мараму на главу.

(НА ГРОБЉУ ОДМАХ ПО ПОГРЕБУ).

Што учиње веље јаде
Младој твојој кукавици,
Којојзи си вјеру дао,
Да је не ћеш оставити?
Ето сада вјером сврну:

[63]) *Кордијал*, од Талијанског cordiale (Herzstärkung), љековито пиће, што се даје ономе, који падне у несвијест, да би дошао к себи.

Јутрос си је зацрнио:
Нађеде јој худо име.
Худо име удовица,
Ге би сјела, да не сједе;
Ге би пошла да не пође;
Што би рекла, да не рече.
Ма те моли кукавица:
Ах! немој је бандунати
А за љубав, што имасте,
Ни ђечицу луду твоју,
Који су те татом звали;
Али има узданицу
У ту твоју мудру главу,
Да је не ћеш бандунати,
Ни осталу муку твоју,
Којуно си ти мучио
Од ђетета маленога;
Ни сиротну ђецу твоју
Без наставе и науке,
Без целива и грљења
И без сваког добра твога.

155.

Кад ко умре гдје на путу.

Црни вране прелетио
Преко мора дуждевога
До кунфина Паштровскога,
А пр'о [64]) збора Паштровскога,
И донесе зле гласове:
Црну књигу под криоце.

[64]) *Пр'о* мјесто *прео* (*преко*).

Црном булом забулана,
Да си, бане, преминуо
У далекој туђој земљи,
И туђи те оплакали,
Туђа уста наљубила.
Све си добро учинио,
Ма си врло залудио,
Што свој браћи не поручи,
Да им иштеш опроштење,
И с баретом да зафалиш.
Да ли ти се не ражали
На свакога од твоијех?
Што се смрти не умоли?
Ал' оружем не обрани?
Да те пушти дома доћи,
Да ти начин учинимо,
И мртва те наљубимо.

V.

ПЈЕСМЕ СВЕЧАРСКЕ.

—◆◆—

156.

Кад се устаје у славу.

Ко пије вино за славе Божје,
Помоз' му, Боже, и славо Божја!
А шта је љепше од славе Божје,
И од вечере с правдом стечене?

157.

Кад се пије у здравље.

У чије се здравље вино пије,
Све му здраво и весело било!
Домаћине [65]), све у твоје здравље,
Бог ти дао и срећу и здравље!

[65]) Или у чије се здравље успије.

156. — IIª, 240. Кад' се піе... 4. с'. — Iб, 53.
157. — IIª, 240. .... (на мѣсто многая лѣта). У напомени нема: здравље. — Iб, 54.

158.

Онако у софри.

Свети Петар и Никола путем шетају.
Свети Петре и Никола, сврат' се овамо,
Да одемо брату Божи, сад ћемо тамо.
Напиј ми се, брате Божо, нека ти је сласт,
Међу браћом и дружином вазда поштен глас.

---

158. — $II^{а}$, 241.... (за столомъ) пѣваю. — $I^{б}$, 54.

VI.

ПЈЕСМЕ КРАЉИЧКЕ.*)

159.

Код краљеве куће.

Краљу, светли краљу!
Краљу, светли краљу, љељо!
Краљице банице!
Краљице банице!

---

157. — II[a], 48. 12. У напомени: Ово може бити да су Срблы пѣвали предѣ 500 година. — I[б], 25. — У оба издања песма је подељена у строфе по од три стиха.

*) Пред овим песмама у II[a], има ово:

Пѣсне кральичке.

Подъ именомъ Кральица разумѣвасе число (одъ 10 до 15) дѣвояка лѣпо обученыхъ, кое представляю коло на подобіе српа. На лѣвом' краю кола стои лѣпа, и лѣпо обучена дѣвойка, коя има на глави клобукъ, са цвѣћем искићенъ, и у десной руцы мачъ, и зове се Краль. На десном краю кола стои друга дѣвойка, лѣпотомъ лица и украшеніемъ одѣла првой подобна, коя држи у десной руцы на копльу барячићъ бѣо и црвенъ и зове се Барякmаръ. У среди кола сѣди на малой столичицы (каковесе по Србіи и по Славоніи находе) лѣпо обучена дѣвойчица среднѣг' вазраста, кое е лице покрывено бѣлымъ пешкиромъ, и зовесе Кральица, отъ кое е и цѣло коло име свое добыло; іоште за већу честъ Кральице отредьена е една дѣвойка, коя непрестано

Краљице банице, лељо!
Устај, те пошетај,
Устај те пошетај,
Устај те пошетај, лељо!
Од двора до двора,
Од двора до двора,
Од двора до двора, лељо!
До царева стола,
До царева стола,
До царева стола, лељо!
Где цар вино пије,

выше нѣ стои (послуге ради), и зовесе дворкиня. Цѣло ово коло по двѣ стопе у напредакъ ступаюћи, окрећесе на лѣво око Краљице, пѣваюћи пѣсне по реду ставлѣне; при том' Краль на лѣвои, и Баряктаръ на десной страни не хватаю се за коло, него краль самъ за себе, с' лицем окренутнимъ коловодьи, непрестанно игра узмахуюћи мачемъ и на тражке измичућисе; тако исто Баряктаръ на десной страни с' лицемъ окренутымъ заврћ-коли (найстражньой у колу), и с' барякомъ у руцы непрестанно игра предъ коломъ. У неколико минута играня Кралѣва и Баряктарева окренусе по еданъ путъ обоица на своме мѣсту, и по том' около цѣлог' кола окренувшисе додьу на свое прво мѣсто, гдѣ опетъ еднымъ окретомъ почну далѣ играти, као и предье.

Кральице играю обычно сваке године о троицама (сошествіе с. духа), и то не на едном' мѣсту, него предъ свакомъ кућомъ онога села, изъ кога су оне (а кадъ што иду, с' проводьеньемъ два оружана момка, и у друга оближня села), починюћи отъ куће Кралѣве. Прва пѣсна, кою оне, дошавши предъ чію кућу, пѣваю, садржава у себи налогъ домаћину или домаћицы да изнесу столицу на кою ће Кральица сѣсти (штета! што я за садъ те пѣсне не имамъ); по том' почну пѣсне редомъ пѣвати свима, мужескоме и женском', кои се у кући находе. Пѣсне су Кральичке све отъ 6. слогова, и у пѣваньу свака се врста (осимъ прве и послѣднѣ по три пута говори, као што е прва пѣсна написана. Кральице у данашнѣ време играю по Србіи отъ Колубаре до Тимока а особито покрай Дунава; у Босни и у Херцеговини тога обычая не има. По Срему су играле до скора, пакъ е садашнѣ свештенство забранило! — али по Славоніи (кодъ Срба римо-каѳ: вѣроисповѣданія) јоште играю.

Где цар вино пије.
Где цар вино пије, лељо!
Царица му служи,
Царица му служи,
Царица му служи, лељо!
Из златна кондира.[66]

160.

Домаћину.

У овога дома
Добра домаћина
Јелени волови.
Калопер јармови,
Босиљак палице,
Жито, као злато.
Краљу, светли краљу!
Диван барјактару!
Обрни се, поклони се,
Поклон домаћину.

161.

Дјевојци.

Овде нама кажу
Мому неудату;
Јал' је ви удајте,
Јал' је нама дајте,
Да је ми удамо

[66]) Овако се све краљичке пјесме пјевају.

160. — $\text{II}^{а}$, 50. — $\text{I}^{б}$, 26.
161. — $\text{II}^{а}$, 51. — $\text{I}^{б}$, 27.

За Ивана ђака,
Попова нећака,
Који пером пише
По орлову крилу,
Те он записује
Очи девојачке
И лице јуначко.

162.

Опет дјевојци.

Ој девојко плава!
Чула ти се вала
Чак до Цариграда.
Ти си посејала
Шестопер калопер
И рани босиљак;
Ту су с' навадили
Момци нежењени,
Босиљак ти беру,
Калопер ти секу,
И тебе вребају,
Младу да обљубе.
Не дај се, девојко,
Млада преварити.

163.

Момку нежењену.

Овде нама кажу
Момче нежењено;

162. — II^{a}. 51. 2. хвала. — I^{б}, 27.
163. — II^{a}. 62. — I^{б}, 28.

Ил' га ви жените,
Ил' га нама дајте,
Да га ми женимо
Танком Подунавком,
Или Поморавком.
Танка Подунавка
Млого дара носи
Три товара дара:
Један товар дара
Свекру и свекрви,
Други товар дара
Куму и деверу,
Трећи товар дара
Осталим сватов'ма.

164.

Опет момку нежењену.

(Једина краљичка пјесма, коју сам до сад чуо од четири трохејске стопе).

Ови двори паунови,
А пенџери ђинђерови,
Ту ми седи младо момче
Накићено, нарећено,
Мањ што није ожењено.
Жените га, не држ'те га,
Да га брада не превари,
Да му мома не забави.

---

164. — І⁶, 29. Без напомене.

165.

Млади.

Овде нама кажу
Младо и зелено,
Скоро доведено;
С девером се игра,
Прстен изгубила,
Бурму сакрушила.
Свекрва је кара,
Девер оговара:
«Не карај је, мајко!
«Златари ће доћи,
«Прстен саковати,
«Бурму позлатити.»

166.

Попу.

Ми дођосмо овде
Пред попове дворе.
Попови су двори
Борјем ограђени,
Борјем и јаворјем;
И по њима шета
Млада попадија,
А за њоме иде
Ћерка Синђелија,
Пак мајци говори:

---

166. — II^{a}, 53. Невѣсти (млади). 4. С'. — I^{б}, 29.

166. — II^{a}, 52. Свештенику (попу). 13 свѣтлом'. 14. оног'. 15. младом'. 19. оном'. — I^{б}. 30.

«Устан', мила мајко!
«Те даруј краљице:
«Подај светлом краљу
«Оног врана коња,
«Младом барјактару
«Барјак од илинче,
«А светлој краљици,
«Од злата минђуше;
«А оним осталим
«По киту ружице,
«По другу љубице;
«Нека су румене,
«Као и ружица;
«Нека су љубезне,
«Као и љубица.»

167.

Опет попу.

Код попова двора
Гувно преровљено,
Златом поплетено;
На гувну је рпа,
Рпа од бисера,
И по рпи пало
Јато голубова;
Сви голуби гучу,
Голубица не ће.
Питао је голуб

---

167. — II^{a}, 54. Опетъ свештенику. 4, 5 хрпа. 6. хрпи. 14. с' — $\text{I}^{б}$, 31.

Своје голубице:
„Ој тако ти Бога,
„Моја голубице!
„Што ја с тобом гучем,
„А ти са мном не ћеш?"
Говори голубу
Своме голубица:
„Ти си залетео
„У то туђе јато,
„За то ја не гучем."

168.

Господару.

Господар госпођи
На крилу заспао,
Госпођа га буди
У очи га љуби:
„Устај, господару!
„Сабља ти се вади
„На три нова града;
„У три нова града
„Три синџира робља.

169.

Госпођи.

Заспала госпођа
Под жутом неранџом,
Господар је буди,

168. — II^{a}, 55. ...(офіціру). — I^{б}, 32.
169. — II^{a}, 56. 12. младом'. — I^{б} 33.

У очи је љуби:
«Устани, госпођа!
«Краљице су дошле;
«Дај, да дарујемо;
«Не ћеш млого дати:
«Краљу врана коња,
«А краљици венце,
«Венце и обоце,
«Младом барјактару
«Свилену кошуљу,
«А белој дворкињи
«Бурму позлаћену.»

170.

Ратару.

Ми дођосмо овде
Пред ратарске дворе,
Ратарева мајка
Све девојке кара,
Једној приговара:
«Ој кучко девојко!
«Не плет' на мач косе,
«Не мами ми сина
«Лети од орања,
«Зими од оваца.»
Говори девојка
Из међ' девојака:
«Ој тако ти Бога,

170. — II^{a}, 56. ....*(оЗачу)*. 16. твог'. — $I^{б}$, 33.

«Ратарева мајко!
«Ако ти је жао
«Твог сина ратара,
«А ти га загради
«Од села селеном,
«Од мене босиљком;
«На воду ћу ићи,
«Босиљак ћу брати
«Ратара љубити.»

171.

Ђаку.

Овде нама кажу
Ђаче самоуче:
Само књигу учи.
Њему књига каже,
Коња да не јаше,
Сабљу да не паше,
Вина да не пије,
Драгу да не љуби;
То ђаче не слуша
Што му књига каже
Више коња јаше,
Боље сабљу паше,
Већма вино пије,
Већма драгу љуби.

---

171. II[a], 57. Ученику (дьаку) — I[б], 34.

172.

Мајстору.

Ми дођосмо овде
Пред мајсторске дворе.
Мајсторски су двори
Скоро сазидани:
Камен по камену,
Ивер по иверу;
И по њима шета
Млада мајсторица,
У наручју носи
Сина Пантелију,
За ручицу води
Ћерку Анђелију,
Треће јој се вата
Скут' свил'на зубуна.
Гледале је друге,
Пак јој завиделе:
«Благо тебе, друго!
«Мајсторова љубо!
«У наручју носиш
«Сина Пантелију,
«За ручицу водиш
«Ћерку Анђелију,
«Треће ти се вата
«Скут' свил'на зубуна.»

---

172. — II^{a}, 58. Художнику (майстору). 13. 23 се маша. 16. завидиле. — I^{б}, 35.

173.

Старцу.

Овде нама кажу
Старога властеља;
Кад у цркву иде,
Жубори му брада,
Као жуборика;
Кад из цркве иде,
Мирише му душа,
Као ран' босиљак.

174.

Тројици браће.

Овде нама кажу
Дворе понајбоље,
Понајбогатије,
Сребром покривене;
И у њима кажу
Три златне трпезе:
На једној трпези
Књиге нечаћене,
На другој трпези
Благо небројено,
На трећој трпези
Свила некројена,
Зовите попове,

173. — II^{а}, 59. 8. 6. кад'. — I^{б}, 36.

174. — II^{а}, 59. 6. трапезе, 7, 9. 11. трапези. 12. нерезана. — I^{б}, 37.

Нека књиге чате:
Зовите трговце,
Нека благо броје,
Зовите терзије,
Нека свилу кроје.

175.

Брату и сестри.

Овде нама кажу
Брата и сестрицу;
Сеја на удају,
Братац на женидбу;
Јал' га ви жените,
Јал' га нама дајте,
Да га ми женимо
Нашом коловођом.

176.

Д j е т е т у.

Ој снашице Недо!
Откуп' ово чедо;
Ако ли га млада
Откупити не ћеш,
Ми ћемо г' однети
Там' у нашу земљу;
Там' у нашој земљи
По два сунца греју,

---

175. — IIª, 60. — Iб, 37.
176. — IIª, 61. — Iб. 38.

По два сунца греју,
По два ветра веју;
Чедо нама треба,
Као струк босиљка.

177.

Момку каквом, који стоји код кола.

Момче, перјаниче!
Не стој, не погледај,
У коло не гледај,
У колу ти нема
Слике ни прилике,
Већ ено ти слике,
Око кола игра;
Мачем узмауједе,
На се погледује,
Стоји ли јој лепо
Руо сакројено.

178.

Опет каквом момку.

Момче, перјаниче!
Црн ти образ био!
Као груда снега;
А срце ти ладно!
Као јарко сунце,

---

177. — II^{a}, 61. ...каквом'... 4. нейма. 6. већ' 8. узмахује. 11. рухо — $I^{б}$, 38.

178. — II^{a}, 62. Предходећой подобна. — $I^{б}$, 39.

179.

Ђурђу и Милици.

Ој Миље, Милице!
Сребрно путашце!
Свуда си ношено,
Ни ком' несуђено,
До меника Ђурђу
На столу седећи,
Дукате бројећи.

180.

Косани.

Седила Косана,
Те косу чешљала,
Пак Бога молила:
«Дај ми ти, о Боже!
«Свекрве кнегиње,
«Девере левере,
«Јетрве госпође,
«Заове везиље.»

181.

Рељи и Јели.

Реља коња седла,
Јела одседлава,
Маша јој се Реља
Преко бојна седла

---

179. — II^a, 62. 1. Миљо. — $I^б$, 39. 1. Миљо.
180. — II^a, 63. 4. ми ты Боже. — $I^б$, 40.
181. — II^a, 63. Нема 8-ог ст. — $I^б$, 40.

У свилена недра;
Ал' говори Јела:
«Не машај се. Реља.
«Преко бојна седла
«У свилена недра;
«Ја сам испрошена
«Давно на далеко.
«У Велико село.»

182.

Јавору.

Јавор ишетао,
Девојке гледао,
Пак је говорио:
«Која је ту моја.
«Јави се, девојко,
«Измеђ' девојака.» —
«Ево ме, Јаворе,
«Ал' ти не ћу доћи.
«Док ми не сакројиш
«Од мака кошуљу,
«Од свиле рукаве!»

183.

Путујући пјевају.

Ој вишњо вишњице!
Дигни горе гране.
Испод тебе виле

182. — II^{a}, 64. — I^{б}, 41.
183. — II^{a}, 64. 2. дигни више. — I^{б}, 41.

Дивно коло воде,
Пред њима Радиша
Бичем росу тресе,
До две виле води,
А трећој беседи:
«Пођ за мене, вило!
«Код моје ћеш мајке
«У ладу седити,
«Танку свилу прести
«На златно вретено.»

VII.

ПЈЕСМЕ ДОДОЛСКЕ.

184.

Пред кућом, кад игра додола.

Молимо се вишњем Богу,
Ој додо, ој додо ле!
Да удари росна киша,
Ој додо, ој додо ле!
Да пороси наша поља,
Ој додо, ој додо ле!
И шеницу озимицу,
Ој додо, ој додо ле!
И два пера кукуруза,
Ој додо, ој додо ле!

185.

Опет кад игра додола.

Наша дода Бога моли,
Ој додо, ој додо ле!
Да удари росна киша,

---

184. — I^6, 48.
185. — I^6, 49.

Ој додо, ој додо ле!
Да покисну сви орачи,
Ој додо, ој додо ле!
Сви орачи и копачи,
Ој додо, ој додо ле!
И по кући пословачи
Ој додо, ој додо ле!

186.

Опет кад игра додола.

Удри, удри, ситна киша,
Ој додо ле!
Мој божоле!
Те пороси жито, вино,
Ој додо ле!
Мој божоле!
И три пера кукуруза,
Ој додо ле!
Мој божеле!
И ланове за дарове,
Ој додо ле!
Мој божоле!
И кудељу танковију,
Ој додо ле!
Мој божоле!

187.

Кад иду преко села.

Ми идемо преко села,
Ој додо, ој додо ле!

---

187. — I^6, 49.

А облаци преко неба,
Oj додо, oj додо ле!
А ми брже, облак брже,
Oj додо, oj додо ле!
Облаци нас претекоше,
Oj додо, oj додо ле!
Жито, вино поросише,
Oj додо, oj додо ле!

188.

Опет кад иду преко села.

Ми идемо преко села,
Oj додо ле!
Moj божоле!
А облаци преко неба,
Oj додо ле!
Moj божоле!
Из облака прстен паде,
Oj додо ле!
Moj божоле!
Ујагми га коловођа,
Oj додо ле!
Moj божоле!

VIII.

ПЈЕСМЕ ОД КОЛЕДЕ.

189.

Кад улазе колеђани у кућу.

Добар вече, коледо! домаћине, коледо![67]
Затекосмо, где вечера,
На трпези вино пије,
Твој говедар код говеда;
Краве ти се истелиле,
Све волове виторогe;
Кобиле се иждребиле,
Све коњице путоноге;
Овце ти се изјагњиле,
Све овчице свилоруне.
Чобанин се наслонио
На гранчицу ораову;
Туд' пролази млада мома,
Да поткине ту гранчицу;
Проговара чобанине:
«Девојчице, бело лице!

[67] Ово се *коледо* додаје овако у сриједи и на крају у свакој врсти сваке ове пјесме.

«Ко ти реза борну сукњу,
«У скутови разбориту,
«У појасу сабориту?» —
«Имам брата баш-терзију,
«Те ми реза борну сукњу,
«У скутови разбориту,
«У појасу сабориту»

190.

Домаћину.

Домаћине, коледо! господине, коледо!
Застасмо те за вечером,
Где вечеру ти вечераш,
Белим грлом вино пијеш,
И очима бисер бројиш,
И рукама гајтан плетеш:
Додај нама крај гајтана,
На чем' ћемо Бога молит'
За старога за Бадњака[68]),
За младога за Божића;
Божић баје по свем свету,
По свем свету, по овоме.
Слава и част домаћину!
Тебе на част, господине!

191.

Као домаћици.

Уранила, коледо! стара мајка, коледо!
Светој цркви на јутрењу,

[68]) Овдје се *бадњак* спомиње као некакав *човјек* или *бог* (као и *Божић*)!

Сусрете је с́вети Петар
На јелену златорогу,
Златорогу и парогу:
«Врн' се натраг, стара мајко,
«Ево су ти гости дошли,
«Добри гости, колеђани,
«Који оде, Бога моле
«За старога за Бадњака,
«За младога за Божића.»
Слава и част домаћину!
Тебе на част, стара мајко!

192.

Војвода и вила.

(мене се чини, да није читава пјесма).

Пођо с пушком, коледо! у ливаду, коледо!
Пусти коња на ливаду,
А ја одо под крушчицу,
Метну калпак на јабуку,
А пушчицу на крушчицу,
А рогљицу под главицу,
А ја лего, да поспавам,
Проговори бела вила:
«Устај горе, млад војвода,
«Отуд иде чудно чудо,
«Чудно чудо невиђено,
«Страота је погледати,
«А камо ли дочекати!»

IX.

ПЈЕСМЕ БОЖИЋНЕ.

193.

Од варина дне почиње се пјевати Божићу.

Поручује варица Божићу,
Да јој пошље од прасца ножицу,
Да зачини варицу шеницу.

194.

У очи Божића.

Божић, Божић бата
На обоја врата,
Носи киту злата,
Да позлати врата
И обоја побоја.[69]

195.

На Божић.

У Божића три ножића:
Једним реже заоблицу,
Другим реже кобасицу,
Трећим реже чесницу.

[69] Т. ј. *довратнике.* У Библији, исход глава XII. стих 7 и 22 „на обою подвою." У Славенскоме језику ваља да је у

X.

ПЈЕСМЕ, КОЈЕ СЕ ПЈЕВАЈУ УЗ ЧАСНИ ПОСТ.

196.

У почетку часнога поста.

(ПЈЕВАЈЕ ДЈЕВОЈКЕ У СРИЈЕМУ).

Часне посте запостисмо,
Нову грађу изнесосмо,
Белу цркву саградисмо,
У њој поју светитељи:
Свети Петар и Никола;
Две им сеје отпевају:
Анђелија светом Петру,
А Марија Николају;
Туд' се дала танка стаза,
По њој шеће Божја мајка,
Води Бога за ручицу
У свилену кавадићу
И у жути ципелица.

имен. падежу подвој; али у нас ја ништа више нијесам чуо, до ово у овој пјесмици,

---

196. -- I[6], 50.

197.

Проклета јасика.

Ој на д'јелу на голему
Млога грађа савезена,
Света црква саграђена,
У њој поју до два свеца:
Свети Петар и Никола;
Сестрице им отп'јевале:
Анђелија и Марија.
Слушала их Божја мајка,
Свако чедо умучкава
И по гори свако дрвце.
А јасике не умучка
Већ јасика трепетала;
«Љуто куне Божја мајка:
«Свако дрво уродило,
«А јасика не родила,
«Већ јасика трепетала
«У сред љета и без вјетра!»

198.

У очи Лазареве суботе.

СТАНУ ДЈЕВОЈКЕ У КОЛО, А ПРУЖЕ РУКЕ ОД СЕБЕ, ПА ДИГНУ МУШКО ДИЈЕТЕ, ТЕ ИДЕ ПРЕКО РУКУ, А ОНЕ ПЈЕВАЈУ:

Лази, лази, Лазаре,
Те долази до мене,
Приватај се за мене;

198. — I^5, 51.

За свилене рукаве,
За свилене мараме,
За клечане кецеље.

199.

На цвијети на ранилу.

Пораниле девојке,
Јело ле, Јело, добра девојко!
Пораниле на воду,
Јело ле, Јело, добра девојко!
Ал' на води јеленче,
Јело ле, Јело, добра девојко!
Рогом воду мућаше,
Јело ле, Јело, добра девојко!
А очима бистраше,
Јело ле, Јело, добра девојко!

200.

О благовијести и о мученицима на ранилу.

Рани коња, Радивоје,
Девојке те претекоше,
Ведром воду замутише. —
А што ће им рано вода? —
Да оперу брату руо,
Да га пошљу у сватове.

---

199. — I^5, 51.
200. — I^6, 52.

201.

Опет на ранилу.

Раниле девојке
Кроз гору на воду,
Стражбу остављале
Маргиту девојку.
Подвикну Маргита:
«Бре беж'те, девојке!
«Нешто зазвекета,
«Нешто затрепета;
«По трепет' се чини
«Краљевићу Марко,
«По звекет' се чини
«Милош Обилићу.»
Ал' говори Марко:
«Мол' Бога, девојко,
«Где сам изболео;
«А твоја би мајка
«Синотњицу пила,
«Синоћ донешену,
«Црепом покривену,
«Праом нарушену;
«А моја би мајка
«Јутрошњицу пила,
«Јутрос донешену,
«Штитом покривену,
«Цвећем нарушену:
«Смиљем и босиљем.»

201. — I[6], 52.

XI.

ПЈЕСМЕ ОНАКО ПОБОЖНЕ.

202.

Крштење Христово.

(од некога учитеља Прока, родом из Пирота, с бугарске границе).

Извила се света гора зелена;
То не била света гора зелена,
Већ то била света црква Софија;
У њој поју шестокрилни анђели,
Код њих дошла света дјева Марија,
Држ' у руке Христа Бога истина;
Говоре јој шестокрилни анђели:
«Тако т' Бога, света дјево Маријо!
«Ти отиди у ту башчу зелену,
«Пак натргај христограње зелено.
«Пак отиди Крститељу Јовану
«И пред њим се поклони,
«Црну земљу пољуби,
«Онда њему говори:
««Кум да ми си, Крститељу Јоване!
««Ти да крстиш Христа Бога истина.»»

Ведро се небо расклопи.
Црна се земља затресе,
Док крстише Христа Бога истина.

203.

Опет крштење Христово.

(из црне горе).

Пошетала пречиста госпођа,
Она земљом и свијетом шета,
А на руке носи сина свога,
Сина свога Исуса Христоса;
Она срете Крститељ Јована,
Овако му говори госпођа:
„Ајд' овамо, мој Јоване куме!
„Да идемо на воду Јордана,
„Да крстимо Христа сина мога."
Ондолен се бјеху подигнули,
И дођоше на воду Јордана.
Стаде Јован крстит' кума свога,
Од страха му књига испанула;
Но га пита пречиста госпођа:
„Што би тебе, мој Јоване куме?" —
„Како што је, моја мила кумо!
„Помами се Јордан вода ладна,
„Е не хоће вода потопити;
„А сва гора попада на траву;
„А погледај више себе, кумо!
„Ка' се сломи небо на четворо."
Говори му пречиста госпођа:
„А не бој се, мој Јоване куме!

«Е се није вода помамила,
«Но се вода, куме, посилила,
«Е се хоће од Христа посветит';
«А гора се Христу поклонила;
«А није се небо саломило,
«Но анђели небо расклопише,
«Да гледају, ка' Христа крстимо,
«Ено Господ на источна врата!»
Свети Јован књиге узимаше,
Те крстио Христа кума свога,
Јован Христа, а Христос Јована.
Од таде су крста настанула;
Све за милост Бога великога,
Да ни буде вазда на помоћи!

204.

Неблагодарни син.

Роди мајка девет пособаца,
Изродила, пак обудовила,
Све и мајка удова ранила,
На преслицу и десницу руку,
Одранила, осам иженила;
Кад је стала деветог женити,
А он мајку у гору оправља:
«Иди, мајко, у гору зелену,
«Ту ће мени сад сватови доћи,
«Па ће с' на те свати сагадити,
«Јер си ти већ стара крмељива;
«Иди, мајко, у гору зелену,
«Еда би те намерило зверје.»
С' штаком мајка у гору отиде,

Путем идућ' грозне сузе рони.
Сретоше је два млада путника:
„Та Бога ти, ти старице стара!
„Куд си тако рано уранила?
„Уранила, да ти береш биље?"
Мајка плаче, не мож' да говори,
Једва плачућ' ово пробеседи:
„Родила сам девет мили сина,
„Девет сина, девет пособаца,
„Изродила, пак обудовила,
„Удова сам све и одранила
„На преслицу и десницу руку;
„Осам сам и иженила мајка,
„Сад сам стала деветог женити,
„Девети ме у гору оправља,
„Не би л' мене изело зверије." —
Али веле два млада путника:
„Врат' се натраг, ти старице стара,
„Те ти види твоји девет сина."
Кад се мајка натраг повратила,
Девет сина девет каменова,
Девет снаа девет љути змија;
Пак се змије по камењу вију.

205.

Неблагодарни синови.

Рани мајка девет мили сина
Све с преслице и деснице руке;
Сви је девет иженила мајка,
А кад и је иженила мајка,
Стали сини говорити мајци:

«Наша мајка, наше поругање;
«Већ да оће, наша мила мајка
«Да отиде у гору зелену,
«Да је ује каквогод звериње.»
То зачула мила стара мајка,
Па је њојзи врло жао било,
Пак узима штаку и павлаку,
Па отиде у гору зелену;
За њом не ће нитко да изађе,
Доли једна два млада унука:
«Врат' се натраг, наша стара мајко!»
Не кteде се натраг повратити:
Сусрео је свети Димитрија,
Па беседи свети Димитрија:
«Врат' се натраг, мила стара мајко!»
Стара мајка свеца послушала:
Кад се она натраг повратила,
Ал' код куће девет мили сина,
Девет сина, девет каменова,
Девет снаа, девет ладни стена,
Два унука, два златна голуба,
Они лете од стене до стене.

206.

Бећар Мара и Перо Бугарин.

Бећар Мара у Бугаре зашла,
Све Бугаре редом братимила,

---

206. — I^{a}, 55. *Побратим и посестрима.* 1. У напомени: Бекьар (Бећар) то є риеч Турска; и значи човека без жене, и без куће. 7. Бугарске земље. 8. А кад бише на сред. 13. гроце, месечина. 15. Ах Мариа. 19. изведрога Неба. 22. тада куне, девойка. — $\mathrm{I}^{б}$, 73.

А најпосле Перу Бугарина:
«Богом брате, Перо Бугарине!
«Извед' мене из земље Бугарске.»
То њој Перо за Бога примио,
Поведе је из земље Бугарске;
Кад су били насред горе чарне,
Ту нађоше студену водицу;
Стаде Перо мрку каву пећи,
А Марија лице умивати;
Сину лице, као јарко сунце,
А грлоце, кано месечина.
Тад' говори Перо Бугарине:
«Ој Марија, Богом посестримо!
«Ја ћу твоје лице обљубити.»
Што рекао Перо Бугарине,
Што рекао, то и учинио.
Сину муња из неба ведрога,
Те удари Перу Бугарина;
Љуто куне Марија девојка:
«Бог убио свакога јунака!
«Који љуби Богом посестриму.»

XII.

ПЈЕСМЕ СЉЕПАЧКЕ.

У Сријему, у Славонији, у Бачкој и у Банату слијепци наши слабо знаду јуначкијех пјесама, него пред кућама стојећи пјевају пјесмице побожне, да би њима људе на подјелу побудили, а на саборима (како код цркава и код манастира, тако и по варошима и по селима на панађурима и о празницима) посједају на земљу, па као пјевајући уз гусле моле, да им се што удијели. Прве ове пјесмице зову они *npeткућнице* (или *npeткутњице*, што се пјевају *npeд кућама*), а друге *клањалице* (којима се људима *клања* и моли). Слијепац *Филип Вишњић*, кад је чуо у Сријему ове клањалице, подсмијевао се, говорећи: »Ваши слијепци не знаду ништа да пјевају, него само *богораде* уз гусле, и вичу: »»*подарујте, обрадујте!*«««

207.

Љуба Богатога Гавана.[70])

Заповеди Господ Бог
Двема трима анђелом:
«О ви моји анђели!

[70]) У манастиру Троноши, у Јадру, био је с десне стране код двери намоловат го старац, кога су гује опасале, те га кољу и пију му сисе. Као што обично родитељи различне иконе по црквама и по манастирима дјеци толкују,

207. — IV[6], 11. 13. сунчаног. Нема ст. 85—88.

«Три небеске војводе!
«Сиђ'те с неба на земљу,
«Садељајте гуслице
«Од сувога јавора,
«Па пођите по свету,
«Као пчела по цвету,
«Од Божијег прозора,
«Од сунчевог истока,
«Те кушајте све вере,
«И све редом градове,
«Знаде л' сваки за Бога
«И за име Божије.»
Па сиђоше анђели,

тако је и мени мој отац казивао, да се онај старац звао *Богати Гаван*, и да је поред свега превеликога богатства био врло тврд и немилостив, па га за то Бог онако осудио· Сад ја управо не знам, или је ово каква црквена историја или само народна приповијетка; еле у овој пјесми о Гавану готово нема ништа, него само о жени његовој. Ову је пјесму пјевала уз гусле нека *Јеца* сљепица у Земуну просећи од куће до куће, т. ј. кад дође пред чију кућу, она почне уз гусле пјевати (да је чују, да је пред кућом) па кад јој се што удијели, или одговори, да се не нада ничему, она престане ондје, докле је испјевала, па иде даље; а ко је замоли, она му пјева цијелу пјесму, као што је мени пјевала неколико пута. Од исте Јеце сљепице ову је пјесму мени, са још неколике јуначке пјесме, за љубав пријатељску преписао и послао, још 1826. године, садашњи Земунски парох, Честњ. и високоучени *Г. Аврам Живановић*. Ја сам је по том (1838.) слушао и у Имоскоме (у Далмацији) од људи, који нијесу слијепци ни просјаци. Она је и по том особито знатна, што је по садржању и по дужини налик на *јуначке* пјесме, а стопе и слогомерје у њој *женскијех* пјесама.

Сиђош' с неба на земљу,
Садељаше гуслице
Од сувога јавора,
Па пођоше по свету,
Као пчела по цвету,
Од Божијег прозора,
Од сунчевог истока,
Те кушају све вере,
И све редом градове;
Сваки знаде за Бога
И за име Божије.
Кад дођоше пред дворе
Богатога Гавана,
А тако се додеси
Баш у свету недељу,
И стајаше анђели
Летњи данак до подне,
Ту и ноге болеше,
Беле руке трудише
Од самсова бранећи с';
Кад изиђе Јелена
Поносита госпођа,
Пред њом иду дворкиње,
А за њоме слушкиње.
На глави јој пауни,
Крилима јој лад чине;
И изнесе Јелена
Поносита госпођа
Огорео крај леба,
Што ј' у петак мешено,
У суботу претано,

У недељу вађено;
То не даде Јелена,
Како Господ милује,
Него баци Јелена
С десне ноге пашмагом:
«Ето вама, божјаци!
«Какови је тај ваш Бог,
«Кој' не може ранити
«Своје слуге код себе,
«Већ и шиље до мене?
«Имам Бога на дому,[71])
«Који ми је створио
«Од олова дворове,
«И сребрне столове,
«Млогу стоку и благо.»
Па су пошли анђели,
Сусрете и Стеване,
Верна слуга Гавана,
И беседе божјаци:
«Чујеш, брате, Стеване!
«Удел' штогод за Бога!»
А беседи Стеване:
«Чујте, браћо, божјаци!
«Нигди ништа не имам,
«Разма једно јагњешце:
«Служио сам Гавана
«Пуно девет година,
«И ништа ми не даде,
«Разма једно јагњешце;
«Ја сам млеко просио,

[71]) *Гавана?* Или каквога *идола?*

«Те сам јагње ранио,
«Сада ми је јагњешце,
«Од сви овац' најбоље;
«Да ми ј' овде јагњешце,
«Ја би вам га сад дао,
«Зашто прете чобани,
«Да ми јагње украду.»
«Ал' беседе анђели:
«Фала, брате, Стеване!
«Ако ј' срце, к'о језик,
«Сад ће јагње бити ту.» [72]
Оврте се Стеване
Али иде јагњешце
Преко поља блејећи,
Радује се Стевану,
Као својој мајчици.
Узе Стеван јагњешце,
Па га трипут пољуби,
Па га даде божјаку:
«Ето, браћо, божјаци!
«Нек је вама подела,
«Мен' пред Бога молитва.» —
«Фала, брате, Стеване!»
И одоше анђели,
И однеше јагњешце.
Кад су дошли анђели
На престола Ристова,
Па казују Господу,
Како ј' било на земљи
(Оно Господ боље зна,

[72]) Ова сам четири стиха слушао у Имоскоме.

Него они што кажу),
Онда рече Господ Бог:
«Чујете ли, анђели!
«Сиђ'те с неба на земљу,
«Па идите ка двору
«Богатога Гавана,
«На двору му створите
«Балатино језеро,[73])
«Уватите Јелену
«Поноситу госпођу,
«За грло јој вежите
«То студено камење,
«За камење вежите
«Нечастиве ђаволе,
«Нек је возе по муци,[74])
«Као шајку по мору.»

208.

Мајка светога Петра.

Свети Петар у рај пође
За њим мајка теком тече,
Па беседи стара мајка:
«Стан' почекај, сине Петре,

[73]) У Маџарској приповиједају, да се у језеру Балатину, кад је небо ведро и вода бистра, и сад виде зидине од Гавановијех дворова; у Имоскоме имају два језерца, од којијех се веће, које нигда не пресише, зове црљено језеро (зашто је око њега црвено камење), више овога на бријегу познају се зидине од некакве зграде, за које се ондје приповиједа, да су крајњи остатак од Гавановијех двора, под којима се земља провалила и оно језеро постало.

[74]) т. ј. по *вјечној* муци.

«Да ја с тобом у рај идем.»
Ал' беседи свети Петар:
«Врат' се натраг, моја мајко,
«Колико си живовала,
«Ниси раја достајала:
«Ни си гладног наранила,
«Ни жеднога напојила,
«Нит' си гола преодела,
«Нити боса преобула,
«Нит' си слепом уделила,
«Ни за душу наменила,
«Веће једно повесамце
«На троје си расцепила,
«И трипут си узданула:
««Јао моје повесамце!
««Куда ћеш се повлачити,
««По брдина по долина,
««По слепачким торбетина!»»
Јошт беседи свети Петар:
«Врат' се натраг, моја мајко,
«Те настављај све влаканце,
«Све влаканце по влаканце,
«И по њему у рај пођи.»
Поврати се стара мајка,
Настављала све влаканце,
Све влаканце по влаканце;
Пошла мајка по влаканцу,
Да би раја достајала,
Прекиде се то влаканце,
Паде мајка усред пакла.

209.

Највећи гријеси.

Расло дрво сред раја
Племенита дафина,
Племенито родила,
Златне гране спустила,
Лишће јој је сребрно;
Под њом света постеља,
Сваког цвета настрта,
Понајвише босиљка
И румене ружице;
На њој светац почива,
Свети отац Никола.
К њем' долази Илија
Мироносна војвода.
Па беседи Илија
Мироносна војвода:
«Та устани, Никола!
«Да идемо у гору,
«Да правимо корабе,
«Да возимо душице
«С овог света на онај.»
Ал' беседи Никола:
«Окан'дер се, Илија
«Мироносна војводо!
«Данас јесте недеља,
«У њој с' ништа не деља,
«Већ се крсти и венча,
«Русе косе чешљају,
«Бело лице умива.»

Опет вели Илија
Мироносна војвода:
«Устај горе, Никола!
«Да идемо у гору.
«Да правимо корабе.»
Ал' устаде Никола,
Отшеташе у гору,
Направише корабе,
Превезоше душице
С овог света на онај,
А три душе не могу:
Једна душа гријешна,
Кума на суд водила;
Друга душа гријешна,
С комшијом се мразила;
Трећа душа најгрешнија,
Девојку је скудила.

210.

Рођење Христово.

Ода шта се потресе
Ведро небо и земља? —
Роди света Пречиста
Риста Бога нашега,
Који нам је створио
Ведро небо и земљу,
И нас грешне на земљи.
Што је вере у Бога,
Све ће доћи пред Бога,
Са страом ће стајати,

И с опрезом гледати,
Гди ће Господ судити
Свим праведним и грешним.

211.

Молитва.

Спаси, Боже Господе!
Спаси, Боже, душице,
На престолу Христовом,
Гдино Божиј' анђели
Летургију појају,
Божје слово [75]) слушају.

212.

Молитва анђелима.

Ој анђели Божији!
Једни Божиј, учени,
Кажите нам стазице
До те свете водице,
Да оперем ручице,
Да се машим рамена
Криста Бога рањена.

213.

Шта да чини, ко мисли Божиј бити.

О човече праведниче!
Један Божиј службениче!

[75]) *Слово* мјесто *ријеч* узето је из црквенога језика; а и у осталом је ова молитва много по црквеноме начину, и томе се није чудити, јер слијепци највише просе код цркава и код манастира.

Ако мислиш Божиј бити,
Чини добро за живота,
Поштуј брата старијега,
И тебе ће млађи твоји;
У добру се не понеси,
А у злу се не поништи,
На туђе се не лакоми;
Јер, човече праведниче,
Кад човека самрт нађе,
Ништа с' собом не понесе,
Већ скрштене беле руке
И праведна дела своја,
Што за Бога уделите
И за душу намените,
Еда би вам добро било
Овог света и онога.

214.

Пред Богом ћемо бити сви једнаки.

Не знају се краљеви,
Не познају цареви,
Не ниште се потребни,
Не поносе богати,
Кад дођемо на суду,
Гди ће Господ судити
Свим праведним и грешним.

215.

На саборима сједећи.

Мили Боже, на свему ти фала!
Мили Боже и недељо млада!

Мили Боже, помози свакоме.
Сваком брату и добру јунаку
Који оре, па сироте рани,
И сироте, и црва и мрава.
Даруј'те ме, ранитељи!
Ранитељи, родитељи!
Даруј'те ме, браћо моја
Племенита и честита!
Браћо моја милостивна!
Немојте ме пролазити,
Мога дара проносити,
Мога дара убогога,
Убогога, маленога;
Крајцара је мален дарак,
Ал' голема задужбина;
Већ подели и намени,
Своје мртве све спомени;
Молићу вам молитвицу
За све куће добре среће,
За тежака и волака,
За путника и војника,
За пастира, гранатира.
Зарад' ђака ученика,
Радосна му мајка била! —
Даруј'те ме, мила браћо!
Так' овако не гледали!
Слепа чеда не имали
Ни у дому ни у роду,
И у свет га не спремили,
Кано мене моја мајка
Што је у свет оправила

(У незнану туђу земљу
А за туђим очицама),
Да се бијем и пребијам
Од немила до недрага,
Као вода о брегове. —
Видиш, брате милостиви!
Мене воде туђе очи,
Мене ране ваше руке,
Ваше руке, тешке муке;
Ја сам жељан бела света,
Бела данка, жарка сунца,
Жарка сунца и месеца,
И по свету погледати,
И све браће око себе,
Црне земље испред себе,
Ведра неба изнад себе. —
Мене воде туђе очи,
Ја с' не могу сам помоћи
А без ваше десне руке:
Нити могу узорати,
Нити могу ускопати.
Што су вама бели дани,
То су мени тавне ноћи,
Тавне ноћи без месеца. —
Видиш, брате, сужничара,
Сужничара, тавничара,
Кој' не види жарка сунца.
Видиш, брате, сужничара,
Сужничара, тавничара,
Јер не видим бела данка,
Тешке путе да путујем,
Тешке броде да бродујем;

Нит' ког знадем, ни познајем.
Већ се бијем и пребијам
Од дрвета до дрвета,
Од камена до камена,
Од немила до недрага,
Као вода о брегове.
Сужан ће се опростити,
Из тавнице изодити,
Ја слепоће ни до века,
Ни до часа умрлога
И до конца самртнога.
Слепоћа је тешка мука,
Тешка мука, тешка патња.
Видите ме очицама,
А чујте ме ушицама,
Даруjте ме ручицама
Зарад' данка данашњега,
Зарад ваше добре среће:
Срећице се наносили!
Лепа житка наживили!
Добре среће наодили,
Добре среће, лепог здравља!

216.

То исто од другога слијепца.

Даруј, роде милостиви!
Милостиви, племенити!
Сретни били, куд одили!
Ристос ми вам срећу дао!
И данашња светковина,
Света служба и молитва

Да нам буде у помоћи
И у дану и у ноћи.
На свакоме месту, браћо!
Од Бога се радовали,
Здравъица се наносили,
Добре среће наодили,
Младости се младовали,
Лепа житка наживили! —
Добра браћо милостива!
Не би ли се душа нашла,
Која би се смиловала,
И на Бога погледала
Мене слепа даривала
И месецом обасјала.
Своје мртве споменула,
И за здравље уделила,
За очино и мајчино.
И за ваши мили мртви,
И за ваши родитеља.
Ја вам молим молитвицу
Свако вече, свако јутро,
За све куће добре среће,
За све мало и велико.
За сви ваши родитеља,
Који су вас породили,
На споменак оставили;
За путника и војника,
За орача и копача,
За пастира, гранатира,
И за ђака ученика,
Весела му мајка била! —
Видите л' ме, браћо моја!

Видите л' ме, ранитељи!
Да сам жељан бела дана,
И по свету погледати.
Јарког сунца и месеца,
Ведра неба више себе,
Црне земље испред себе,
Своје браће око себе.
Дарујте ме, мила браћо!
Так' овако не гледали!
Слепа чеда не имали
У свом роду и племену!
Ни овако г' оправљали,
Како мене моја мајка
На далеко оправила
У незнану туђу земљу
А за туђим очицама,
Тешке путе да путујем,
Тешке броде да бродујем;
Тко ме види, тко л' не види;
Тко ме зовне, тко л' не зовне;
Дарујте ме, браћо моја!
Дарујте ме ручицама
За очију вида свога,
За ручице ране своје,
Зарад' среће и напретка,
Зарад' Бога јединога,
И рад' часа умрлога!
Видите л' ме, браћо моја!
Видите л' ме очицама?
Чујете л' ме ушицама?

217.

Опет то од једне слепице.

Оришћани, мила браћо!
И ришћанке, миле мајке!
Подарујте, обрадујте,
Порад' Бога јединога,
И рад' часа умрлога,
И тако вам Господ дао
И велика слава Божја,
И велико крсно име,
Так' овако не гледали,
Слепа чеда не имали,
У роду га не гледали,
Ни овако оправљали
У незнану туђу земљу,
К'о је мене моја мајка
Од својега од срдашца
На далеко оправила
У незнану туђу земљу,
А за туђим очицама,
Тешке путе да путујем,
Тешке броде да бродујем,
Ја се бијем и пребијам
Од дрвета до дрвета,
Од немила до недрага,
Од камена до камена,
Кано вода о брегове;
Туђу мајку мајком зовем,
Туђег оца оцем зовем,
Туђег брата брацом зовем,
Туђу секу секом зовем,

Одбери се, која мајко,
Која мајко, који отац,
Одбери се, који братац,
Који братац, која секо,
Од народа ришћанскога,
Од сабора Божијега.[76]
Не пролаз' ме, мајко слатка!
Не пролаз' ме, отац драги!
Не пролаз'те мене слепу,
Мене слепу и невољну!
Слатки брато! слатка секо!
Видите ли мене слепу,
Мене слепу и невољну,
И у калу и у прау?
Не пролаз'те мене слепу,
Мене слепу и невољну,
Већ удели, па намени,
Своје мртве све спомени,
Своје мртве родитеље,
Који су вас породили,
Преко крила положили,
И на ноге подигнули.
Пружи, брато, десном руком,
Пред убавом својом душом,
Један новчић мали дарак,
А велика задужбина,
Рајска врата отворена,
Души место уваћено
На престолу Христовоме
Гдино стоје добра дела
И христјанске задужбине.

[76] т. ј. Одбери се и *удијели* ми (?).

Што за Бога уделите
И за душу намените.
Анђел пише, Господ гледи
У анђелска десна крила. —
Видиш ли ме, брато слатки!
Мене слепу и невољну?
Ја сам жељна бела света,
И по свету погледати,
Народа се нагледати,
Јарка сунца и месеца;
Што је вама бео данак,
То је мени тавна ноћца,
Као сужну у тавници;
Сужан ће се опростити,
Из тавнице изодити,
Ја слепоће ни до века,
Ни до часа умрлога.
Спомени се, отац, мајко,
Спомени се, братац, секо!
Не пролаз'те мене слепу,
Мене слепу и невољну,
Не пронос'те мога дарка,
Већ удели па намени;
Греота је мене проћи,
Мене слепу и невољну.

218.

Кад ко што удијели.

Фала брате ришћанине!
Господ ми те даривао
И велика слава Божја!

Господ ми вам здравље дао
И све ваше задужбине,
Гдино стоје добра дела
И ришћанске поделице,
Које сте ми поделили
И на Бога наменили!
Здрављица се наносили!
Од малена до велика,
Од младости до старости;
Младости се намладов'о!
Десница вам цвећем цвала,
А душица рај допала,[77])
И у рају почивала
И код Бога пребивала,
Рајске славе уживала
Та у царству небескоме
А до суда Божијега!

219.

Опет то, мало друкчије.

Фала ми ти, десна руко!
Десница ти цветком цвала,
Јарким сунцем обасјала,
А душица рај достала
И очина и мајчина,
Свију ваши родитеља,
Који су вас породили,
Преко крила положили
За споменак оставили),

[77]) Мјесто *допала* једни кажу *достала*.

Божје лице целивала,
Славе рајске уживала
И у рају пребивала!

220.

Опет то, мало друкчије.

Фала брато, фала роде!
Фала роде племенити,
Племенити и честити!
Честит био, куд одио!
Сретан био, гдигод био,
И на путу и на дому,
И у гори и у води!

221.

Опет то, мало друкчије.

Фала брате, фала роде!
Ја вам фалим, благодарим
На вашему славном дару,
Дарив'о вас цар небески
И царица небесница
Лепим здрављем, добром срећом,
Добром срећом и напретком!

222.

Опет то, мало друкчије.

Фала роде милостиви!
Ја вам фалим, благодарим
На вашему лепом дару,

Који Бога познајете,
Који мене даривате:
Рука вам се посветила,
Којом сте ме даривали!
Дарив'о вас цар небески!
И царица небесница
Да вам буде у помоћи
И у дану и у ноћи.
И на сваком месту, браћо! —

—•—

XIII.

ПЈЕСМЕ ОСОБИТО МИТОЛОГИЧКЕ.

— • • —

223.

Вилине пјесме.[78])

а)

Да зна женска глава,
Што ј' одољан трава,
Свагда би га брала,
У пас ушивала,
Уза се носила.

б)

Кад би знала мушка глава,
Што је ником воде с' напит',
Нигда не би ником пила.

[78]) У Вуковару један старац родом из Босне с Тромеђе приповиједао ми је, како је у Велебиту *гледао* вилу гдје сједи на камену и ове пјесмице пјева. Ја сам ове пјесмице слушао и од другијех људи и жена, само што ме нико други није увјеравао, да их је он од виле чуо.

В

Кад би знала мушка глава,
Што ј' рукавом утрти се,
Нигда с' не би њим утрла.[79]

170.

Вилина посестрима.

(Из горњега приморја).

Рано рани ђевојчица
И даницу вјерну моли:
«О данице, о сестрице!
«Подај мене свјетлост твоју,
«Да наресим младост моју.»
Имала је ђевојчица
Б'јелу вилу посестриму,
Која ј' л'јепо наресила:
Пером златним загладила,
И ње б'јели врат бисером
Пак је вила покликнула
Из ње танка б'јела грла:
«О лијепе љепотице
«Ове младе ђевојчице!
«Вод' је, води, у име Бога.[80])

[79]) Ваља да ради нечистоте, као што се приповиједа, да и куга судове кад се увече оставе неопрани, или кад се добро не оперу, ноћу изгребе и отруje. А за то ваља да се мисли, и да није добро ни *ником (ничице — легнувши* потрбушице) воду пити, да не би човјек, не видећи, шта пије, попио каку бубину или друго што.

[80]) Рекао би човјек, да је одавде до краја све узето из сватовске пјесме.

„Нек ти буде у час добар!
„Л'јепи' ће ти род родити,
„Кој'јем ћеш се подичити,
„Како паун златн'јем пером,
„А шеница равн'јем пољем,
„А лозица бимбер-грожђем."

225.

Јунак вилу устријели.

(Из горњега приморја).

Пројох гору, пројох другу.
Зађеде ми јасен клобук,
Стегнух коња, да ја видим,
Али вила на јасену.
Запех стр'јелу за тетиву,
Да устр'јелим б'јелу вилу,
Стаде вила заклињати:
„Не стр'јелај ме, млад јуначе!
„До три ћу ти добра дати:
„Прво ћу ти добро дати,
„Да си стиман у дружину;
„Друго ћу ти добро дати,
„Да имаш спензу небројену;
„Треће ћу ти добро дати,
„Да т' је љуби љепш' од мене." —
„Мала т' фала, б'јела вило!
„Ја сам стиман у дружину,
„Имам спензу небројену,
„Моја ј' љуби љепш' од тебе."
И устр'јелих б'јелу вилу.

226.

Вила зида град.

(из црне горе).

Град градила б'јела вила
Ни на небу ни на земљу,
Но на грану[81]) од облака;
На град гради троје[82]) врата:
Једна врата сва од злата,
Друга врата од бисера,
Трећа врата од шкерлета,
Што су врата суха злата,
На њих вила сина жени;
Што су врата од бисера,
На њих вила кћер удава;
Што су врата од шкерлета,
На њих вила сама сједи,
Сама сједи, погледује,
Ђе се муња с громом игра,
Мила сестра су два брата,
А невјеста с два ђевера;
Муња грома надиграла,
Мила сестра оба брата,
А невјеста два ђевера.

[81]) Од једнога момчета из Баица (на Цетињу) чуо сам „*на дело под облаке*" (мјесто *на грану од облака*); но оно ми није знало казати, шта је то *дело* (да није на *делу* или на *дијелу*, то јест, на *брду* или на *бријегу*?).

[82]) У нас би казали: *троја врата;* али се онамо тако говори и у осталијем овакијем догађајима, н. п. дадоше му *двоје опанаках* (мјесто у нас што би се рекло: *двоје опанке*).

227.

Мома и вила.

(САРАЈЕВСКА).

Киша паде, медна роса у пољу.
Забрину се млада мома у двору:
«Покиснуће моје драго у пољу;
«На њему је морменевиш долама.
«Под доламом од кадифе ђечерма.
«Под ђечермом од ерира кошуља;
«У њедрима златан сахат с базима;
«Под њиме је добар коњиц нејахан.»
Ал' говори б'јела вила из горе:
«Муч', не бој се, млада мома у двору!
«Распела сам свилен чадор у пољу,
«Под чадором твоје драго заспало;
«Покрило се од самура ћурдијом,
«А по глави са злаћеном марамом.»

228.

Преља на вилину бунару.

Свилу прело злато материно,
Свилу прело, ибришим препредало;
Кад је злату жеђца додијала,
Баци прељу под зелену јелу,
А вретено у зелену траву,
Па отиде, да водице пије;
Ал' повика њешто из бунара:
«Не пиј, злато, одовуд водице;

---

227. — I[6]. 248. 8. нејаан.

„Овд' је вила чедо окупала,
„Да је мушко, не бих ни жалио,
„Већ је женско, не било јој живо!"

229.

Сунце и мјесец просе дјевојку.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Паде магла по Бојани,
Ситна роса по ливади,
Нитко росу проћ' не може,
Него једна боса Маре;
Ни она је проћ' не може,
Нога јој се попљужнула,
Прстен јој је оскочио,
Маре Марка потворила:
„Ти ми, Марко, прстен нађе."
Марко јој се кунијаше:
„Нијесам ти прстен наша',
„Но сам синоћ с војске доша',
„Пуштах хрте и огаре,
„Пуштах хрте низ ливаде,
„А огаре уз дубраве,
„До Дунава доходише,
„На Дунав се надзираху,
„Ал' су у град девет братах,[83])
„Деветина сестру 'мају,
„Но их сестру сунце проси,
„Ни један је брат не даје,
„Најмлађи је брат даваше,

[83]) Као да се овдје *Дунав* мисли да је *град*. Крањци Беч зову *Дунај*.

«Она браћа говораху:
««А не, брате, један брате!
««Јер је сунце огњевито,
««Сестру ће ти изгорети.»»
«С друге стране мјесец проси,
«Ни један је брат не даје,
«Најсредњи је брат даваше.
«Сва га браћа послушаше;
«Јер се мјесец промјењује.
«Она има својте доста:
«Све звијезде за јетрве,
«Преходницу другарицу,
«А даницу заовицу.»

230.

Женидба сјајнога мјесеца.

Фалила се звијезда даница:
«Оженићу сјајнога мјесеца,
«Испросићу муњу од облака,
«Окумићу Бога јединога,
«Дјеверићу и Петра и Павла,
«Старог свата светога Јована.
«Војеводу светога Николу,
«Кочијаша светога Илију.»
Што се фали звијезда даница,
Што се фали, то јој и Бог дао:
Оженила сјајнога мјесеца,
Окумила Бога јединога,
Одјевери и Петра, и Павла,
Старог свата светога Јована,
Војеводу светога Николу,
Кочијаша светога Илију.

Стаде муња даре дијелити:
Даде Богу небесне висину,
Светом Петру Петровске врућине,
А Јовану леда и снијега,
А Николи на води слободу,
А Илији муње и стријеле.

231.

Опет женидба мјесечева.

Радује се звијезда даница,
Жени брата сјајнога мјесеца,
Испросила муњу од облака:
Она купи кићене сватове:
Кума куми Бога јединога,
А прикумка светога Јована,
Старог свата светога Николу,
А дјевера апостола Петра,
Права свата светог Пантелију,
Јенђибулу Огњену Марију,
Кочијаша светога Илију.
Кад их стала даривати даром,
Куму даје небеске висине,
А прикумку те зимне цичине,
Старом свату воде и бродове,
А дјеверу те љетне врућине,
Правом свату три сјајне свијеће,
Јенђибули онај огањ живи,
Кочијашу стр'јеле и громове.

232.

Сунчева сестра и паша тиранин.

(из црне горе).

Извирала студена водица,
На водицу сребрна столица,
На столицу лијепа ђевојка,
Жуте су јој ноге до кољенах,
А злаћене руке до раменах,
Коса јој је кита ибришима.
Оно чудо по свијету пође,
И то зачу паша тиранине,
Па оправи двије своје слуге:
«Ајте, слуге, до воде студене,
«Да видите лијепу ђевојку;
«Ако буде, како љуђи кажу,
«Узећу је за вјерену љубу.»
Ондолен се подигоше слуге,
Кад дођоше до воде студене,
Ал' истина, како љуђи кажу,
Па хојдоше, те паши казаше.
Силне свате паша окупио,
Он окупи сватах шес стотинах,
Те отоле хојдош' по ђевојку.
Кад их виђе лијепа ђевојка,
Јесте млада ријеч говорила:
«Фала Богу, чуда великога!
«Да ли је се паша помамио?
«Кога хоће да узме за љубу,
«Да он узме сунчеву сестрицу,
«Мјесечеву првобратучеду,
«Даничину Богом посестриму!»

Па се млада од земље подигла.
И бачила у џепове руке,
Те извади три јабуке златне,
И бачи их небу у висине.
Натаче се сватах шес стотинах,
Ко ће прије уграбит' јабуке;
Но три муње од неба пукоше:
Једна гађа два ђевера млада,
Друга гађа пашу на дорина,
Трећа гађа сватах шес стотинах;
Не утече ока за сједока,
Ни да каже, како погибоше!

233.

Сунчева сестра и цар.

Тамо кажу гору јаворову,
И у гори воду Босиљкову,
И код воде Босиљку дјевојку.
Ките кити, подвезице плете:
Свака кита од дуката злата
Подвезице царева арача;
То се чудо чак до цара чуло,
Посла царе два лака улака;
«Доведите Босиљку дјевојку.»
Доведоше Босиљку дјевојку
Прије цара ријеч говорила:
«Што си, царе, за ме поручио?
«Ја сам сунцу рођена сестрица,
«А мјесецу првобратучеда.»
Лијепо је царе даровао:

Дао њојзи дванаест дуката:
«Иди тамо, Босиљка дјевојко,
«Иди сједи, гдје си и сједила.»

234.

Цар и дјевојка.

Фалила се лепота девојка:
«Прести не ћу, а не умем вести;
«Баби не ћу чувати говеда;
«Насред горе саградићу цркву,
«Темељ ћу јој од мермер камена,
«А греде ћу дрво шимширово,
«А слеме ћу дрво тамбурово.»
Та се фала чак до цара чула,
Па цар шаље два улака млада,
Два улака, два своја нећака,
Да доведу лепоту девојку.
А кад су је млади угледали,
Нису смели ни до двора доћи,
А камо ли довести девојку!
Она седи пред своји дворови,
Пред дворови на златни столови.
Самур-калпак на очи намиче,
Голу сабљу преко крила држи;
Пак одоше цару ујцу своме:
«Светли царе, огријано сунце!
«Светли царе, круно позлаћена!
«Ето сабље, ево наше главе:
«Не смесмо јој ни до двора доћи,
«А камо ли да је доведемо.»
То се цару срамота учини,

И цар скупи своју силну војску:
Сто Татара, двеста Арапина,
Још к отоме триста јаничара,
Да доведу лепоту девојку;
А кад и је млада угледала,
Она оде у зелену башчу,
Јелен-рогом шарца оседлала,
Љутом га је змијом зауздала,
Још га љућом змијом ошибује;
Сама иде пред цареву војску:
Једну војску буздованом бије,
Другу војску бритком сабљом сече,
Трећу војску на воду натера;
А кад види царе господине,
Бежи царе низа своје дворе.
За њиме се зулум-чалма суче,
Па се не сме царе да обазре,
А камо ли да обмота чалму;
Ал' повика лепота девојка:
«Стани, царе, утећи ми не ћеш.»
Живога је цара уватила,
Живом цару очи извадила,
Пустила га у гору зелену,
Па он иде од јеле до јеле,
Како птица од гране до гране.

235.

Нечувени послови.

Ај ђевојко, душо моја!
Што си тако једнолика
И у пасу танковита?
Кан'о да с' сунцу косе плела,

А мјесецу дворе мела. —
Ни сам сунцу косе плела,
Нит' мјесецу дворе мела,
Ван стајала, те гледала,
Ђе се муња с громом игра;
Муња грома надиграла
Двјема трима јабукама
И четирма наранчама.

236.

Особити орач.

Ој орачу! млад орачу!
Ко ти даде младе воке,
Младе воке, витороге?
И јармове јаворове,
И палице шимширове,
И заворње босиљкове,
И бич косу девојачку,
Љуту гују ручконошу? —
«Служио сам Божју мајку,
«Те ми дала младе воке,
«Младе воке, витороге,
«И јармове јаворове,
«И палице шимширове,
«И заворње босиљкове,
«И бич косу девојачку,
«Љуту гују ручконошу.”

---

236. — I⁶. 255.

237.

Изједен овчар.

Осу се небо звездама,
И равно поље овцама,
Овцама нема чобана,
До једно дете Радоје,
И оно лудо заспало;
Буди га Јања сестрица:
«Устани горе, Радоје!
«Овце ти за луг зађоше.» —
«Нека и, сејо, не могу;
«Вештице су ме изеле:
«Мајка ми срце вадила,
«Стрина јој лучем светлила.»

238.

Љуба огњевита.

Отуд лети јато соколова,
Пак падоше два сива сокола,
Пак падоше Стојку на дворове,
Тад' изиђе љуба Стојковица,
Пак упита два сива сокола:
«Тако в' Бога, два сива сокола!
«Ил' сте браћа, или братучеди?»
Говоре јој два сива сокола:
«Ни смо браћа, нити братучеди,
«Но два друга из зелена луга,

237. — II^{a}, 40. 3. неима овчара. 6. Яна. 9. ихъ. — 1^{6}, 254.

«Имали смо и трећега друга,
«Лудо, младо, на далек' залете,
«Чак залете преко мора чарног,
«Там' га кажу и оженио се,
«Узео је љубу огњевиту,
«Када ходи, како ветар веје;
«Кад говори, како сабљом сече;
«Она двори цару на вечеру,
«Месец греје цару на вечеру;
«Она куне јаснога месеца:
««О месече, царев неверниче!
««Зашто грејеш цару на вечеру,
««Те не грејеш ајдуком у гору,
««Да разделе благо Дубровничко?
««Еј месече, царев неверниче!
««Зашт' не грејеш дању, како ноћу?»»

239.

Љуба змаја огњенога.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Змај пролеће с мора на Дунаво
И под крилом пронесе дјевојку,
Под једнијем лијепу дјевојку,
А под другим рухо дјевојачко;
Ал' је змају жеђа додијала,
Испод крила испусти дјевојку,
Пак је посла за гору на воду;
Ал' на води три млада бећара:
Један вели: «Лијепе дјевојке!»
Други вели: «Да је упитамо.»

Трећи вели: «„Да је обљубимо.”
Ал' говори лијепа дјевојка:
«Прођ'те ме се, три млада бећара;
«Ја сам кћерца цара честитога,
«А сестрица паше Босанскога
«Вјерна љуба змаја огњенога;”
Пак пролеће преко равна поља,
Како зв'језда преко ведра неба.

XIV.

ПЈЕСМЕ, КОЈЕ СЕ ПЈЕВАЈУ НА ПРЕЛУ.

240.

Преља и цар.

(ПРИПИЈЕВАЈУ ПРЕЉЕ ЈЕДНА ДРУГОЈ).

Преле су преље с вечера.
Која је више напрела?
Мајкина Ружа највише;
Стигла је вала до цара,
Посла јој царе повесмо:
«Нај теби, Ружо, повесмо,
«Опреди мене шаторе,
«Што од тог теби остане,
«Опреди себи дарове,
«У мом и двору дерала!
«На мојој руци спавала!»
Мудрија Ружа од цара;
Послала цару срдачку:
«Нај теби, царе, срдачку,

---

240. — П[а], 70. Пѣсна одъ прела. (Без напомене). 1. с' 4. хвала. 8. 16. тог'. 10 мом' ихъ. — І[б], 264. (припијевају ђевојке једна другој на прелу).

«Начини мени стан од ње,
«Што од тог теби претече,
«Начини себи дворове,
«По њима ја ти шетала!
«На твојој руци спавала!»

241.

Припијева се женама.

(У црној гори).

Пресличица[84]) на полицу пуна бисера,
При њу сједи Станковица[85]) вазда весела,
Срећа јој се веселила с' Станком заједно!

242.

Преља и кујунџија.

Два се града врло бијељаху,
У једном је Каранфиле Јово,
У другом је шећерли дјевојка.
Поручује Каранфиле Јово,
Поручије шећерли дјевојци:
«Ој Бога ти, шећерли дјевојко!
«Ја сам чуо, да си танкопреља;
«Послаћу ти Мисирско повјесмо,
«Уз повјесмо шимширли вретено:
«Опред' мени сто аршина платна,
«И к отоме, што од тог остане,
«Опред' себи танану кошуљу,

[84]) У Црној се гори, као и онуда по приморју, преслица у говору зове *куђеља*.

[85]) Тако се и осталима редом припијева, која је чија.

242. — 1[б], 265. 1. бијељау. 11. ка томе.

«Те је носи, мноме се поноси.»
Кад то чула шећерли дјевојка,
Отпоручи Каранфилу Јови:
«Ој Бога ми, Каранфиле Јово:
«Ја сам чула, да си кујунџија,
«Послаћу ти ситну трепетљику,
«Сакуј мени статве и брдила,
«И остало, што стану ваљаде,
«И од тога што теби претече,
«Сакуј себи токе на јелеке,
«Токе носи, мноме се поноси.»

243.

Кујунџија и хитропреља.

Што се сија крај горе зелене:
Да л' је сунце, да л' је мјесечина? —
Нит' је сунце, нит' је мјесечина,
Већ два златна рога од јелена,
У њима су два града грађена,
У једном је кујунџија Јанко,
У другоме Јања хитропреља,
Поручује кујунџија Јанко,
Поручује Јањи хитропрељи:
«Ој Бога ти, Јањо хитропрељо!
«Да ти пошљем малено повјесмо,
«Опреди ми шатор и кошуљу,
«А што теби од тога остане,
«Ти опреди себи у дарове.»
Јања била мудрија од Јанка,
Поручује кујунџији Јанку:
«Ој Бога ти, кујунџија Јанко:

„Да ти пошљем малену парицу,
„Сакуј мени в'јенце и обоце,
„А што теби од тога остане,
„Поткуј твога добра коња вранца,
„Нека ти је међу браћом фала."

244.

Преди, момо, дарове.

Пасла мома јеленке,
На воду их навраћа,
Јеленци јој пређоше,
Ал' не може та мома,
Осврте се јеленак,
Узе мому на роге,
Пак је хита на бреге,
Гдје је мома паднула,
Ту је расла брекиња,
К њој доходе чобани,
Подсјекоше брекињу,
Од ње праве свирале,
У свирале говоре:
„Преди, момо, дарове."

XV.

ПЈЕСМЕ ЖЕТЕЛАЧКЕ.

245.

Наджњева се момак и дјевојка.

Наджњева се момак и девојка:
Момак нажње двадесет и три снопа
А девојка двадест и четири.
Кад у вече о вечери било,
Момак пије двадест и три чаше,
А девојка двадест и четири.
Кад у јутру бео дан освану,
Момак лежи ни главе не диже,
А девојка ситан везак везе.

246.

Кад жању Турцима у недјељу.

Вала Богу! вала јединоме!
Где ми власи жању у недељу!
Над њима се три облака вију:
Један облак грмовит Илија,
Други облак Огњена Марија,
Трећи облак свети Пантелија.
Проговара свети Пантелија:

---

245. — I^{6}, 42.
246. — I^{6}, 43.

«Удри громом, громовит Илија,
«Удри огњем, Огњена Марија,
«Ја ћу ватром, свети Пантелија.»
Ал' говори Огњена Марија:
«Немој громом, громовит Илија,
«Немој ватром, свети Пантелија,
«Ни ја огњем, Огњана Марија!
«Јер власима Турци не верују,
«А пшеница тежатка не чека.»

247.

Моби.

На крај, на крај, моја силна мобо,
На крају је вода и девојка,
Вода ладна, а девојка млада:
Воду пијте, девојку љубите.

248.

Опет моби.

Навал', мобо, ја и моја жена:
Жена спава, а ја воду носим.

249.

Опет моби.

На крај, мобо, на крају је торба,
И у торби паучљива проја.
Навалите, мобо моја, под вече,
Биће вама шугав јарац довече.

---

247. — I^{б}, 43.
248. — I^{б}, 44.
249. — II^{а}, 65. Без наслова. 4. бы' ће. — I^{б}, 44.

250.

Сараорима.

Навалите под ноћ, сараорп
Да отмемо из мобе девојку;
Мајка вели, још јој је нејака,
Још јој нису ноге за пашмаге,
Још јој нису прсти за прстење
Ни бијело лице за љубљење.

251.

Три јетрве жетелице.

Жетву желе три јетрве,
Легоше ми поспавати,
Док са жита роса спане;
Кад се оне попренуле,
Али сунце на заоду;
Отуд иде свекре Петре,
Да он вози трудне снае,
Трудне снае и уморне;
Па бесједи свекре Петре:
«Шта сте таке, миле снае!
«Кан' да су вас змије пиле,
«Змије пиле и гуштери?»
Ал' бесједе миле снае:
«Бре Бога ми, свекре Петре!
«Дуге њиве и широке,
„Ваздан жесмо, крај не вишмо." [86])

[86]) Не *вишмо* мјесто не *видјесмо* или не *видисмо!*

---

250. — II^{a}, 65. Без наслова. 3, 4, 5. iошт'. — I^{6}. 44.

252.

Овчар и дјевојка.

Заспала девојка дренку на коренку,
Отуд иде стадо с два млада овчара.
Један с миром прође, други не кте с миром;
Говори девојци: «Устани. девојко!
«Ајдемо там' доле у то златно поље.
«Да жњемо пшеницу, да се наджњевамо.
«Ако ме наджањеш, даћу ти ја стадо;
«Ако л' те наджањем, љуба да си моја.»
Устаде девојка, метну срп на раме.
Одоше там' доле у то златно поље.
Жњели су пшеницу од јутра до мрака.
За девојком веже девет миле браће.
А за момком веже девет мили друга.
Девојка нажњела триста и три снопа.
Момак је нажњео двеста и два снопа.
Говори девојка: «Чујеш ли, чобане!
«Стадо да ми дадеш, ја сам те наджњела.»
Моли се чобанин, пак јој проговара:
«Што ће тебе стадо с премлогим овцама,
«Кад ти траве немаш, стадо да напасеш,
«А ни воду не знаш, стадо да напојиш.
«Нити лада имаш, стадо да пландује?»
Говори девојка: «Чујеш ли, чобане!
«Ја поља имадем, стадо да напасем:
«Моја ситна коса, зелена ливада:

---

252. — II[a], 66. 2. одъ туд'. с'. 3. с'. хте. с'. 5. хайдемо. 7. да' ћу. 13. милыхъ. 19. с'. 20. кад'. неймашь. — I[6], 45.

«А и воде имам, стадо да напојим:
«Моје чарне очи, два бистра кладенца;
«Ладак ће им бити моје обрвице.»

253.

Опет овчар и дјевојка.

Жетву жела лепота девојка
Златном руком и сребрним српом.
Кад је било око пола дана,
Запевала лепота девојка:
«Ко би мене снопље повезао,
«Дала би му моје бело лице;
«Ко ли би ми водице донео,
«Дала би му моје чарне очи;
«А ко би ми ладак начинио,
«Ја би њему верна љуба била.»
Она мисли, нико је не слуша,
Слушао је овчар од оваца;
Рогозом јој снопље повезао,
Од леске јој ладак начинио,
И донео лађане водице,
Пак беседи лепоти девојци:
«Дај, девојко, што си обећала.»
Ал' девојка полукава била,
Пак се она млада одговара:
«Ид' одатле, млади чобанине!
«Ако си ми снопље повезао,

---

253. — II^{a}, 67. 1, 4, 18. дьевойка. 3. кад'. 5. тко. мени. 7, 9. тко. 10. Я бы млада с' ньиме преноћила. 11. нитко. 14. одъ ліеске. 16. дьевойци. 17. дьевойко. 26. ньим' — I^{б}, 46.

„Твоје овце по стрњики пасу;
„Ако си ми водице донео,
„И ти си се лађане напио;
„Ако си ми ладак начинио,
„И ти си се под њим одморио."

254.

Кад се хватају сламке.[87])

Да с' ватамо танке сламке, танке, танане.
Да гледамо, ко ће с киме да се љубимо.
Ватајте се танке сламке, таке, танане,
Да гледамо, ко ће коме у срећи пасти.
Коме старо, коме младо, ком' што срећа да;
Било старо, било младо, љубићу га ја.
Ко се не ће пољубити, убио га Бог!
Убила га света Петка Параскевија!
Пуштајте се, беле руке, не држите се,
Ко се с киме уватио, да се љубимо.

[87]) Кад се њива дожање, онда се жетеоци хватају сламке: један узме онолико сламки у пола, колико има жетелаца (да свакоме по један крај од сламке може допасти), па све те сламке стисне руком преко сриједе; а жетеоци стану око њега, и ову пјесму пјевајући хватају се свако по за један крај од сламке. Кад се сви ухвате, онда онај пусти сламке, па се љубе, ко се с ким буде ухватио.

---

254. — II[6], 68. 1. хватамо. 2, 10. с' 3. хватайте. 6. люби' ћу. 10. ухватіо. — I[6], 47.

255.

Послије вечере.

Домаћине, господине, пуштај нас дома:
Далеко су наши двори преко лугова:
У кога је стара мајка, застараће се;
У кога је мушко чедо, уплакаће се;
У кога је млади војно, покараће га.

---

255. — II^{a}, 69. 3. застара' ће. 4. уплака' ће. 5. покара' ће. — $\mathrm{I}^{б}$. 48.

XVI.

ПЈЕСМЕ ИГРАЧКЕ.

ШТО СЕ ПЈЕВАЈУ У КОЛУ.

256.

Кад се хвата коло.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Фатајте се, б'јеле руке,
Гледајте се, црне очи.
Ко не љуби црне очи,
Пада ли му сан на очи,
Ол' му јади на срдахцу?
Јер од јада гора вехне,
У гори је дробна ружа.
Дробна ружа, маџурана,
Маџурана говорила:
«Силу мене наберите,
«У коло ме понесите,
«Младићима разд'јелите,
«Младићи ме добро хоће
«Добро хоће, боље носе:
«Љети носе за калпаком,
«А у зиму у њедарца.

257.

Опет кад се хвата коло.

(из србије).

Ситно драго камење
Из неба је падало,
Те побило девојке,
Које стоје код кола,
Као краве код тора.

* *
*

Ситно драго камање
Из неба је падало,
Те побило невесте,
Које стоје код кола,
Као краве код тора.

* *
*

Ситно драго камење
Из неба је падало,
Те побило јунаке,
Који стоје код кола,
К'о волови код тора.

258.

Снаха и заова.

Ајд' у коло, сејо моја! —
«Немам каде, снашо моја!
«Отиш'о ми брат на војску.» —
«Еда Бог да, те не дође!» —
«Не кун', снашо, брата мога,

---

258. — $I^{а}$, 63. *Снаа*... 8. И лиепе. — $I^{б}$, 73.

«Еда Бог да, те нам дође!
«Донеће нам сребрн ножић
«И везене папучице.»

259.

У почетку игре.

(рисанска).

Скочи коло, да скочимо!
Да би нама у час добар!
Нашој круни ћесаровој!
С капетаном Рисанскијем,
Са свом браћом Ришњанима!

260.

Опет тада.

(рисанска).

Скочи коло, да скочимо!
Да видимо ко ће боље:
А ја видим, ко не море:
Ко се скоро оженио,
Сваког добра пожелио.
Коловођа, дико наша!
Оком трени, колом крени.

261.

Биједа на правога кривца.

Скочи, коло, да скочимо,
Да се дома попаштимо;
Дома ми је зла свекрва.

---

261. — I[6], 272.

Синоћ ме је потворила.
Да сам, јадна, мужа била:
Нисам га се ни додела:
Ја му реко суде прати,
А он не кте суде прати.
А ја лонац, па у главу!
Пуче лонац, пуче глава.
Није мени главе жао,
Већ је мени лонца жао;
Скупо сам га куповала:
За јабуку дивљакињу
И за друге половину.

262.

Кад се игра у колу.

О јабуко, тедена, зеленико, редена! [88])
Што с' толики род родила:
На три гране три јабуке,
На четвртој соко седи,
Те он гледа ником пољу,
Где јунаци коње кују:
Радоица и Груица.
Радоичин коњ с' измаче
Лепој Мари у босиљак.
Љуто куне лепа Мара:
«Оте! коњу, пуст остао!

[88]) Гдје се игра брзо (као, н. п. у Мачви), ондје се ово *тедена* и *редена* припјева у свакој врсти (*тедена* у сриједи, а *редена* на крају); а гдје се полако игра (као, н. п. у Јадру), ондје се пјева без *тедена* и *редена*, али се свака врста по двапут пјева.

262. — I⁶, 116.

«Стрелица те устрелила
«Кроз седлашце у срдашце:
«Кроз уздицу у губицу!
«Кроз све ноге кроз четири!»
Ал' говори Радоица:
«Не кун', Маро, коња мога;
«Ја ћу тебе горе клети:
«Ти се, Маро, не удала!
«Ако ли се и удала,
«Мушка чеда не родила!
«Ако ли га и родила,
«За руку га не повела!
«Ако ли га и повела,
«На војску га опремила!
«Са војске ти не дошао!
«Дружина му коњ' довела,
«(Коњ' довела, глас донела)
«И на коњу бојно седло,
«И о седлу бритку сабљу,
«И о сабљи рукавице
«Црном крвљу напуњене,
«Сваком свилом навезене,
«А највише црном свилом,
«Нек су мајци црни данци,
«А сестрици годинице,
«Верној љуби тавне ноћи.»

263.

Драгом понуде.

(кад се игра).

Оп цуп, цуп цуп, драгана!
Шта ти ниси казала,
Да мој драги болује,
Да му носим понуде:
Од комарца ребарца,
Од мушице душице;
И од рака два крака,
И чашицу ракије,
Да се драги напије.

264.

Дјевојка се надмеће с момчетом.

(Т *).

Расла танка јелика
На два брда велика,
То не била јелика,
Већ дјевојка велика,
С момчетом се надмеће
Три године с очима,
А четврту с образом.
Момак цуру потвори:
«Стан', дјевојко, ђаволе!
«Стала си ми на ногу
«И на чизму црвену.» —
«Нисам, драги, на ногу,

---

363. — I^{a}, 47. *Драгом ионуда.* 1. О девойко драгана. Нема ст. 7, 8 и 9. — $I^{б}$, 117

264. — $I^{б}$, 225.

«Већ на чизму црвену:
«Дођ' довече, драгане,
«Ја сам бисер просула,
«Помози ми низати
«И у киту китити;
«Сутра ћемо у коло,
«Не стој, драги, код мене,
«Сад су људи ђаволи,
«О свачему говоре,
«Понајвише о нама,
«Да се двоје љубимо;
«А нијесмо, драгане,
«Него синоћ и јутрос,
«И дођи ми довече
«Свекрвама пред очи,
«Заовама у очи.»

265.

Без драгога ни у коло.

Играло коло под Видин, под Видин;[89]
Пусти ме, мајко, да видим. —
Ето ти брата, иди с њим. —
Нека ми брата,[90] не ћу с њим.

* *
*

Играло коло под Видин;
Пусти ме, мајко, да видим. —

[89]) У пјевању свакога се стиха посљедња стопа овако по двапут говори.

[80]) Мјесто: „*Нека ми брата*", и у осталијем стиховима мјесто овога једни пјевају: „*Није ми мио*," а на крају: „*Jесте ми мио*."

Ето ти сестре, иди с њом. —
Нека ми сестре, не ћу с њом.

* *
*

Играло коло под Видин:
Пусти ме, мајко, да видим. —
Ето ти оца, иди с њим. —
Нека ми оца, не ћу с њим.

* *
*

Играло коло под Видин;
Пусти ме, мајко да видим. —
Ето ти драгог, иди с њим. —
Нека ми драгог, оћу с њим.

266.

Секула и вила.

(У РИСНУ ПЈЕВАЈУ МОМЦИ ИГРАЈУЋИ У КОЛУ).

Шатор пење Угрин Јанко
Украј Саве воде ладне
На вилино игралиште,
На јуначко разбојиште
И вучије вијалиште;
Док ето ти б'јела вила,
Угрин Јанку говорила:
«Ход' отоле, Угрин Јанко!
«Не пењи ми шатор тудар;
«Ако запех стр'јеле моје,
«Устр'јелићу тебе, Јанко.»
Јанко вили одговара:
«Не бојим се тебе, вило,
«Док су мене два сестрића:
«Бан Секуле с Мијаилом.»

У то доба бан Секуле,
Б'јелу вилу уфатио,
Пак је води ујку своме,
Ујку своме Угрин Јанку;
Богом куми б'јела вила,
Богом куми бан Секула:
„Богом брате[91]), бан Секуле!
„Не води ме ујку твоме,
„Ујку твоме Угрин Јанку,
„До три ћу ти биља казат':
„Прво ћу ти биље казат',
„Да ти љуба роди сина;
„Друго ћу ти биље казат',
„Да ти сабља с'јече Турке;
„Треће ћу ти биље казат',
„Да си стиман у дружину."
Секул вили одговара:
„Луда ли си, б'јела вило!
„Била здрава глава моја,
„Родиће ми љуба сина;
„Била крепка мишка моја
„А и оштра ђорда моја,
„Сјећи ће ми сабља Турке;
„Био собом јунак добар,
„Бићу стиман у дружину."

[91]) Кад се каже: „Богом *куми*," могло би се рећи, да би ваљало казати: Богом *куме!* а не: Богом *брате!* али по онијем мјестима *кумити Богом* (и у обичном говору) значи: *врло молити* и *заклињати*, тако, н. п. и син рекне оцу, кад га што врло моли: *кумим те Богом!*

Он одведе б'јелу вилу.
Дарова је ујку своме.[92]

267.

Паун и коло.

Паун пасе, трава расте.
  Паун мој, паун мој!
Пауна нам ноге боле,
  Паун мој, паун мој!
Пауна нам глава боли,
  Паун мој, паун мој!
Пауна нам леђа боле,
  Паун мој, паун мој!

[92]) Опомињем се, да сам још у Тршићу, као дијете, слушао пјесму, како је Јанко стао негдје распињати чадор „код зелена у гори језера", па му казала вила:

„Чу ли мене, од Сибиња Јанко!
„Ти не пењи бијела чадора
„На мојему дивну игралишту
„И на мојем дивну пјевалишту;
„Јера ћу ти све постријељати
Вране коње и добре јунаке."

А кад се Јанко на то поплашио, онда Секула, разговарајућу га и слободећи, рекао:

„Дај ти мене два ронца јунака,
„И дај мене два бијела рта,
„И дај мене два сива сокола;
„Живу ћу ти вилу уватити."

Јанко му то да; кад вила побјегне води у дубине, он пусти два ронца јунака, те је истјерају на сухо; кад побјегне преко поља равна, он напусти два бијела хрта; а кад се дигне небу под облаке, он пусти два сива сокола, и тако је савлада и ухвати.

Паун нам се тимарује.
Паун мој, паун мој!
Паун трепти, да полети,
Паун мој, паун мој!
На чије ће дворе пасти?
Паун мој, паун мој!
Чију л' љубу обљубити?
Паун мој, паун мој! *

268.

Коло и Павле.[93])

Поиграј, лепи Павле, поиграј,
Даћемо ти мор доламу,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —

* Играчи и играчице ухвате се управо у коло, а једно метну у сриједу, и оно се зове *паун.* Кад играчи пјевају: *Паун пасе, трава расте,* онда се паун рукама маша за земљу, као да чупа траву; кад пјевају: *Пауна нам ноге боле*; он се хвата рукама за ноге, и нагиње се, као да храмље, кад се пјева: *Пауна нам глава боли,* он се ухвати руком за главу, као да га боли; кад пјевају: *Пауна нам леђа боле,* он се превија, као да га леђа боле; кад пјевају: *Паун нам се тимарује,* он прстима прихвата за своје хаљине као да их од нешта чисти, и оно баца на земљу: кад пјевају: *Паун трепти, да полети,* он дигне руке, и њима чини, као тица летећи крилима; а кад запјевају: *На чије ће дворе пасти? Чију л' љубу обљубити?* он загрли у колу, кога хоће, и пољуби се с њиме, па се онда он ухвати у коло, а оно друго остане паун и т. д. Ова је игра обична у Србији и у Босни по варошима; као у Сријему, у Бачкој и у Банату *јастук.*

[93]) Ово се игра готово онако као *паун и коло.*

---

268. — I[6], 93. *За мому све се може.* Без напомене.

Играо би, скакао би,
Ром сам на ногу,
Ром сам на ногу. —
Поиграј, лепи Павле, поиграј,
Даћемо ти жуте чизме,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —
Играо би, скакао би,
Ром сам на ногу,
Ром сам на ногу. —
Поиграј, лепи Павле, поиграј,
Даћемо ти свилен калпак,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —
Играо би, скакао би,
Ром сам на ногу,
Ром сам на ногу, —
Поиграј, лепи Павле, поиграј,
Даћемо ти лепу мому,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —
Играћу вам, скакаћу вам,
Здрав сам на ногу,
Здрав сам на ногу.

269.

Опет коло и Павле.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Поиграј, Павле, поиграј,
Даћемо ти мор доламу,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —

Бог убио све терзије,
Који шију мор доламе!
Играо бих, ал' не могу.
  Ром сам у ногу,
  Сакат у плећу,
  Играт' не могу!

* *
*

Поиграј, Павле, поиграј.
Даћемо ти златан сахат,
  Да нам поиграш,
  Да нам поиграш. —
Бог убио сахаџије,
Који кују златне сате!
Играо бих ал' не могу,
  Ром сам у ногу,
  Сакат у плећу,
  Играт' не могу.

* *
*

Поиграј, Павле, поиграј,
Даћемо ти златне ноже.
  Да нам поиграш,
  Да нам поиграш. —
Бог убио кујунџије,
Који злате све ножеве!
Играо бих, ал' не могу.
  Ром сам у ногу,
  Сакат у плећу,
  Играт' не могу.

*
* *

Поиграј, Павле, поиграј,
Даћемо ти стару баку,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —
Бог убио старе дједе,
Који љубе старе баке!
Играо бих ал' не могу,
Ром сам у ногу,
Сакат у плећу,
Играт' не могу.

* *
*

Поиграј, Павле, поиграј,
Даћемо ти дјевојчицу,
Да нам поиграш,
Да нам поиграш. —
Бог помог'о, све младиће,
Који љубе дјевојчице!
Здрав сам у ногу,
Здрав сам у плећу,
Играт' ја могу.

-•-•-

XVII.

ПЈЕСМЕ, КОЈЕ СУ СЕ У БУДВИ ПЈЕВАЛЕ НА СПАСОВ ДАН.[94])

До прије неко двадесет година био је у Будви обичај, да сваке године на Спасов дан рано у јутру изиђе мноштво женскиња и мушкиња на брдо, које се зове *Спас*. Сви, који су тамо излазили, били су обучени у стајаће хаљине, а осим тога момци и дјевојке с вијенцима на глави од различнога цвијећа. Наврх тога брда имају зидине од цркве, за коју се приповиједа, да се звала „*Свети Спас*“, по чему се и брдо сад тако зове; пред овијем зидинама било је управо за овај дан начињено (по обичају онијех крајева, као што је напоменуто на 63. страни 31.) велико гумно, које се и данас, премда је већ развањено, зове: *Вилино гумно*. Како би Будљани на брдо изишли, одмах би се младеж на гумну ухватила у коло, па би мушкарци, који су сви један до другога похватани, запјевали:

„Добро јутро, б'јеле виле!
И нама га дајте!

Пошто би ово женскиње отпјевало, онда би сви пјевали ову прву пјесму, а кад би њу испјевали и у говору се мало одморили, онда би другу, а тако по том и трећу. Послије овога пјевања почастили би се чиме, што са собом донесу, па би се онда младеж проиграла и прошалила, а по том би се вратили свако својој кући. Као што у почетку рекох већ има око дваестина година, како је овај обичај престао, а пјесама ево:

[94]) Овијем би се пјесмама прије нашло гдје и приличније мјесто: али сам их ја *сад* добио, па мислим, да их је боље и овдје наштампати, него да изостану са свијем.

270.

Рано рани ђевојчица
На весели Спасов данак:
Нешто пред њом росу тресе.
Бога моли ђевојчица:
«Дај ми, Боже, да ја видим
«Свако зв'јере с очицама,
«Разма змаја планинскога!»
Још те р'јечи не изрече,
К њој долеће плахи змаје;
Сави младу под крилима,
И полетну с ђевојчицом
У те спиље камените.
Ту је држа дуго време:
Кад је доша' Спасов данак,
Љуто цмили ђевојчица,
Љуто цмили, не престаје;
Ћешио је љути змаје:
«Што м' је тебе, ђевојчице?» —
«Како што је, плахи змаје?
«Данас ми је Спасов данак:
«Све ђевојке ружу беру,
«Ружу беру, в'јенце вију,
«А ја јадна луда, млада,
«Нити берем, нити вијем.»
Ту се змају ражалило,
И пушти ју ружу брати,
Ружу брати, в'јенце вити,
Ал' јошт плаче ђевојчица,
Љуто плаче, не престаје;
Ћешио је плахи змаје:
«Што м' је тебе, ђевојчице?» —

„Како што је, плахи змаје!
„Данас ми је Спасов данак:
„Све ђевојке в'јенце носе,
„В'јенце носе, мајке диче,
„А ја јадна мајке желим."
Ту се змају ражалило,
Ђевојци је говорио:
„Хол' ми, душо, вјеру дати,
„Да ћеш к мене повратит' се?
„Пуштићу те твојој мајци."
Она му је вјеру дала,
Да ће му се повратити;
Пушти змаје ђевојчицу,
Да у мајке своје пође.
Кад ђевојка к мајци дође,
Већ за змаја и не хаје.
Змаје чека ђевојчицу,
Чека данас, чека сјутра;
Пуче змаје на камену
Чекајући ђевојчицу. —

271.

Виша је гора од горе,
Највиша Ловћен планина;
У њој је трње и грабље,
У њој су сн'јези и мрази
У свака доба годишта;
Виленски у њој станови,
Свеђ' виле танце изводе;
Јунак ми коња јездаше,
Предрагу срећу искаше;
Виле ми њега виђеше,

Јунака сташе дозиват':
«Овамо свраћај, јуначе!
«Твоја се срећа родила,
«Сунчаном ждраком повила.
«Мјесецем сјајним гојила,
«Зв'јздама сјајним росила.»

272.

Пала магла у приморје,
Ал' се види крајем мора
Младо момче језди коња,
Које нема љубе дома;
То гледала млада мома
С б'јела двора ње прозора,
Сама собом говорила:
«Далеко је двор од поља
«Рад' пространа слана мора!
«Вишњи! Вишњи! разбери ме!
«Сним ли санак, или видим:
«Је ли оно млад на коња,
«Ал' је оно сиви соко,
«Не разбира моје око.
«Ах! сатвори ово море
«У зелено равно поље!
«У кошуљи босонога
«Преиграћу преко поља;
«Ако буде сиви соко,
«Рећи ћу му: Поглед' с оком
«Пут истока удно поља.
«Ту ћеш виђет' сваког лова;
«Ако буде млад на коња,
«Рећи ћу му: Вод' ме дома.»

XVIII.

ПЈЕСМЕ, КОЈЕ СЕ ПЈЕВАЈУ ДЈЕЦИ, КАД СЕ УСПАВЉУЈУ.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

273.

Санак иде уз улицу,
Води Јова[95] за ручицу;
Санак Јову говораше:
«Ходи, Јово, у бешику,
«Да се санка наспавамо,
«И у јутру подранимо
«И водице доњесемо,
«Нашу мајку одм'јенимо.»

274.

Нинај, нинај, злато моје!
Чуј, ђе ми те санак зове;
Сан те љуби, и говори:
«Ушикај се, драго моје»

275.

Јово ми се санком кара,
Као да се разговара,

[93]) Или како буде име дјетету.

Боље санком, него с мајком:[96]
Санак ће га умирити,
А мајка ће пољубити.

276.

Нинај, Јово, у бешици,
Мајка тебе пјеват' хоће,
Док ти санак очи склопи,
Ти си трудан и уморан.

277.

Сан ме мори, сан ме ломи,
Спавала бих ја;
Али мене санак не ће,
Него Јова мог:
Чувај, санко,[97]) Јова мога,
Чувао вас Бог!

278.

Иш, кокоте, балабане,
Кој' у кући спиш!
Не буди ми Јова мога,
Нек' ми се наспи.

279.

Иш, о коке, кокорајко!
Не кокоћи, не клопоћи,
Не буди ми Јова мога.

[96]) Или *сестром*, ко га узљуља.
[97]) *Санко* (мјесто *санче*), као *синко* и *посинко*!

280.

О кокоте, мој кокоте!
Кад у зору пјеват' начнеш,
Не ударај крил'ма себе,
Нек се гоји злато моје.

281.

О соколе, мој соколе!
Не лети ми уз прозоре,
Не ломи ми гарофане,
Не буди ми Јова мога;
Јер је трудан и уморан:
Синоћ ми је с пута доша',
А сјутра се на бој справља.

282.

Шикала се барка
Пут светога Марка,
Пуна барка шенице
И попове ђечице.
Удри, попе, ђечицу,
Да не газе шеницу!

283.

Цуцу, цуцу, кобиле,
Кудар сте ми ходиле? —
Кроз бегове долине;
Гору с ногам' кршиле,
Јова мога будиле.

284.

Кад се дјеца цуцајући на кољену забављају.[98]

Цуцу, цуцу на коњу,
Вуци т' мајку закољу
У шеници у пољу!
Немојт', вуци, за Бога!
Мајка ми је драга,
Сису[99] ми је дала,
Другу рекла дати,
Кад пођемо спати.

---

[98]) Истина, да ова пјесмица, коју су и мени, као маломе дјетету, пјевали, не иде са свијем међу ове горње (као што би се готово могло рећи и за посљедње двије од горњијех према осталима); али ми се опет за сад чини, да јој је уза њих најприличније мјесто.

[99]) Мјесто *сису* једни веле *колу*, а у другоме стиху кажу *сису* мјесто *другу*.

XIX.

ЉУБАВНЕ И ДРУГЕ РАЗЛИЧНЕ ЖЕНСКЕ ПЈЕСМЕ.

285.

Риба и дјевојка.

Дјевојка сједи крај мора.
Пак сама себи говори:
«Ах, мили Боже и драги!
«Има л' што шире од мора?
«Има л' што дуже од поља?
«Има л' што брже од коња?
«Има л' што слађе од меда?
«Има л' што драже од брата?»
Говори риба из воде:
«Дјевојко, луда будало!
«Шире је небо од мора,
«Дуже је море од поља,
«Брже су очи од коња,
«Слађи је шећер од меда,
«Дражи је драги од брата.»

285. — IIa, 1. 1. дьевойка. 10. дьевойко. — Iб, 54.

286.

Тица и дјевојка.

(из босне).

Севди, бего, твоје севдисање,
Убило те моје уздисање!
Је л' ти друга везен јаглук дала?
Ја сам ти га и љепшега дала,
Што на њему тридест и три лава,
На сриједи софа од мерџана,
И на софи дрвце бадемово,
На гранчици тица севделија,
Турски сједи, а Турски бесједи:
«Што је шире од мора сињега?
«Што л' је брже од коња витеза?
«Што л' милије од брата једина?»
На гранчици тица делкушица,
Те се она млада разговара
И од дерта и од муханета,
Од срдаха јада великога:
«Бре не лудуј, тицо севделијо!
«Шире небо од мора сињега,
«Брже очи од коња витеза,
«Милиј' драги од брата једина.»

287.

Јово и Марија.

(САРАЈЕВСКА)

Вјетар ружу уз поље носаше,
На Јовов је шатор наносаше.

287. — I[a], 31. *Ранко и Милица.* Тако и у стиховима. Без напомене одакле је. 3. гдино. 5. биеле хартие. 7. Мильи. 11. Нато Миљьа њьему. — I[б], 55. 2. Јовин. 11. тијо.

Гдјено Јово са Маријом бјеше:
Јово пише а Марија везе;
Неста Јову мрка мурећепа
А Марији злата жеженога,
Онда Јово Мари говораше;
«Ој Марија, драга душо моја!
«Је ли теби мила моја душа?
«Је л' ти тврда моја десна рука?»
Мара њему тихо одговара:
«Вјеруј Јово, и срце и душо!
Дража ми је, драги, твоја душа,
«Него моја сва четири брата;
«Мекша ми је твоја десна рука,
«Нег' четири најмекша јастука.»

288.

Љуба па љуба.

Ђурађ коси по побрђу, ладо ле миле!
Коња пење по залађу, ој ладо, ој!
Ђурђу жеђца додијала, ладо ле миле!
Ђурађ коњу говорио: ој ладо, ој!
«Врисни, коњу, добро моје, ладо ле миле!
«Не би л' чула моја мајка, ој ладо, ој!
«Не би л' воде донијела, ладо ле миле!
«Тебе воде, мене вина.» ој ладо, ој!
Коњиц вришти, мајка чује, ладо ле миле!
Мајка чује, ал' не хаје, ој ладо, ој!

* *
*

Ђурађ коси по побрђу, ладо ле миле!
Коња пење по залађу, ој ладо, ој!

288. — I⁶, 56. 10. 20, 30. аје.

Ђурђу жеђца додијала, ладо ле миле!
Ђурађ коњу говорио: ој ладо, ој!
«Врисни, коњу, добро моје, ладо ле миле!
«Не би л' чула сеја моја, ој ладо, ој!
«Не би л' воде донијела, ладо ле миле!
«Тебе воде, мене вина.» ој ладо, ој!
Коњиц вришти, сеја чује, ладо ле миле!
Сеја чује, ал' не хаје, ој ладо, ој!

* *
*

Ђурађ коси по побрђу, ладо ле миле!
Коња пење по залађу, ој ладо, ој!
Ђурђу жеђца додијала, ладо ле миле!
Ђурађ коњу говорио: ој ладо, ој!
«Врисни, коњу, добро моје, ладо ле миле!
«Не би л' чула моја љуба, ој ладо, ој!
«Не би л' воде донијела, ладо ле миле!
«Тебе воде, мене вина.» ој ладо, ој!
Коњиц вришти, љуба чује, ладо ле миле!
Љуба чује, добро хаје; ој ладо, ој!
Донијела коњу воде, ладо ле миле!
Коњу воде, Ђурђу вина, ој ладо ој!

289.

Павле Зеђанин и мајка му.

(Из Црне Горе).

Овце пасе Зеђанине Павле
По широку пољу Ћемовскоме.
Ондолен је овце најавио
Под стари град на воду Морачу,
Ту је Павле напојио овце.
И Павлу је Бог и срећа дала,

Нађе Павле ситнога ђердана,
У њем' има стотина дукатах,
Ђе су буле лица умивале,
Па га Павле у њедрима[100]) тура,
И поведе овце на дворове,
Из далека зове стару мајку:
«А ну ходи, моја стара мајко!
«Да ми вргнеш у њедрима руку,
«Е сам спава' данас код овацах,
«Змија ми је љута прионула,
«Не би ли ми змију извадила;
«Не остани без сина твојега.»
Мајка му је ријеч говорила:
«Престан', Павле, без тебе остала!
«Радија сам без једнога сина,
«Но без моје руке у рамена.»
Зове Павле своју милу секу:
«А бољ', сестро! ако Бога знадеш!
«Да м' извадиш змију из њедарах,
«Не остани без брата твојега.»
Хупну сестра, брату говорила:
«Чу ли, брате, живота ми твога!
«Не бих ја ту змију дофатила,
«И да ће ти очи извадити.»
А не бијеше ни нeђеља данах,
Ка' се бијеше оженио Павле,
Вика Павле вјереницу љубу:
«А бољ' к мене, моја вјерна љубо!
«Не би ли ми змију извадила.»
Скочи љуба од земље на ноге,

[100]) *У њедрима* мјесто у *њедра* или у *њедарца*; гледај на 20. страни 12.

Те му стави у њедрима руку,
Иjетко је ђердан дофатила,
И бачи га на зелену траву,
Па се сагну, ђердан дофатила,
Под грло га млада запучила.
Кад Павлова угледала мајка,
Она сину Павлу говорила:
«У з'о час те оженила мајка!
«Брзо л' ти је омилила љуба?»
А Павле је мајци бесједио:
«Не куни ме, остарела мајка!
«По тебе ме змија заклат' хћаше,
«А код љубе истом не хоћаше.»
Истина је, што кажују људи:
Да је љуба вјернија од мајке.
Мајка сина добро благосиља.
«Нека ти је, несретна ти била!»

290.

Драги па драги.

Бисер Мара по језеру брала,
Према себе свога бабу звала:
«Дођи, бабо, и довези лађу,
«Да возимо бисер из језера.»
Нема бабе, ни довезе лађе.

* *
*

Бисер Мара по језеру брала,
Према себе своју мајку звала:
«Дођи, мајко, и довези лађу,

---

290. — I[6], 57.

«Да возимо бисер из језера.»
Нема мајке, ни довезе лађе.

* *
*

Бисер Мара по језеру брала,
Према себе свога брата звала:
«Дођи, брате, и довези лађу,
«Да возимо бисер из језера.»
Нема брата, ни довезе лађе.

* *
*

Бисер Мара по језеру брала,
Према себе своју сеју звала:
«Дођи, сејо, и довези лађу,
«Да возимо бисер из језера.»
Нема сеје, ни довезе лађе.

* *
*

Бисер Мара по језеру брала,
Према себе свога драга звала:
«Дођи, драги, и довези лађу,
«Да возимо бисер из језера.
Дође драги и довезе лађу..
И извезе из језера Мару.

291.

Драги прима и цвијеће и Мару.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На скут га бабу метала.

Бабо га не ће, тер не ће:
«Ни моја Маре, ни цв'јеће.»

* *
*

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На скут га мајци метала,
Мајка га не ће, тер не ће:
«Ни моја Маре, ни цв'јеће.»

* *
*

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На скут га брату метала,
А брат га не ће, тер не ће:
«Ни моја Маре, ни цв'јеће.»

* *
*

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На скут га сестри метала,
Сестра га не ће, тер не ће:
«Ни моја Маре, ни цв'јеће.»

* *
*

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На скут га драгу метала,
Драги га хоће, тер хоће:
«И моја Маре и цв'јеће.»

292.

Дјевојка род куша.

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' мајка жалити;
Мајка иде на броде,
Пак се баца каменом:
„Тони, тони, ђаволе,
„Ниси моја ни била."

* *
*

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' отац жалити;
Отац иде на броде,
Пак се баца каменом:
„Тони, тони, ђаволе,
„Ниси моја ни била."

* *
*

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,

---

292. — I[a], 37... *искушава.* 3, 13, 23, 33. девойка. 6, 16, 26, 36. хоће. 10, 20, 30. ни' си. 38. пак. — I[б]. 59.

Оће л' братац жалити;
Братац иде на броде.
Пак се баца каменом:
«Тони, тони, ђаволе,
«Ниси моја ни била.»

* *
*

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' драги жалити;
Драги трчи на броде,
Па он гаца у воду:
«Оди к мени, душице,
«Ти си моја и била.»

293.

Милији драги од свег рода.

(из црне горе).

Узраса' је зелен бор
Уз Алагин бијо двор.
Ту је кмество и дивор,[101])
У кместву је свекар мој;
Милиј' ми је свекар мој,
Но рођени тата мој.

* *
*

[101]) Овдје би рекао човјек, да је *дивор* (мјесто *диван*) за то узето, да се сложи са *двор;* али сам ја још као дијете у Лозници слушао гдје се пјева:

„Мађисторе, моја медна уста ута!
„Остала ти твоја школа пуста пута!
„Пуштај ђаке на *дивор* сокаке.“

Узраса' је зелен бор
Уз Алагин бијо двор.
Ту је кмество и дивор,
У кместву је ђевер мој;
Милиј' ми је ђевер мој,
Но рођени братац мој.

* *
*

Узраса' је зелен бор
Уз Алагин бијо двор,
Ту је кмество и дивор,
У кместву је робар[102]) мој;
Милиј' ми је робар мој,
Но све село и вас род.

294.

С драгим су најкраће ноћи.

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
«А вај! дуге ноћи!
«С бабом спавајући
«На девет душека,
«На девет јастука,
«Под девет јоргана.»

* *
*

[102]) *Рі̂бар* мјесто *ра̂бар!* Тако ми је казивало једно момче на Цетињу, само што се и оно *А* (између *Б* и *Р*) по Црногорски изговара између *А* и *Е*, као што је напоменуто у предговору к пословицама на страни XXV.

294. — I[6], 60.

Вијор долом дује.
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
«А вај! дуге ноћи!
«С мајком спавајући
«На девет душека,
«На девет јастука,
«Под девет јоргана.»

* *
*

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
«А вај! дуге ноћи!
«С братом спавајући
«На девет душека,
«На девет јастука,
«Под девет јоргана.»

* *
*

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
«А вај! дуге ноћи!
«С' сестром спавајући
«На девет душека,
«На девет јастука,
«Под девет јоргана.»

* *
*

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,

На граду девојка
Виком подвикује:
«А вај! кратке ноћи!
«С драгим спавајући
«На једном душеку,
«На једном јастуку,
«Под једним јорганом.»

295.

Муж па муж.

Ој синоћ се Дука Лека ожени,
А јутрос му ситна књига сустиже:
«Ајде Дука, ајде Лека, на војску.»
Дука Лека спрема коња, да иде,
Верна љуба држи коња и плаче:
«Јао Дука, јао Лека војвода!
«Ти опремаш добра коња на војску,
«На ком' мене луду младу остављаш?» —
«Остављам те твојој мајци и мојој.» —
«Јао Дука, јао Лека војвода;
«Тешко мене код две мајке без тебе!»
Дука Лека спрема коња да иде,
Верна љуба држи коња и плаче:
«Јао Дука, јао Лека војвода!
«Ти опремаш добра коња на војску,
«Код ког' мене луду младу остављаш?» —
«Остављам те код твог оца и мога.» —
«Јао Дука, јао Лека војвода!
«Тешко мене код два оца без тебе!»

---

295. — I^{a}, 64. Муж е дражни, него и отац и майка. 5, 12. 21. верна. 8. ком. 11, 19, 27. мени. 16. 24. ког. — I^{б}, 62.

Дука Лека спрема коња да иде,
Верна љуба држи коња и плаче:
«Јао Дука, јао Лека војвода!
«Ти опремаш добра коња на војску,
«Код ког' мене луду младу остављаш?» —
«Остављам те код твог брата и мога.» —
«Јао Дука, јао Лека војвода!
«Тешко мене код два брата без тебе!»

296.

Ко најправије дијели.

Порани рано на воду,
Од злата нађо јабуку,
Дадо је оцу да дели,
Отац је криво подели:
Себ' узе више, нег' мени.

* *
*

Порани рано на воду,
Од злата нађо јабуку,
Дадо је мајци да дели,
Мајка је криво подели:
Себ' узе више, нег' мени.

* *
*

Порани рано на воду,
Од злата нађо јабуку,
Дадо је брату да дели,
И брат је криво подели:
Себ' узе више, нег' мени.

* *
*

---

296. — $I^{а}$, 83. Од злата јабука. 3, 8, 13, 18, 23. дели. 4, 9, 14, 19, 24. подели. — $I^{б}$, 74.

Порани рано на воду,
Од злата нађо јабуку,
Дадо је сестри да дели,
Сестра је криво подели:
Себ' узе више, нег' мени.

* * *

Порани рано на воду,
Од злата нађо јабуку,
Дадо је драгом' да дели,
Драги је право подели:
Мен' даде више, нег' себи.

297.

Пречи муж од матере.

Тужно тужи алајбеговица
Алајбегу крај десна колена:
«Алајбеже, драги господару!
«Ево данас већ девет година,
«Како моју мајку вид'ла нисам,
«Рада би сам у пооде мајки!»
Ражали се алајбегу младом,
Па беседи алајбеговици:
«Ти устани пре нег' зора сине,
«Зора сине, и огране сунце,
«И умеси пребеле колаче,
«Па ти иди у пооде мајки.»
Кад то чула алајбеговица,
Ђипила је рада и весела,
Устала је рано до зорице,
Умесила пребеле колаче,
Па отиде у пооде мајки.

Кад је била на првом конаку,
Глас је стиже, а два сустигоше:
«Врат' се натраг, алајбеговице,
«Умрле ти до две кћери твоје.»
Ал' беседи алајбеговица:
«Ја се не ћу натраг повратити,
«Баш да умру и два сина моја,
«Докле моју не поодим мајку.»
Кад је била на другом конаку,
Глас је стиже, а два сустигоше:
«Врат' се натраг, алајбеговице!
«Умрла ти и два сина твоја.»
Ал' беседи алајбеговица:
«Ја се не ћу натраг повратити,
«Баш да умре и сам алајбеже,
«Докле моју не поодим мајку.»
А кад била на трећем конаку,
Глас је стиже, а два сустигоше:
«Врат' се натраг, алајбеговице!
«Умрьо ти и сам алајбеже.»
Кад је речи млада разабрала,
Не мож' њојзи на ино да буде,
Већ се врати белом двору своме;
А кад дошла у беле дворове,
Она тужи, кано кукавица,
А превија, кано ластавица:
«Моје кћери, мој рани босиљак!
«Моји сини, моји соколови!
«Алајбеже, највећа жалости!»
То изусти, па душицу пусти.

298.

Брат и сестра и туђинка.

Горица листом листала.
У њојзи братац и сеја,
Сестрица брату говори:
„Зашто ми, брате, не дођеш?" —
„Ја би ти, сејо, дошао,
„Али ми не да туђинка,
„Туђинка, добра девојка;
„Ја добра коња оседлам,
„Туђинка ми га раседла;
„Ја бритку сабљу припаше,
„Туђинка ми је отпаше:
„„Куда ћеш, драги, куда ћеш?
„„Равно је поље широко;
„„Мутна је вода дубока,
„„Не иди, драги, не иди.""

299.

Род је женин милији, него сестра.

Садила Мара виноград
И б'јелу лозу винову;
Навади јој се вран гавран,
Озоба Мари виноград.
Марија брату поручи:
„Јоване, брате рођени!
„Пошљи ми сивог сокола.

298. — II^a, 32. Братъ и сестра. 7. дьевойка. — I^б, 65.
299. — II^a, 22. 7. сивог'. 9. секо. 15. нейма. 18. сад' нейма. 19. с'е. — I^б, 66.

„Да ћерам врана гаврана.“ —
„Марија сестро рођена!
„Скоро је у лов ишао,
„Витко је крило сломио;
„Не могу ти га послати.“
Марија брату поручи:
„Јоване, брате рођени!
„Зар нема оне милости?
„Штоно је била код мајке?“ —
„Марија, секо рођена!
„Сад нема оне милости;
„Она се милост разврглa
„На моје свасти и шуре,
„И моје слатке пунице.“

300.

Љуба је преча, него сестра и снаха.

Ој за гором за зеленом
Нешто јасно подврискује,
Баш к'о грло ђевојачко.
Оде момче да обиђе,
Ал' ђевојче савезано
Танком жицом ибришима.
Пак се моли младу момку:
„Одр'јеши ме, млад јуначе,
„Ја ћу тебе сеја бити.“
Момче њојзи одговара:
„Имам сеју у код куће.“ —

300. — I[а]. 35. Преча є льуба, него сея. Нема 3-ћег стиха. 5. девойче. 6. танким концем свиленнем. 9, 13, 17. теби. 18. тада. 19. пак одреши. 20. И одведе. — I[б], 67.

«Одр'јеши ме млад јуначе.
«Ја ћу тебе снаша бити.»
Момче њојзи опет вели:
«Имам снашу и код куће.» —
«Одр'јеши ме, млад јуначе.
«Ја ћу тебе љуба бити.
Онда момче њу пољуби,
Пољуби је, одр'јеши је,
Одведе је б'јелу двору.

300ª.

У драгом је најтврђе поуздање.

(из сиња).

Кад Каури Клис град поробише,
Доста липа робља заробише,
Заробише ћерцу гиздареву;
Кад су дошли на то сиње море,
Умива се гиздава дивојка
Сину лишце, као жарко сунце,
А то види Шиме Латинине
Маша јој се руком у нидарца,
А вели му гиздава дивојка:
«При себ' руке, чобанино влашка!
«Нису дојке за те одгојене,
«Већ за драгог, пашу Босанскога.»
А вели јој Шиме Латинине:
«Вира моја, драга душо моја!
«Ја ћу продат' биле куле моје,
«Купићу те у дружине своје,
«Одвешћу те у Млетке бијеле,

300ª. — IIIв, 547.

«Даровађу т' дужду од Млетака.»
А она је њему бесидила:
«Ну, делијо, Шиме Латинине!
«Не продаји биле куле твоје,
«Нит' ме купуј у дружине своје,
«Јер ће за ме три откупа доћи.
«Један откуп од мога бабајка,
«Други откуп од мојега ујца,
«Од мог ујца брата материна;
«Трећи откуп од драгога мога,
«Мога драга паше Босанскога.»
Тако она тијо говорећи,
Ал' дивојки дође књига била,
Од бабе јој била књига дође:
«Ћерце Фате, не уздај се у ме,
«Јер те бабо откупит не море.»
Тако јоштер тијо говорећи,
Ал' дивојки друга књига дође,
Од ујца јој била књига дође:
«Ћерце Фате, не уздај се у ме,
«Јер те ујац откупит' не море.»
Јоштер они тијо говорећи,
Ал' то иде трећа књига била
Од драгога паше Босанскога
А на руке Шиме Латинина:
«Богом брате, Шиме Латинине!
«Ако ниси љубио дивојке,
«Послаћу ти три товара блага,
«И столицу од сувога злата;
«Кад се побро састанемо ближе,
«Ми ћемо се даривати липше.»

301.

Сестра куша брата.

Шта с' оно чује на оној страни?
Ил' звона звоне, ил' петли поју?
Нит' звона звоне, нит' петли поју,
Већ сестра брату свом поручује:
«Ја сам ти, брате, Турска робиња,
«Искуп' ме, брате, из Турски руку;
«За мене Турци млого не ишту:
«Три литре злата и две бисера.»
А братац сестри отпоручује:
«Злато ми треба коњу на узду,
«Када га јездим, нек ми је лепо;
«Бисер ми треба љуби на грло,
«Када је љубим, нек ми је мило.»
Ал' сестра брату отпоручује:
«Нисам ти, брате, Турска робиња,
«Већ сам ти, брате, Турска царица.»

302.

Сестра отровница.

Сунце зађе међу две планине,
Момак леже међу две девојке;
Једну љуби, а другу не љуби.
Ал' говори лепота девојка:
«Љуб' и мене, момче нежењено!»
Њој говори момче нежењено:

---

301. — II^{a}, 37. 4. већ'. свом'. 6. Турскихъ. 11, 13. нек'. 15. ни' самъ. 16. већ'. — $\text{I}^{\text{б}}$, 69.

302. — $\text{I}^{\text{б}}$, 68.

«Љубио б' те, лепото девојко!
«Али не смем од брата твојега:
«У тебе је братац кавгаџија,
«Кудгод иде, он замеће кавгу.»
Кад то чула лепота девојка,
Она иде у гору зелену,
Те премеће дрвље и камење,
Док је нашла гују отровницу.
Заклала је злаћеним прстеном,
Уточила по кондира једа,
Оно друго вином доточила,
Па га дала свом брату рођеном,
Те је свога брата отровала;
Па отиде момку нежењену:
«Љуби мене, момче нежењено,
«Ја сам мога брата отровала.»
Ал' говори момче нежењено:
«Ид' одатле, једна отровнице!
«Кад си свога брата отровала,
«Отроваћеш и мене јунака.»

303.

Сестра сестри крвница.

(из рисна).

Дворило момче у попа Саве,
Ни ради књиге, ни ради вјере;
Већ ради двије шћери попове:
Рад' шћере Стане, и дилбер Јане.
Подрани попе с ђаком у цркву,
Заборави попе кључе од цркве,
Отиде ђаче, да их донесе.

Закуца ђаче алком на вратима:
«Отвор' ми врата, шећерли Стане!
«Шећерли Стане, и дилбер Јане!»
Отиде Стана врата отворит'
Крваве ноже носи у руке;
Али ми ђаче Стани говори:
«Тако ти бора, шећерли Стане!
«Што су ти ножи крвави у руке?»
Али ми Стана њему говори:
«Јагње сам клала, те сам крвава.»
Отиде ђаче кључе да узме,
Каде ми находи дилбер Јану,
Ђе је заклала шећерли Стана
Танкијем ножем по грлу б'јелу,
Али ми момче тако говори:
«Да фала Богу, фала једноме!
«Је л' ово и гђе у св'јету било,
«Да ј' сестра сестру своју заклала
«Ни ради књиге, ни ради вјере,
«Но ради мене туђег момчета?»

303ᵃ.

Мати невјерница.

(из сиња).

Пише књигу Асанагиница
А из Клиса града бијелога,
Пак је шаље у Цетину равну
А на руке Бараковић-Ибре:
«Душо моја, Бараковић-Ибро!
«Мислила сам, од зла не мислила!

303ᵃ. — IIIᴮ, 549.

«Још за мога Асан-аге жива.
«Да ћу бити твоја љуба вирна.»
У књиги јој Ибро отписује:
«Муч' не лудуј, Асанагинице!
«У тебе су до два сина твоја!»
Она њему опет отписује:
«Теби бору, Бараковић-Ибро!
«Ја ћу ићи билом двору моме.
«Разболићу с' болом брез болести,
«Пак ћу послат' до два моја сина
«Да ми оду до бијела Сиња,
«И донесу воде Милетина;
«Када дојду на Милетин воду,
«Погуби и, Бараковић-Ибро,
«Пака узми мене за љубовцу.»
Пака иде она у двор били,
Пака лига на меке душеке;
Кад је лигла на меке душеке,
Себи зове до два сина своја:
«Бор' вам, синци, сиви соколови!
«Ево ме је врло заболило,
«Бог ће дати, да ће добро бити:
«Већ вас молим, драга дицо моја!
«Ајдете ми до билога Сиња,
«Донес'те ми воде Милетина.
«Чини ми се, драга дицо моја!
«Да ће болу моме бити боље;
«Ал' вас молим, драги синци моји!
«Не водите коњица големи,
«Нит' носите оружје уза се;
«Јер не ваља вода под оружјем;
«Дочекаће залци у Мојанци,

«Отеће вам коње и оружје.»
Ал' ј' у браће сестра домишљата,
Крадом браћи коње изводила,
Под скутима ђорде износила,
Пак је браћи липо говорила:
«Браћо моја, сиви соколови!
«У нас јесте удовица мајка,
«Не болује, већем ашикује;
«Већ ајдете на Милетин воду,
«Ви ајдете, ма мудро ајдете:
«Кад дојдете на Милетин воду,
«Наћи ћете Бараковић-Ибру,
«Пазите се да вас не погуби,
«Ви радите њега погубити.»
Када дица ричи разумише,
Онда добре коње посидоше,
Пака иду Сињу бијеломе.
Кад дојдоше на Милетин воду,
Ту најдоше Бараковић-Ибру,
Божју су му помоћ називали:
«Божја помоћ, Бараковић-Ибро!» —
«Да сте здраво двоје дице младе!
«Лудо л' ћете изгубити главе!»
Муче дица ништа не говоре,
Већ дозивљу Бараковић-Ибру:
«Да ти бора, Бараковић-Ибро!
«На ти видро те нам додај воде.»
А вели им Бараковић-Ибро:
«Бора вама двоје дице младо!
«Одсидите добре коње ваше,
«Пак узмите воде Милетина.»
А вели му млађан Усеине:

«Наша се је разболила мајка,
«Бог ће дати да ће добро бити!»
Кад чу јунак мајку спомињати,
Привари се, уједе га змија,
Узе видро, да му дода воде;
А кад види млађан Усеине,
Вади ђорду, одсиче му главу,
Пак са добри коња одсиднули,
И узели воде Милетина,
Ибру чарне очи извадили,
Па и мећу у видро у воду.
Кад су дошли двору бијеломе,
Носе воду милој мајци својој:
«На ти воде, наша мила мајко!
«На ти воде, не било ти боље!»
Узе видро, да ће пити воде,
Ал' ј' у видру очи угледала,
Пак је синком тијо говорила:
«Што је, синци, змија вас ујила!
«Откуд очи Бараковић-Ибре?»
Ал' јој вели млађан Усеине:
«Мучи туте, невирнице мајко!
«Да ми није од Бога гријота,
«А од људи велика срамота,
«И тебе би саму погубио,
«И очи ти чарне извадио.»

303б.

Опет то, али друкчије.

(из црне горе).

Фала Богу лијепе љепоте,
А љепоте удовице Јане!
Но је Јани залуду љепота,
Е ју љуби Влашићу Радуле;
Докле јој је приспио Никола,
Он се одби од Јанина лица,
А Радулу Јана говорила:
„О Радуле, гори*) од ђевојке!
„Што се одби од мојега лица?"
Но Радул је Јани говорио:
„Ја не смијем од Николе твога,
„Њему нема но десет годинах,
„А пос'јече дванаес Тураках,
„Па ћ' и моју изгубити главу."
А Јана га добро сјетовала:
„Ја се хоћу учињети бона,
„Но ти хајде за гором на воду,
„Е ћу послат' дијете Николу,
„Да донесе воде иза горе,
„Ти га чекај, изгуби му главу,
„Па ти ходи, да ми лице љубиш!"
Леже Јана бона без болести,
Но је виђе дијете Никола,
Па он стаде мајци више главе,

*) Т. ј. *страшивији*. У Црној гори и сад кад хоће кога да прекоре што није јунак, реку му: „*Не ваљаш колико ђевојчина!*

303б. — IIIв. 552.

Те он мајку за понуде пита:
«Би ли, мајко, и шта на свијету?»
А Николи мајка проговара:
«Ја бих, синко, воде иза горе,
«Но побачи свијетло оруже,
«Е ј' оруже твоје отровано,
«Па ти иди за гору на воду,
«Донеси ми воде иза горе,
«Да с' умијем и да се напијем,
«Чини ми се, лакше ће ми бити.»
Скочи момче од земље на ноге,
И узело кондијер од злата,
Па отиде момче низ планину.
Благо томе, коме Бог помага!
Он имаше једну секу луду
Милосаву од седам годинах;
Николино узела оруже,
И свога је брата дозивала:
«Стани, Нико, живота ти мога!»
Никола је секу причекао,
А сестра му додаде оруже:
«Држ' оруже, не остало пусто!
«Па се чувај на воду студену!»
Оде Нико на воду за гору,
Кад погледа на воду студену,
Он угледа Влашића Радула,
Па упали сјајна џефердара.
Те погоди Влашића Радула,
Дивно га је момче погодило,
Скочише му очи на долину;
Па му узе главу и оруже,
А очи му у кондијер баци,

А врх очих воду зафатио,
Понесе је за понуде мајци.
Кад је Јана воду прифатила
Теке виђе, очи познавала
А Николи сину говорила:
«Шта је ово, мајци не ходио,
«Ни бољега лова уловио!»
Кад то виђе дијете Никола,
Од појаса сабљу извадио,
Те ју пасју окинуо главу.

304.

Највећа је жалост за братом.

Сунце зађе за Невен за гору,
Јунаци се из мора извозе,
Бројила их млада Ђурђевица,
Све јунаке на број набројила,
До три њена добра не наброји:
Прво добро Ђурђа господара,
Друго добро ручнога ђевера,
Треће добро брата рођенога.
За Ђурђем је косу одрезала,
За ђевером лице изгрдила,
А за братом очи извадила,
Косу реже, коса опет расте;
Лице грди, а лице израста;
Али очи не могу израсти,
Нити срце за братом рођеним.

---

304. — II^{a}, 28. 13. израсте. — I^{6}, 70.

305.

Цијена брата и драгога.

Ој ђевојко, имаш ли драгога? —
Имала сам брата и драгога,
Пак сам оба на војску спремила. —
Јеси л' рада, да ти који дође? —
Ја сам рада да ми оба дођу. —
Шта би дала, да ти за њи кажем?
За брата би дала мискал злата,
А за драгог' ђердан испод врата.

206.

Тешко сестри без брата, а брату без сестре.

У Будиму граду чудно чудо кажу,
На зло по јунаке, горе по девојке:
Јунацима кажу танку пређу прести,
Танку пређу прести, ситан везак вести;
Девојкама кажу Будим град зидати,
Будим град зидати, куле изводити.
Благо оном брату, који има сеју!
Сеја ће за брата танку пређу прести,
Танку пређу прести, ситан везак вести;
Благо оној сеји, која има брата!
Братац ће за сеју Будим град зидати,
Будим град зидати, куле изводити.

---

305. — II^{a}. 27. 6. њихъ. — I^{б}, 71.
306. — I^{б}, 71.

307.

Сестре без брата.

Двије сеје брата не имале,
Па га вију од бијеле свиле,
Од бијеле и још од црвене:
Струк му мећу дрво шимширово,
Црне очи два драга камена,
Обрвице морске пијавице,
Ситне зубе два низа бисера;
Залажу га медом и шећером:
«То нам једи, па нам пробесједи.»

308.

Брат и сестра.

Сунце ми се крајем вије, ладо ле, миле!
То не било јарко сунце, ој ладо, ој!
Већ то био брат и сеја, ладо ле, миле!
Сеја брату говорила: ој ладо, ој!
«Походи ме, мили брате!» ладо ле, миле!
Братац сеји одговара: ој ладо, ој!
«Не ћу т', сејо, походити, ладо ле, миле!
«Док не родиш мушко чедо», ој ладо, ој!
Ал' говори сеја брату: ладо ле, миле!
«Кад ја родим мушко чедо, ој ладо, ој!
«Чеда ћу се нањијати, ладо ле, миле!
«Јарка сунца нагријати, ој ладо, ој!
«За те не ћу ни марити», ладо ле, миле!

---

307. — IIа, 31. 2. пакъ га виле 3. іошг'. 9. пакъ нам' — Iб, 70.

308. — Iб, 72. 5. пооди. 7. пооднти.

309.

Сестра брату зарукавље везе.

Девојка је сунце братимила:
«Богом сунце. Богом брат да ми си! [103])
«Почекај ме, сунце, на заходу,
«Да навезем брату зарукавје;
«Оба краја крила паунова,
«А на среди очи соколове.»

310.

Драги и недраги.

Коњ зеленко росну траву пасе,
За час пасе, за два прислушкује,
Где девојка своју мајку моли:
«Не дај мене, мајко, за недрага;
«Волим с драгим по гори одити,
«Глог зобати, с листа воду пити,
«Студен камен под главу метати,
«Нег' с недрагим по двору шетати,
«Шећер јести, у свили спавати.»

[103]) „*Да ми си*“ ово је мало по Бугарски, а Српски је обичније: *Да си ми*. Ову сам пјесмицу ја добио од онога Пироћанина, од кога и ону 202. на страни 127., у којој такођер има: „*Кум да ми си*“ (мјесто: *кум да си ми*).

---

310. — IIa, 15. 3. гдье дьевойка. 5. с', ходит. 6, 8. с'. — Iб, 74.

311.

По срцу зима.

(САРАЈЕВСКА).

Снијег паде о Ђурђеву дану,
Не може га тица прелетјети,
Дјевојка га боса прегазила;
За њом братац папучице носи:
«Је л' ти, сејо, по ногама зима?» —
«Није мени по ногама зима,
«Већ је мени по мом срцу зима;
«Ал' ми није са снијега зима,
«Већ је мени с моје мајке зима,
«Која ме је за недрага дала.»

312.

То је благо, што је коме драго.

(САРАЈЕВСКА).

Снијег паде на бехар на воће,
Да Бог даде сваком, тко што хоће!
А и мени, што је мени драго.
Волим драго, нег' царево благо!
Што ће мени све царево благо,
Кад ја немам, што је мени драго?

---

311. — IIª. 34. 2. птица прелетьети. 3. дьевойка. 7. већ'. мом'. 9. већ'. с'. Без напомене одакле је. — I⁶, 75.

312. — IIª. 17. 1. на цвіетъ. 2. сваком'. 3. *О* (штамп. погр?) и мени. 6. кад' я неймамъ. — I⁶, 75. 1. беар. 2. оће.

313.

Шта је благо?

(из рисна).

Очи моје, куд сте погледале?
Срце моје, шта си пожуђело?
Да би Бог д'о сваком, ко што хоће,
А и мене, што би мило било!
Да ми с' хоће драги смиловати,
Да се хоће са мном помирити,
То би мене много мило било:
Е се на ме расрдио љуто,
Да је за што, не бих ни жалила,
Већ за једну грану рузмарина!
Зашто сам је у суботу брала,
У неђељу другом повиђела,
Пак се за то расрдио на ме.
А Бога ми, моје другарице!
Није благо ни сребро ни злато,
Већ је благо, што је коме драго.

314.

Дуге ноћи.

Ој на ове дуге ноћи
Ко не љуби црне очи,
Не пада му сан на очи,
Већ му пада јад на срце.

---

314. — Iª, 61. Најлуже... — Iб. 76.

315.

Радост изненада.

Кол'ка је ноћца ноћашња,
Сву ноћ ја заспат' не мого
Слушајућ' коло и песме,
У колу моја драгана,
Све моје песме испева,
У свакој мене припева.
Диго се, одо у коло,
Али се коло распусти;
Све драго с драгим заспало,
А моја драга на само,
Метнула камен под главу.
Заде јој лале за главу,
Метну јој прстен на руку,
Љубну је једном и другом;
У том се драга пробуди;
Пак сама себе говори:
«Ах! мили Боже и драги!
«Тко л' ово мене пробуди?
«Откуд ми лале за главом?
«Откуд ми прстен на руци?
«Да рекнем, да је од рода,
«Сирота рода не имам;
«Да рекнем, да је од драгог,
«Моје је драго далеко.»

315. — I^{a}. 60. Чувствително сожаление. 3. пѣсне. 5. пѣсне изпѣва. 6. припѣва. 15. се она. 16. себи 20. Од куд ли. — $I^{б}$, 77.

316.

Опет то, мало друкчије.

(из горњега приморја).

Колико нoћце ноћас би,
Не вргох санка на очи,
Слушајућ' коло ђе игра,
У том је колу м'а драга,
Све моје пјесме испјева,
У свакој мене припјева,
Не могох срцу одољет',
Већ пођох доље до кола,
Да видим мило и драго;
Кад ли се коло развргло,
И све су младе поспале:
Сестрица свака уз брата,
А свака шћерца уз тајка,
Снашица свака с ђевером,
А моја јадна сама спи;
Тад' убрах стручак ружице,
И вргох драгој у њедра;
Када се драга пробуди,
Вељем се чуду зачуди,
Кад нађе киту у њедра,
Пак сама собом промисли:
«Да ми је ово од Бога,
«Овога н'јесам достојна;
«Да ми је ово од рода,
«Сирота рода не имам;
«А да је кита од драга,
«Мени је драги далеко»
Па киту рукам' пригрли,
Целива, стави у њедра.

317.

Брига за драгим.

Кол'ка је ноћца ноћашња,
Ову ноћ ја заспат' не мого
Слушајућ' лепе лепоте
Где лепо поју девојке,
Мед њима моја девојка,
Она им песме изводи,
У свакој мене припева:
«Не дође драги, не дође!
«Или му коњиц орону,
«Или га глава заболе,
«Или му мајка не даде
«Ако му коњиц орону,
«Да Бог да, да му прероне!
«Ако га глава заболе,
«Да Бог да, да га преболи!
«Ако му мајка не даде,
«Душа јој раја не вид'ла!»

318.

Једно драго, и то на далеко.

(Т *).

Тавна ноћи, пуна ти си мрака!
Срце моје још пуније јада.
Јад јадујем, ником не казујем:
Мајке немам, да јој јаде кажем,
Ни сестрице, да јој се потужим;

317. — I^6, 78.
318. — I^6, 78.

Једно драго, и то на далеко:
Докле дође, пола ноћи прође,
Док пробуди, п'јевци запјевају,
Док пољуби, саба зора буде:
«Саба зора, ајде, драги, дома»

319.

Дјевојка ружици.

Ах! моја водо студена!
И моја ружо румена!
Што с' тако рано процвала?
Немам те коме тргати:
Ако б' те мајци тргала,
У мене мајке не има;
Ако б' те сеји тргала,
Сеја се моја удала;
Ако б' те брату тргала,
Брат ми јеош'о на војску;
Ако б' те драгом тргала,
Драги је од мен' далеко:
Преко три горе зелене,
Преко три воде студене.

320.

Хвала љубичице.

Љубица је сама рекла,
Да је први цв'јет од љета;
Ако и јест крива врата,
Ама лијеп мирис дава.

319. — I[б], 79.

Кад би знале дјевојчице,
Што је мирис од љубице,
Све би цв'јеће потргале.[104])
Љубицу би пољевале.

321.

Мана љубичици.

Љубица се сама фали,
Да је цвијет на 'ви свијет
Најглавнији и најљепши;
Ал' јој ружа говорила:
«Истина је, љубичице,
«Да си цвијет над цвјетов'ма
«А и јошт би љепша била,
«Да ти није мала мана:
«Што је теби крива глава.»

322.

Дјевојка се тужи љубичици.

Љубичице, ја бих тебе брала,
Немам драга, коме би те дала;
Ако бих те Али-бегу дала,
Али-бег је поносита глава;
Он не носи цв'јећа свакојака,
Осим једну ружу и каранфил.

[104]) Мјесто *потргале* говори се и *поморилe*; а мјесто *пољевале узгојиле.*

---

322. — I^a, 26. 1. би. 3. би те Льубивою. 4. Любивой є поносите главе. 5. цветьа. — $I^б$, 80. 5. цвећа.

323.

Дјевојка је боља од удовице.

(Т *).

А џ-Алијћу, жалосна ти мајка!
Кад се жениш, јер се не ожениш?
Твој се бабо трипут оженио,
А ти једном, и то удовицом!
Удовице лице обљубљено,
Дјевојачко јако за љубљење;
Удовице рухо подерано,
Дјевојачко јако за дерање.

324.

Не пиј воде, не љуб' удовице.

О мој Мијо, ђе си синоћ био? —
Драга моја, бољела ме глава. —
Нисам ли ти, Мијо, говорила:
Не пиј воде, не љуб' удовице,
Јер је вода свака грозничава,
Удовица срца жалостива;
Већ пиј вино, а љуби ђевојку.

325.

Радул-беговица и њезин побратим.

(од дубровника).

Пошетао бего Јован-бего
Испод двора Радул-беговице,
Гледала га Радул-беговица,

323. — I^{6}, 80. 7. руо.
324. — I^{6}, 81.

Гледала га, пак је говорила:
«Мили Боже, чуда великога!
«Лијеп ти је Јово момче младо!
«Да ја имам секу на удају,
«Ја бих њему моју секу дала,
«Секу дала, њега сваком звала;
«Да ја имам шћерцу на удају,
«Ја бих њему моју шћерцу дала,
«Шћерцу дала, тер га зетом звала;
«Немам секе, да га сваком зовем;
«Немам шћерце, да га зетом зовем;
«Побратићу Јова момче младо,
«Побратићу, те га братом звати.»
Што је рекла Радул-беговица,
Што је рекла, то је учинила:
Побратила Јова момче младо,
Побратила, тер га братом зове.
Моли јој се удовица Анђа:
«Госпођице, Радул-беговице!
«Поклони ми твога брата Јова.»
Ал' говори Радул-беговица:
«Не ћу Бог ме, удовице Анђо!
«Не ћу брата женит' удовицом,
«Нит' ћу брата појити водицом:
«Бунар вода свака главобољна,
«Удовица свака самовољна;
«Већ ћу брата женити дјевојком,
«И појити вином руменијем:
«Од вина је лице руменије,
«У дјевојке срце веселије.»

326.

Младожења с удовицом.

Цвати, ружо, ти не гледај на ме:
Ја сам ти се јунак оженио
Удовицом, мојом неприликом;
Кудгод иде, првог војна жали:
«Први војно, прво добро моје!
«Добро ти ми код тебе бијаше!
«Рано легнем, а доцне устанем;
«Кад ме будиш, у очи ме љубиш:
«Устан', срце, родило се сунце,
«Устала је наша стара мајка,
«Двор помела и воде донела.»

327.

Удовица момку неприлика.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Порастао Лијер момче младо,
Поред њега Ружа цавтијаше,
Мали Ружи Лијер говораше:
«О за Бога, румена Ружице!
«Кад си расла, на што си гледала?
«Ал' на танку јелу поноситу?
«Ал' на мога брата смишљајући?
«Ал' на мене Лијер момче младо?»
Ал' говори румена Ружица;
«Ни сам расла на бор гледајући,
«Ни на твога брата смишљајући,
«Нег' на тебе Лијер момче младо.»

---

326. — I^а, 28. 4. ходи. 8. у лице. — I^б, 82.

Али Лијер Ружи одговара:
«Расти Ружо, ти не гледај на ме;
«Јер је мене оженила мајка.
«Удовицом неприликом мојом;
«Ја њу љубим, она мене не ће.
«Нег' све жали првог господара:
««А ох мене, прва срећо моја!
««Док бијаше, добар ти бијаше.»»

328.

Удовица првог мужа жали.

(од дубровника).

За јаде ме оженила мајка
С худом срећом, удовицом младом!
Ја њу љубим, она мене не ће.
Него жали првог господара:
«А ох мене, прва срећо моја!
«Док ми бјеше, добар ли бијаше!
«У вечер ме рано лијегаше,
«А у јутро доцна устајаше!
«Кад ме ћаше будит', господаре,
«У б'јело ме лице целиваше:
««Устани се, моја душо драга!»»
«А ти саде, худа срећо моја!
«Доцна лежеш, рано ме устанеш,
«Кад ме будиш, канцијом ме љубиш.»

329.

Утјеха удовици.

Удовичице, голубичице!
Не рони сузе, не квари лице,
Већ аjде за мном у моjу земљу,
У моjу земљу, там' бисер роди,
Маjка га бере, у крило меће.
У крило меће, снаси га чува;
Кад милу снаху у двор доведе,
Да милоj снаси на грло ниже.

330.

Смиљана и виjенац.

Смиљ Смиљана покраj воде брала,
Набрала jе недра и рукаве,
Извила jе три зелена венца:
Jеднога jе себи оставила,
Други своjоj другарици дала.
А трећи jе низ воду пустила.
Па jе њему тиjо беседила:
«Плови, плови, моj зелени венче!
«Те доплови до Ђурђева двора,
«Па запитаj Ђурђеву маjчицу:
«Оћеш, маjко, оженити Ђурђа?
«Не жени га младом удовицом,
«Већ га жени лепотом девоjком.»

329. — $II^{а}$, 35. 3. већ' хайде. 7. кад'. — $I^{б}$, 82.
330. — $I^{б}$, 81.

331.

Марино правдање.

(од дубровника).

Мајка Мару и бије и кара.
Ђе је била од јутра до по дна;
Мара мајци плахо одговара:
«Мајко моја, на воду сам била,
«Идућ' с воде цвијеће сам брала,
«Набрала сам скуце и рукавце,
«Савила сам до четири ките.» —
«Кучко шћери, коме си их дала?» —
«Мајко моја, право ћу ти казат':
«Једну киту милу брату моме,
«Другу киту милу драгу моме,
«Трећу киту у њедра ставила,
«А четврту тебе донијела.»

332.

Опет то, мало друкчије.

(из рисна).

Мајка Мару преко мора звала:
«Шћери Маре, јеси ли опрала?» —
«Н'јесам, мајко, јоште ни почела.» —
«Кучко шћери, да што си чинила?» —
«Мајко моја, дробну ружу брала.» —
«Кучко шћери, куда си је ђела?» —
«Мајко моја, три в'јенца савила.» —
«Кучко шћери, коме си их дала?»
«Један, мајко, милу брату моме;
«Другога сам низ воду пустила,
«И ладну сам воду заклињала:

««Носи, водо, мог зеленог в'јенца,
««Донеси га у Млетке бијеле
««А на руке милу драгу моме;»»
«А трећи сам себе оставила!»

333.

Уздарје за вијенце.

(од дубровника).

Ђевојке су ружу брале,
Ододољено,
Одумиљено,
Од струк босиља,
Од невесиља,
Од калопера,
Од тратора гранатога,
Од невена окатога,
Од ружице румените,
Од вијојле племените;
Пој Ајке, душо моја, пој! [105])
Дробну ружу и вијојлу,
Набрале су пуне скуце,
Пуне скуце и рукавце,
В'јенце вију, ките вежу,
Једна шаље брату своме,
Друга шаље ђеверима,
Трећа спрема драгу своме;
Која посла брату своме,
Брат њој жути кавад посла;
Која посла ђеверима,

[105]) Овако се у пјевању припијева уза сваку врсту.

Ђевери њој злаћен прстен;
Која посла драгу своме,
Драги њојзи дробни бисер.

334.

Кита цвијећа од драге.

(из рисна).

Млада Ана рано подранила,
Око града цвијеће побрала,
А највише цв'јећа љубидрага,
Она ми га у киту савија,
Па је шиље Петру вјеренику,
Уз киту му поручује млада:
«О мој Петро, о мој вјерениче!
«Ја ти шаљем киту љубидрага,
«Не носи је, Петро, по сунашцу,
«Да ти не би кита увенула.«
Кад је Петру кита допанула,
Ма је Петро меће за клобука,
Носи Петро киту по сунашцу,
Ал' што носи киту по сунашцу,
То му љепша кита долазаше.
Иде Петро двору бијеломе,
Мајка ми га с пенџера гледаше,
Гледаше га, те му говораше:
«О ти Петро, синко, добро моје!
«Откле тебе кита љубидрага?»
Мали Петро мајци говораше:
«Ово ми је вјереница дала;
«Ако ти је твоме срцу драга,
«Не ћу ти је зимоват' код мајке.

«Водиће је двору бијеломе.» —
«Нека, Петро, сретна тебе била! —
«И ти, мајко, дуго жива била!»

335.

Кита ружице.

Ој дјевојко душице!
На ти киту ружице,
Кад ти кита увене,
Дођи, душо, до мене,
Да ти другу уберем.

336.

Сила љубави.

(САРАЈЕВСКА).

Колика је Јахорина планина, злато!
Злато л' моје, планина планина![106]
Кроз њу тече тиха вода ријека,
На њој сједе два дилбера лијепа:
Какве су им шаинове обрве,
Занијеше моју памет до мрве!
Кад ја сједем вечерати вечеру,
Чини ми се та вечера чемерна;
Кад понесем шимшир-кашу ка грлу,

[106]) Овако се у пјевању код сваке врсте додаје на крају *злато*, и припјева се *злато л' моје* говорећи посљедња три слога двапут.

---

336. — II^{a}, 6. Силно дѣйствіе любве. 2. злато мое. У напомени: Овако се припѣва уза сваку врсту. 5. как'ве. соколове. 6. занесоше. 7, 9, 13. кад'. 9. шимшир-жлицу. 10. ланац гвозден. Нема 11, 12, 15 и 16. стиха. — I^{6}, 83.

Чини ми се синџир-гвожђе на грлу;
Кад ја пођем преко прага у собу,
Чини ми се негве су ми на ногу;
Кад ја пођем у ложницу спавати,
Чини ми се та ложница тавница;
Кад ја пођем у џамију клањати,
Чини ми се, џамија се поклања.

337.

Најбоља година.

(Т *).

Чудна ти ми годиница дође!
Кад ми драги испред двора прође,
И погледа уз пенџере моје,
Чини ми се, до мора је моје.
Кад ја видим драгог у ђечерми,
Баш каконо мулу у мешћеми.
Кад ја видим драгог у белнуку,
Баш каконо пашу у беглуку.
Опас'о се пасом мукадемом,
Мукадему ресе објесио;
Кад му видим мукадему ресе,
Пода мном се црна земља тресе.
Кад ја видим свога драга очи,
Ев' умријех, ево душа скочи.
Кад му видим руку у мишици,
Пане мене мука на зличици.
Кад ја видим свог драгога плећа,
Чини ми се ја нарастох већа;
Кад му видим ногу у топуку,

337. — I[6], 84. 14. умрије. 18. нарасто.

Чини ми се, полетјети могу.
Вита јело! истина је била.
Ја се драгом у њедра савила!
У њедрима срма-џуздан била.
Гдјено стоје гроши и дукати;
А у јутру кафа у филџану.
Не бе ли ме у кафи попио,
Не би ли му на срдашце пала,
Да ја видим свога невјерника.

338.

Момак опчињен обрвама.

Ој девојко, селен велен!
Не узвијај обрвама,
Не задаји јад момцима;
И мени си јад задала:
Коња водим, пеше одим;
Чизме носим, а бос одим;
Леба носим, а гладан сам;
Воду газим, а жедан сам.

339.

Момак се загледао у обрве дјевојачке.

Ој девојко и обрве твоје!
Ја продадо све волове моје
Гледајући на обрве твоје. —
Не гледај и, не уздај се у ме,
Ја сам млада давно испрошена
За кнежева сина најмлађега.

---

338. — I[б], 85.

339. — I[а]. 30. Момак заљубљен... 1. девојко. — I[б], 85.

340.

Смрт драге и драгога.

Мајка кара сина Михаила:
«Сине Мишо, гдје си синоћ био?» —
«Не карај ме, моја стара мајко!
«Ја сам био с трима дјевојкама:
«Једна ми је танка и висока,
«Друга ми је б'јела и румена,
«Трећа ми је црн'ока дјевојка;
«Која ми је танка и висока,
«За оном ме боли глава, мајко;
«Која ми је б'јела и румена,
«За оном ме срце боли, мајко;
«Која ми је црн'ока дјевојка,
«За оном ћу, мајко, умријети.
«Метни мене на лака носила,
«Па ме носи поред двора њена,
«Не би л' вид'ла црн'ока дјевојка.»
То изусти, а душу испусти.
Мајка њега меће на носила,
Па га носи поред двора њена;
Видјела га црн'ока дјевојка,
Па говори својој старој мајци:
«Ја умријех, моја стара мајко!
«Метни мене на лака носила,
«Па ме носи за мртвацем оним;
«Поредо нам раке ископајте,
«И кроз раке руке саставите.»

---

340. — I[6]. 86. 1. Мијаила. 22. умрије.

341.

Опет смрт драге и драгога.

Два се драга врло миловала.
На једној се води умивала,
О један се пешкир отирала.
Једно љето нико их не знаде,
Друго љето сватко их сазнаде;
Сазнаде их и отац и мајка.
Мајка не да, да се драги љубе,
Већ растави и мило и драго.
Драги драгој по зв'језди поручи:
«Умри, драга, доцкан у суботу,
«Ја ћу јунак рано у недјељу."
Што рекоше, то и учинише:
Драга умре доцкан у суботу,
Драги умре рано у недјељу.
Укопаше једно до другога,
Кроз земљу им руке саставише,
А у руке зелене јабуке.
Мало време за тим постајало,
Више драгог зелен бор израсте,
А виш' драге румена ружица;
Па се вије ружа око бора,
Као свила око ките смиља.

---

341. — I[6], 87. 4. нико и. 5. сватко и. 6. сазнаде и. 15. саранише.

342.

Смрт Ивана и Јелине.[107]

(из сиња — у далмацији).

Два се драга из мала гледала:
Иве једно, а Јелина друго;
Кад су драги за љубљење били,
Онда Иве Јелини говори:
«О Јелино, драга душо моја!
«Просићу те, оћеш за ме поћи?»
А Јелина њему говорила:
«О Иване, дражи од очију!
«Ти ме проси, ја ћу за те поћи;
«Ма ћу питат' миле моје мајке,
«Оће ли ме мајка дати за те.»
Иде Јела двору бијеломе,
Пака каже милој мајки својој:
«О старице, мила моја мајко!
«Мене проси Иве дите младо,
«Оћеш ли ме дати за Ивана?»
Мајка њојзи јесте говорила:

[107]) Ова пјесма и све три за њом иду међу пјесме *јуначке*, или барем међу оне *између женскијех и јуначкијех*; али их ја за то *овдје* мећем, да би се боље видјети могло, не само како су о једној ствари различне пјесме постале, него и како се једне пјесме по народу различно пјевају. Смрт *Омера и Мериме (Мерјеме* или, управо, *Мејреме)* ја сам први пут чуо у Тршићу 1803. године од једнога Турскога циганина из Босне, који ју је уз гусле пјевао; по том сам је слушао од млого жена и дјевојака у *Маџарској*, и имао сам је сад преписану од много руку, из којијех сам изабрао ове три; но све ми се чини, да ни једна није онако добра, као што сам је први пут чуо.

«Нут', не лудуј, Јелина дивојко!
«Тебе ће дат' мајка за бољега,
«За бољега и богатијега.»
Иде Јела стаду у планину,
Каж' Ивану, што је и како је,
Да јој не да своја мила мајка,
Пак је њему Јела говорила:
«Нут', Иване, мој драги драгане!
«Проси Манду моју братучеду,
«Од мене је и виша и лепша,
«И бијелим рувом богатија.»
На то њојзи Иве говорио:
«Муч', не лудуј, драга Јеле моја!
«Нек је Манда и липша и виша,
«И бијелим рувом богатија;
«Када није моме срцу мила.»
Пак он иде двору бијеломе,
Тере проси Манду дијевојку,
Просио је, и дадоше му је,
И кићене свате сакупио.
Иду свати по липу дивојку;
Кад су билиisприд била двора,
Исприд двора Јелине дивојке,
Али Јела на билом пенџеру,
И угледа свате Иванове,
Пак је милу мајку дозивала:
«Нут' ти бору, моја мила мајко!
«Да ме будеш за Ивана дала,
«Сад би оно моји свати били.»
Кад пројдоше свати мимо двора.
Зајаука гиздава дивојка:
«Брзо к мени, мила мајко моја!

«Врло ме је заболила глава.
«А од срца да душа изајде;
«Дај ти мени од сандука кључе,
«Да ја себи тражим ликарије.»
Привари се мајка дивојачка,
И даде јој кључе од сандука;
Иде она гори у чардаке,
Пака најде два златна гајтана,
Пак се виша кули о пенџере.
Зове мајка Јелину дивојку,
Али јој се Јела не одзива.
Кад погледа кули уз пенџере,
Ал' се млада обисила Јела
Од жалости за својим Иваном.
Трчи мајка у кулу бијелу,
Тер присица два златна гајтана;
Паде Јела на црну земљицу;
Мисли мајка, да је занимила;
Ал' се Јела с душом раздилила.
Када види мајка дивојачка,
Начини јој лисена носила,
Пак је носи путу на раскршће,
Куд ће проћи свати Иванови.
Кад су туда свати изодили,
Међу собом они говорили:
«Липа дана, милом Богу фала!
«Кад см' овуда јучер проодили,
«Овог греба овди није било.»
Од свата се нитко не досића,
Већ се сити Иве ђувегија,
Пак је њима тијо говорио:
«Ајте наприд, господо сватови,

„Ово је греб побратима мога.
„Идем се зањ Богу помолити.“
Оста Иве на гребу Јелине,
Иду свати двору у наприда.
Ал' с' од Иве нико не досића,
Веће Манда његова дивојка,
Пак је она тијо бесидила:
„Нут', дивере, златни мој прстене!
„Стид је мене на те и гледати,
„Камо л' није с тобом бесидити:
„Гди је нама Иван ђувегија?“
Онда свати натраг се вратили,
И нађоше Ивана млађана;
Мисле они, да је занимио,
Ал' се Иве с душом раздилио
Од жалости за Јелином својом.
Ту ми лепи гребак ископаше,
Поред Јеле Иву укопаше,
Кроз земљицу руке саставише,
А у руке румену јабуку,
Нек се знаде да су драги били.
Малено је вриме постајало,
Из момка је зелен бор никао,
Из дивојке винова лозица,
И фата се бору за огранке,
Ка' дивојка момку око врата.
Мили Боже, на дару ти фала!
Бог убио и стара и млада,
Ко раставља два мила и драга!

343.

Смрт Омера и Мериме.

Двоје су се замилили млади:
Омер момче, Мерима девојка,
У пролеће, кад им цвета цвеће,
Кад им цвета зумбул и каранфил;
Упази и једна мала стража,
Мала стража Омерова мајка,
Па беседи Омерова мајка:
«Мили сине, Омер момче младо!
«Ти не љуби Мериме девојке,
«Лепшом ће те оженити мајка,
«Лепом Фатом новога сердара;
«Још је Фата од рода богата,
«И тебе ће потпомоћи благом.»
Ал' беседи Омер момче младо:
«Прођи ме се, моја мила мајко!
«Није благо ни сребро ни злато,
«Већ је благо, што је срцу драго.»
То не слуша Омерова мајка,
Већ на силу оженила сина,
И на силу довела девојку.
Кад је било вечер по вечери
И младенце у ложницу свели,
Ал' беседи Омер момче младо:
«Ао Фато, ала ти си лепа!
«Моја Мера није тако лепа,
«Ал' је Мера срцу моме драга.
«Ој Бога ти, Фатима девојко!
«Донеси ми дивит и артије,

«Да напишем до две до три рече:
«Јер је моја победљива мајка.
«Па ће рећи, да си м' уморила.
Кад је мајки књигу написао,
Он говори Фатими девојки:
«Ој Бога ти. Фатима девојко!
«Купајте ме ђулом руменијем,
«Пронес'те ме покрај моје Мере.
«Нек ме Мера мртвога целива,
«Кад ме није живог пољубила.
«Ој Бога ти жалостна девојко!
«Не пуст' гласа до бијела дана.
«Нек се моја навесели мајка
«И сестрице кола наиграју
«И у колу песме напевају.»
То изусти, па и душу пусти.
Кад у јутру бели дан освану,
Уранила Омерова мајка,
Носи киту ситнога босиљка,
Да пробуди двоје младенаца;
Цикну, викну Фатима девојка:
«Ој Бога ми, мила моја мајко!
«Синћ ти је Омер починуо.»
Ал' беседи Омерова мајка:
«Бог т' убио, Фатима девојко!
«Ти си ми га уморила млада.»
Ал' беседи Фатима девојка:
«Нисам, мајко, живота ми мога!
«Нег' ево ти до две до три речи.
«Што је теби Омер оставио.»
Чита речи Омерова мајка,
Чита речи па сузе пролива.

Купаше га ђулом руменијем.
Понеше га Мериноме двору:
Ал' беседи Мерима девојка:
«Ђул мирише, мила моја мајко,
«Ђул мирише око нашег двора,
«Чини ми се, Омерова душа.»
Ал' беседи лепе Мере мајка:
«Муч', не лудуј, Мерима девојко!
«Муч', не лудуј, кад будала ниси;
«Сад твој Омер другу драгу љуби,
«А за тебе младу и не мари.
Ал' беседи Мерима девојка:
«Ђул мирише, мила моја мајко,
«Ђул мирише, Омерова душа.
Она стрча доле низ чардаке,
Па истрча на сокак на врата,
Види грану ситнога бисера,
Богом брати до два побратима:
«Чија ли је грана од бисера?»
Ал' беседе до два побратима:
«То је грана младога Омера.»
Ал' беседи Мерима девојка:
«Богом браћо, до два побратима!
«Спустите га пред моје дворове,
«Да га јадна мртвога целивам,
«Кад га нисам жива пољубила.»
Спустише га пред Мерине дворе,
К њему Мера жива примакнула,
Мртва Мера црној земљи пала.
Сабљама јој сандук сатесаше.
Кад Омера од двора понеше,
Тада Меру у сандук спустише:

Кад Омера на гробље донеше,
Тада Меру од двора понеше;
Кад омера у раку спустише,
Тада Меру на гробље донеше:
Кад Омера земљицом посуше,
Тада Меру у раку спустише.
Ту се туку до две старе мајке
И проклињу и старо и младо,
Ко растави и мило и драго.

344.

Опет то, мало друкчије.

Омер љуби Мериму девојку,
Омеру је говорила мајка:
«Ој Омере, да мој мили сине!
«Ти не љуби Мериме девојке,
«Лепшом ће те оженити мајка,
«Лепом Фатом сестром Атлагића;
«И лепша је и виша је од Мере,
«И беља је и руменија је.»
А то Омер ништ' не слуша мајку,
Већ он љуби Мериму девојку.
На силу га оженила мајка,
Оженила Фатом Атлагића,
И довела Фатиму девојку.
Кад је било вече по вечери,
Да младенце сведу у ложницу,
Омер узе седефли тамбуру,
Па он оде Мерими под пенџер,
Он под пенџер, Мерима на пенџер:
«Благо мене, ево моје злато!»

Ал' за њиме трчи стара мајка:
«Врат' се натраг, Омер-беже сине!
«Врат' се натраг, желила те мајка!
«Код куће је Фатима девојка,
«Сузе рони на мекој постељи.»
Омеру се на ино не може,
Већ он оде белу двору своме,
Ал' девојка седи на постељи,
Сузе рони низ бијело лице.
Тамбур' бије Омер-беже млади,
Тамбур' бије, уз тамбур попева:
«Сад ће мене рећи моја Мера,
«Да девојки свилен кафтан скидам;
«Нисам, душо, живота ми мога!
«Живота ми и мога и твога!
«Сад ће мене рећи моја Мера,
«Да девојки бео дувак скидам;
«Нисам, душо, живота ми мога!
«Живота ми и мога и твога!
«Сад ће мене рећи моја Мера:
««Сад мој Омер легао с девојком,
««Пак девојки бело лице љуби!»»
«Нисам, душо, живота ми мога!
«Живота ми и мога и твога!
«И нашега првог миловања!
«И сунце ће у облаке заћи,
«А ја вером преврнути не ћу.»
Па отиде лепоти девојки,
Подиже јој дувек са образа,
Сину лице, као с горе сунце,
Црне очи, као камен драги;
Ал' говори Омер-беже млади:

«Душо моја, врло ти си лепа!
«Да си тела, рано, моја бити,
«Не би тако врло лепа била.»
Превари се Омер-беже млади,
Пољуби је међу очи чарне,
Пољуби је и два и три пута,
Да ко броји, била б' и стотина,
Па говори Фатими девојки:
«Дај ми, душо, дивит и артију,
«Да напишем до две до три речи,
«Да те моја не обеди мајка.»
Па он пише старој мајки својој:
«Начини ми сандук од шимшира,
«Накити ме цвећем свакојаким,
«Понајвише цвећем каранфилом;
«Носиоце момке нежењене,
«Пронеси ме Шефтели сокаком;
«Кад будете код Мерина двора,
«Скините ме на зелену траву,
«Нек ме види Мерима девојка!»
То написа, па се раста с душом.
Кад у јутру бео дан освану,
Високо је оскочило сунце,
Чудила се Омерова мајка,
Да јој Омер не долази доле;
Она иде горе на чардаке,
Па удара пашмагом у врата:
«Устај горе, Омер-беже сине!
«Високо је оскочило сунце!
«Ниси ли се наљубио лица
«Лепе Фате сестре Атлагића?»
Кад девојка отворила врата,

Сузе рони низ бијело лице:
Ал' говори Омерова мајка:
«Што, Омере, желила те мајка!
«Што девојка грозне сузе рони?»
Ал' говори Фатима девојка:
«Не куни га, драга нено моја!
«Јоште си га синоћ пожелила,
«Како си га силом оженила.»
Па јој даје белу књигу читат';
Књигу чита Омерова мајка,
Књигу чита, грозне сузе рони.
Начини му сандук од шимшира,
Накити га цвећем свакојаким,
Понајвише цвећем каранфилом,
Носиоце момке нежењене
Пронесе га Шефтели сокаком;
Ал' Мерима седи на пенџеру,
Везак везе, грозне сузе рони,
Пак матери потијо говори:
«Што је ово, моја мила мајко!
«Ђул мирише, иде моје драго.»
Мајка њојзи потијо говори:
«Не будали, драга кћери моја!
«Сад твој драги лепу Фату љуби.»
Она скочи, кан' да се помами:
«Није добро, моја мила мајко!
«Ђул мирише, ту је моје драго!»
Она стрча авлији на врата,
Ал' Омера носе на носила;
Она тужи, као кукавица:
«Носиоци, браћо нерођена!
«Нерођена, као и рођена!

«Спустите га на зелену траву,
«Да га види Мерима девојка,
«Јесу л' руке, као што су биле:
«Је л' у руку седефли тамбура;
«Оће л' драгој под пенџере доћи.»
Жива паде, мртву је дигоше.
Љуто куне Мерimина мајка:
«Бог т' убио, Омерова мајко!
«Кад и ниси живе саставила,
«А ти ћеш и мртве саставити;
«Ја ћу стара на веки плакати.»

345.

Опет то, још друкчије.

Двоје мили у милости расло,
Омер момче с Меримом дјевојком,
Из малена од три годинице.
Кад је Омер на женидбу био,
И Мерима била на удају,
Ал' бесједи Омерова мајка:
«Ој Омере, моје мило перје!
«Ајд' Омере, рано материна,
«Ајде рано, да те жени мајка;
«Ти се мани Мериме дјевојке;
«Љепшом ће те оженити мајка,
«Л'јепом Фатом, Атлагића златом,
«Којано је у кавезу расла.
«Није вид'ла сунца ни мјесеца,
«Нити знаде, на чем жито расте,
«На чем жито, на чему ли трава:
«Нити знаде, што је мушка глава.»

На то Омер ни слушати не ће:
«Не ћу. боме. моја мила мајко!
«Не ћу Фате за живота мога,
«Већ ја оћу Мериму дјевојку.»
Он огрће коласту аздију,
Под аздију седефли тамбуру,
Па он иде Мерими на пенџер:
«Душо Меро! отвори ми врата,
«Јали врата, јали стаклен пенџер.»
Ал' се мајци не може на ино,
Не ће мајка просити Мериму,
Већ му проси Атлагића злато,
Испроси му и прстенова му.
Мало јој је рока оставила,
Мало рока за недјељу дана,
Док је она свате скупила,
Сакупила, оће по дјевојку:
«Ајд' Омере, моје б'јело перје!
«Ајде, рано, по твоју дјевојку;
«Мајка ти је Фату испросила,
«Испросила и прстен јој дала.»
Не ће Омер мајке послушати,
Већ он оста у б'јеломе двору;
Оде мајка Фати са сватови.
Пред њу шеће Атлагића злато,
Па је љуби у десницу руку:
«Ој старице, Омерова мајко:
«Какав данак брез јаркога сунца?
«Каква ј' ноћца брез сјајна мјесеца?
«Какви л' свати брез млада женика,
«Брез женика, брез Омера твога?»
Ал' бесједи Омерова мајка:

«Oj Бога ти, Атлагића злато!
«Ти с' не брини за млада женика,
«За женика, за сина мојега;
«Ође кажу гору виловиту,
«И у гори загоркињу вилу,
«Која скида злато са коњица;
«Ја се бојим за мојега сина,
«Устр'јелиће мог сина једина,
«Сина мога, Омер момче младо!»
Кад су дошли Омеровом двору,
Сви сватови коње одсједнулу,
Не одсједа Атлагића злато;
Ал' бесједи Омерова мајка:
«Одсјед' коња, мила снао моја!» —
«Не ћу, боме, Омерова мајко,
«Док ми Омер коњица не прими,
«Док не прими, и с коња не сними!»
Оде мајка горе на чардаке,
Па бесједи Омер-младожењи:
«Ајд', Омере, рано материна!
«Ајде сними злато са коњица.» —
«Не ћу, боме, моја мила мајко!
«Та тврђа је вјера од камена.»
Вади мајка своју б'јелу дојку,
Па заклиње својом б'јелом дојком:
«Проклета ти моја рана била,
«Ако злато са коња не снимиш!»
То с' Омеру на ино не може,
Већ он ђипи на ноге лагане,
Ђипио је, иде пред дјевојку,
Пак он прима злато на коњицу,
Он га прима и на земљу скида.

Сад су Божиј закон савршили.
Кад је било вече о вечери,
Вечераше кпђени сватови,
И сведоше двоје младенаца,
Леже злато у меке душеке,
Сједе Омер на шарен' сандуке;
Сам се свлачи, а сам распасује,
А сам вјеше руо и оружје;
Сам говори, а сам одговара:
«Сада ће ми моје злато рећи:
««Омер љуби Фатиму дјевојку,
««А на мене сада и не мисли.»»
«Не ћу тужан вјере изгубити,
«Макар знао изгубити главу!»
Ал' бесједи Атлагића злато:
«Бог убио Омерову мајку!
«Што растави и мило и драго,
«А састави немило недраго!»
Ал' бесједи Омер момче младо:
«Ој Бога ти, Атлагића злато!
«Довати ми дивит и артију,
«Да ти пишем до дв'је до три р'јечи,
«Да те моја не об'једи мајка.»
Кад је ситну књигу написао,
Он говори Фатими дјевојци:
«Чу ли мене, Атлагића злато!
«Не пуст' гласа до бијела дана,
«Док се браћа вина не напију
«И сестрице кола наиграју,
«Стара мајка пјесме не напјева!»
То изусти, па душицу пусти.
Кад у јутру бијо дан освану,

Дан освану и сунце ограну,
Оде мајка да буди младенце:
Али млада плаче и јауче.
Она кука, кано кукавица,
А уздише, кано удовица,
Пишти, плаче, кано и дјевојка;
Ал' бесједи Омерова мајка:
«Мој Омере, моје мило перје!
«Не Омере ако Бога знадеш!
«Немој тући први данак љубе;
«Од људи је зазор и срамота,
«А од Бога велика гријота.»
Али Омер ништа не говори,
Већ он лежи мртав на земљици;
Писну, врисну Омерова мајка,
Писну, врисну своју снау куне:
«Бог т' убио, Атлагића злато!
«Што учини од Омера мога,
«Од Омера, од сина једина?
«Шта учини? да од Бога нађеш!
«Зашт' г' удави? не било те мајци!»
Ал' бесједи Атлагића злато:
«Не куни ме, Омерова мајко!
«Ја ти нисам синка удавила;
«Већ ево ти ситне књиге мале,
«Што је мени Омер оставио.»
Књигу штије Омерова мајка,
Књигу штије' грозне сузе лије,
Ситна књига њојзи ово каже:
«Скупи мени, моја мила мајко!
«Скупи мени младе носиоце,
«Носиоце момке нежењене,

«Пратиоце дјеве неудате;
«Обуц'те ми танану кошуљу,
«Што ј' Мерима у милости дала;
«Вежите ми везену мараму,
«Што ј' Мерима у милости везла;
«Китите ме цв'јећем каранфиљем,
«Чим је мене Мерима китила;
«Пак ме нос'те Шептели сокаком
«Покрај б'јела Мерймина двора;
«Нек ме види Мерима дјевојка,
«Нек ме види и нек ме целива,
«Кад ме није живог целивала.»
Што је рек'о Омер момче младо,
Што је рек'о, то су учинили:
Скупили му младе носиоце,
Носиоце момке нежењене;
Пратиоце дјеве неудате;
Обукли му танану кошуљу,
Што ј' Мерима у милости дала;
Везали му везену мараму,
Што ј' Мерима у милости везла;
Китили га цв'јећем каранфиљем,
Чим је њега Мерима китила;
Носили га Шептели сокаком
Покрај б'јела Мерймина двора.
Везак везла Мерима дјевојка
На пенџеру на дебелом латку;
За главом јој два румена ђула,
Обадва јој на ђерђеф падоше;
К њој долази најмлађа снашица,
Ал' бесједи Мерима дјевојка:
«Богом теби, мила снао моја!

«Два ми ђула на ђерђеф падоше,
«Бог би дао, да би добро било!
«Врло мири цв'јеће каранфиле,
«А још већма замириса коса
«Чини ми се мог милог Омера.»
Ал' говори мила снаа њена:
«Да Бога ти, мила заовице!
«Зар ти не знаш за Омера твога?
«Омер ти се другом оженио,
«Баш Фатимом лијепом дјевојком;
«Саде Омер за те и не знаде,
«Већ он љуби Атлагића злато.»
Ражљути се Мерима дјевојка,
Од љутине сва је пребл'једила,
Од жестине мало потавнила,
А од туге веће изумрла;
Везућ' преби иглу од биљура,
И замрси шест пасама злата,
Па облачи на ноге пашмаге,
Она оће авлији на врата;
Ал' јој снаа мила говорила:
«Не љути се, мила заовице!
«Омер ти се јесте оженио,
«Ал' је јадан ноћас издануо
«Од жалости за тобом дјевојком;
«Сада мртва Омера ти носе,
«Та носе га млади носиоци,
«Носиоци момци нежењени,
«Пратиоци дјеве неудате.»
Бризну плакат' Мерима дјевојка,
Па излази пред бијеле дворе,
Ал' Омера на носила носе.

Она брати младе носиоце,
Носиоце момке нежењене:
«Богом браћо, млади носиоци!
«Спустите га на земљицу чарну,
«Да га јадна ја мртва целивам,
«Кад га нисам живога љубила!»
То су они за Бога примили,
Мртво т'јело на земљу спустише,
Три је јада над њим изјадила.
Жива никла, а мртва одникла.
Док Омеру раку ископаше,
Дотле сандук Мерими стесаше,
У једну и раку саранише,
Кроз сандуке руке саставише,
И у руке зелене јабуке.
Мало вр'јеме за тим постајало,
Из Омера зелен бор никао,
Из Мериме зелена борика;
Борика се око бора вила,
Кано свила око ките смиља;
Чемерика око обадвога.

346.

Жеља и по смрти.

(Т *)

Разболе се Мејра
На ненину крилу,

346. — I^6, 88. 7. оћу. 17. опе. 25. У напомени: Ја не знам, како се овђе може рећи код *стана*, јер људи у нас не ткају. Да се није пјевачица заборавила, па узела ово из оне пјесме, што момци ђевојкама припијевају. А да *стан* овђе значи Sennerey (ђе се стока музе), не вјерујем, јер Бошњаци Турског закона (а особито Сарајлије) слабо стоку држе.

У ненину двору;
Питала је мајка:
«Што је теби, Мејро?” —
«Не питај ме, нено!
«Умријети хоћу,
«Преболети не ћу;
«Кад ја умрем, нено,
«Зови мени, нено,
«Моје другарице:
«На поклон им, нено,
«Сви ашици моји.
«Мртва не дам, нено,
«Љепотице Муја.
«Зови мени, нено,
«Хоџе и аџије,
«Умиј мене, нено,
«Ђулсијом водицом.
«А утри ме, нено,
«Руменом ружицом;
«Не копај ме, нено,
«Гдје се меит копа,
«Већ ме копај, нено,
«Код Мујина стана,[108])

[108]) Осим осталога, што је назначено у Рјечнику, у приморју (около Сплета) *стан* значи кућу или оно мјесто, гдје ко живи или *стоји*, *стане* или се *стани* (die Wohnung). Ово стан значи и у оној пословици: „Ђе му је бан, ту и стан“ (т. ј. нема своје куће, него служи другога, па гдје му је господар, ондје му је и кућа). Од овога је и *станак* (као умалително), које се и у Србији говори готово у овоме истоме значењу, н. п. нема ту њему више станка.

«Гдјено Мујо спава:
«Кад се Мујо буди.
«Нека Мејру љуби.»

347.

Дјевојке припијевају момцима,

(САРАЈЕВСКА).

Разбоље се Јово, једини у мајке,
Питала га мајка: «Што је теби, Јово? —
«Не питај ме, мајко, хоћу умријети;
«Укопај ме, мајко, код Марина стана,
«Код Марина стана, гдјено Мара спава:
«Кад се Мара буди, нека мене љуби.»

348.

Момци припијевају дјевојкама.

(САРАЈЕВСКА).

Да ли ми је, јадо! једна литра злата,
Да позлатим, јадо! Богданова[109]) врата,
И калдрму, јадо! куд му Ружа шеће,
Куд му Ружа шеће, и плећима креће;
Да не каља, јадо! кајсарли папуча,
Да не праши, јадо! тура од шалвара,

[109]) Или како буде име ономе, који има дјевојку: а који су Турског закона, они пјевају имена Турска (и оцу и дјевојци).

347. — IIª, 36. 5. гдьено. 6. кад'. — Iб, 89. 3. оћу.

348. — IIª, 36. 2. У напомени: Или како буде име ономе, кои има дѣвойку. 3, 4. куд'. Шести стих стоји место негога, а нени место шестога. Даље нема. — Iб, 90.

Да не труни, јадо! злато од кавада,
Да не мете, јадо! бурунџук-кошуље,
Да не шчепа, јадо! дибе и кадиве.

349.

Хвала Едемова.

(САРАЈЕВСКА).

Зафали се, јадо! Едем момче младо
У кавани, јадо! међу јаранима:
«Купио сам, јадо! једну литру злата,
«Да позлатим, јадо! Омаријна врата,
«И калдрму, јадо! куд Абиба шеће,
«Да не каља, јадо! чохали папуча,
«Да не труни, јадо! злато од кавада,
«Да не мете, јадо! бурунџук-кошуље,
«Да не шчепа, јадо! дибе и кадиве.»

350.

Жеља дјевојчина.

Да сам јадна студена водица,
Ја би знала, гди би извирала,
Извирала б' драгу под пенџером,
Гди се драги свлачи и облачи;
Не би л' ме се драги напојио,
Не би ли ме на срцу носио.

---

350. I[a], 33. ...Дєвойке. 3. прозором. — I[б], 90.

351.

Опет жеља дјевојчина.

Тужна јадна, да сам вода ладна!
Ја би знала, гди би извирала;
Украј Саве, украј воде ладне,
Куд пролазе житарице лађе;
Да ја видим моје мило драго,
Цвати ли му ружа на корману,
Вене ли му каранфил у руци,
Што сам тужна у суботу брала,
У недељу моме драгу дала.

352.

Додијало се сједећи на прозору.

(од дубровника).

Већ се мене додијало
Све сједећи на прозору,
Гледајући сиње море,
Сиње море, равно поље,
Једри ли ми драго моје,
Вије ли му бандијера,
Удара ли тамбурица,
Поје ли ми уз тамбуру.

353.

Драга братими јавор.

Ој јаворе, мој рођени брате!
Пуштај гране до зелене траве,

---

351. — I[6], 91.
353. — I[6], 91. 3. връове.

Да се пењем теби у врхове,
Да ја гледам низ море галије;
Сједи л' моје драго на галији,
Вије л' му се јаглук на рамену.
Којино сам три године везла,
Увезла сам три дуката злата,
И четири свиле ђувезлије.

354.

Молитва дјевојчина.

(Т*).

Дјевојка је тихо говорила:
«Дај ми, Боже, дизију дуката,
«Да ја купим иглу од биљура,
«Да сашијем јорган од бехара,
«Да покријем Мујагу беђара;
«Да ја видим, како беђар спава:
«Беђар спава, очију не склапа.»

355.

Пава и Раде.

Лепа Пава у ковиљу спава,
Њој се Раде кроз ковиље краде:
«Лепа Паво, оћеш поћи за ме?» —
«Лепи Раде, шта ћеш дати за ме?» —
«Лепа Паво, даћу благо за те,» —
«Лепи Раде, не ће браћа блага.» —
«Лепа Паво, да ћу чоу за те.» —
«Лепи Раде, не ће браћа чое.» —

---

354. — I^6, 92. 1. тијо. 4. беара.
355. — I^6. 92. 11. тебе.

«Лепа Паво, да ћу коња за те.» —
«Лепи Раде, не ће браћа коња.» —
«Лепа Паво, даћу себе за те.» —
«Лепи Раде, даће мене за те.» —

356.

Растанак и клетва.

Два се драга у селу гледала,
Зумбул момче, Каранфил девојче;
Гледали се, ал' се не састали:
У најбоље доба од године[110])
Зумбул момче оде на крајину,
А девојче остаде код мајке.
Глас допаде драгој са крајине:
«Богме ти се оженио драги.» —
«Нек се жени, желила га мајка!
«Њега мајка, а он девојака!»

357.

Клетва на драгога и његове родитеље.

Драг' се драгој на водици фали:
«Драга моја! мене жени мајка.» —
«Нек те жени, жељела те мајка!
«Тебе мајка, а ти дјевојака!» —
«Драга моја! ја се шалим с тобом.» —
«Шалио се, ил' се не шалио,
«Не би мио, као што си био.

[110]) т. ј. у јесен, кад се највише жени и удаја.

356. — I[6]. 94.
357. — I[6], 95. 12. оће. 13. би.

«Сад су мени двоји, троји јади:
«Једни јади, жени ми се драги;
«Други јади, мојом другарицом;
«Трећи јади, што таји од мене:
«Да ме хоће у сватове звати,
«Ја бих пошла и дар понијела:
«Свекру баби од свиле кошуљу,
«Свиле му се кости од болести!
«Што ме не шће за сина узети;
«А свекрви чембер и округу,
«Око ње се земља окружила!
«Што ме не шће за сина узети.»

358.

Жао за срамоту.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Двоје ми се драго миловало:
Јово момче и Мара дјевојка.
Колико се много миловали,
На једној се води умивали,
О један се јаглук отирали.
То душмани гледат' не могоше,
Учинише, те их омразише:
За годину не састадоше се,
А за другу не насмијаше се,
А треће се они састадоше,
Мара Јова водом пољевала,
Јово Мари тихо одговара:
«Душо Маро, несуђење моје!
«Моје срце већ не хаје за те,
«Моје очи не гледају на те,

«Моја уста већ не љубе тебе;
«Мене бабо другу испросио,
«И љепша је и боља од тебе,
«Још дјевојка ситну књигу знаде.
Али Мара одговара Јову:
«А ти Јово, несуђење моје!
«Моје срце већ не хаје за те,
«Моје очи не гледају на те,
«Моја уста не љубе такога;
«Мене бабо за бољега дао,
«Баш у Млетке за Бојова сина;
«Ако ли ми томе не вјерујеш,
«Сутра ће ми дјеверови доћи,
«А прексутра остали сватови,
«У твом двору конак учинити,
«Уз пенџере барјак прислонити,
«Ти ћеш њима коње проваћати,
«А ја ћу ти млада говорити:
««Хорјатине и хорјатски сине!
««Тако ли се коњи провађају
««И господа свати дочекују!»»

359.

Највећа жалост.

(САРАЈЕВСКА).

Сви дилбери, мог дилбера нема;
Да ли ми је чути, јал' видјети,
Ил' болује, или ашикује!
Волим чути и да ми болује,

359. — IIª, 2. 1. мог'. нейма. 2. видьети. 5. с' 6. кад'. 7. ни кад'. — I⁶, 96.

Нег' да с другом драгом ашикује;
Болујући и кад ће ми доћи,
Ашикујућ' никад ни до в'јека.

360.

Срдачна брига.

Ах мој Боже благи!
Гди л' је сад мој драги!
Или пут путује,
Или винце пије?
Ако пут путује,
Срећно путовао!
Ако л' винце пије,
На здравље му било!
Ако л' другу љуби,
Од мене му просто!
Од мене му просто,
Од Бога проклето!

361.

Жалост драге.

(од дубровника).

Порасло је цмиље и босиље,
Цмиље расте покрај мора слана,
А босиље покрај воде ладне,
Наслоња се цмиље на босиље,
Свака драга на својега драга,
А ја јадна немам на којега,
Драги ми је у Млетке пошао,

360. — I^а, 58. — I^б, 96.

Писаћу му листак књиге танке,
Да не д'јели љубав с Млеткињама,
И да иде двору бијеломе;
А ако ли дома доћи не ће,
Ја ћу млада за другога поћи,
За љевшега и бољег од њега.

362.

Благосов.

Сву ноћ ми соко препјева
На Миланову пенџеру:
«Устани горе, Милане!
«Ђевојка ти се удаје,
«И тебе зове на свадбу;
«Ако јој не ћеш на свадбу,
«А ти јој пошљи благосов.»
«Нека је, нек се удаје!
«Ићи јој не ћу на свадбу,
«Него јој шаљем благосов:
«Мушкога чеда немала!
«Колико љеба појела,
«Толико једа имала!
«Колико воде попила,
«Толико суза пролила!»

362. — I^а, 46. Последньи благослов. 2. прозору. 4. дєвойка. 7. 10. благослов. 8. Нема тога стиха. 9. іой немог' на. 12. хльеба. — I^б, 97.

363.

Праведна клетва.

Девојчица ружу брала, пак је заспала.
Њој долази младо момче из Новог сада:
«Устан', устан', девојчице, што си заспала?
«Ружа ти је увенула, што си набрала;
«Драги ти се оженио, ком' си мислила.» —
«Нек се жени, нек се жени, просто да му је!
«Ведро небо загрмило, гром га уд'рио!»

364.

Опроштај.

Вишњичица род родила виши од рода,
Под њом седи млад господар и с њим госпођа,
Пред њима је кондир вина и огледало:
Напију се, пољубе се, огледају се.
Шеве птице небом лете, ситно жуборе,
Да је лепши млад господар, него госпођа.
Тад' говори млад господар својој госпођи:
«Чујеш, госпо, чујеш, душо, птице што веле,
«Да ја узмем љубу лепшу него што си ти?» —
«Узми, душо, узми, драги, просто да ти је!
«Узрасла су два дрвета танка висока,
«Једно расло на Дунаву, друго на мору;
«Кад се она два дрвета връом састала,
«Састао се онда и ти са другом љубом!»

---

363. — I^а, 54. 1, 3. девоїчица. 2. момче пак є дозива. 5. ком. 7. удрио. — I^б, 98.

364. — I^а, 45. 2. сєди. 6. льепшы. 7. тад. 9. льепшу. ти што си. 13. врхом. — I^б, 98.

365.

Дјевојка куне очи и драгога.

Ђевојка је црне очи клела:
«Црне очи, ви га не гледале!
«Све гледасте, данас не виђесте,
«Ђе мој драги мимо дворе прође
«И пронесе цвијет у рукама,
«На рамену везену мараму,
«Коју му је друга драга дала,
«На њојзи су гране свакојаке.
«Колико је на марами грана,
«Толико му на срдашцу рана!
«Колико ли по гранама кука,
«Толико му на срдашцу мука!

366.

Болан Јово и јела.

Болан Јово по гори ходио,
На виту се јелу наслонио:
«Вита јело, мене боли глава.» —
«Болан Јово, не боли те с мене,
«Већ те боли с трију дјевојака,
«Које су ти зарукавље везле;
«Једна везла, двије тебе клеле:
««Колико је на рукаву грана,
««Тол'ко било на Јовану рана!
««Колико је по гранама кука,

---

365. — I^{а}, 66. Найвећа жалост. 1. девойка. 4. гди. — I^{б}, 100.

366. — I^{б}, 100. 1. одно 13. стрјелица.

««Тол'ко било на Јовану мука!
««Колико је у рукаву жица,
««Толико га уд'рило стр'јелица.»»

367.

Болан Асан-ага и јела.

(од дубровника).

Асан-ага кроз гору јахаше,
На виту се јелу наслоњаше:
«Вита јело, мене боли глава.» —
«Асан-ага, с мене ли те боли?» —
«Вита јело, ја не велим на те,
«Већ на оно троје дјевојака:
«Једна, јело, танка и висока;
«Друга, јело, б'јела и румена;
«Трећа, јело, црније очију;
«Она, јело, танка и висока,
«Од оне ме глава забољела,
«Она, јело, б'јела и румена,
«С оне ме је и срце и глава;
«Она, јело, црније очију,
«Она ми је и памет зан'јела;
«Вита јело, истина је била.»

368.

Клетве дјевојачке.

Умре Конда једини у мајке
Жао мајци Конду закопати,
Закопати далеко од двора,

368. — I^6, 101.

Већ га носи у зелену башчу,
Те га копа под жуту неранчу.
Свако га је јутро облазила:
«Сине Конда, је л' ти земља тешка?
«Ил' су тешке даске јаворове?»
Проговара Конда из земљице:
«Није мени, мајко, земља тешка,
«Нит' су тешке даске јаворове,
«Већ су тешке клетве дјевојачке:
«Кад уздишу, до Бога се чује;
«Кад закуну, сва се земља тресе;
«Кад заплачу, и Богу је жао.»

369.

Јелен и дјевојка.

(Т *).

Црна гора листом уродила,
Ситним листом, и зеленом травом,
Њу ми пасе љељенче звијере,
Сахат пасе, а два ослухује.
Питала га лијепа дјевојка:
«А Бога ти, љељенче звијере!
«Што ти пасеш траву на сахате?» —
«Прођи ме се, лијепа дјевојко!
«Имадијах једну кошутицу,
«Синоћ ми је ловци уфатише.» —
«Еј љељенче! једне ти смо среће!
«Имадијах драгог према себи,
«Премами га моја шегртица,

369. — I[6], 102. 4. саат. ослуује. 7. сааге. 8. љељенче звијере (штам. погр.?) 9, 12. имадија. 10. увагише. 17. одила.

«Шегртица, дилбер Ајкуница,
«Којуно сам везу научила:
«Еда Бог да, шњим се помамила!
«Те помамна по гори ходила.»

370.

Јелен и вила.

Јелен пасе по загорју траву,
За дан пасе, за други болује,
А за трећи јаде јадикује.
Питала га из горице вила:
«О јелене, шумско горско звере!
«Каква ти је голема невоља,
«Те, кад пасеш по загорју траву,
«За дан пасеш, за други болујеш,
«А за трећи јаде јадикујеш?»
Јелен вили потијо беседи:
«Сестро моја, из горице вило!
«Мене јесте, велика невоља:
«Ја сам им'о моју кошутицу,
«Пак ј' отишла за гору на воду,
«Отишла је, пак ми не долази;
«Ил' је гдегод с пута залутала,
«Или су је ловци уватили,
«Или ме је са свим оставила,
«И јелена другог прељубила.
«Ако буде с пута залутала,
«Да Бог даде, да ме скоро нађе!

370. — II^{a}, 12. 7. кад'. 10. потихо. 12. мени. 14. е от'шла. 16. гдье год с'. 17, 21, 26. ухватили. 19. другог'. 20. с'. Место 24 и 25 ст.: Ако ли е другог' прељубила. — I^{б}, 102.

«Ако л' су је ловци уватили.
«Бог нека им моју срећу даде!
«Ако ли ме са свим оставила,
«И јелена другог прељубила,
«Да Бог да је ловци уватили!»

371.

Највећи гријех.

Милане, прво гледање!
За мало ти се гледасмо!
За мало, двије године;
Ко л' нам се састат' не даде,
Него нас младе растави?
Душа му раја не вид'ла!
Него се вила и вила,
Насред се пакла савила

372.

Благосов и клетва.

(Т *).

Све језеро, све зелено,
Наоколо позлаћено,
Ни гдје плота, ни потока,
Већ све смиље и босиље;
У смиљу се састајасмо,
У босиљу растајасмо.
Ко нас двоје саставио,
Бог га с дином саставио!
А и с дином и с иманом;

371. — $I^{а}$. 73. — $I^{б}$, 104.
372. — $I^{б}$, 104. 3. гдп.

Ко нас двоје раставио,
Бог га с дином раставио!
А и с дином и с иманом!

373.

Клетва кудиоцима.

(Т *).

Ој Цетињо, тиха водо ладна!
Тихо теци, села не занеси,
У селу је моја јауклија,
Куде ми је троји кудиоци:
Једни веле, сањива дјевојка,
Други веле, љута, кано гуја,
Трећи веле, нељупка је рода.
Који веле, сањива дјевојка,
Не имали у болести санка!
Који веле, љута, као гуја,
Гује им се на срце савиле!
Који веле, нељупка је рода,
Не љубили од срца евлада!

374.

Коњ се срди на господара.

Ој девојко, душо моја!
Јеси л' вид'ла коња мога? —
Нит' сам глала, ни видела;
Синоћ сам му звеку чула:
Седлом бије о јаворје,

373. — I[6], 105. 1. тија. 2. тијо.
374. — I[6], 107.

А копитом о мраморје;
Коњиц ти се расрдио,
Што ти љубиш две девојке:
Аливеру и Тодору;
Аливера сина роди,
А Тодора сузе рони.

375.

Дјевојка хоће момке да надигра.

Невен вене, ле, за горицом, ле, ле лељо ле!
Мене зове, ле, да га берем, ле, ле лељо ле!
Ја га немам, ле, каде брати, ле, ле лељо ле!
Јунаци су, ле, к игри дошли, ле, ле лељо ле!
Или ћу и, ле, надиграти, ле, ле лељо ле!
Или мене, ле, не ће бити, ле, ле лељо ле!

376.

Калопер Перо и вита Јела.

Калопер Перо, лељо!
Калопер Перо! —
Што зовеш, вита Јело?
Што зовеш, Јело! —
Отвори врата, Перо,
Отвори врата. —
А што ће врата, Јело?
А што ће врата? —
Да прође војска, Перо,
Да прође војска. —

375. — I^б, 107.
376. — I^б, 108

Чија је војска, Јело?
  Чија је војска? —
Стевана бана, Перо,
  Стевана бана. —
Из кога града, Јело?
  Из кога града? —
Из Цариграда, Перо,
  Из Цариграда.

377.

Сила Бога не моли.

Имам коло и коло и коло. —
Дајте нама до једно до једно. —
Ми не дамо ни једно ни једно. —
А ми ћемо на силу на силу. —
Сила Бога не моли не моли,
Ветар горе обломи обломи. —
Крижна врата отворај отворај. —
Отворена с вечера с вечера.[111]

378.

Божур и ружа.

Ја посади виноград,
  Ја посади, драгу љубим, виноград,[112]

[111]) Ова је пјесма много налик на ону из почетка по броју *другу*, и може бити, да је или ова од оне, или она од ове постала, а ни једна још (особито на крају) да није, као што би ваљало и као што је у *почетку било*.

[112]) Овако се у пјевању свака врста по други пут говори.

---

377. — I^6, 108. Без напомене.
378. I^6, 109.

Тамо доле под запад;
Ја не одо за два дни,
А кад трећи ја одо,
Ал' виноград листао,
И лозицу пустио,
И под лозом божур цвет.
Па говори божур цвет:
«Ој ти ружо румена!
«Да је мени твој мирис.
«На млого би доспео:
«Јунацима за калпак,
«Девојкама за косу,
«Невестама у недра.»

379.

Паун и славуј.

(из рисна).

Дивно ти је под ноћ погледати,
Ђе господа пију вино ладно,
Љељенко им уз кољено шета.
На рамену паун перо златно,
А на друго славуј грло јасно;
Али вели паун перо златно:
«Чу ли мене, славуј грло јасно!
«Да ј' у мене тако грло јасно,
«Двије-три бих пјесне испјевао,
«Сву господу редом припјевао.»
Али вели славуј грло јасно:
«Чу ли мене, паун перо златно!
«Да с' у мене тако пера златна,
«Ја бих моја пера повадио,
«Сву господу редом даровао.»

380.

Дар дјевојачки.

Ранила девојка лава и лабуда,
Лава и лабуда, и сивог сокола;
Њојзи ми долазе прекупци трговци:
«Продај нам, девојко, лава и лабуда,
«Лава и лабуда, и сивог сокола.» —
«Идите одатле, прекупци трговци!
«Ја лава тог раним куму венчаноме,
«Белога лабуда деверу ручноме,
«Сокола сивога том драгу мојему.»

381.

Троји јади.

Мајка Мару у постељи буди:
«Устан', Маро, устан', кћери моја!
«Дошли су ти премлоги дарови:
«Од свекра ти црвен кавад дош'о,
«Од свекрве зелена кадифа,
«Од ђевêра златни прстенови,
«Од јȇтрва бисер-укоснице,
«Од заова златне наруквице,
«А од драгог крило од бисера.»
Мара јој се мало подизаше:
«Ој чујеш ли, моја стара мајко!
«Моме бабу црвен кавад дајте,
«Тебе, мајко, зелена кадифа,

---

380. — II^{a}, 16. 2, 5. сивог'. 4. нам'. 7. я лава раним. 9. сивога драгу моему. — I^{б}, 111.

381. — II^{a}, 25. 4, 12. кавад'. 9. драгог'. 13. теби 17. драгом' на траг'. 18. нек'. 19, 20, 21. гдье. — I^{б}, 111.

«Мојој браћи златни прстенови,
«Мојим сејам' бисер-укоснице,
«Мојим снахам' златне наруквице;
«Крило драгом натраг повратите,
«Нек су њему двоји-троји јади:
«Једни јади, ђе се не виђесмо,
«Други јади, ђе се не састасмо,
«Трећи јади, ђе се не љубисмо.»

382.

Дилбер Стојна Бугарка.

Бисер момче продавало Бугарче
Купује га дилбер Стојна Бугарка;
На њојзи су од седефа налуне,
По налунам' сандал-гаће пануле;
По гаћама од ерира кошуља,
По кошуљи свилен појас тканица,
За појасом од бисера ножеви,
По ножевим' ситне игле ћимлије;
На врату јој три низије дуката,
Једна низа по појасу панула,
Друга низа по белима дојкама.

383.

Три Гркиње и три Грчета.

Пошетале три девојке, све три Гркиње:
Једна носи златан ђерђеф, оће да везе;
Друга носи ситан бисер, оће да ниже;

---

382. — I^6, 112.
383. — I^6, 113.

Трећа носи танко платно, оће да бели.
Отуд иду три момчета, сва три Грчета:
Једно носи златну арфу, иде, да свира;
Друго носи жуте чизме, иде, да игра;
Треће иде, да обљуби све три Гркиње.

384.

Љуба Алагина.

(Т *).

Лепа ти је у Алаге љуба!
Те лепоте у свој Босни нема,
У свој Босни и Ерцеговини;
Залуд' њојзи сва лепота њена,
Кад Алага и не гледа на њу,
Већ он љуби Омерово злато,
Којено је у кавезу расло;
Нит' је вид'ло сунца ни месеца,
Нити знаде, на чем' жито роди,
На чем' жито, на чем' рујно вино.

385.

Која мајке не слуша.

Мајка Мару ситно плела,
Од петоро, деветоро,
Плетући је сјетовала:
«Чујеш Маро, кћери моја!
«Кад ти пођеш дол' у поље,

---

384. II^а, 38. Ал-агина. 1. Ал-аге. 2. нейма. 3. Херцеговини. 5. кад' Ал-ага. 6. већ'. 7. рас'ло. — I^б, 113.

385. — II^а, 9. 5. кад'. 7. хватайсе. 11. о'де. 13. ухватисе. 21. узях'. 25. кад'. 26. проговара. 38. већ'. — I^б, 114. 14. узмауjе.

«Дол' у поље. дол' у коло.
«Не ватај се до Томаша;
«Томаш момче нежењено.
«А ти Мара неудата.»
Мара мајке не слушала:
Она оде дол' у поље,
Дол' у поље, дол' у коло.
Увати се до Томаша.
Томаш колом узмахује.
А на слуге намигује:
Прикучите коње колу,
И алата и дората.
То се слуге досјетише,
Прикучише коње колу,
И алата и дората;
Томаш узја на алата.
Мару баци на дората,
Пак се ману преко поља,
Као зв'језда преко неба.
Кад је био накрај поља,
Томаш Мари говорио:
«Видиш, Маро, суви јавор?
«Онђе ћу те објесити,
«Вране ће ти очи пити,
«А орлови крил'ма бити.»
Стаде Мара јаукати:
«Јао мени и до Бога!
«'Вако било свакој друзи!
«Која мајке не слушала.»
Тјешио је Томаш момче:
«Не бој ми се, Маро моја!
«Није оно суви јавор,

«Већ су оно б'јели двори:
«Онђе ћеш ми љуба бити,
«Онђе ћеш ми дворе мести.»

386.

Понуде драгој.

Разбоље се младо неудато,
Долази му младо нежењено;
«Болуј, душо, ал' немој умрети,
«Ја ћу теби понуде донети:
«С мора смокве, из Мостара грожђе,
«С јаблан' дрва јаблански јабука,
«Ладне воде са нова студенца*)
«Суви шљива са сирови грана,
«Шевтелија за росе набрани,
«И јабука зубом загризени,[113])
«Загризени, ал' неизједени:
«Узми, драга, те ослади уста.»

387.

Ђеверске понуде.

Разболе се прошена девојка
Девери јој понуде носили:

[113]) И сад је у Србији обичај, кад се јабука коме своме шаље, да се мало загризе, само да се познају зуби.

---

386. — II^а, 19. 5. 6. с'. 6. яблапскихъ. 8. сувыхъ, сыровыхъ. 9. набраныхъ. 10. 11. загрызеныхъ. 11. неизеденыхъ. Напомена: И сад' е у Сербіи обычай ябуку, кад' се изъ велике любави шалѣ, за грызти да се зуби знаду. — I^б, 118. Без 8-ог стиха и без напомене.

*) Овај је стих из II^а, 20.

387. — II^а, 5. Деверске. 1. дьевойка. 2. дьевери. 7, 12 дьевер'ма, — I^б, 118.

Жуте гуње у меду куване,
И јабуке за росе узбране.
Бога моли прошена девојка:
«Придигни ме, Боже, од болести!
«Да ја вратим девер'ма понуде:
«Жуте гуње у меду куване,
«И јабуке за росе узбране.»
Што молила, то јој Бог и дао:
Придигла се она од болести,
Вратила је девер'ма понуде:
Жуте гуње у меду куване,
И јабуке за росе узбране.

388.

Заручница натраг удара.

(ОД ДУБРОВНИКА)

Разбоље се дилбер Софијана
Под прстеном у матере своје,
Долазе јој два ђевера млада,
Те облазе дилбер Софијану
И доносе господске понуде:
Шећер с мора, смокве из Мостара,
Гурабије на сунцу печене,
И аршламе у меду куване,
И јагњета прије premaљећа,
И остале господске понуде;
Софијани ђевери говоре:
«Снахо наша, дилбер Софијано!
«Јеси л' ласна, хоћеш пребољети?
«Да тражимо лагахне ећиме;
«Не би ли нам, снахо, пребољела!

«Снахо наша, немој умријети!»
Ал' говори Софијана млада:
«А Бога ми, два ђевера моја!
«Ил' умрла, или пребољела,
«Ја не мислим ваша снаха бити;
«Ваша ме је потворила мајка,
«Да сам вашег брата обчињела:
«Живота ми мога и вашега!
«Нијесам га никад ни виђела,
«Него једном на води студеној,
«Ђе он поји добра ђога свога,
«Ја се шетах по башчи зеленој;
«Ја му дадох киту босиока,
«А он мени од злата јабуку.»

389.

Болестна љуба Маркова.

(од дубровника).

Синоћ мајка оженила Марка,
Јутрос му се љуби разбољела.
Нити хоће пића, ни јестива,
Него иште грожђа бимберова
Из царева нова винограда,
Што је царе скоро посадио
И сребрном тркљом затркљао
И злаћеном жицом повезао.
Кад је Марко љубу разумијо,
Донесе јој грожђа бимберова
Из царева нова винограда,
С чим је Марко љубу исц'јелио.

390.

Клетва.

(Т*).

Дјевојка је ливаду гојила.
По ливади бостан посијала,
По бостану цвијет свакојаки,
Свако јутро цвијет облазила;
Један данак она г' не обишла;
Навади се Мујо челебија,
Дјевојци је цвијет потргао.
Њега клела лијепа дјевојка:
«Еда Бог да, љети боловао!
«Ја ти млада понуде носила:
«Шећер с мора, смокве из Мостара,
«И јањета прије премаљетја,
«Зељанице прије кукавице,
«Карашламе у меду кухане:
«Забун аста! мај, осладн уста.»

391.

Драги драгој штету чини.

(од дубровника).

Прођох драгој мимо двор
Проз зелени пеловој,
Наслоних се на јавор,
И погледах уз прозор,
Кад ли драга сама спи,
У њедра јој дуња здри,
Сврнух јој се у ђардин.

---

390. — I[6], 110. 14. куане.

Потргах јој ђелсамин
И три дуње нездреле,
И четири јабуке,
И наранчу с листима,
И лозицу с гроздима.
Кад се драга разбуди,
Стаде сузе ронити,
Ја је јунак тјешити:
«Не бој ми се, душице!
«Кад мој ђардин саздрене,
«Врнућу ти ђелсамин,
«И три дуње нездреле,
«И четири јабуке,
«И наранчу с листима,
«И лозицу с гроздима.»

392.

Дјевојка се тужи ђулу.

Ђул дјевојка под ђулом заспала,
Ђул се круни, те дјевојку буди,
Дјевојка је ђулу говорила:
«А мој ђуле, не круни се на ме,
«Није мени до штано је теби,
«Већ је мени до моје невоље:
«Млад ме проси, за стара ме дају.
«Стар је војно трула јаворина,
«Вјетар дува, јаворину љуља,
«Киша иде, јаворина труне;
«Млад је војно ружа напупила.

392. — I[а], 42 ...смиљу. 1. смиљ. Тако и у осталим стиховима. — I[б], 120.

«Вјетар дува, ружа се развија.
«А од кише бива веселија,
«Сунце сија, она руменија.»

393.

Мука и невоља свакојако.

Попевајте ми птичице,
Сад вам је време певати,
А мени тужној плакати:
Стар ми је засп'о на крилу,
Мени га веле љубити,
А ја га волим будити,
Него л' га стара љубити.
Попевајте ми птичице,
Сад вам је време певати,
А мени тужној плакати:
Млад ми је засп'о на крилу,
Мени га веле будити,
А ја га волим љубити,
Него л' га млада будити.

394.

Што мора бити, бити ће.

Бацала Тода јабуку:
На кога падне јабука,
Онога Тода да љуби.
На старца паде јабука;
Не те га Тода љубити,

393. — $I^{а}$, 72. Жалост неутешна. 1, 8. попевайте. 2, 9. певати. — $I^{б}$, 121.
394. — $I^{б}$, 121.

Веће га шаље на воду,
Не би л' га вода однела;
Ал' ето старца где иде,
И носи Тоди водице:
«Љуби ме, Тодо, Тодице,
«Љуби ме, душо и срце.»
Тода га не те љубити,
Веће га посла у дрва,
Не би л' га дрво убило;
Ал' ето старца где иде,
И носи Тоди дрваца:
«Љуби ме, Тодо, Тодице,
«Љуби ме, душо и срце.»
Тода га не те љубити,
Веће га посла на војску,
Не би л' га сабља посекла;
Ал' ето старца где иде,
И носи сабљу у руци:
«Љуби ме, Тодо, Тодице,
«Љуби ме, душо и срце;
«Што мора бити, бити ће.»

395.

Дјевојка и лице.

Девојка је крај горе стајала,
Сва се гора од лица сијала,
Девојка је лицу говорила:
«Давор' лице! давор' бриго моја!
«Да ја знадем, моје бело лице,
«Да ће тебе стар војно љубити,

395. — I[6], 122

«Ја би ишла у гору зелену,
«Сав би пелен по гори побрала,
«Из пелена б' воду извијала,
«Те би тебе, лице, умивала,
«Кад стар љуби, нека му је горко.
«А да знадем, моје бело лице,
«Да ће тебе млад војно љубити,
«Ја би ишла у зелену башчу,
«Сву би ружу по башчи побрала,
«Из руже би воду извијала,
«Те би тебе, лице, умивала,
«Кад млад љуби, нека му мирише.»

396.

Опет дјевојка и лице.

Девојка је лице умивала,
Умивајућ' лицу беседила:
«Да знам, лице, да ће те стар љубит'.
«Ја би ишла у гору зелену,
«Сав би пелен по гори побрала,
«Из њега би воду исцедила,
«И њом би те свако јутро прала;
«Кад стар љуби, нека му је горко.
«А да знадем, да ће млад љубити,
«Ја би ишла у зелену башчу,
«Сву би ружу по башчи побрала,
«Пак би воду из ње исцедила,
«И њом би те свако јутро прала;
«Кад млад љуби, нека му мирише,

396. — I^{а}, 76. Девойка умиваюћа лице. 1. девойка. 2. беседила. 6, 12. изцедила. 14. и сньом. 15. нек'. 16. с'. ходити. 18. с'. — I^{б}, 123.

Нек мирише, и нек му је драго.
«Волим с младим по гори одити,
«Нег' са старим по бијелу двору;
«Волим с младим на камену спати,
«Нег' са старим у меканој свили.»

397.

Гајтан и дјевојка.

Сједи мома на високо,
На високо, на широко,
Свилу преде, гајтан плете,
С гајтаном се разговара:
«Да ја знадем, мој гајтане!
«Да ће тебе млад носити,
«Свилом би те оплетала,
«Златом би те увијала,
«А бисером накитила;
«А да знадем, мој гајтане!
«Да ће тебе стар носити,
«Ликом би те оплетала,
«А рогозом поплетала,
«Копривама накитила.»

398.

За стара није, а за млада јест.

Текла вода текелија,
Над њом расла шевтелија,
Под њом сједи Анђелија,

---

397. — II^{a}, 15. 4. с'. — $I^{б}$. 124.
398. — $I^{б}$, 125.

Отуд иде стар делија:
«Божја помоћ, Анђелија!
«Пије ли се текелија?
«Једе ли се шевтелија?
«Љуби ли се Анђелија?» —
«Ид' одатле, стар делија!
«Не пије се текелија,
«Не једе се шевтелија,
«Не љуби се Анђелија.»

* * *

Текла вода текелија,
Над њом расла шевтелија,
Под њом сједи Анђелија,
Отуд иде млад делија:
«Божја помоћ, Анђелија,
«Пије ли се текелија?
«Једе ли се шевтелија?
«Љуби ли се Анђелија?
«Божиј био, млад делија!
«И пије се текелија,
«И једе се шевтелија,
«И љуби се Анђелија.»

399.

Опет то, али друкчије.

(од дубровника).

Извор вода извирала бистра студена.
Изметала струк босиљка зими зелена,
Чувала га дилбер Мара б'јела румена,
Ту налази стар на коњу, стара делија:
«Божја помоћ, дилбер Маро, б'јела румена!

«Пије ли се ладна вода бистра студена?
«Бере ли се струк босиљка зими зелена?
«Љуби ли се дилбер Мара б'јела румена?»
Ал' говори дилбер Мара б'јела румена:
«Ајде с Богом, стар на коњу, стара делијо!
«Не пије се ладна вода бистра студена,
«Нит' се бере струк босиљка зими зелена,
«Нит' се љуби дилбер Мара б'јела румена.»

* *
*

Извор вода извирала бистра студена,
Изметала струк босиљка зими зелена,
Чувала га дилбер Мара б'јела румена,
Ту налази млад на коњу млада делија:
«Божја помоћ, дилбер Маро, б'јела румена!
«Пије ли се ладна вода бистра студена?
«Бере ли се струк босиљка зими зелена?
«Љуби ли се дилбер Мара б'јела румена?»
Ал' говори дилбер Мара б'јела румена:
«Ах Бога ми, млад на коњу, млада делијо!
«Ако хоћеш воду пити, дођи у јутру,
«У јутру је свака вода бистра студена;
«Ако хоћеш брат' босиљак, дођи у подне,
«У по дана сваки цвијет л'јепо мирише;
«Ако л' хоћеш Мару љубит', дођи довече,
«Јер у вече свака драга сама уздише.»

400.

Стара не ће, а млада хоће.

(од дубровника).

Текла зв'језда даница,
Да претече мјесеца,

Не море га претећи,
Док заједно зађоше
За високу планину,
За зелену горицу,
За студену водицу;
На водици дјевојка,
Црпа,[114]) љева водицу
Са злаћеном маштрафом
И бијелом ручицом.
Ту долази стар на коњу, стара делија:
«Божја помоћ, дјевојчице, бјела румена!
«Хоћу ли ти доћ' помоћи црпат' водицу? —
«Иди с Богом, стар на коњу, стара делијо!
«Волим сама и до ноћи, него с твојом помоћи.»

* *
*

Текла зв'језда даница,
Да претече мјесеца,
Не море га претећи,
Док заједно зађоше
За високу планину,
За зелену горицу,
За студену водицу;
На водици дјевојка
Црпа, љева водицу
Са злаћеном маштрафом
И бијелом ручицом.
Ту долази млад на коњу, млада делија:
«Божја помоћ, дјевојчице, б'јела румена!

[114]) Ја мислим, дм би правилније било *црпе*, него *црпа*; али је овдје тако на четири мјеста.

«Хоћу ли ти доћ' помоћи црпат' водицу?» —
«Добро дош'о, млад на коњу, млада делијо!
«Дођи мени ти, помози црпат' водицу.»

401.

Фалисава и стар дједина.

(Т *).

Фалила се Фалисава:
«Не ћу стара ни брадата,
«Веће млада голобрада.»
То зачуо стар дједина,
Он обричи б'јелу браду.
И обоји те брчине,
Пак он оде Фалисави:
«Срце, душо, Фалисаво!
«Ево теби голобрада.»
Запроси је, испроси је,
Одведе је своме двору.
Кад је било од по ноћи,
Говорио стар дједина:
«Фалисаво, душо моја!
«Простри мени покрај пећи,
«Покрај пећи, а на врећи.»
Осјети се Фалисава,
Набра њему страну смиља,
Страну смиља и босиља,
Привали му уз леђине,
Па побјеже Фалисава,
Оде право своме двору.

---

401. — I^{6}, 126.

402.

Дилбер и угурсуз.

Дува вјетар од сјевера врло студени.
А на њима поњавчина на обадвома.
Обрни се, загрли ме, умријех ти ја. —
Лези тамо, не дигла се! да што ћу ти ја?
Доћи ће ти Ђурђев данак, огријаће те;
Доћи ће ти мила мајка, пољубиће те;
Доћи ће ти мили братац, загрлиће те. —
Сави скуте и рукаве, оде низ поље;
Сусрете је мили ђевер с војске идући:
«Врат' се натраг, мила снахо, караћу га ја.» —
«Ил' ти карат', ил' не карат', не вратих се ја;
«Тражи њему угурсуза, као што је он,
«А дилбера ја ћу мене, као што сам ја.»

403.

Ђјед и ђјевојке.

Посија ђеде по долу диње,
Навадише се до три ђевојке;
Те покрадоше ђедове диње.
Увати ђеде до три ђевојке;
Једну ми ђеде под главу меће,
Другу ми ђеде за леђа меће,
Трећу ми ђеде под ноге меће.
Коју ми ђеде под главу меће,
Она ђевојка мајци поручи:
«Смрди ми, мајко, ђедова душа.»

402. — I[б], 127. 3. умрије. 11. врати.
403. — I[б], 128.

Коју ми ђеде за леђа меће.
Она ђевојка мајци поручи:
«Боду ме, мајко, ђедове кости.»
Коју ми ђеде под ноге меће,
Она ђевојка мајци поручи:
«Одби ми, мајко, ногам' бубреге.»

404.

Дјевојка јечам проклиње.

Ђевојка је јечам жито клела:
«Јечам жито, у Бога љепота!
«Ја те жела, а ја те не јела!
«Сватовски те коњи позобали!»

405.

Дјевојка моли Ђурђев дан.

Девојка је Ђурђев дан молила:
«Ђурђев данче, кад ми опет дођеш,
«Код матере мене да не нађеш:
«Јал' удата, јали укопата;
«Пре удата, него укопата!»

406.

Самој се досадило.

(Т*).

А стоборје, ти се обломило!
А чардаче, огњем изгорио!
Веће си ми младој додијао

---

404. — $I^{а}$. 35. 1. девойка. — $I^{б}$, 128.
405. — $I^{б}$, 129.
406. — $I^{б}$, 129. 11. бп. руо 18. бп.

Шетајући сама по чардаку,
Спавајући сама у душеку:
Окрени се с десна на лијево,
Ни ког' с десна, ни кога с лијева;
Око себе студен јорган свијам,
А у јорган све јаде завијам,
Ал' валаа! сиротоват' не ћу:
Да бих дала рухо на телала,
Куповаћу коња и сокола,
И на коња, штогод коњу ваља;
Ја ћу ићи ка Стамболу граду,
Дворит' цара девет годин' дана,
И издворит' девет агалука.
Ја ћу бити паш' у Сарајеву.
Чудан бих ти адет поставила!
По грош момак, по дукат дјевојка,
Удовице по лулу дувана:
Удов'чине разбјене лончине.

407.

Дјевојка и коњ момачки.

Гдјено синоћ на конаку бјесмо,
Господску ти вечер' вечерасмо!
Лијепу ти дјевојку видјесмо!
За главом јој од бисера лале.
Ја јој дадох коња проваћати,
Она коњу тихо говораше:
«Ој дорате гриве позлаћене!

407. — I[a], 51. 1. гдино. 2. вечер. 3. видьесмо. 5. дадо. 6. тио. 12. с тобом. 13. Овог стиха нема. 14. тад. Дори. 16. 18. би. 17. пак би. — I[б], 130. 5. дадо. 6. тијо. 14. дори. 16, 17, 18. би.

«Је ли ти се господар женио?»
Коњиц њојзи вриском одговара:
«Ој Бога ми, лијепа дјевојко!
«Није ми се господар женио,
«Него мисли тобом о јесени,
«О јесени, која прва дође.»
Тад' дјевојка дору говораше:
«Да ја знадем да је то истина
«Ја бих моје павте расковала,
«Па бих твоју узду оковала,
«У чисто бих сребро оковала,
«А ђерданом мојим позлатила.»

408.

Будљанка дјевојка и коњ.

(из горњега приморја).

Од кад сам се родио од мајке,
Н'јесам љевше ђевојке видио,
Што сам данас у коло Будљанско:
Ја у коло, а она из кола,
Ја млидијах, да од мене бјежи,
Она иде, да ми коња прима,
И још коњу тако говораше:
«Тако т', коњу, здраво путовати!
«И натраг се дома повратити!
«Је ли ти се господар вјерио?
«Ал' вјерио, али оженио?»
Ал' јој коњиц вриском одговара:
«Тако мени здраво путовати
«И натраг се дома повратити!
«Није ми се господар вјерио,

«Ни вјерио, нити ожениo,
«Него мисли с тобом, ако Бог да!» —
„Мол' ми Бога, коњу, добро моје!
«Да ти будем у двор за госпођу,
«Ранићу те бијелом шеницом
«И појити црвенијем вином.»

409.

Млада жали дјевовање.

Ђевовање, моје царовање!
Цар ти бијах, док ђевојком бијах:
Да ли ми се натраг повратити,
Умјела бих сада ђевовати.

410.

С дјевовањем прође много којешта.

(Т *).

Кам', дјевојко, мама и помама?
Док бијаше у миле мајчице,
Све бијаше мамом помамила,
И жењено и неожењено:
Ожењено жене пуштавало,
Нежењено женити се не ће.

411.

С дјевовањем прође и весеље.

(Т *).

Да играмо, да пјевамо,
Дока војна не имамо;

409. — I^{а}, 33. 1. девованье. 2. бия. девойком бия 4. би. девовати. — I^{б}, 131. 2. бија. 4. би.

410. — I^{б}, 131. *млого*. 5. пушћавало.

411. — I^{б}, 132.

А када га узимамо,
Врзи пјесме на полицу,
А турћије у кутију,
Крпй гаће й кошуљу;
Што га врагу већма крпиш,
То сотона већма дере.

412.

Ружа сам, док немам мужа.

Ружа сам ружа,
Док ја немам мужа;
Кад узимам мужа,
Опаде ми ружа.
Цвеће сам цвеће.
Док ја немам деце;
Кад узимам деце,
Увену ми цвеће,

413.

Смиљ се тужи на невјесте.

Ој Лазаре, ливадаре!
Ко ти даде ту ливаду
Око краја покошену,
А у среди смиљ родио?
Лепо цвеће, ал' је ретко;
Послаше ме, да га берем:
За дан, за два где струк, где два
За недељу једва киту,

---

412. — I^6, 132.
413. — I^6, 133.

И та кита проговара:
«Не дајте ме невестама,
«Невесте ме ружно носе:
«Дању носе за шамијом,
«А у вече чеду даду,
«Чедо мене у пра баца.
«Те ја цвеће већма венем.»

* * *

Ој Лазаре, ливадаре!
Ко ти даде ту ливаду
Око краја покошену,
А у среди смиљ родио?
Лепо цвеће, ал' је ретко;
Послаше ме, да га берем:
За дан, за два где струк, где два,
За недељу једва киту,
И та кита проговара:
«Подајте ме девојкама,
«Девојке ме лепо носе,
«Лепо носе, па с' поносе:
«Дању носе за смиљевцем,
«А у вече у чашицу,
«У чашицу, у водицу,
«Те ја цвеће већма цватим.»

414.

Удаја на далеко.

Под оном гором зеленом
И под највишом планином
Врани се коњи играју,
Под собом јаме копају,

Сребрна седла ломљау,
Злаћене узде тргају;
Далек' се путу надају
По лепу Јану девојку.
А Јана седи, те плаче;
Теши је мила снашица:
„Не плачи, Јано, заово!
„Када су мене гледали,
„Онда су вишње сађене;
„Када су мене просили,
„Онда су вишње цватиле;
„Када су мене водили,
„Онда су вишње зобане."

415.

Опет то, мало друкчије.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Под оном гором зеленом
А под планином високом
Врани се коњи играху,
Од игре, које играху,
Сребрна седла ломљаху,
Злаћене узде кидаху,
А бритке сабље ломљаху,
На далек' ђе се справљаху
По ћерцу бана Јована,
По љуби цара Шћепана;
Кад свати за њу иђаху,
Зелене вишње тргаху,
На коња неви даваху,
Нева их лиском просипље.

На коња љуто цмиљаше,
Али је ћеши за'вица,
Шћепана цара сестрица,
Овако њојзи говори:
«Невјесто, што ми цмилујеш?
«Мене су даље водили:
«Када су за ме ходили,
«Зелене вишње садили;
«Кад су се са мном враћали,
«Зорене вишње тргали,
«Зорене и презорене,
«На коња мене давали.»

416.

Дјевојка и сунце.

Девојка се сунцу противила:
«Јарко сунце, лепша сам од тебе,
«И од тебе и од брата твога,
«Од твог брата, сјајнога месеца,
«Од сестрице звезде преоднице,
«Што преоди преко ведра неба,
«Као пастир пред белим овцама.»
Јарко сунце Богу тужбу дало:
«Што ћу, Боже, с проклетом девојком? —
А Бог сунцу тијо одговара:
«Јарко сунце, моје чедо драго!
«Буд' весело, не буди љутито,
«Ласно ћемо с проклетом девојком:
«Ти засијај, преплани јој лице,
«А ја ћу јој уду срећу дати.

416. — I[6], 134.

«Уду срећу, све ситне девере,
«Злу свекрву, а свекра горега;
«Сетиће се, ком' се противила.»

417.

Удомљена у злу кућу.

(од дубровника).

Купих коња за хиљаду,
Поиграх га низ ливаду,
Доиграх га до водице;
Кад на воду, три ђевојке:
Једна скочи, коња прима;
Друга скочи, воде дават',
Трећа сједи, усјела се!
Која скочи коња примат',
Ту ја узех сам за себе;
Која скочи воде дават',
Ту ја узех баш за брата;
Која сједи, усјела се!
А и ту сам удомио
У злу кућу покапљиву
И на чељад покарљиву,
Ђе се свекри котлом бију,
А свекрве ваганима,
А заове кућељама,
Зла ђечица ожицама.

418.

Зао свекар, а свекрва још гора.

Синоћ малу мому доведоше,
А јутрос је на воду послаше.
Свекар вели: «Не би снахе с воде;»
А свекрва: «Да ти и не дође!»
Дјевер сједи, те је оговара:
«Дуго поље, а вода далеко;
«Тешка ведра, а нејаке руке.»
Ал' то снаша слуша испред двора,
Па улази у бијеле дворе,
Даје свекру студене водице:
«Нај ти воде, не било ти боље!
«Ни од воде, ни од моје руке;
«Свекрва ми дуговјечна била:
«Од недјеље до понедјељника!
«А дјевери скоро с' иженили,
«И лијепи пород изродили:
«Ране ћери, а позне синове;
«Да заове снахе не застају,
«Да се два зла у двор' не састају.»

419.

Тужба на свекрву.

(од дубровника).

Коња кује млади Павле,
А љуби му додаваше
Ситне чавле и потковн;
Љуби му је ужућела,

418. — I[б], 135. 3, 18. снае.

Ма је пита млади Павле:
«Што си, љуби, ужућела?
«Али ти је што до мене,
«Ал' до мога врана коња,
«Ал' до моје британке сабље,
«Ал' до моје миле браће,
«Ал' до моје драге селе,
«Ал' до моје старе мајке?»
Љуби Павлу одговара:
«О тако ми, млади Павле!
«Није мене што до тебе,
«Ни до твога врана коња,
«Ни до твоје британке сабље,
«Ни до твоје миле браће,
«Ни до твоје драге селе;
«Нег' до твоје старе мајке:
«С вечер' воду пролијева,
«У поноћи иште пити:
««Диг' се, снахо, дај ми воде.»»
«Скочих јадна из душека,
«Да дам воде свекрвици,
«Кад л' у кућу, воде нема;
«Узех конд'јер, пак на воду;
«Кад на воду, змај огњени;
«Стадох мишљет' и размишљат':
«Ал' ћу змаја прескочити,
«Али ћу га пробудити;
«И не шћех га пробудити;
«Него змаја ја прескочих,
«И завати конд'јер воде,
«Пак отидох б'јелу двору,
«Давах воде свекрвици:

««На ти воде, мајко моја!»»
«Она мени одговара:
««Ход' отоле, кучко снахо!
««Та је вода отрована,
««Преко змаја пренешена.»»
«Не шће пити ладне воде.»

420.

Туђа мајка зла свекрва.

Лепа Маро, лепа ти си!
Залуд' теби што си лепа,
Кад те дају за Ненада,
У Ненада куће нема,
У Ненада туђа кућа,
Туђа кућа, туђа мајка;
Туђа мајка зла свекрва:
С вечер' воду све пролива,
У комшилук довикује,
Да у двору воде нема.

421.

Јане и Миленко.

(од дубровника).

Запроси млади Миленко
Лијепу Јане у мајке,
Сва му је браћа дадоше,
Ма не да братац најмлађи,
Најмлађи братац Манојло,
И он се у лов справљаше,

---

420. — II^{a}, 7. 3 кад'. 4. 10. неjма. — $I^{б}$, 136.

Дозива Јану сестрицу:
«О Јане, моја сестрице!
«Никоме двор не отворај,
«Докле ја дођем из лова,
«Док метнем руку на прозор.»
Манојло пође у лову,
Миленко дође пред дворе,
Дозивље Јану ђевојку:
«О Јане, моја сестрице!
«Отвори мени дворове.»
Ма вели Јане ђевојка:
«Причек' ме, брате Манојло!
«Русу сам косу пуштала.
«А дробни бисер просула.»
Ма вели млади Миленко:
«О Јане, моја сестрице!
«Ти скупи косу на раме,
«А дробни бисер у њедра,
«Отвори мени дворове!»
Кад зачу Јане ђевојка,
Отвори њему дворове;
Кад виђе, да н'је Манојло,
Нег' младо момче Миленко,
Утече млада у дворе,
А за њом млади Миленко,
Ухвати Јану ђевојку,
Стави је за се на коња,
Шњом оде гором зеленом;
Кад бјеше гором зеленом,
Пушта се грана од јеле,
Да дигне Јане копрене;
То виђе млади Миленко,

Повади ноже од паса,
Да уд'ри јелу по грани;
Не уд'ри јелу по грани,
Нег' младу Јану по глави.
Мудра је Јана ђевојка,
Копреном рану покрила.
Одоше гором зеленом,
Срета их братац из лова,
Божју му помоћ назива:
«Божја ти помоћ, Миленко!
«Оклен ти л'јепа ђевојка?
«Ка' да је Јане сестрица.»
Али му Јане говори:
«О јадан брате Манојло!
«Оли ме познат' не можеш?
«Нит' је година ни двије,
«Нег' љетни данак до подне.»
Кад виђе млади Манојло,
Говори Јани сестрици:
«Пођи ми с Богом, сестрице!
«Родила девет синова,
«Десети био, ка' и ја!»
Отолем они пођоше,
Угледа мајка Миленка,
Ближе их мајка сусрета,
Миленку мајка говори:
«О мили синко Миленко!
«Оклен ти л'јепа ђевојка?»
Миленко када у дворе
Уљезе с младом Јаницом,
Милу ми мајку дозива:
«О моја мајко рођена!

«Простри ми мека душека,
«Ђе ће ми Јане починут`.»
Миленку мајка говори:
«О јадан синко Миленко!
«Рано ли иштеш вечеру!
«Раније јоште постељу!
«Какве су и то невјесте?»
Миленко мајци говори:
«О моја мајко рођена!
«Плава је коња језђела,
«Зелену гору ходила,
«Нека ми Јане почине.»
Почину Јане рањена,
У вечер тужна умрије,
У јутро млади Миленко;
Копају једно до другог;
На Јану ружу садише,
Миленку лозу винову;
Сави се лоза винова
Около руже румене,
Како би Јане с Миленком.

422.

Момак и дјевојка.

Ој девојко, питома ружице!
Кад си расла, на што си гледала?
Ил' си расла на бор гледајући,
Ил' на јелу танку поноситу,
Ил' на мога брата најмлађега? —

---

422. — I^{a}, 23. 1. девойко. 7. нит. 10. прама. — $\mathrm{I}^{б}$, 136

Oj јуначе, моје јарко сунце!
Нит' сам расла на бор гледајући,
Ни на јелу танку поноситу,
Нит' на твога брата најмлађега;
Већ сам млада према теби расла.

423.

Дјевер и снаха.

Расла јела насред Сарајева,
У ширину полу Сарајева,
У висину до ведрога неба,
Под њом сједи дјевер и снашица;
Дјевер снаши свилен кавад кроји,
Кавад кроји, а у снашу гледи:
«Oj снашице, румена ружице!
«Ил' си расла на бор гледајући,
«Ил' на јаблан дрво племенито?
«Ил' на мога брата смишљајући?»
«Сна' дјеверу тихо одговара:
«Oj дјевере, мој златни прстене!
«Нит' сам расла на бор гледајући,
«Ни на јаблан дрво племенито,
«Нит' на твога брата смишљајући;
«Већ сам била једина у мајке,
«Ранила ме медом и шећером;
«С вечера ме вином умивала,
«У по ноћи слатком медовином,
«У прозорје мл'јеком и ракијом,

423. — II[a], 13. Деверъ. 1. рас'ла. на сред'. 4, 5. дьеверъ. 8, 13. рас'ла. 11. снах' дьеверу. 12. дьевере. 16. веħ'. 17, 22. м'е. 18. с'. 19. по'. 20. млекомъ. — I[б], 137.

«Да јој будем б'јела и румена;
«Будила ме тананом шибљиком,
«Да јој будем танка и висока.

424.

Дјевојка момцима вино служи.

Лепо ти је под ноћ погледати
Тамо доле крај тија Дунава
Гди с' јунаци шатор разапели,
И под њиме пију рујно вино,
Њима служи лијепа девојка:
Како коме чашу додаваше,
Сваки јој се у недра машаше;
Ал' говори лијепа девојка:
«О јунаци и господичићи!
«Ако свима могу бити слуга,
«Ја не могу свима бити љуба;
«Него једном, ког ми срце љуби.»

425.

Дјевојка куне огледало.

Ђевојка је огледало клела:
«Огледало, ти га не гледало!
«Ти си мене мајци опадало,
«Да ја љубим четири јунака:
«Два жењена, а два нежењена;
«Жив ми братац! нисам до једнога,
«И то једно младо нежењено,
«Које нигда љубит' престат' не ћу.»

---

424. — I[a], 24. 4. руйно пию. 5. девойка. 7. ньедра. 8. тад'. девойка. — I[б], 138.

425. — I[a], 24. Девойка. 1. девойка. — I[б], 138.

426.

Што је мило, мора бити лијепо.

Кад ће оно красно време доћи
И момци се продавати поћи!
За два плава не би гроша дала,
За млинара не би ни динара;
А за једно младо црнооко,
Дала б' зањга иљаду дуката.
Јао тужна! гријешну ти реко!
У мога су драга очи плаве!
Јесу плаве, ал' су мени драге.
Друге моје, молите се за ме,
Врло мало, ако вам је драго;
Ја сам млада, молићу га сама.

427.

Преварени зет.

Ој девојко, душо моја!
Што ти вели мајка твоја?
Оће л' тебе мени дати,
И менека зетом звати? —
Не надај се, млад јуначе,
Мене мајка не да за те,
Него ме је другом дала.
Који носи мор доламу,
На долами златна пуца,
Нек злораду срце пуца.

---

426. — I[a], 25. 5. хильаду. — I[б], 139.
427. — I[a], 25. 1. девойка. 3. хоће — I[б] 208.

428.

Ти се моја вазда звала.

(ОД ДУБРОВНИКА).

О ђевојко, душо моја!
Што говори мајка твоја?
Хоће ли те мене дати?
Мисли л' мене зетом звати?
Оли дала, ол' не дала,
Ти се моја вазда звала!

429.

Дрина се понијела.

Дрино водо, што с' се понијела,
Што си моје драго занијела?
Ако си ми драго занијела,
Бољи си ми шићар донијела,
Донијела од мерџана лађу,
И у лађи момче Бијограче.
Што ће мени момче Бијограче,
Кад ми може запаст' Сарајевче?
Сарајлије златне амајлије,
Што дјевојке носе у њедрима,
У њедрима на б'јелим дојкама.

---

429. — $I^{а}$, 26. 4. боље си благо. 6. Београдче. 7. А што ћи ми. Београдче. — $I^{б}$, 140.

430.

Вода без брода.

Ој Цетињо, водо поносита!
Ти се синоћ криво кунијаше,
Да на тебе нигђе брода нема,
А ја јутрос и подоцне пођох,
И на тебе до три брода нађох:
На једноме кићени сватови,
На другоме момак и ђевојка,
А на трећем братац и сестрица;
Сеја брату зарукавље везе,
Братац сеји мор доламу шије;
Сеја брату тихо говораше:
«Удри, браца, пуца низ њедарца,
«Да не може ни јабука проћи,
«А камо ли туђег брата рука.»
Братац сеји тихо одговара:
«Сејо моја, ти си јоште луда;
«Кад ту дође туђег брата рука,
«Сама ће се пуца распињати.»

431.

Част гостима.

Домаћину добри гости дођоше.
Застара се домаћине у дому:
«Чим ћемо ми наше госте частити?»
Беседи му домаћица у дому:
«Ми имамо до три ловца у двору:

430. — I^{a}, 27. 3. теби нигди. 4. подьо. 5. теби. надьо. 6. кићене сватове. 7 момка и девойку. 8. брата и сестрицу. 15. на то. 17. тудьег. — I^{b}, 140. 4. пођо. 5. нађо. 11, 15. тијо.

«Једног ћемо ми послати у гору,
«Нек улови златнорога јелена;
«Другог ћемо ми послати у море,
«Нек улови једну рибу моруну;
«Трећег ћемо ми послати у Пешту,
«Нек доведе под прстеном девојку;
«С отим ћемо наше госте частити;
«Девојка ће под прстеном служити.»

432.

Најбољи лов.

Сину зора, а ја још код двора,
Дан превали, а ја у лов пођох,
Ја на брдо, а зунце за брдо;
Ал' на брду под јелом зеленом
Ту бијаше заспала ђевојка;
Под главом јој снопак ђетелине,
У њедрима два б'јела голуба,
А у крилу шарено јеленче;
Ја ту остах ноћцу преноћити:
Везах коња за јелу зелену,
А сокола за јелову грану;
Коњу дадох снопак ђетелине,
А соколу два б'јела голуба,
Мојим ртом шарено јеленче,
А мен' оста лијепа ђевојка.

---

432. — Iª, 27. 1. іошт. 2. подьо. 5, 15. девойка. 9. оста. 10. веза. 12. дадо. 14. хртом. — Iб, 141. 2. пођо. 9. оста. 10. веза. 12. дадо.

433.

Лов од воље.

(из пераста).

Соколовићу, најљевши тићу!
Што лов не ловиш! нег' тако стојиш?
Патке ти паше у сиње море,
А препелице у равно поље;
Одбер', соколе, што ти ј' од воље. —
Од воље ми је млада ђевојка,
Подајте ми је, не држ'те ми је;
Добар сам јунак и добре воље,
Ма кад ми сврне, ни вјетар с горе.[115])

434.

Опет то, мало друкчије.

(из горњега приморја).

Соколовићу, најљевши тићу!
Што лов не ловиш, нег' залуд' стојиш?
Пале су патке у слано море,
А препелице у равно поље,
А јаребице у рудинице
Мале тичице у ломинице;
Бирај, соколе, што ти ј' од воље. —
Од воље ми је л'јепа ђевојка.

435.

Опет лов.

Лепо ти је родио јаблане!
Све бисером и драгим камењем,

[115]) т. ј. није онако зао, као ја (кад ме расрде). Ја мислим, да је то прави смисао.

435. — I^6, 142.

Али га је соко окрунио
Долећући јутром и вечером,
Долећући, у гору гледећи,
Гди два брата итар ловак лове;
Старији је братац уловио,
Уловио срну и кошуту,
И јеленче злаћени рогова;
А млађи је братац уловио.
Уловио Сосу златокосу.
Старији је млађем говорио:
«Ајде, брате, да ловак делимо.»
А млађи је стар'јем беседио:
«На част теби срна и кошута,
«И јеленче злаћени рогова,
«А меника Соса златокоса.»

436.

Боље је злато и старо, него сребро ново.

Соко лети преко Сарајева,
Тражи лада гдје ће ладовати,
Нађе јелу насред Сарајева,
И под јелом студена водица,
На водици Зумбул удовица,
И дјевојка питома Ружица.
Стаде соко мисли размишљати:
Ил' ће љубит' Зумбул удовицу,
Ил' дјевојку питому Ружицу.

---

436. — I[а], 29. Болье є добро, него лиепо. 2. гди. 5. Сумбул. У напомени: Сумбул то є риеч турска, и значи єдан цвиет плаветан, а има и биел. 8. льубит Сумбул. 11. тио. 14. Сумбул. — I[б], 143. 11. тијо.

Све мислио на једно смислио,
Па је онда тихо говорио:
«Боље злато и поиздерато,
«Него сребро изнова ковато.»
Па он љуби Зумбул удовицу.
Љуто куне Ружица дјевојка:
«Сарајево, цвало, не родило!
«Зашт' обичај у теби постаде,
«Млади момци да љуб' удовице,
«Стари старци лијепе дјевојке?»

437.

Опет то исто.

(од дубровника).

Соко лети преко Сарајева,
Тражи лада, ђе ће починути,
Нађе јелу насред Сарајева,
А под јелу софру од мерџана,
А под софром студену водицу,
А за софром Сумбул удовицу,
И дјевојку румену Ружицу.
Стаде соко мишљат' и размишљат':
Ал' ће љубит' Сумбул удовицу,
Ал' ђевојку румену Ружицу;
Све мислио, на једну смислио:
«Боље злато на пола дерато,
«Него сребро из нова ковато.»
Стаде љубит' Сумбул удовицу;
Љуто куне љепота ђевојка:
«Сарајево, огњем изгорјело!
«По врху те огањ опалио!

«А по дну те вода занијела!
«По сриједи куга уморила!
«Што у тебе зли закон постаде,
«Да се љубе буле удовице,
«Остављају лијепе ђевојке!»

438.

Опет то исто.

(од дубровника).

Расла јела насред Сарајева,
Под њом сједи Сарајлија Мујо,
На руке му двије јаранице:
Једно ми је була удовица,
А друго је под прстен ђевојка;
Стаде мишљет' Сарајлија Мујо:
Ал' ће љубит' булу удовицу,
Али ону под прстен ђевојку.
Ма говори була удовица:
«Боље злато на пола тргато,
«Него сребро из нова ковато.»
Све мислио, на једну смислио,
Стаде љубит' булу удовицу.
Љуто куне под прстен ђевојка:
«Сарајево, огњем изгорјело!
«Што у тебе зли закон постаде!
«Да се љубе буле удовице,
«Остављају под прстен ђевојке! —
«А ох јадан, Сарајлија Мујо!
«Залуду ти моје говорење:
««Не пиј воде, не љуб' удовице,
««Јер је вода свака грозничава,

„„Удовица свака самовољна;
„„Нег' пиј винце, а љуби ђевојке:
„„Од винца је лице руменије,
„„Од ђевојке срце веселије.""

439.

Најмилија кошуља.

Ој девојко, драга душо моја!
Драга ми је и кошуља твоја,
И кошуља, и ти у кошуљи,
Штоно си је под ораом везла,
Под ораом и под шевтелијом,
Увезла си три дуката злата,
И четири свиле Цариградске.

440.

Ђевојци у кошуљи танкој.

Ој девојко у кошуљи танкој!
Да ли ми те раставити с мајком!
Јали с мајком, јал' с кошуљом танком;
Вољу с мајком, нег' с кошуљом танком.

441.

Коњ воде не ће да пије.

Ој девојко, плава перунико!
Јеси л' мога коња напојила? —
Ја га појим, а он воде не ће,

---

439. — I[а], 30. 1. девойко. — I[б], 144.

440. — I[б], 144.

441. — I[а], 30. воду. 1. девойко. 4. него гледа с'. 5. пию вино. 6. девойке венце. — I[б], 144.

Већ он гледа с ону страну Саве,
Гди јунаци рујно вино пију,
А девојке венце сплетавају.

442.

Момак преварен од дјевојака.

Под ноћ пођох гледат' ђевојака,
Ал' ђевојке сјеле вечерати,
Дадоше ми лучем свијетлити:
«Св'јетли, момче, докле нама драго,
«Пак ти љуби, коју тебе драго.»
Лаке ми се ноге уштапише,
Б'јеле руке у смолу облише;
У том свану и сунце огрању,
И ђевојке мене преварише.

443.

Момак куне дјевојку.

Ој девојко, ти се не удала!
Док на моме крилу не заспала;
Ако ли се млада и удала,
А ти мушка чеда не родила!
Млого си ме млада изварала:
Данас, сутра: «Оћу поћи за те»;
А кад време састајања дође,
Ти, неверо, оћеш за другога.

---

442. — I^{a}, 31. 1. подьо гледат дєвояка. 2, 9. дєвойке. 6. теби. Између 4 и 5 стиха: Дадоше ми пак ми говорише. — I^{б}, 145. 1. пођо.

443. — I^{a}, 67. Клетва за невєрност. 1. дєвойко. 5. Єрбо си ме много. 8. невєро хоћеш. — I^{б}, 145.

444.

Ништа се сакрити не може.

Два се драга на ливади љубе,
Они мисле, нико их не види;
Ал' њих гледа зелена ливада,
Па казује стаду бијеломе,
Стадо каза своjему пастиру,
Пастир каза на путу путнику,
Путник каза на води возару,
Возар каза ораховој лађи,
Лађа каза студеној водици,
А водица ђевојачкој мајци.
Љуто куне лијепа ђевојка:
«А ливадо, не зеленила се!
«Б'јело стадо, поклали те вуци!
«А пастиру, посјекли те Турци!
«А путниче, ноге т' усануле!
«А возару, вода т' однијела!
«Лака лађо, ватра т' изгорела!
«А водице, ти га усанула!»

445.

Морски трговац.

Чујеш девојко, чујеш лепото!
Твоје су очи морске трњине,
А ја сам јунак морски трговац,
Што прекупљује морске трњине.

444. — I[a], 32. 2. то нико невиди. 3. ал њи. 4. пак. 8 ораовой. 10. дєвоячкой. 11. дєвойка. 12. ах ливадо. 14, 15, 16 ах. — I[б], 146. 2. и. 3. њи. 8. ораовои.

445. — I[б], 147.

Чујеш девојко, чујеш лепото!
Твоји су зуби бисер сиђани,
А ја сам јунак морски трговац,
Што прекупљује бисер сиђани.
Чујеш девојко, чујеш лепото!
Твоје су руке памук мекани,
А ја сам јунак морски трговац,
Што прекупљује памук мекани.

446.

Дјевојка сама себе описује.

Ој девојко Смедеревко!
Окрени се амо доле,
Да ти видим лице твоје. —
О јуначе, румен био!
Јеси л' иш'о у чаршију?
Јес' видео лист артије?
Онако је лице моје.
Јеси л' иш'о кад у крчму?
Јес' видео рујно вино?
Онаке су јагодице.
Јес' ишао низ то поље?
Јес' видео трњинице?
Онаке су оке моје.
Јеси л' иш'о покрај мора?
Јес' видео пијавице?
Онаке су обрвице.

446. — Па. 7. 6. хартіе. 8. кад'. 11. Єси л' иш'о. — Іб, 147.

447.

Шта би која најволила?

Засп'о Ранко под јабланом,
Отуд иду три девојке,
Међу собом говориле:
«Шта би која најволила?»
Најстарија говорила:
«Ја би прстен најволила.»
А средња је говорила:
«Ја би појас најволила.»
Најмлађа је говорила:
«Ја би Ранка најволила;
«Прстен ће се разломити,
«Појас ће се подерати,
«Али Ранко мој, мој пак мој.»

448.

Опет то, мало друкчије.

Заспа Јанко под јабланом,
Пиргито!
Пиргитанче!
Повратанче!
Зелен бор!
Борковићу!
Зарукавје!
Ситни танче мој! [116]
На Јанку је свилен појас,
На руци му сјајна бурма;

[116] Овако се припијева уза сваку врсту.

---

447. — II^а, 2. 2. одъ туд'. дьевойке. — I^б, 148.

Туд' се дала танка стаза,
Њоме иду три дјевојке.
Најстарија говорила:
«Да је мени свилен појас!»
А средња је говорила:
«Ја би бурму највољела.»
Најмлађа је говорила:
«Ој ви друге, луде ти сте;
«Ја би Јанка највољела;
«Свилен појас подераће с',
«Бурма ће се распојити,
«А мој Јанко до вијека.»

449.

Опет то, мало друкчије.

Пала магла на ливаду,
Магло, маглице моја!
Развијај ми се магло, развијај.[117])
У тој магли три девојке,
Једна другој говорила:
«Шта би која наjволила?»
Најстарија говорила:
«Ја би благо најволила.»
А средња је говорила:
«Ја би руо најволила.»
Најмлађа је говорила:
«Ја би драга најволила;
«Ти ћеш благо потрошити,
«Ти ћеш руо подерати,
«Ја ћу с драгим живовати.»

[117]) Припјев уза сваку врсту.

450.

Шта би која најволија.

(од дубровника).

Текла Сава испод Бијограда,
Изметала лађу од мерџана,
И у лађи до три адиђара:
Једно Мара бијелога врата,
Друго Ана од бисера грана,
Треће Анђа кутија дуката;
Вели Мара бијелога врата:
«Шта би саде која најволија?
«Ја бих млада саде најволија,
«Да ја имам ђердан од дуката,
«Оли ћенар од сухога злата.»
Вели Ана од бисера грана:
«Ја бих саде млада најволија,
«Да ја имам иглу од биљура,
«Да навезем јорган од бехара,
«Да покријем себе и бећара,
«Да ја видим, како бећар спава.»
Вели Анђа кутија дуката:
«Ја бих млада саде најволија,
«Да ми хоће Мићо суђен бити.»

451.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

Сиђеле су три ђевојке,
На риду, на камену,
А у лугу зеленоме,

А у лугу бумбул поје,
Пој, Ајке, душо моја, пој![118]
Међу собом говориле,
Шта би која најволија;
Најстарија говорила:
«Ја бих ђердан најволија.»
А средња је говорила:
«Ја бих кавад најволија.»
А најмлађа говорила!
«Луде ли сте, друге моје!
«Шта је ђердан при доброти?
«Шта ли кавад при љубави?
«Ја бих драгог најволија.»

452.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

Сиђеле су три ђевојке,
Павле, ђавле, не гледај ме,
Не смиј се на ме.[119])
Једна другој говорила,
Што би која најволија;
Најстарија говорила:
«Ја бих брата најволија.»
А друга је говорила:
«Ја бих ђердан најволија.»
А најмлађа говорила:
«Луде ли сте, другарице!

[118]) Овако се у пјевању припијева уза сваку врсту.
[119]) Припјев уза сваку врсту.

«Ја бих драга најволија;
«Драги ће ми ђердан купит',
«А свакако брата имам.»

453.

Дјевојка је имање до вијека.

Седи мома у градини,
Бразду бразди, воду мами,
Да намами у градину,
Да залива рано цвеће,
Рано цвеће, бел босиљак,
Бел босиљак, жут каранфил.
Где браздила, ту заспала:
Вргла главу у босиљак,
Вргла руке у каранфил,
Вргла ноге у водицу,
Покрила се танком крпом;
Избила је ситна роса,
Као летњу препелицу,
К'о јесењу лубеницу.
Отуд иде лудо младо,
Лудо младо нежењено,
Увати се за два коца,
Па прескочи у градину,
Па говори лудо младо:
«Да л' да берем киту цвећа?
«Да л' да љубим младу мому?
«Кита цвећа мал до подне,
«Млада мома мал до века.»

---

453. — II^a, 28. имѣніе. 5, 6. бел'. 13. летну. 15. одъ туд'. 17. ухвати ко'ца. 18, 19. пакъ. 22. по'дне. — $\text{I}^б$, 149.

454.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

Рано рани дјевојчица,
Бразду бразди, воду мами,
Да намами на младини,
Да заљева рано цв'јеће,
Рано цв'јеће б'јел босиљак.
Гдје мамила, ту заспала,
Виш' главе јој кондир вина,
А у руци кита цв'јећа;
Туд' пролази младо момче,
Младо момче нежењено,
Стаде мислит' младо момче:
«Ил' ћу брати киту цв'јећа?
«Ил' ћу пити кондир вина?
«Ил' ћу љубит' младу мому?
«Кита цв'јећа дан до подне,
«Кондир вина тога часа,
«Млада мома до вијека.»
Стаде брати рано цв'јеће,
Стаде пити кондир вина,
И љубити младу мому.

455.

Услишена молитва.

Прођох гору, прођох другу и трећу,
Када дођох у четврту борову,

---

455. — II[a], 30. Услышана. 2. додьо. 8. вышнѣм'. 9, 19. вихаръ. — I[б]. 150. 1. пројо. 2. дојо. 6, 7. мого 8. стало.

Ал' у гори зелен боре листао,
И под бором постељица мекана,
На постељи моја драга заспала,
Не могах је од жалости будити,
Нит' је могох од радости љубити,
Већ се стадох вишњем Богу молити:
«Дај ми, Боже, вијар вјетар од мора,
«Да одбије један листак од бора,
«Да он падне мојој драгој на лице.»
Бог ми даде вијар вјетар од мора,
Те отпаде један листак од бора,
И он паде мојој драгој на лице,
Пробуди се моја мила и драга,
Љубисмо се и грлисмо до зоре;
Нит' је знала моја мајка, ни њена,
Осим једно ведро небо над нама,
И мекана постељица под нама.

456.

Млада под наранчом.

(из гориьега приморја).

Висока јела до неба,
Широке гране подвила,
Све равно поље прекрила,
У пољу ми је виноград,
У винограду џардини,
А у џардину наранча,
А под наранчом постеља,
А на постељи млада спи
Малахним[120]) чедом на руци,

[120]) *Малахним* мјесто С малахним, гледај 28 на стр. 52.

Нико је не с'јме будити:
Ни мила мајка, ни тајко,
Ни мила браћа из лова;
Мајка јој Бога мољаше,
Да пухне вјетар с планине,
Д' обруни цв'јетак с наранче,
Да пане младој на лице.
Пухну ми вјетар с планине,
Обруни цв'јетак с наранче,
И паде младој на лице;
Плахо се млада пробуди,
Наранчу стаде проклињат':
«Наранчо, којко, невојко!
«Ти пуно цв'јета ћетала;
«А мало рода родила!
«Јер ми се не даш наспати
«Малахним чедом на руци?»

457.

Завјетовање.

Девојка се клела
Цвеће да не носи,
Цвеће да не носи,
Вино да не пије,
Вино да не пије,
Драгог да не љуби;
Девојка се клела,
Пак се раскајала:
«Цвеће ја да носим,

---

457. — I^{a}, 58. ...девойке. 1, 7. девойка. 2, 3. цвеће. 9. цвеће да я. 10. льепша. 12. весела. 13. я драгог. — I^{б}, 151.

«Ја би лепша била;
«Вино ја да пијем.
«Весел'ја би била;
«Драгог ја да љубим,
«Милост би имала.»

458.

Опет то, мало друкчије.

(из горњега приморја).

Клела се ђевојка
В'јенца не носити,
И винца не пити,
Ни рабра љубити;
Ал' кад ми је доша'
Вес'о Ђурђев данак.
Каја се ђевојка
В'јенца не носити:
«Ах! тешко си мени
«Младој неудатој!
«Што се завјетовах,
«В'јенца не носити.»
А кад ми је дошло
Л'јепо виноберје,
Каја се ђевојка
Винца да не пије:
«Ах! тешко си мени!
«Лудо л' с' завјетовах,
«Да винца не пијем!»
А кад ми пак доше [121])
Дуге зимске ноћи,

[121]) *доше* скраћено од *дођоше*.

Каја се ђевојка
Рабра да не љуби:
«Ах, тешко си мени,
«Мој луди завјете:
«Што л' се завјетовах
«Рабра не љубити!»

459.

Несташна снаша.

Кад сам била код мајке девојка,
Лепо ме је сетовала мајка,
Да не пијем црвенога вина,
Да не носим зеленога венца,
Да не љубим туђина јунака.
Кад се јадна ја промисли сама:
Нема лица без црвена винца,
Ни радости без зелена венца,
Ни милости без туђа јунака.

460.

Нема љепоте без вијенца.

Млада нева воду нела,
На воду се надводила,
Сама себе беседила:
«Јао јадна! лепа ти сам!
«Још да ми је зелен венац,
«Још би јадна лепша била;
«Љубила би чобанина,

459. — II[a], 33. 1. кад'. дьевойка. 6. кад'. промыслихъ. 7. нейма. — I[б], 151.
460. — I[б], 152.

„Чобанина Костадина,
„Који шеће пред овцама,
„Кано месец пред звездама."

461.

Анђелина и Али бег.

(Из горњега приморја).

Анђелина руже брала
Поврх града Дубровника,
Дивну киту накитила,
До Дунава доходила,
На Дунав се надзирала,
У води се огледала,
Сама собом бесједила:
„Фала Богу великоме!
„Дивна ли сам и румена!
„Још да имам црно око,
„Све бих Турке премамила
„И у граду Али-бега."
То зачуле бегу слуге,
Бегу право кажеваху;
Бего њима говораше:
„О Бога ви, вјерне слуге!
Ви узмите мога мача,
„Уфатите младу мому,
„Мјерите јој косу с мачем;
„Ако буде дуж' од мача,
„Биће мене драга љуби;
„Ако буде супроћ мача,
„Биће мене мила снаха."
Слуге бега послушале,

И узеше остра мача,
И пођоше до Дунава,
Уфатише младу мому,
Измјерише косу с мачем,
Она бјеше дуж' од мача,
Бегу ј' у двор поведоше,
И узе је за љубовцу.

462.

Мирко и три Карлове шћери.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Три су горе у пореду расле:
Једна гора од били-биљура,
А друга је од мави-пируза:
А трећа је од цркли-мерџана:
Која гора од били-биљура,
У ту гору снијег до кољена;
Која ли је од мави-пируза,
Ту се тићи јалкунићи легу;
Која ли је од цркли-мерџана,
Тудар паса Мирко војевода,
И проведе три шћери Карлове:
Једно ми је дугокоса млада,
А друго је под прстен ђевојка,
А треће је дијете нејако.
Којано је дугокоса млада,
Она русу косу кунијаше:
«Бог т' убио, моја косо руса!
«Што сам тебе гојила залуду
«За попруге коња Мирковога.»
Која ли је под прстен ђевојка,

Она златни прстен кунијаше:
«Бог т' убио, мој златни прстене!
«Што сам ти се веселила млада
«За поткове коња Мирковога.»
Која ли је дијете нејако,
Она цмили јутром и вечером;
Ћешио их Мирко војевода:
«Не бојте се, три шћери Карлове!
«Ти, која си дугокоса млада,
«Тебе ћ' узет за вјерну љубовцу;
«Која ли си под прстен ђевојка,
«Узећу те за Дуку синовца;
«Која ли си дијете нејако,
«Послаћу те на трагове мајци,
«Да старицу обеселиш[122]) мајку.»

463.

Момак куне мајку дјевојачку.

Oј ти Цвето, лепо цвеће!
Бог убио мајку твоју!
Која тебе таку роди,
И посла те насред села,
Где јунаци вино пију,
Млади момци камен мећу;
Где невесте коло воде,

[122]) *обеселиш* мјесто *обвеселиш*, као *објесити* мјесто *обвјесити*, *обладати* мјесто *обвладати* и т. д.

463. — I^а, 36. девоячку майку. 1. цвето. цвеће. 5. гди. 7. гди невесте. 8. девойке песне. 9. видье. 10. увек. — I^б, 152.

А девојке песме поjу;
Те jа тебе онде виде,
Да ме у век срце боли.

464.

Дjевојци, да каже мајци.

Иди реци, jадна, твојој мајци,
Иди реци тужна, мори, твојој мајци,[123]
Да не роди, jадна, друго чедо,
Друго чедо, jадна, као тебе,
Као тебе, jадна, белолику,
Белолику, jадна, црнооку;
Да не вара, jадна, сиротињу,
Сиротињу, jадна, као мене,
Који нема, jадна, двије паре,
Да попије, jадна, црну каву,
Црну каву, jадна, и ракиjу.

465.

Дjевојка са три љубовника.

Кажи, Радо, кажи брати,
Кол'ко имаш љубовника? —
Jа ги[124]) имам до троjицу;

[123]) Овако се свака врста говори по други пут, кад се пjева.

[124]) *Ги* мjесто *их*, то jе мало по Бугарски, као и у последњој врсти *мил* мjесто *мио* или *драг*. Jа сам ову пjесму чуо у Неготину од jеднога Турчина по имену Дервиш-бега, који jе за Пасманциjина времена бивао субаша у Тимоку.

---

164. — Iб, 153.

165. — Iа, 37. 3. я й. — Iб, 154. 3. jа и. 5. У напомени: И Поломље и Загорjе (нахиjе или кнежине) доље преко Тимока,

Један ми је у Загорју,
Други ми је у Поломљу,
Трећи ми је украј двора;
Који ми је у Загорју,
Загорје га изгорело!
Који ми је у Поломљу,
Поломље га поломило!
Који ми је украј двора,
Украј двора, украј срца,
Жив да ми је! мил да ми је!

466.

Будила зора Лазара.

Будила зора Лазара:
«Устани горе, Лазаре!
«Жедан ти коњиц водице.»
Али ми ђипи Лазаре,
Па узе коња за узду,
Те ми га води на воду;
Али на води девојка;
Стаде јој ногом на ногу,
Љуби јој црне очице,
Меће јој руку у недра.

467.

Што је милије, него и царев везир бити.

С оне стране Саве воде
Детелина до колена,

а ову пјесму ја сам чуо у Неготину од једнога Турчина, који је много година бивао субаша по Тимоку.

466. — I^{6}, 154.

467. — I^{6}, 155.

Чемерика свр човека;
Под њом седе три девојке;
У једне су, у девојке,
Црне очи, бело лице,
Волео б' је пољубити,
Него с царем вечерати;
У друге су, у девојке,
Жуте чизме до колена,
Волео б' и изувати,
Него с царем у лов ићи?
У треће је, у девојке,
Златно пуце под грлоцем,
Волео б' га распињати,
Него царев везир бити.

468.

Анђа капиџија.

Високо се соко вије,
Још су виша граду врата;
Анђа им је капиџија:
Сунцем главу повезала,
Месецом се опасала,
А звездама накитила.

469.

Краљ и бан код кола.

(из горњега приморја).

Под оном гором високом,
Под њом игра дивно хоро,
У то хоро све јунаци,

---

468. — I^{6}, 166.

Међу њима бановица,
Лијепо је ођевена:
У сунце је обучена,
А мјесецем опасана,
Звијездама запучена,
На главу јој златна круна,
На руку јој прстен звекће,
На главу јој круна трепти;
Ма је краље с краја гледа,
Краље бану пошиљаше:
«Подај мене бановицу,
«Ја ћу тебе краљевицу
«И два сина краљевића,
«И два града нешетане,
«И два коња нејахане,
«И дв'је сабље неношене.»
Бановица пошиљаше:
«Не фала ти, краље, ништа!
«Краљица ти удовица!
«А краљићи сирачићи!
«Градови ти опустјели!
«Коње нема' ко јахати!
«Сабље нема' ко носити!
«Тебе не бих ја узела
«За сву твоју краљевину.»

470.

Лијепа Мара код цара.

Листак паде на ливаду, чија ј' ливада? —
Ливада је лепе Маре, ал' је одбегла;
Одбегла је жалосница цару под шатор.

Па се игра с царевићи испод шатора.
Цар јој даје златну бурму, да с' с њим поигра.
А царица златну круну, да с' с њим не игра.

471.

Драга се расрдила.

И синоћ сам сам седећи мислио:
Нисам драге за годину видио.
Ја пошета доле, горе сокаком,
Сваког драга на пенџеру стајаше,
Моја драга на вратима чекаше;
Ја јој реко: «Добар вече, дилберче!»
Она мене: «Дођ' довече, бисерче.«
Ја не одо оно вече, већ друго;
На мене се моја драга расрди,
И од мене беле дворе затвори.
Не срди се, моја драга, на мене,
Срезаћу ти црвен кафтан до земље,
Купићу ти кован појас од злата.

472.

Драго се расрдило.

Сади ружу насред Новог сада.
О ружице, о жалости моја!
Ни те берем, ни те драгу дајем:
Јер се на ме драго расрдило,
Па пролази покрај двора мога,
Као робље мимо Турско гробље.

471. — I[6], 156.
472. — I[6], 156.

473.

Срди, да се не срди.

Срдо моја, не срди се на ме;
Јер ако се ја расрдим на те,
Сва нас Босна помирит' не може,
Ни сва Босна, ни Ерцеговина.

474.

Момче и Јана.

Момчић иде странчицом,
Накити се гранчицом,
Па погледа низ брдо
Како Јана мете двор:
«Ој ти Јано, бисер' мој!
«Откуд тебе прстен мој?» —
«Дао ми га братац твој,
«Ако Бог да, девер мој!»

475.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

Момчић иде странчицом,
Закићен је гранчицом,
Тер он гледа низ брдо,
И угледа Марицу,
Ђено плахо мете двор;
Момчић Мари говори:

---

473. — I[6], 157.
474. — I[6], 157.

«О ти Маре, бисер мој!
«Оклен теби прстен мој?»
Мара њему говори:
«Дао ми га братац твој,
«Ако Бог да, ђевер мој.»

476.

Буди млада собом добра, бићеш госпођа.

(из пераста).

У ђевојке црне очи, како магиња,
Виђела је Богду[125]) дворе, па говорила:
Да ми ј' овђе самој бити млада госпођа! —
Буди млада собом добра. бићеш госпођа.

477.

Изговор.

Зора зори, петли поју,
Пуштај ме, душо, да идем. —
Није зора, већ је месец,
Поспавај, јагње, код мене. —

Краве ричу око куће,
Пуштај ме, душо, да идем. —
Нису краве, већ су але,
Поспавај, јагње, код мене. —

[125]) Богдан је, млад и лијеп момак из Пераста, поред мене сједио, кад сам ову пјесму писао, па га пјевачица овдје припјевала, као и на другијем мјестима домаћина и домаћицу.

---

477. — I[6], 158.

Турци вичу на џамији,
Пуштај ме, душо, да идем. —
Нису Турци, већ су вуци,
Поспавај, јагње, код мене. —

Деца вичу испред двора,
Пуштај ме, душо, да идем, —
Нема деце испред двора,
Поспавај, јагње, код мене. —

Мајка виче на вратима,
Пуштај ме, душо, да идем. —
Није мајка на вратима,
Поспавај, јагње, код мене.

478.

Сваком поруга, осим дјевојци.

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА).

Садих крушку украј пута,
Ја мљах, јабука је;
Под њом сједи стари старац
Ја мљах, јарац да је.

* *
*

Садих крушку украј пута,
Ја мљах, јабука је;
Под њом сједи стара баба,
Ја мљах, да је клада,

* *
*

Садих крушку украј пута,
Ја мљах, јабука је;
Под њом сједи ожењени,
Ја мљах да је објешени.

* *
*

Садих крушку украј пута,
Ја мљах, јабука је;
Под њом сједи удовица,
Ја мљах, да је губавица.

* * *

Садих крушку украј пута,
Ја мљах, јабука је;
Под њом сједи ђевојчица,
Ја мљах, да је препелица.

479.

Дјевојка, удовица и баба.

Јунак засп'о у трави на страни,
Покрио се доламом по глави.
Туд' се дала танана стазица,
По њој шета млада девојчица;
Спотакла се, пала на јунака,
Јунак мисли, да је голубица,
Кад се трже, али девојчица;
Пољуби је и два и три пута,
Па је метну на десницу руку.

* * *

Јунак засп'о у трави на страни,
Покрио се доламом по глави.
Туд' се дала танана стазица,
По њој шета млада удовица;
Спотакла се, пала на јунака,
Јунак мисли, да је препелица.

---

479. — I[6], 159.

Кад се трже, али удовица;
Пољуби је и два и три пута,
Па је метну на десницу руку.

* *
*

Јунак засп'о у трави на страни,
Покрио се доламом по глави.
Туд' се дала танана стазица,
По њој шета стара бабетина;
Спотакла се, пала на јунака,
Јунак мисли, да је кладетина;
Кад се трже, али бабетина.

480.

Бабина освета.

Ја посеја гра по долу,
Не обиђо за три лета,
За три лета, за четири;
Кад ја одо да обиђем,
Ал' у грау девојчица,
Преврну је, обрну је,
Обрну је, пољуби је.
О радосна у гра пошла!
Пољубљена кући дошла!

* *
*

Ја посеја гра по долу,
Не обиђо за три лета,
За три лета, за четири;
Кад ја одо да обиђем,
Ал' у грау удовица,
Преврну је, обрну је.
Обрну је, обљуби је.

О радосна у гра пошла!
Обљубљена кући дошла!

* *
*

Ја посеја гра по долу,
Не обиђа за три лета,
За три лета, за четири;
Кад ја одо да обиђем,
Ал' у грау бабетина,
Обрну је, преврну је,
Преврну је, попљува је,
Па је тури у коприве.
О радосна у гра пошла!
Попљувана дома дошла!
Ж'о се баби учинило,
Оде баба у брдине,
У брдине, у долине,
Да набере костолома,
Костолома, вратолома;
Кад набрала костолома,
Костолома, вратолома,
Приставила у лончиће,
Лончић крчи, момак трчи,[126])
Ка'но пашче преко башче.
Кад је био близу двора,
А он бабу довикује:
«Отвор' врате, седмакињо,
«Материна вршњакињо.»
Ал' му баба одговара:

[126]) И приповједа се, да врачаре приставе лончић с чинима к ватри, па кад он стане врети, онда онај, за кога се чини, мора *одмах* доћи макар гдје био: ако је врло на далеко, он дође на трсци (мјесто коња) јашући.

«Почекај ме, курвин сине,
«Расплела сам русу косу,
«Русу косу, до појаса.»
Кад му врата отворила,
Огњишту га домамила,
Очима је зажмурио,
Док је бабу пољубио;
Кад то баба опазила,
Жарилом га извијала,
Па му онда беседила;
«Иди сада, куд ти драго!
«Доста мени, што си дош'о,
«И љубио, што с' пљувао.»

481.

Особити болесник.

Ја се попе на Вршачке планине,
Те угледа Бечкеречке равнине,
Гди јелени с кошутама пландују,
Млади момци с дјевојкама играју;
Ја се маши у свилене џепове,
Те извади из џепова стрелицу,
Да устрелим код јелена кошуту,
Не погоди код јелена кошуту,
Већ устрели под прстеном девојку,
Дадоше ми тог болника да лечим;
Ја му шаљем с мора смокве да једе,
А он не ће с мора смокве да једе;

481. — I[6], 160. Без напомене.

Ја му шаљем шећер-шербе да пије,
А он не ће шећер-шербе да пије;
Већ он оће с једне руке на другу.[127]

482.

Устријељен момак.

Што ћу јунак, устрели ме стрела,
Душо Јецо, из твог белог лица?
Очи твоје то су стреле моје,
Твоје руке то су моје муке.
Дођи, душо, у дворове моје,
Да ми лечиш моје грдне ране:
Завијај и белим испод грла,
А испирај меднијем устима.

483.

Жалостива драга.

С вечера је киша ударила,
У по ноћи поледица пала;
Ја се диго, да потражим драга,
И ја нађо зелену ливаду,
На ливади мог драга долама,
На долами свилена марама.
На марами сребрна тамбура,
Код тамбуре зелена јабука.
Ја размишља мисли свакојаке:
Ако би му доламу узела,
Млад је зелен, бојим се озепшће;

[127]) Мјесто ове посљедње врсте једни и овако пјевају: „Веће оће медна уста да љуби.

483. — I[6], 161. После стиха 17 има још стих: Загришћу је, ал изјести не ћу.

Ако би му мараму узела,
Мараму сам у милости дала;
Ако би му тамбуру узела,
Тамбуру су моја браћа дала;
А ја мисли све на једно смисли:
Загришћу му зелену јабуку,
Нека знаде, да сам долазила,
Да сам моје драго облазила.

484.

Мајка и Нера.

Јаша[128]) коња аџамију,
Нанесе ме на влаињу,
У влаиње три девојке,
Једну мајка тајно кара:
«Кучко Неро! где си била?» —
«Не карај ме, мила мајко!
«Ја сам била на Дунаву,
«Гледала сам младе Немце,
«Ал' што виде једно Немче,
«Да ми оће свекар бити,
«Дала би му кошуљицу,
«Да је дере за живота;
«Штоно виде друго Немче,
«Да ми оће девер бити,

[128]) *Јаша* мјесто *јаа* (управо *јахах)*. Ова погрјешка иде међу оне, што се говори (н. п.) *премећати* (мјесто *преметати)*, *пужати* (м. *пузати)* и т. д. у Сријему, у Бачкој и у Банату мјесто *јахати јешем* говори се *јашити јашим* (то је управо као: *миришити миришим*, мјесто *мирисати миришем)*.

---

484. — I^{6}, 162. Без напомене.

«Дала би му златан јаглук,
«Да га дере за живота:
«Ал' што виде треће Немче,
«Да ми оће драги бити,
«Дала би му чарне очи,
«Да и љуби за живота.»

485.

Ајде, душо, да се милујемо.

Ајде, душо, да се милујемо,
Гди рекнемо, да се састанемо:
Ил' у твоме, ил' у моме двору;
Ил' у твојој, ил' у мојој башчи;
Ил' у твоме, ил' у мом дућану.
Ти се створи у дућану алва,
Ја ћу бити у дућану калфа,
Па ћу доћи, да тебека љубим;
Рећи ћеду изокола људи,
Да ја једем у дућану алву,
А ја љубим потајно девојку.
Створ' се, душо, у градини ружом,
Ја ћу с' створит' у бела лептира,
Па ћу пасти на румену ружу;
Рећи ћеду изокола људи,
Да ја гризем у градини ружу,
А ја љубим потајно девојку.

485. — I[6], 163.

486.

Жалост и надежда.

(од дубровника).

Душо Маро, да се не варамо,
Ђе речемо, да се састанемо,
Јал' у моме, јал' у твоме двору,
Јал' у башчи под жутом наранчом.
Ђено цавти чемин и ружица,
Чемин с ружом лијепо мирише,
Тешко оном, ко за ким уздише!
Како, душо, и ја за тобоме,
Ђе те гледам, љубит' те не могу;
Али хоћу брже, ако Бог да!
У неђељу, која прва дође,
У мом двору, а на крилу моме.

487.

Не мисле се убити, већ љубити.

Момче иде планином,
А девојка градином;
Он се меће глогињом,
А девојка трњином;
Не мисле се убити,
Већ се мисле љубити.

487.—[6], 164.

488.

Да ми се с њом састати, нико ме не би раставио.

(ИЗ ПЕРАСТА).

Уђевојчице црне очице,
А у јунака русе косице
Је ли ђе ко мој?
Састави ме шњом!
За вас живот мој
Не раста ме шњом.

489.

Хвала невјестина.

(ИЗ ПЕРАСТА).

Невјеста се бани
И веома фали,
Да ј' поштено храни
Ње господар драги,
Да би у весељу
Данке проводила
И шњим вазда у љубави била.

490.

Да ј' у мене, што ј' у цара благо.

Да ј' у мене, лале Лазо! што ј' у цара благо.
Ја би знала, лале Лазо! шта би куповала:
Купила би, лале Лазо! украј Саве башчу:
Ја би знала, лале Лазо! шта б' у њу садила:

---

490. — I^6, 164.

Садила би, лале Лазо! зумбул и каранфил.
Да ј' у мене, лале Лазо! што ј' у цара благо,
Ја би знала, лале Лазо! шта би куповала:
Купила би, лале Лазо! нежењена Лазу,
Да ми буде, лале Лазо! башчован у башчи.

491.

Дјевојка моли кујунџију.

Кујунџија, тако ти заната!
Сакуј мени од злата јунака;
Мазићу га, к'о рођена мајка,
Љубићу га до самога мрака,
А грлити до сутрашњег данка.

492.

Мајка ћерку чува.

У госпође мајке лепу ћерку кажу:
Не да је видити сунцу ни месецу,
Ни мутном облаку, ни младом јунаку.
Јунак се заклео, да ће је видити,
Да ће је видити, и с њом беседити,
У зеленој башчи под жутом неранџом,
Под жутом неранџом, у сребрну столу.

493.

Илијна шћи.

(од дубровника).

У Илије, у ђидије, лијепа је шћи,
Скројио јој жути кавад од самијех тли,

---

491. — I[б], 166.
492. — I[б], 167.

Направио мали жбањиц од тисовине.
Па је посла на водицу од љепотице.
Да донесе ладне воде са Рајевине,
Наврани се младо момче, Лека, терзијн син,
Сломио јој мали жбањиц од тисовине,
И просу јој ладну воду са Рајевине.

494.

Попова шћерца.

(од дубровника).

У попове шћерце
Црне ми оке кажу,
Жива ми, џано, била!
Погледај ме шњима!
А сад велим, тер велим,
Сиротице моја!
У попове шћерце
Бисер ми зубе кажу,
Жива ми, џано, била!
Угризни ме шњима!
А сад велим, тер велим,
Сиротице моја!
У попове шћерце
Медна ми уста кажу,
Жива ми, џано, била!
Цјеливај ме шњима!
А сад велим, тер велим,
Сиротице моја!
У попове шћерце
Дуге ми руке кажу,
Жива ми, џано, била!
Загрли ме шњима!

А сад велим, тер велим.
Сиротице моја!
У попове шћерце
Б'јеле ми дојке кажу,
Жива ми, цано, била!
Подоји ме шњима!
А сад велим, тер велим,
Сиротице моја!

495.

Дилбер Сока у мајке.

Полећела два бијела голуба,
И пали су на два бора зелена,
Питала их до два бора зелена:
«Ој Бога вам, два бијела голуба!
«Јесте л' скоро од те Босне поносне? —
«Јесте л' вид'ли дилбер Соку у мајке?
«Носи л' Сока од седефа нануле,
«По нанулам' пурли гаће пануле,
«По гаћама бурунџукли кошуља,
«По кошуљи сија-јелек до бедре,
«По јелеку терлидиба до земље,
«А по диби сој-срмали тканица,
«При тканици сој-срмали ножеви?»

496.

Чија је оно дјевојка.

Чија је оно ђевојка,
Што рано рани на воду,
Те плете косу широко,

А носи фесак над око,
А броди воду дубоко,
Уздиже скуце високо?

497.

Радост, брига и домисао.

Ах мој Мијо, гди си синоћ био? —
Гди сам био, добро ми је било:
Видио сам лепоту девојку,
Окрену се, насмеја се на ме,
Чини ми се, да би пошла за ме
Иск'о би је, ал' је не да мајка;
Укр'о би је, ал' је чува стража.
Пред кућом јој бадем дрво расте,
Попећу се бадему на гране,
Закукаћу, као кукавица,
Превијаћу, као ластавица,
Уздисаћу, као удовица,
Заплакаћу, као и девојка:
Не би л' јој се мајка смиловала,
Не би ли је мени поклонила.

498.

Амајлија за дјевојке.

(Т *).

А мој драги амбер-душом дише,
Б'јелом руком и калемом пише,

---

497. — II^а, 34. ....домышлѣніе. 1, 2. гдье. 3. видьео. дьевойку. 4. на сміясе. 9. попе'ћу. 10. закука'ћу. 11. превія'ћу. 12. уздыса'ћу. 13. заплака'ћу. дьевойка. — I^б, 167.

498. — I^б, 168. 6. оће.

Дјевојкама ситне амајлије.
Што с' у једној амајлији пише:
«Ко те не ће, не намећи му се;
«Ко те хоће, не реци му: не ћу.»

499.

Све, како ваља.

(Т*)

Ја усадих вишњу на игришту,
И загледах кону у махали,
И изјавих стадо на планину,
Па ја одох на цареву војску,
Бих на војсци девет годин дана,
Кад десета година настала,
Јунаци ми из Босне долазе:
«Усала ти вишња на игришту,
«Овце ти се све пометиљале,
«Кона ти са за другог удала.»
Ја не могох срцу одољети,
И ја одох шехер Сарајеву,
Ал' ми вишња јако за тргање,
Ал' ми кона јако за љубљење,
А овце ми све се изјањиле.

500.

Све друкчије, него се говори.

(из црне горе).

Ја усадих виту јелу
Тамо горе на планину,

499. — I[6], 169. 1. усади. 2. загледа. 3. изјави. 4. одо. 5. би. 11. мого. 12. одо шеер.

Супроћ јеле жуту дуњу,
А наврнух жубер-воду,
Ставих стражу младу мому;
Ту не дођох за годину,
Често гласи гредијаху:
Усанула вита јела,
Увенула жута дуња,
Прецикнула жубер-вода,
Преминула[129]) млада мома.
Седлах коња добра мусја,
Пак ја пођох на планину;
Не могох се примакнути
Од висине вите јеле,
Од мириса жуте дуње,
Од брзине жубер-воде,
Од љепоте младе моме.

501.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

Садих јелу на планину,
Пресадих је жутом дуњом,
Наврнух јој жубер-воду,
Ставих стражу младу мому,
Не пох[130]) тамо за годину,
Кад ме гласи допадоше,
Да је дуња увенула,
Жубер вода пресанула,

[129]) Мјесто *преминула* слушао сам од другијех *поружњела* и *оружњела*.

[130]) Не *пох* скраћено од не *пођох*.

Млада мома преминула.
Седлах коња, пођох тамо,
Ближ' по ближе, приближих се;
Када дођох на планину,
Ал' не могах приступити
Од мириса жуте дуње,
Од валова жубер-воде,
Од љепоте младе моме;
Ја се напих жубер-воде,
Намирисах жуте дуње,
А нањубих младе моме.

502.

Опет то, мало друкчије.

Ја посадих виту јелу
И уза њу вину лозу,
И уз лозу струк босиљка;
Ја поставих дјевојчицу,
Дјевојчицу чуварицу,
Не обиђох за годину;
Мени гласи додијаше:
Вита јела посјечена,
Вина лоза озобана,
А почупан струк босиљка
И дјевојка обљубљена;
Ја њих пођох да обиђем,
Ал' не могу до њих доћи
Од вишине вите јеле,
Од родине вине лозе,
Од мириса струк-босиљка,
Од љепоте дјевојачке.

503.

Не утони, не закољи.

Вода лети, бреге дере,
На њој Јања ноге пере,
Према њој се Јово дере:
«Не утони, мој дилбере!
«Не утони, не закољи!
«Ак' утонеш, вадићу те,
«Ак' извадим, љубићу те;
«Не ћу љубит' гола врата,
«Већ ћу купит' литру злата.
«Па ћу свезат' око врата,
«Па ћу љубит' око злата,
«Кано чела око сата.»

504.

Најлошија година.

Годинице, лоша ти ми дође!
А и мени, а и коњу моме:
Моме коњу не роди ливада,
А мени се препроси дјевојка.

505.

Не отимљи, већ ме мами.

Бога моли младо момче:
«Дај ми, Боже, златне роге

---

503. — I^{б}, 170.

504. — I^{б}, 171.

505. — I^{а}, 62. Молитва услишана. 5. видим. є. 8. Кад прободе. 16. Ньему мома одговара. 17. Овог стиха нема. 20. Єр я имам. 27. греота. — I^{б}, 202.

«И сребрне парошчиће,
«Да прободем бору кору,
«Да ја виђу, шта ј' у бору.»
Бог му даде златне роге
И сребрне парошчиће,
Те прободе бору кору;
Ал' у бору млада мома,
Пак засија, кано сунце.
Њој говори младо момче:
«Ој чујеш ли, млада мома!
«Просио б' те, не даду те;
«Мамио б' те, поћи не ћеш;
«Отим'о б' те, сам не могу.»
Ал' говори млада мома:
«Ој Бога ми, млад јуначе!
«Не проси ме, не даду ме;
«Не отимљи, погинућеш:
«У мен' има девет браће,
«И толико братучеда,
«Кад појашу вране коње,
«А припашу бритке сабље,
«Пак накриве вучи-капе,
«Страота је погледати,
«А камо ли дочекати;
«Гријота је погинути,
«А срамота побјегнути;
«Већ ме мами, ја ћу поћи.»

506.

Диздарева Јавра.

(Т *).

Колика је на Бембаши трава,
Још је љепша диздарева Јавра,
Кад изиђе пред град на саланџак;
Кад се њине, од ње сунце сине,
Испод грла јасна мјесечина,
Из њедара двије јасне зв'језде;
Гледао је Џенетићу Ибро,
Гледајући тихо говорио:
«Срце, душо, диздарева Јавро!
«Да те просим, би ли пошла за ме?»
Говорила диздарева авра:
«А Бога ми, Џенетићу Ибро!
«Нит' ме проси, нит' ћу поћи за те.»
Кад то чуо Џенетићу Ибро,
Узе Јавру по свилену пасу,
Шњом побјеже низ то равно поље,
Кано зв'језда преко ведра неба,
И он оде граду над коваче.
Вита јело! истина је била,
Она с' Ибри у њедра савила.

507.

Не проси ме, не ћу за те.

(Т *).

Љиљан горо љиљанова!
Дер подигни љиљан листак,

---

506. — I[6], 168. 8. тијо.
507. — I[6], 171. 10. ођеш.

Да ја прођем и проведем
Дивно коло дјевојака,
Дјевојака и момака,
У том колу липа Мејра,
У момцима лијеп Мујо:
Па говори лијеп Мујо:
«А Бога ти, липа Мејро!
«Да те просим, хоћеш за ме?»
Говорила липа Мејра:
«А Бога ми, лијеп Мујо!
«Не проси ме, не ћу за те.»

508.

Мајка ме теби не да, те не да.

(Т*).

У јеловој горици
На студеној водици
Ту дјевојке долазе,
Б'јело платно бијеле:
Једној име Румена,
Другој име Висока,
Трећој име Кал'ока,
Њој долази момчето:
«А дјевојко, Кал'око!
«Ид' упитај мајкато,
«Хоће л' тебе мени дат'.»
Говорила дјевојка:
«Ајд' отале, момчето!

---

508. — I[6], 172.

«Мајка кућу глобу да,
«Мене теби баш не да,
«Баш не да, те не да.»

509.

Намамићу и кога хоћу и кога не ћу.

(Т*).

Намамићу, кога хоћу,
Нек издере јеменије;
Кога не ћу, и већма ћу
Нек издере и четвере,
Дајана, Мујо, дајана!

510.

Мујо јадовити.

(Т*).

Црна горо, жао ми је на те,
У теби је камен становити,
Под њим сједи Мујо јадовити,
Сузе рони, а године броји:
«Ево данас девет годин' дана,
«Како иштем злато од матере,
«Ја је иштем, а мајка је не да:
«Дадох мајци диву у ћагету,
«Мајка даде, а бабо не даде;
«Дадох бабу чоху нерезану,
«Бабо даде, а братја не даду;
«Дадох братји коње нејахане,

509. — I[6], 172. 1. оћу.

510. — I[6], 173. 8. дадо. 10. дадо. чоу. 12. дадо. нејаане. 14, 16. дадо.

«Братја даду, а секе не даду;
«Дадох секам' златне белензуке,
«Секе даду, а род је не даде;
«Дадох роду местве и папуче,
«Род је даде, а дјевојка не ће.
«Бог убио свакога јунака!
«Који иште од рода дјевојку,
«Те не иште од Бога једнога.»

511.

Драги и Горинка.

Чубар биље, беру л' те ђевојке? —
Зашто мене брат' не ће ђевојке,
Кад од мене сва гора мирише,
И по гори становно камење?
На камену младо момче стоји,
Оно стоји, те године броји:
«Ево мене двадесет година,
«Још 'волико женити се не ћу,
«Док не љубим Горинку ђевојку.»
То зачула браћа Горинчина,
Уватише Горинку ђевојку,
Затворише у бијелу кулу.
Бога моли Горинка ђевојка:
«Дај ми, Боже, вјетра са планине,
«Да отвори б'јелој кули врата,
«Да ја видим, куд ми драго шета:
«Ил' је босо, ил' је распојасо;
«Ил' је голо, ил' је гологлаво;
«Ил' је жедно, ил' је љеба гладно.»

---

511. — I[6], 174.

Што молила Бога, умолила:
Бог јој дао вјетра са планине,
Те отвори б'јелој кули врата;
Она гледа, куд јој драго шета:
Нит' је босо, нит' је распојасо;
Нит' је голо, нит' је гологлаво;
Нит' је жедно, нит' је љеба гладно;
Већ је жељно Горинке ђевојке.

512.

Драгојло и Смиљана.

Нема лепшег града од Будима,
Ни дебљега лада од јаблана,
Под њим спава нежењен Драгојло.
Прикраде се Смиљана девојка,
Те се попе јаблану на гране;
Одрони се суза од образа,
Она паде Драгојлу на лице,
Драгојло се трже иза санка:
«Јао мене, до Бога милога!
«Ведро небо, грозна киша пада!
«Нит' сам жењен, ни ћу се женити,
«Док не узмем Смиљану девојку."
То зачула браћа Смиљанина,
Па Смиљану у град зазидаше;
Ал' говори Смиљана девојка:
«Ој Бога вам, моја мила браћо!
«Остав'те ми пенџерић на граду,
«Да ја гледам, куд Драгојло шета:
«Носи ли му коњ високо главу;

512. — I⁶, 175.

«Је л' издръо злаћену мараму,
«Којуно сам три године везла,
«А све млада кријући од мајке;
«Нит' је когод други за њу знао,
«Осим моје најмлађе снашице,
«Која ми је злато куповала.»

513.

Услишена молитва.

Бога моли лепота девојка:
«Дај ми, Боже, вијар ветар ладан,
«Да обори кулу камениту,
«Да ја видим Грчића Манојла:
«Игра ли му видра на колену,
«Стоји ли му соко на рамену,
«Цвати ли му ружа за калпаком.»
Што молила Бога, умолила:
Дунуо је вијар ветар ладан,
Оборио кулу камениту,
Те видила Грчића Манојла:
Игра њему видра на колену,
И стоји му соко на рамену,
И цвати му ружа за калпаком.

514.

Очи соколове и ђаволове.

(Т *).

У мене су очи соколове,
С очију сам свему роду драга,

---

513. — I[6], 176.
514. — I[6], 177.

Понајвише џанум Осман-аги.
Поручује Осман-аге мајка:
«Курво кучко, лијепа дјевојко!
«Не бијели лица, не румени,
«Не мами ми сина Осман-аге;
«Ја ћу ићи у гору зелену,
«Начинићу дворе јаворове,
«Свог ћу сина у двор затворити.»
Говорила лијепа дјевојка:
«Анум' Анко, Осман-аге мајко!
«У мене су очи ђаволове,
«Отворићу дворе јаворове,
«Ја ћу унић' твоме Осман-аги.»

515.

Не узми ми драгу.

(од дубровника).

Јово брате, жао ми је на те,
Моја драга хоће поћи за те,
Сама ми се сабља вади на те,
Не узми је, мој по Богу брате!
Свему ми је роду омиљела:
Моме бабу дворбом и угодбом,
Мојој мајци родом и племеном,
Мојој браћи стасом и узрастом,
Мојим секам' дугијем косама,
Мен' јунаку црнијем очима;
Не узми је, мој по Богу брате!

516.

Знаци добријех дјевојака.

Сарајево рано затворено,
А у јутру зором отворено,
Отвора га Лазар момче младо.
Лазара је мајка сјетовала:
«Ој Лазаре, да мој мили сине!
«Кад ти станеш гледат' дјевојака,
«Не гледај им скута ни рукава:
«Већ им гледај хода и погледа:
«Како ходе, како л' погледају.»

517.

Не гледа се рухо и оружје, већ стас и образ.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Игра коло у Ерцеговини
Пред дворове бега Јован-бега,
У том колу нема мушке главе,
До дјевојке и невјесте младе;
Отуд иде незнан добар јунак,
На њему је ђузел одијело,
А на њему и коњу његову:
На плећима зелена долама;
На њојзи је тридесет путаца;
По долами кадифли ђечерма,
На ђечерми токе од три оке;
На ногама ковче и чакшире,
На глави му калпак и челенка,

516. — II^{a}, 29.... добрыхъ. 6. кад'. дьевояка. 8. већ'. — I^{б}, 110. 8. ода. 9. оде.

О бедрици сабља димискија,
На којој су три балчака златна
И у њима три камена драга.
Стаде коло гледати јунака,
Ал' говори незнан добар јунак:
«Играј, коло, а не гледај на ме,
«Ја не гледам злата ни бисера,
«Ни лијепе свиле ни кадифе,
«Веће гледам лијепу дјевојку,
«И лијепа стаса и узраста,
«И лијепа хода и погледа,
«Шта ћу мајци у дворе довести,
«Чим ће ми се поносити мајка.»
Ал' говори из кола дјевојка:
«А не лудуј, младо нежењено!
«Ни ми младе коња не гледамо,
«Ни на коњу рахта ни пусата,
«Већ гледамо лијепа јунака,
«За ким ћемо оставити мајку
«И лијепо царство дјевојаство.»

518.

Дјевојка преварена на хаљине.

(Т *).

Ој голубе, мој голубе!
Не падај ми на малине,
Док малине зреле буду,
И саме ће опадати,
Кано сузе невјестине,

518. — I^{6}, 177. 6, 7. удо. 21, 23. аљине. 22. Није у загради. изгореле.

У које је худо војно,
Худо војно и невољно.
Говориле другарице:
«Јер га ниси разгледала
«И у пољу и у колу,
«У мајкину б'јелу двору?" —
«Богме сам га разгледала
«И у пољу и у колу,
«У мајкину б'јелу двору.
«Која фајда туђа руба?
«Ја се млада преварила,
«Есабила, његова је;
«Када мене доведоше,
«Једни вичу изнад куће,
«Други вичу испод куће:
««Понесите те хаљине»»
(«На огњу вам изгорјеле!)
«Однесоше те хаљине,
«Оста рђа у кошуљи;
«Ни шта прати, ни крпити,
«Ни о плоту објесити.»

519.

Не гледај ме гола, боса.

Ој девојко, каракоса!
Не гледај ме гола, боса;
У Бога је свашта доста,
Понајвише сиротиње:
Девојака и момака.

---

519. — i[6], 178.

520.

Дјевојка момку пркоси.

Чуј, драгане, одох за другога,
За другога, за живота твога;
Ако ли ми, драги, не вјерујеш,
Сјутра ћу ти мимо дворе проћи,
И пред двором барјак ударити,
У твом двору конак учинити,
Ти ћеш мога коња провађати,
А ја ћу ти с пенџера викнути:
Хорјатине, и хорјатски сине!
Тако ли се коњи провађају
И оваки свати дочекују!

521.

Препрошена драга.

Садих вишњу, а просих ђевојку,
Нека расте вишња и ђевојка.
Пуну вјетар сломи вишњи гране,
А ђевојку други препросише.
Нека би је јунак препросио,
Нег' ми с двора кучка поручује,
Да ће ми се удавати млада
На мом коњу, у каваду моме;
А ја сам јој јунак поручио:
«Удаји се, удала се јадна!
«С мога коња ногу саломила!
«А мој кавад у јаду носила!»

---

520. — $I^{а}$, 44. 1. одо. 4. сутра. 8. прозора. 9. неверниче, и неверни. — $I^{б}$, 179. 1. одо. 9. орјатине. орјатски.

522.

А најпосле, ја не марим зањга.

Другарице, мог драга сестрице!
Поздрав' брата, и пољуби за ме:
Упитај га, што се срди на ме;
А најпосле, ја не марим зањга:
Има доста горе несјечене,
И господе младе нељубљене;
Злату ће се кујунџија наћи,
И мени ће мој суђеник доћи.

523.

Тужба Пембе-Амше.

(Т *).

Протужила Пембе-Амша:
«Дертлија сам, него паша.
«Откуд не ћу дертли бити?
«Куга мори, паша роби,
«Драги ми се разболио,
«И на ме се расрдио.
«Да се хоће осрдити,
«Дала бих му везен јаглук;
«Ако ли се не осрди,
«Ја ћу ићи свом Гарибу,
«Нек ме Гариб разговори
«Ћиманетом и шаркијом,
«И својијем турћијама;
«Нек запјева зељаницу
«Моме драгом на срамоту.»

522. — I[6], 179.
523. — I[6], 180. 7. оће. 8. би.

524.

Пјевала бих, ал' не могу сама.

Пјевала бих, ал' не могу сама,
Драгог ми је забољела глава,
Пак ће чути, те ће зажалити,
И рећи ће, да не хајем зањга,
А ја хајем, и душицу дајем;
Кудгођ ходим, на срцу га носим,
Као мати чедо premалено.

525.

Чистосрдачна исповијест.

Девојчице, злато материно!
Што ми тебе бију и карају?
Да ја знадем, драга душо моја,
Да ми тебе бију и карају
Са мојега честа долажења,
Ја би теби чешће долазио,
Не би ли те мајка отерала,
И мом белом двору дотерала.

526.

Не гледај ме што сам малена.

Девојчице, ситна љубичице!
Љубио б' те, али си малена. —
Љуб' ме, драги, бићу и голема:

---

524. — I^{а}, 33. Уподобление. 1. би. 6 куд год. — I^{б}, 181. 1. би. 4, 5. ајем. 6. одим.

525. — I^{а}, 34. Чистосердечно исповеданье. 5. честог' долазенья. 6. чесће. 8. бєлом. — I^{б}. 181.

526. — I^{а}, 35. 1. дєвойчице, 3. бит'ћу. 6. птица. — I^{б}, 182.

Малено је зрно бисерово,
Ал' се носи на господском грлу;
Малена је тица препелица,
Ал' умори коња и јунака.

527.

Дјевојка избира момка.

Ој сан ме ломи, сан ме мори,
Сан заспат' не могу,
Мислећ', мене мати моја
За кога ће дати. —
Пођи, кћери, за козара,
Добро ће ти бити. —
Не ћу, мајко, за козара,
Не ће добро бити;
Козар ходи по камењу,
Врат ће саломити.

* *
*

Сан ме ломи, сан ме мори,
Сан заспат' не могу,
Мислећ', мене мати моја
За кога ће дати. —
Пођи, кћери, за овчара,
Добро ће ти бити. —
Не ћу, мајко, за овчара,
Не ће добро бити;
Овчар ходи по планини,
Ујешће га вуци.

* *
*

527. — I^{a}, 40. момка избира 20. увст'ће. 29. трговац. 30. кући. 40. деца. — $I^{б}$, 182. 9. 19. 29. оди. 47. оћу

Сан ме ломи, сан ме мори,
Сан заспат' не могу,
Мислећ', мене мати моја
За кога ће дати. —
Пођи, кћери, за трговца,
Добро ће ти бити. —
Не ћу, мајко, за трговца,
Не ће добро бити;
Трг'вац ходи по свијету,
Дома не долази.

* *
*

Сан ме ломи, сан ме мори,
Сан заспат' не могу,
Мислећ', мене мати моја
За кога ће дати. —
Пођи, кћери, за кројача,
Добро ће ти бити.
Не ћу, мајко, за кројача,
Не ће добро бити;
У кројача танка игла,
Гладна су му ђеца.

* *
*

Сан ме ломи, сан ме мори,
Сан заспат' не могу,
Мислећ', мене мати моја
За кога ће дати. —
Пођи, кћери, за ратара,
Добро ће ти бити. —
Хоћу, мајко, за ратара,
Добро ће ми бити;
У ратара црне руке,
А б'јела погача.

528.

Момак моли мајку.

Моја мајко, ожени ме млада,
Док ме није обузела брада,
Обузела брада и бркови;
Пак ће онда да реку ђевојке,
Кад ме својој мајци усказују:
«Нуто, мајко, из međe međeда:»
Или: «Нуто из купуса зеца.»

529.

Клетва за клетвом.

Девојка се у Дреновцу купа:
Баци сукњу у зелену траву,
А кошуљу крај воде Дреновца;
Прикраде се овчар од оваца,
Те украде кошуљу дјевојци.
Љуто куне Дреновка девојка:
«Ко то моју кошуљу украде?
«Трипут му се иљадиле овце!
«А коњи му поље прекрилили!
«Пшеница му по долу полегла,
«А по брегу на срп навалила!»
То зачула овчарева мајка:
«Ко то куне мојега овчара?
«До јесени у мом двору била!
«А до друге и чедо родила!
«Ја му баба кошуљу справила!»

---

528. — I^{а}, 45. 4. девойке. — I^{б}, 184.

529. — II^{а}, 39. 7, 13. тко. 8. трипут' хілядиле. 14. мом' — I^{б}, 185.

530.

Клетва дјевојчина.

(од дубровника).

О ђевојко не млого лијепа!
Ни лијепа, ни рода велика!
Што се тако моме срцу драга?
Близу тебе живљети не могу,
Већ ћу градит' дворе на Загорје,
И омастит'[131]) све ођело моје,
Осим паса и кошуље танке:
Не ћу паса рад' јуначког гласа,
Ни кошуље ради јараница,
Да ми будеш с' срца, ка' и с очи.
Ал' му млада она одговара:
«О јуначе, Божиј сулудњаче!
«Што ћеш градит' дворе на Загорје?
«Што л' омастит' све ођело твоје?
«Него дођи, кад ми заспи мајка,
«Ал' не носи са собом сокола,
«Ил' му скини злаћена прапорца.»
То је момче једва дочекало,
Једва чека док му ноћца дође,
И отиде ђевојчину двору,
С' собом носи сивога сокола,
Заборави скинут' му прапорца,
Соко летну, а прапорац звекну,
Глас зачула ђевојчина мајка,
Тер с пенџера куле говораше:

[131]) *Омастити* овдје значи *обојити* (црном бојом); тако се у Дубровнику и бојаџије зову *мастиоци;* а отуда је и у нас *мастило.*

«Ко лов лови око двора мога,
«Лов ловио, ногу саломио!
«Јер ја немам шћерцу од удаје,
«Но малахну од десет година.»
Ал' ђевојка мајци говораше:
«Куни, мајко, обје да кунемо:
«Црн му образ, ка' на гори сунце!
«Све му поље прекрилиле овце!
«Родила му бјелица шеница!
«А ја, мајко, до године сина!»

531.

Марина клетва.

Мајка Мару кроз три горе звала,
Кроз три звала, кроз четири дала;
Мара јој се кроз девет одзива:
«Јеси л', Маро, убелила платно?» —
«Нисам, мајко, ни до воде дошла,
«А камо ли убелила платно!
«Јово ми је воду замутио;
«Кун' га, мајко, и ја ћу га клети:
«Еда Бог да, те се обесио!
«О злу дрву о мом белу грлу;
«Еда Бог да, тавнице допао!
«Тавница му моја недра била;
«Еда Бог да, синџира допао!
«Синџир биле моје беле руке;
«Еда Бог да, вода га однела!
«Моја мајко, на ме га нанела!»

---

531. — I^{6}, 186.

532.

Мара бјељарица.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Б'јелила Маре дарове
На вељу р'јеку на море,
Утопи прстен у море,
За њиме млада пловила,
А грозне сузе ронила,
А љуто себе кун'јаше:
«Ах! пусти моји дарови!
«Коме ми ћасте остати?
«Ал' моме тајку, ал' брату?
«Ал' мојој худој маћехи?
«Која ме често кун'јаше:
««Не стекла, Маре, срећице!
««Колик' ни паун кућице!»»

533.

Зејнина клетва.

Везир Зејна по бостану везла,
По бостану и по ђулистану,
Мајка Зејну на вечеру звала:
«Оди, Зејно, вечер' вечерати,
«Вечерати шећерли баклаву.»
Зејна мајци тијо одговара:
«Вечерајте, мене не чекајте,

---

533. — Iª, 47. Дєвойка драгога куне. 1. Лепа Смиљьа. 2. и по каранфилу. 3. Смильу. 4. Смильо. 5. Овог стиха нема. 6. Смильа. нато. 11. велику штету. 12. Почупао цвєћє по градини. 13. и на везу. 15. тамница. ньедра. 16. ланац око. — I⁶, 186.

„Није мени до ваше вечере,
„Већ је мени до моје невоље:
„Данас ми је драги долазио,
„И велики зулум починио:
„По башчи ми цвеће почупао,
„На ђерђефу свилу замрсио.
„Кун' га, мајко, обе да кунемо:
„Тавница му моја недра била!
„Руке моје синџир око врата!
„Уста моја очи му испила!"

534.

Жалосна дјевојка.

(од дубровника).

Мајка шћерцу на вечеру звала:
„Ходи шћерце, да ми вечерамо."
Срдито јој шћерца одговара:
„Вечерајте, мене не чекајте,
„Није мене до ваше вечере,
„Већ је мене до моје невоље:
„Јер сам чула, жени ми се драги:
„Буд' се жени, злосрећно му било!
„Што и мене не зва на весеље?
„Дивне бих му понијела даре:
„Три јаглука, танка бокчалука,
„И сувише три ките цвијећа:
„Једну киту невена цвијећа,
„Да он вене из срдакца свога;
„Другу киту тратора цвијећа,
„Да он траје у јаду године;
„Трећу киту мака бијелога,
„Да се смакне с овога свијета."

535.

Освета дјевојке над момком.

Пројох кроз гору, не знам кроз коју;
Најох дјевојку, не знам чија је;
Стадох на ногу, не знам на коју;
Стаде је вриска (не знам, што јој је):
«Нуто ђидије, гдје намигује!
«Ваља му дати јагње печено,
«Јагње му дати, ножа не дати,
«Нека ђидија зубима чупа,
«Нека се мучи, док с' не научи;
«Ваља му дати пун кондир вина,
«Вино му дати, чаше не дати,
«Нека ђидија кондиром пије,
«Нека се мучи, док с' не научи;
«Ваља му дати мене дјевојку,
«Мене му дати, не дат' постеље,
«Нека ђидија на земљи спава,
«Нека се мучи, док с' не научи.»

536.

Алајбег Јергече и кауркиња дјевојка.

У ливади бијел шатор разапет,
Под шатором ситна трава зелена
И на трави ибришима серџаза,
На серџази мор кадифе јастуци,
На њим' сједи алајбего Јергече.
Туд' пролази кауркиња на воду,

---

535. — II^{a}, 31. 2. 14. дьевойку. 5. гдье. — $\text{I}^{б}$, 188. 1. пројо. 2. најо. 3. стадо.

Ал' бесједи алајбего Јергече:
«Не ран' рано, каурkињо, на воду.»
Ал' бесједи каурkиња дјевојка:
«Мени моја стара мајка говори,
«Да ураним свако јутро на воду.»
Кад је пошла друго јутро на воду,
Уфати је алајбего Јергече:
«Стани море, каурkињо дјевојко!
«Да ти видим чарне очи трњине,
«Да ти љубим б'јело лице, к'о сунце,
«Да бесједим с твојим устма шећерним.»
Ал' бесједи каурkиња дјевојка:
«Гдје су мојих девет браће јунака,
«Да уфате алајбега Јергече,
«Да му метну тешко гвожђе на ноге?
«Ако ли га сажалују, што је млад,
«Нек' га даду мени младој у руке,
«Метаћу га на зле муке, на руке.»

537.

Жалостива Ајка.

(Т *).

Мујагини коњи
За град заведени,
За смиљ повезани,
Сребром потковани,
Златом обуздани,
Срмом покривени;
Три дни и три ноћи
Нити траве једу,

537. — I^{6}, 189. 11. и 14. оди, 25. оћу. 46. одиле.

Нити воде пију,
Нити зопцу зобљу.
Гледала их Ајка
С висока чардака,
Дозивала мајку:
«Ходи види, мајко!
«Мујагини коњи
«За град заведени,
«За смиљ повезани,
«Сребром потковани,
«Златом обуздани,
«Срмом покривени;
«Три дни и три ноћи
«Нити траве једу,
«Нити воде пију,
«Нити зопцу зобљу;
«Хоћу л' ићи, мајко,
«За град на ливаду,
«Траве накосити,
«Воде напојити,
«Зопцу устакнути?» —
«Ајде, ајде, шћери,
«Ама брже дођи.»
И скочи ми Ајка
С висока чардака,
Траве накосила,
Воде напојила,
Зопцу устакнула.
Уфати је Мујо
Из зелене траве,
Узе Ајку по свилену пасу,
Уд'ри шњоме у зелену траву,

Љуби Ајку три бијела дана:
Кад четврти данак осануо
Пусти Ајку жуту изгризену.
Кад је дошла свом бијелу двору,
Она зове своје другарице:
«Друге моје, не ходиле луде!
«Не држите вјере у јунаку;
«Мушка глава и шушњата грана:
«Удри граном по зеленој трави,
«Лист опадне, а грана остане;
«Онака је вјера у јунака.»

538.

Опомињање.

Знаш ли, душо, кад си моја била,
На мом крилу грозне сузе лила,
Сузе лила, кроз плач говорила:
«Бог убио ону сваку другу!
«Која држи вјеру у јунаку;
«Као што је оно ведро небо,
«Часом ведро, а часом облачно,
«Онака је вјера у јунака:
«Док те љуби: ««Узећу те, душо»»;
«Кад обљуби: ««Чекај до јесени.»»
«Јесен прође и зима настане,
«А он с' онда с другом разговара.»

538. — $I^{а}$, 48. 2. мом'. — $I^{б}$, 191.

539.

Свјет Фате Ченгијћа.

(од дубровника).

Везак везло тридест ђевојака,
Међу њима од Ченгијћа Фате,
У руке јој од злата шибика,
Су што шиба по рукам' ђевојке;
«Вез'те брзо, тридест ђевојака,
«Вез'те брзо, у јаду га везле!
«Не мећите оке на јунаке,
«Јунаци су вјера и невјера:
«Доклен љубе, дотлен вјеру дају,
«Кад не љубе, дружини се фале,
«Ка' је мене диздар Беговићу,[132])
«Љубио ме и даровао ме,
«Дивне ми је поклонио даре:
«Три кавада од свиле црљене,
«И четири од сухога злата,
«И јабуку зубом нагризену,
«И наранчу бисером кићену,
«И три лакта вела од Млетака,
«И шкатулу грожђа од Леванта;
«Отлен пође пут Стамбола града,
«Пак ми отлен ситну књигу пише:
««Душо моја, од Ченгијћа Фате!
««Врни благо, које сам ти дао.»»
«А ја сам му млада отписала:
««О курвићу, диздар Беговићу!
««Врни ликце, које пријед било,

[132]) Може бити, да је једна ријеч *Диздарбеговић* (презиме), али ја сам узео у двије.

««Ја ћу тебе за тројином блага.
««Али не знаш, проклето ти било!
««Каваде сам у мајке раздрла.
««Наранчу сам твојој сестри дала,
««Јабуку сам у њедра носила,
««Мирисала и мене и тебе,
««Велету сам на лицке раздрла,
««А грожђе сам с тобом изобала.»»

540.

Три мане.

Узабра стручак до земље,
Дадо га драгој до себе,
Закле је небом и земљом,
Љуби ли још ког' до мене.
«Тако ми неба и земље!
«Не љубим никог' до тебе,
«А од сад не ћу ни тебе;
«На теби кажу три мане:
«Једна је мана на теби,
«Што си ми мален, премален;
«Друга је мана на теби,
«Што си ми танак претанак;
«Трећа је мана на теби,
«Што си ми блеђан, преблеђан.» —
«Ако сам мален, премален,
«Моме сам коњу лагахан;
«Ако сам танак, претанак,

---

540. — I[а], 50. мáне. 4. іошт. 16. лагаан. 20. многе. — I[б], 191. 16. лагаан.

«А ја сам рода господска;
«А што сам блеђан, преблеђан,
«Млоге сам школе учио.»

541.

Прање без воде и без сапуна.

Пасло коња младо момче,
Пасло коња спрам мјесеца,
Препаде се од мјесеца,
И забјеже за горицу;
Ал' за гором огањ гори,
Око огња коло игра,
У том колу дјевојчица;
Он се вата до дјевојке,
Умори се, ознoји се;
Пак се маши у њедарца,
Те извади свилен јаглук,
Утр себе, па дјевојку;
Пак дјевојци јаглук даде:
«Нај ти, душо, свилен јаглук,
«Опер' ми га, уб'јел' ми га.»
Сузе рони дјевојчица:
«Како ћу т' га уб'јелити?
«Раки-сапун поскупио,
«Бистра вода пресанула,
«Јарко сунце помрчало.»
Ал' говори младо момче:
«Ој Бога ми, дјевојчице!
«Раки-сапун руке твоје,
«Бистра вода сузе твоје,
«Јарко сунце њедра твоја.»

542.

Три највеће туге.

Славуј птица мала сваком покој дала,
А мени јунаку три туге задала:[133])
Прва ми је туга на срдашцу моме,
Што ме није мајка оженила млада;
Друга ми је туга на срдашцу моме,
Што мој вранац коњиц пода мном не игра;
Трећа ми је туга, ах! на срцу моме,
Што се моја драга на ме расрдила. —
Копајте ми раку у пољу широку,
Два копљу широку, четире дугачку;
Више моје главе ружу усадите,
Сниже моји ногу воду изведите:
Које младо прође, нек се ружом кити,
Које л' старо прође, нека жеђу гаси.

543.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

О ђевојко мала,
Сваком покој дали,
А мене јунаку
Три туге задала:
Једна ми је туга
На срдакцу моме,

[133]) Мјесто ове прве двије врсте једни пјевају и овако:
Мрак на земљу паде, сваком покој даде,
А мени јунаку три туге зададе.

542. — I[a], 49. 13. нек'. 14. продье старо. Без напомене. — I[б], 192.

Ђе ми вранац коњиц
По пољу не скаче;
Друга ми је туга
На срдакцу моме,
Ђе ме није мајка
Оженила млада;
Трећа ми је туга
На срдакцу моме:
Ђе се моја драга
Расрдила на ме. —
Од ове три туге
Умр'јећу ти, душо;
Укопајте мене
У поље широко,
У поље широко,
За сабљу дубоко,
А више ми главе
Копље посадите,
А за копље моје
Дора привежите,
Зоби му дајите,
Пити му не дајте,
Нек ме жали доро,
Када драга не ће.

544.

Жалосни ђевер.

Синоћ мени кара хабер дође,
Кара хабер, а у кара доба,

---

544. — I[a], 52. 1, 2. црна књига. 2. црно. 4. пол. 9, 11. снао. 10. моя драга. 14. побри. — I[б], 193. 9. 11. снао. 14. побри.

Да се моја драга препросила;
Да за кога, ни по јада мога.
Већ у село за мог побратима,
Мене побро у дјеверство зове;
Како ћу јој тужан дјевер бити!
Кад јој станем чашу наздрављати,
Ил' ћу рећи: здрава, снахо моја,
Ил' ћу рећи: здрава, драга моја?
Ако рекнем: здрава, снахо моја,
Ја не могу срцу одољети;
Ако л' рекнем: здрава, драга моја,
Мом ћу побру вољу покварити.
Јади поћи, а двоји не поћи;
Ал' ћу поћи, макар ћу не доћи.

545.

Црна књига, у црно доба.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Синоћ мене црна књига дође,
Црна књига а у доба црно,
Црном бјеше булом забулана,
А крвавим слов'ма написана;
Књига гласи од моје ђевојке,
Да се скоро мисли удомити
За некаквим Бегић Асан-агом,
Пак и мене зове на весеље;
Како ћу јој тужан тамо поћи!
Кад ми даду златни пехар вина,
Да напијем срећу за удају,
Ко ће тадар срцу одољети?
Ал' ћу рећи: здраво, моја драга!
Ал' ћу рећи: здраво, невјернице!

546.

Не ваља губити вријеме.

Зима прође, душице моја! [134] а пролеће дође.
Птице поју, цветају ружице;
Све се љуби, и време не губи;
А ти, злато, нељубљено драго,
Време губиш, а мене не љубиш.

547.

Највећа сладост.

Које ли је доба ноћи?
Рекла ми је драга доћи,
Рекла доћи, пак не дође;
Ја је чека до по ноћи,
Од по ноћи пођо кући,
Срето драгу насред моста,
Пољуби је једном доста,
Осташе ми̑ медна уста,
Баш к'о да сам шећер јео,
Шећер јео, шербе пио.

[134]) Овако се у пјевању додаје *Душице моја* у свакој врсти послије друге стопе. Ја бих рекао, да је ова пјесмица спјевана у новија времена негдје у Сријему или у Бачкој у вароши.

---

546. — I^a, 53. Време губит' нетреба. 2. цвєтаю. — $I^б$, 194.

У оба издања без напомене. «Душицне моја» написано уза сваки стих.

547. — I^a, 54. 3. Овог стиха нема. 9. Као дасам. — $I^б$, 195.

548.

Суд дјевојачки.

Три девојке цвеће посејале,
Брдом смиље, а долом босиље.
Навади се момче нежењено,
Те почупа цвеће девојкама;
Ал' девојке мрежу исплетоше,
Уватише момче нежењено:
Једна вели: «Да га сажежемо;»
Друга вели: «Да га протерамо;»
Трећа вели: «Да га обесимо.»
Ал' говори момче нежењено:
«Нисам злато, да ме сажежете;
«Нит' сам курва, да ме протерате;
«Већ сам јунак, да ме обесите
«О злу дрву, дјевојачком грлу.»

549.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

Ђевојке су бостањ посадиле
Око ана и око амама,
У бостању три софе садиле:
Једну софу црвен' гарофиља,
Другу софу ситна босиока,
Трећу софу румене ружице;
Наврани се момче нежењено,

---

548. — I[a], 55. 1. девойке цвеће посияле. 4. цвеће девойкама. 5. ял' девойке. Између 6. и 7. стиха: Пак му онда стадоше судити. 9. обесимо. 13. обесите. 14. девоячком. — I[б], 195.

Ђевојкама бостањ погазио
Љуто куну лијепе ђевојке,
Ко је њима бостањ погазио;
Међу собом младе вијећале:
«Да иштемо свилу по везиљах
«И ибришим конце по терзијах,
«Да сплетемо мрежу племениту,
«Да запнемо около амама,
«Не би л' смо га жива уфатиле.»
Како рекле, тако учиниле:
Заискаше свилу по везиљах
И ибришим конце по терзијах,
Саплетоше мрежу племениту,
Запеше је около амама,
Пак је њима Бог и срећа дала,
Уфатише оно момче младо,
Што је њима бостањ погазио.
Међу собом вијећ' учиниле,
Којом ће га смрти уморити:
Једна вели: «Да га закољемо;»
Друга вели: «Да га утопимо;»
Трећа вели: «Да га убијемо.»
Ал' говори јадно момче младо:
«Нијесам јагње, да ме закољете;
«Нит' сам риба, да ме утопите;
«Нит' сам змија, да ме убијете;
«Нег' сам јунак, да ме објесите,
«О злу дрву, ђевојчину грлу.»

550.

Која уста рекла, она и одрекла.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Дјевојка је цвијеће садила,
Садила је цмиље и босиље,
Покрај пута друма царевога:
Туд' прођоше слуге деспотове,
Побраше јој цмиље и босиље;
Љуто цмили лијепа дјевојка,
То казује деспот господару:
«А да видиш, деспот господаре!
«Ја посадих цмиље и босиље,
«Твоје слуге побраше ми цмиље,
«Побраше ми цмиље и босиље.»
Говори јој деспот господаре:
«А не бој се, лијепа дјевојко!
«Сад ће слуге из лова ми доћи,
«У ког буде понајвише цв'јећа,
«Онога ћу теби поклонити».
Још то они у ријечи бјеху,
Ал' дођоше слуге деспотове,
У свакога по китица цв'јећа,
У Максима сина деспотова,
У њег' бјеху три китице цв'јећа,
Још на глави в'јенци савијени;
Кад то видје лијепа дјевојка,
Под Максимом коња уфатила;
Али вели деспот господаре:
«Пусти коња, лијепа дјевојко,
«Под Максимом под мојијем сином,
«Узми слугу, кога теби драго.»

Љуто цмили лијепа дјевојка:
«Мили Боже, велике неправде!
«Деспот суди, а деспот расуди.
«Не ћу теби слуге ни једнога.»

551.

Правдање.

Мајка Божу јутро вече кара:
«Сине Божо, жив не био мајци!
«Што год стече, све девојци даде.» —
«Ој Бога ти, моја стара мајко!
«Шта сам стек'о, шта ли сам јој дао?
«Литру злата, и триста дуката,
«И мараму од сувога злата,
«И на њојзи стотину дуката.»

552.

Правда пред краљем од Трогира.

(од дубровника).

Ја поиграх добра коња мога
Од Трогира те до Шибеника,
У свем' путу не сретох никога,
Него једну вјерену ђевојку,
Ја јој рекох: «Уклони се с пута.»
А она се не шће уклонити,
Запе јој се потков од коњица
За њезина жутога кавада,
Ја се скидох, да кавад отпучим,

---

551. — I^{a}, 57. 1. вечер. 3. даде дєвойци. 5. стеко. — $\mathrm{I}^{б}$, 196,

Увједох[135]) је под грло бијело,
Мала јој се рана направила,
И та јој се рана по злу дала,
Ђевојка ме на правду позвала
У онога од Трогира краља:
«Суди право, од Трогира краљу!
«Ако ли ми судит' право не ћеш,
«Ја сам боса до Трогира дошла,
«Ја ћу боса и до цара поћи,
«А за тебе добро бити не ће.»

553.

Љубавни растанак.

Два цвијета у бостану расла:
Плави зумбул и зелена када.
Плави зумбул оде на Дољане,
Оста када у бостану сама.
Поручује зумбул са Дољана:
«Душо моја, у бостану кадо!
«Како ти је у бостану самој?»
Одговара из бостана када:
«Што је небо, да је лист артије,
«Што је гора, да су калемови,

[135]) *Увједох* мјесто *ујèдох*. Садашњи Хрвати (око Загреба) имају у почетку ријечи свуда В, гдје ми имамо У; гдекоји пак, који су на близу са Србима, узму наше У на њихово В, па говоре, н. п. *вубити, ву* Загребу и т. д.; тако је овдје узето најприје наше У пред Хрватско В (*увједох* мјесто по Српскоме *ујèдох*, а по Хрватскоме *вјèдох*).

553. — II^a, 4. 1. рас'ла. 2, 3, 5. зунбулъ. 3. о'де. 4 хартіе. 13. моихъ. — $\mathrm{I}^б$, 196.

«Што је море, да је црн мурећеп;
«Пак да пишем три године дана,
«Не би моји исписала јада.»

554.

Жалосни растанак.

Повила се б'јела лоза винова
Испод б'јела испод града Будима;
То не била б'јела лоза винова,
Већ то био л'јепи Јово и Мара.
Они су се из малена гледали,
Из малена, до голема дјетета;
Кад би време, да се млади састану,
Растави их курва кучка Будимка:
Оде Јово и одигра алата,
Оста Мара држећи се за врата.
Јово Мари полазећи говори:
«С Богом остај, моја ружо румена!» —
«Пош'о с Богом, мој сив-зелен соколе!
«Пред тобом су до три горе зелене,
«У једној је бунар вода студена,
«У бунару једна чаша сребрна.
«И у чаши једна груда снијега,
«Ти је узми, пак је метни у њедра,
«Па кад прођеш једно село и друго,
«Ти загледај себи, душо, у њедра:
«Како с' топи она груда снијега,
«'Нако с' топи срце моје за тобом.»

554. — Iа, 61. 4. лепи. 8. растави й 13. пошо. 19. пак. 21. она изтопила. 22. онако се срце мое топи. — Iб, 197. 8. растави и.

555.

Опет то, мало друкчије.

Обвила се бела лоза винова
Око града око бела Будима;
То не била бела лоза винова,
Већ то било двоје мили и драги,
Они су се у младости састали,
А сада се у невреме растају,
Једно другом на растанку говори:
«Пођи, душо, пођи, срце, у напред,
«Ти ћеш наћи једну башчу грађену,
«И у башчи бокор руже румене,
«Ти узбери један стручак ружице,
«Па га метни у недарца до срца!
«Како вене онај стручак ружице,
«'Нако вене срце моје за тобом.»
Оно друго на растанку говори:
«А ти пођи мало, душо, у натраг,
«Ти ћеш наћи једну гору зелену
«И у гори бунар вода студена,
«У бунару један камен мермера,
«На камену једна чаша сребрна
«И у чаши једна груда снежана;
«А ти узми ону груду снежану,
«Па је метни у недарца до срца:
«Како копни она груда снежана,
«'Нако копни срце моје за тобом.»

555. — I^{6}, 198. *Опет растанак.*

556.

Жалост за драгим.

Дилбер Мара изгубила драгог,
Жалила га три године дана:
За годину лице не умила,
А за другу косу не чешљала,
А за трећу косу одрезала,
Па је шаље у Нови ујаку,
Ујак косу у сребро окива,
А ујна је бисером поткића;
На градска је врата приковали.
Когод прође, свак се чуду чуди:
«Боже мили, чуда великога!
«Ко л' је ово кога ожалио?
«Ил' је мајка јединога сина?
«Или сестра брата рођенога?
«Или снаха ручнога дјевера?»
Није мајка јединога сина,
Није сестра брата рођенога,
Нит' је снаха ручнога дјевера,
Већ дјевојка првог заручника.

557.

Како жали дјевојка.

Под Будимом овце пландовале,
Отисла се ст'јена од Будима,
Те побила свилоруне овце,
И убила два млада овчара:
Шећер-Марка и Андрију Злато.

---

556. — I[б], 199. 15, 18. снаа.
557. — I[б], 200. 11, 14, 17. би.

Марка жали и отац и мајка.
А Андрију ни отац ни мајка.
Него једна из села дјевојка;
Жалила га, па је говорила:
«Јаој, Андро, моје чисто злато!
«Ако бих те у пјесму пјевала,
«Пјесма иде од уста до уста;
«Па ће доћи у погана уста;
«Ако бих те у рукаве везла,
«Рукав ће се одмах издерати.
«Па ће твоје име погинути;
«Ако бих те у књигу писала,
«Књига иде од руке до руке,
«Па ће доћи у погане руке.»

558.

Посестрима жали побратиме.

(од дубровника).

Сиђели су до три побратима
Под Оридом градом бијелијем,
Одвали се рида од Орида,
И убила сва три побратима;
Једног жали мајка и сестрица,
А другога вјерена љубовца,
А трећега нема ко жалити,
Нег' из села Богом посестрима;
Она жали сва три побратима;
«Аох њојзи, до три побратима!
«Не знам јадна вас како жалити:
«Већ да бих вас у јаглуку везла,
«Јаглук иде од руке до рукс,

«Допануће злотвору у руке,
«Не ће рећи, да смо побратими,
«Нег' ће рећи, да смо се љубили;
«А да бих вас у пјесну пјевала,
«Пјесна иде од уста до уста,
«Допануће злотвору у уста,
«Не ће рећи, да смо побратими,
«Већ ће рећи, да смо се љубили.»

559.

Дамљан и љуба његова.

У Омера више Сарајева
Зелена му гора око двора,
И у гори зелена ливада,
На ливади коло уваћено,
У том колу љуба Дамљанова;
Све је коло главом надвисила,
А љепотом коло занијела.
Проговара из кола Никола:
«Покриј лице, љубо Дамљанова;
«Данас ће ти Дамљан погинути
«Са твојега лица бијелога.»
Још то они у ријечи били,
Пуче пушка из горе зелене,
Те удари у колу Дамљана.
Дамљан паде, а љуба допаде:
«Мој Дамљане, моје јарко сунце!
«Л'јепо ти ме бјеше обасјало!

559. — II^а, 26. Превелика лѣпота свагда е опасна. 4. ухваћено. 5. том'. 7. лѣпотомъ. 12. іошт'. бѣху. 13. изъ кола другога. 17. обас'яло. 21. кад'. — I^б, 201. *Дамњан....* 21. кити.

«Ал' ми брже за горицу зађе.» —
«Љубо моја, питома ружице!
«Л'јепо ти ми бјеше процватила!
«Ал' залуду, кад с' не китих тобом!»

560.

Војно је љуби сунце.

(из перастa).

А мала ти фала, мој јасни мјесече,
На истоку жарка сунца,
Ја имадем млада Ст'јепа господара,
Он је мени моје жарко сунце,
А које ми сунце нигда не заходи,
Сињу ми мору магла не запада.[136])

561.

Плач за Будимском лађом.

Откиде се лађа од Будимског града,
Плакала девојка за Будимском лађом;
Питала је мајка: «Што плачеш, девојко?» —
«Не питај ме, мајко, што ти плачем тужна,
«Већ ме питај, мајко, ком' сам руку дала,
«Ком' сам руку дала, и срце предала.»

562.

Најљепши мирис.

Ој девојко, душо моја!
Чим миришу недра твоја?

[136]) Овај посљедњи стих ја добро не разумијем

561. — I[б], 202.

562. — I[а], 65. 1. девойко. 2. 6. ньедра. 3. 4. нл. 9. него девоячком. — I[б]. 203.

Или дуњом, ил' неранчом,
Или смиљем, ил' босиљем? —
Ој Бога ми, млад јуначе!
Моја недра не миришу
Нити дуњом, ни неранчом,
Нити смиљем, ни босиљем;
Веће душом девојачком.

563.

Опет то, мало друкчије.

(од дубровника).

О ђевојко, душо моја!
Чим миришу њедра твоја?
Оли дуњом, ол' наранчом?
Ол' горскијем феслигеном?
Оли паром од јунака?
Ђевојка му одговара:
«Нит' је дуњом, ни наранчом,
«Ни горскијем феслигеном.
«Нити паром од јунака,
«Него паром ђевојачком.»

564.

Радост у опомињању.

Драга моја, јеси л' се удала? —
Јесам, драги, и чедо родила,
Твоје сам му име наденула,
Кад га зовнем, да ме жеља мине;
Не зовем га: Оди к мени, сине;
Већ га зовем: Оди к мени, драги.

564. — $I^{а}$, 66. Утѣха у воспоминанию. 3. надьенула. — $I^{б}$, 204.

565.

Соко и дјевојка.

Долети соко из Босне,
Девојци паде на раме,
Питала га је девојка:
Какав је адет у Босни?
Какви су момци Бошњаци?
Девојци соко говори:
«Добар је адет у Босни,
«Добри су момци Бошњаци;
«Поздравио те твој драги,
«Да му ти идеш на свадбу.» —
«Иди ти кажи мом драгом,
«Да му ја дођи не могу;
«Мушко сам чедо родила,
«Танку сам пређу навила:
«Мушко ми чедо пљачљиво,
«Танка ми пређа кидљива.»

566.

Славују, да не пјева рано.

Славуј пиле, мори, не пој рано,
Еј Недељо, мори, дилберо! [137])
Не буди ми господара:

[137]) Овако се припијева уза сваку врсту. По свој прилици ово ће бити Бугарска пјесма, па посрбљена.

565. — I^a, 77. 2, 6. девойци. 3. девойка. 4. 7. хадет. У напомени: Хадет є риеч Турска и значи обичай. 16. А танка. — $I^б$, 204.

566. — I^a, 67. Тужба на славуя. 1. Славуй птице не пой рано. Без припијева и напомене. 8. удри ћу. 9. Овог стиха нема. — $I^б$, 205.

Сама сам га успавала,
Сама ћу га и будити:
Отићи ћу у градину,
Узабраћу струк босиљка,
Уд'рићу га по образу:
«Устај, аго, устај, драго!»
И он ће се пробудити.

567.

Срце пуно јада.

Чарна горо, пуна ти си лада!
Срце моје, пуно ти си јада!
Гледајући према себи драга,
Гледајући, ал' га не љубећи.

568.

Јока код стада и соко са града.

Заспала Јока код стада.
Сави се соко са града,
Насу јој злата у њедра.
Када се Јока пренула.
Сама се себе чудила,
Откуд јој злато у њедри,

569.

Соко буди дјевојку.

Заспала девојка дренку на коренку,
Њу ми соко буди: «Устани, девојко!

---

567. — I[а], 69. Велика туга. — I[б], 206.
568. — I[б], 109.
569. — I[б], 158.

«Сунце обасјало, лице потавнило.»
Устаде девојка, ал' не сија сунце,
Веће дошло момче, пољубит' девојче
У румено лице и у беле дојке.

570.

Свјет драгога драгој.

(из горњега приморја).

Уснула ђевојка
Дренку на кор'јенку,
Лози на граници;
Тудијер ми мину
Млад јунак на коња,
Говори ђевојци:
«А Божа ти помоћ,
«Гиздава ђевојко!
«Јеси л' се наспала,
«И у санку сњела,[138])
«Да ћеш бити моја,
«Али брата мога?»
Ђевојка ми њему
Тихо одговара:
«А мини ми с Богом!
«Ја сам се наспала,
«И у санку сњела,
«Да ћу бити твоја;
«Ал' м' у тебе кажу

[138]) *Сњела* (или, управо, *шњела*) мјесто *снила*. Тако се по онијем крајевима и у више глагола наклон. неопред. изговара на *њети* и *љети* мјесто на *нити* и *лити*, н. п. *чињети* (м. *чинити*), *мишљети* (м. *мислити*) и т. д.

«Мајку пресрдиту,
«Браћу огњевиту,
«Сестре поноситљиве.»
Јунак ми ђевојци
Тихо одговара:
«Не бој ми се, душо,
«Ја ћу те сјетоват',
«Како ћеш ми, душо,
«Мајци угодити:
«Кад мајка ускара,
«Ти не одговарај;
«Када л' моја браћа
«Из лова доходе,
«Ти их л'јепо сретај,
«Оруже им примај
«И њима говори:
««А добри ми дошли,
««Мој' млади ђевери!
««Мој' злати прстени!»»
«А кад моје сестре
«У родбину иду,
«Далеко их сретај,
«Кол'јевке им примај
«И њима говори:
««А добре ми дошле,
««Миле заовице,
««Како и сестрице!»»
«Тако ћеш ми, душо,
«Свјема угодити.»

571.

Дјевојка на градским вратима.

Соко лети високо,
Крила носи широко,
На десно се окрену,
Граду врата угледа;
Ал' на врати дјевојка,
Б'јело лице умила,
Обрвама узвија,
Грло јој се бијели,
Као снијег у гори;
Момче стоји према њој,
Пак јој тихо говори:
«Ој дјевојко, душице!
«Сапни пуце под грлом,
«Да се грло не б'јели,
«Да ме срце не боли.»

572.

Марков соко.

(из горњега приморја).

Соко лети преко Будве града,
Жуте му се ноге до кољена,
Златне му се крила до рамена,
А на главу златна перјаница;
Питале га Будљанке ђевојке:
«О тако ти, наш сиви соколе!
«Ко је тебе ноге пожутио!
«Ко ли ти је крила позлатио?

571. — I[a], 69. 10. прама. — I[б], 206. 11. тијо.

«Ко ли ти је перјаницу дао?»
Крил'ма лети, кљуном проговара:
«О тако ми, Будљанске ђевојке!
«Служио сам добра господара,
«Господара, Краљевића Марка,
«У Марка су двије сестре младе,
«Једна ми је ноге пожутила,
«Друга ми је крила позлатила,
«Марко ми је перјаницу дао.»

573.

Дјевојка Бога моли.

Девојка ми, Радо! косу чешља, роде мој! [139])
Косу чешља, Бога моли:
«Дај ми, Боже, добру срећу,
«И у срећи добра рабра,
«И у рабра млогу браћу
«Млогу браћу, млоге сестре;
«Кад ја пођем роду моме,
«Два девера коње прежу,
«А два оће са мном поћи;
«Две јетрве колач вију,
«А две оће са мном поћи;
«Две заове венац вију,
«А две оће са мном поћи.»

[139]) Овако се код сваке врсте припијева, у сриједи *Радо*, а на крају *роде мој*.

673. — 1[6], 206.

574.

Тужба удате за јединца.

Текла вода Сава и Морава.
Сава вози дрвље и камење,
А Морава од ораа лађу,
У њојзи је момак и девојка;
Момак спава, а девојка везе,
Девојка га иглицом будила;
Гледале је с брега бељарице,
Бељарице, њене другарице,
Па беседе с брега бељарице:
«Благо теби, у лађи девојко!»
Одговара из лађе девојка:
«Ово благо мојој мајци било,
«Која ме је за јединца дала!
«Кад у коло, кано удовица,
«Кад из кола, кано пуштеница;
«Сваки девер својој снаи даје
«По једину црвену јабуку,
«А меника туђин дивљакињу,
«Озго жута, а у среди љута.»

575.

Жеља момачка.

Шајо моја, око соколово!
Реци мајци, да ме зетом зове,
Или зетом, или пријатељем;
Волим зетом, него пријатељем.

575. — $I^{а}$, 70. Жеља. — $I^{б}$, 208.

576.

Мајка и дјевојка.

«Момче ми промче кроз село,
«Тавнина бјеше, не виђех,
«Мучно ми дође, погибох;
«Зовни га, мајко, на конак,
«Зовни га, мајко, Бога ти!» —
«Пројди се, кћери, момчета,
«Оно је момче грађанче;
«Момчету ваља ракија,
«Момчету ваља вечера,
«И градска мека постеља.» —
«Зовни га, мајко, на конак,
«Зовни га, мајко, Бога ти!
«Моје му очи ракија,
«Моје му лице погача.
«А б'јело грло заслада;
«Росна му трава постеља,
«Ведро му небо покривач,
«А моја рука узглавље;
«Зовни га, мајко, на конак,
«Зовни га, мајко, Бога ти!»

577.

Жедно и жељно момче.

(од дубрровника).

Жедно момче гором јездијаше,
Жедно воде, а жељно ђевојке,
Од јада се на мач наслоњаше;
А од сунца пером заклоњаше;

---

576. — I[a], 42. 2. тамнина. невидье. 3. погибо. 5, 12, 20. здравльати. 8, 9. треба. — I[б], 208. 2. виђе. 3. погибо.

Гледала га с пенџера ђевојка,
Тер је своју дозивала мајку:
«Мајко моја, врло добро моје!
«Жедно момче чарном гором језди,
«Жедно воде, а жељно ђевојке;
«Од јада се на мач наслонио,
«Хоћу ли му воде изнијети?»
Мајка шћерци тихо одговара:
«Срамота је воде изнијети,
«Него узми у кондијер вина,
«Један вина, други воде ладне.»
Брже шћерца мајку послушала,
Уточила у кондијер вина,
Један вина, други воде ладне,
Па износи на друм пред јунака;
Не шће момче воду ни гледати,
Нег' ђевојку за бијелу руку,
Пак је метну за се на коњица;
Колико је њему мила била,
Три пута је пасом опасао,
А четвртом од мача каишом,
Шњом утече гором и планином.

578.

Левента и Латинка.

С оне стране Мораве,
Бела Дудо!
С оне стране Мораве,[140])

[140]) Овако се *Бела Дудо* припијева уза сваку врсту.

---

578. — I^{a}, 70. 2. бела. 4. биел. 5. сєди. 15. дєвойку. 17. деветори Банови; Ал' я недам, пак недам. И то је завршетак. — I^{6}, 209.

Бео чадор разапет,
Под њим седи Левента,
На крилу му Латинка,
Латински му говори,
Арбанаски заноси:
«Љуби мене, Левента.» —
«Не ћу, Богме, Латинка!
«У мен' има девет град',
«И десети Београд,
«У свакоме по љуба,
«Свака њија по сина,
«А најмлађа девојку,
«Њу ми просе сватови,
«Деветори банови,
«И најпосле Јерко бан;
«Мајка даје, те даје,
«А ја не дам, те не дам;
«Док не зида ћуприју
«Од свог двора до мога
«Од камена мермера,
«И бисером поткити:
«Кад је стану водити,
«Нека камен звекеће,
«Нека бисер трепеће.»

579.

Велика роса.

Девојко моја!
Напој ми коња. —
Не могу боса,

579. — I[a], 73. 1. девойко. — I[б], 211.

Пала је роса
Коњу до самара,
Мени до ђердана;
Коњу до носа,
Мени до паса.

580.

Мајкин свјет.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Умријех, мајко, за младом,
За њеном рајском љепотом.
Мајка му смјерно вељаше:
«Не умри, синко, за бора!
«Ја ћу ми тебе сјетоват':
«Огради танке ђемије,
«А у ђемије мрнаре;
«Постави трга свакога,
«Највише свиле зелене;
«Удари лижбу у граде,
«Ту ће ти доћи жуђење,
«Вози је двору својему.»
Када син мајку разумје,
Сагради танке ђемије,
А у ђемије мрнаре,
Сакупи трга свакога,
И метну свиле свакоје,
Највише модре зелене,
Удари лижбу у граде,
И ту му доше ђевојке
И међу њима жуђење;

А кад угледа жуђење,
Завезе танка вес'оца,
Па пођe с драгом на дворе.

581.

Сиртна болест.

Ах што ћу, што ћу!
Не спавам ноћу,
Срце ми гори,
Мука ме мори,
Умрети оћу
За тобом, душо.

582.

З н а њ е.

Ој девојко, ој Милена!
Седи мени крај колена;
Ни ми нисмо дивљи људи,
И ми знамо, гди се љуби:
Удовице мођу оке,
А девојке међу дојке.

583.

Барјактар дјевојка.

Кад Али-бег нови бег бијаше.
Ђевојка му барјак носијаше;

581. — I^a, 71. 5. хоћу. — $I^б$, 210.

582. — I^a, 75. 1. девойко. 2. седи. кольена. 6. девойке. — $I^б$, 211.

583. — I^a, 72. 1. У напомени: Ова є песна Сербалья Мухамеданскога закона (Бошньака). 2. девойка. 4. у ложници. 5. говорау. 6, 9. Баряктар девойке. 9. непродьо. 11. мени слуга. 12. нейма. — $I^б$, 212. 5. говорау. 9. пројо.

Дању носи зелена барјака,
Ноћу спава с бегом у душеку.
Али-бегу момци говораху:
«Прођ' се, бего, барјактар-ђевојке,
«Јер ћемо те сви одустанути.»
Млад Али-бег момком одговара:
«Не прођох се барјактар-ђевојке,
«Да би сте ме сви одустанули;
«Дуга Босна, мене слугу доста,
«Барјактара нема до Мостара.»

584.

Прстен је залог праве љубави.

У ливади под јавором вода извире,
Ту долази млада мома, воду завата,
Београду под зидове воду доноси,
Мирко јој се с града баца златном јабуком:
«Узми, мома, ту јабуку, моја ћеш бити.»
Мома је је узимала, пак натраг баца:
«Нит' ћу тебе, ни јабуке, окани ме се.»

* *
*

У ливади под јавором вода извире,
Ту долази млада мома, воду завата,
Београду под зидове воду доноси,
Мирко јој се с града баца златним ђерданом:
«Узми, мома, овај ђердан, моја ћеш бити.»
Мома ђердан узимала, пак натраг баца:
«Нит' ћу тебе, ни ђердана, окани ме се.»

* *
*

---

584. — I^{a}, 78. Залог праве Льубови єст перстен. 4, 11, 18. с'. 6. ю є. 21. хоћу. — $I^{б}$, 212.

У ливади под јавором вода извире,
Ту долази млада мома, воду завата,
Београду под зидове воду доноси,
Мирко јој се с града баца златним прстеном:
«Узми, мома, овај прстен, моја ћеш бити.»
Мома прстен узимала, на прст натиче:
«Оћу тебе, и твој прстен, и ја сам твоја.»

585.

Чиј је прстен, оног и дјевојка.

Три путника путем путоваше,
Путујући сретоше девојку,
Стадоше је даром даривати:
Један даде струк ситна босиљка,
Други даде зелену јабуку,
Трећи даде златан прстен с руке.
Који даде струк ситна босиљка,
Онај вели: «Моја је девојка;»
Који даде зелену јабуку,
Онај вели: «Моја је девојка;»
Који даде златан прстен с руке,
Онај вели: «Ајдемо судији,
«Да видимо, чија је девојка.»
Кад дођоше на суд пред судију:
«Суди нама, честити судија!
«Ми троица путем путовасмо,
«Путујући сретосмо девојку,

585. — I^a, 79. Предходећем (584) подобно. 2. девойку. 6, 11. с'. 8, 10. каже. девойка. 12. каже, хайдемо. 13. девойка. 15—23. Место ових стихова само ова два: И судии све редом казаше, Судия им онда одговори. 27. оног' и девойка. — $I^б$, 213.

„Стадосмо је даром даривати:
„Један даде струк ситна босиљка,
„Други даде зелену јабуку,
„Трећи даде златан прстен с руке;
„Суди нама, чија је девојка?"
Ал' говори честити судија:
„Босиљак се од мириса даје,
„Јабука се од милости даје,
„А прстен се даје по закону;
„Чиј је прстен, оног и девојка."

586.

Цијена прстена.

(од дубровника).

Ја подраних јутрос рано,
Ај ђиди, сарум де!
Ја подраних јутрос рано,
Рано добро је.[141])
Пошетах се низ ливаду,
Кад л' угледах ђевојчицу,
Ђе ђевојка ружу бере,
И назвах јој Божју помоћ,
Она мене ни ријечи;
Упитах јој киту цв'јећа,
Она мене ни погледом;
Ја јој пружих златан прстен,
И рекох јој: „Узми прстен,
„Пруж' ми руку, бићеш моја."
Погледа ме, насмија се,
Руку пружа, цв'јеће дава,
И рече ми: „Бићу твоја."

[141]) Овако се у пјевању припијева уза сваку врсту.

587.

Праведни укор.

(од дубровника).

Зарекох се и зафалих
Ја добар јунак,
Да ја не ћу никад поћи
Ђевојци пред двор.
Бог наведе, коњ нанесе
Баш драгој пред двор,
Кад ђевојка руже бере
У свој пеливој,
И назвах јој; «Божја помоћ,
«Драга и мила!»
Она мене одговара:
«Добар незнани!»
Расрдих се и наљутих,
Рекох ђевојци:
«Не знала те мајка твоја!
«Како ме не знаш?
«Камо они златни прстен,
«Што ти даровах?
«Камо они слатки цјелов,
«Што ти некад дах?»
Погледала на рукама,
Насмјенула се,
Пак притрча брже к мене,
Триш ме цјелова,
Дарова ми киту цв'јећа,
Стави у њедра,
И рече ми: «Држ' мириши
«На мјесто мене.»

588.

Заова вара снаху.

Сунце зађе, мрак на земљу паде,
Јетрве се у двор дозивају:
«Коме реда на водицу ићи?»
Ред допао прошеној ђевојци;
Пути су јој покрај двора драгог;
Ал' драгога двори отворени,
У дворима коњи оседлани,
И код коња под перјем јунаци.
Бога моли љепота ђевојка:
«Дај ми Боже и Богородице!
«Да ја кога на води застанем:
«Ил' војнову мајку, ил' сестрицу;
«Да ја питам, куд се војно спрема,
«Те с' у двору коњи оседлани,
«И код коња под перјем јунаци.»
Што молила, Бога умолила,
Она нашла војнову сестрицу:
«Заовице, војнова сестрице!
«Што су б'јели двори отворени,
«И у двору коњи оседлани,
«И код коња под перјем јунаци?» —
«Ој Бога ми, снахо несуђена!
«Мој се братац спрема по ђевојку,
«Али не ће по те, већ по другу.»
Цвили, тужи гиздава ђевојка:
«Изићи ћу млада гологлава,
«Гологлава, косе расплетене,
«Када јунак пође по ђевојку;

---

588. — I[6], 215. 22. снао.

«Нека му је несрећна ђевојка.»
Она оде свом бијелу двору;
Она у двор, а свати пред дворе.

589.

Стидно момче и милостиво дјевојче.

Вишњичица род родила,
Од рода се подломила,
Нема нико да је бере,
Него момче и девојче;
Стидње момче, нег' девојче.
Испод стида проговара:
«Дај, девојко, једно око.»
Она кучка милостива
И на срцу жалостива,
Пак му даде и обадва [142]).

590.

Тужба и клетва на мајку.

Девојчице ружичице,
  Ружо румена!
Што ти са мном не беседиш,
  Уста медена? —
Ја би с тобом беседила,

[142]) Тако се и по други пут пјева:
  Дај, девојко, једну руку и. т д.

---

589. — I[а], 81. 3. нейма нитко. 4, 5. девойче. 7. девойко. 8. она одвећ. 9. Овог стиха нема. Без напомене. — I[б], 217.

590. — I[а], 81. Тужба девойке на майку. 1. девойчице. 3. небеседиш. 5. беседила. — I[б], 217.

Не смем од мајке, —
А гди ти је твоја мајка?
Не било ти је! —
Ено ми је у градини
Гди невен бере;
Увенуло њено срце,
К'о што је моје!
А моје је увенуло,
Већма не може.

591.

Ја бих с тобом бесједила, ал' ми не дају.

(од дубровника).

Ђевојчице љубичице, ружо румена!
Што ти са мном не бесједиш, уста медена? —
Ја бих с тобом бесједила, ал' ми не дају. —
Ко то не да, кол' то смета, Бог нам га смео! —
Богме тајко, браћа моја, и мила мајка,
Велећи ми, да не љубим никог туђина,
Него моју родну браћу, и родитеље,
И онога, кога Бог ми у срећу дадне.

592.

Жеља обога.

Девојчица воду гази,
Ноге јој се беле,
За њом момче коња јаше,
Гроотом се смеје:

592. — Iª, 83. Сумнња девойке. 1 девойчица. 2. беле. 3. иде младо момче. 4. гротом. смие. 5. девойчице. 7. видила 10. бела. — Iб, 218.

«Гази, гази, девојчице,
«Не би л' моја била!» —
«Кад би знала и видела,
«Да би твоја била,
«Млеком би се умивала,
«Да би бела била;
«Ружом би се утирала;
«Да б' румена била;
«Свилом би се опасала,
«Да би танка била.»

593.

Што једно хоће, друго не мрзи.

(ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ).

Ђевојчице наранџице! чија ли си ти? —
Ја сам Рада иза града гиздарева ћер. —
Ја сам Милић мамин ђетић, узмимо се ми! —
Ја сам рада и весела, тек ак' хоћеш ти.

594.

Готов посао.

Ој девојко, румена ружице!
Ни сађена, ни пресађивана,
Ни студеном водом заливана;
Ни ргана, ни омирисана;
Ни љубљена, ни омилована;
Да ли ми те, душо, пољубити? —
Мо'ш, јуначе, колико ти драго:
Башча моја код ливаде твоје;

594. — 1[6], 219.

Ја ћу доћи цвеће заливати,
А ти дођи коње препињати;
Љуб', јуначе, колико ти драго,
Ал' ме немој по лицу исклати,
Да ми мајка не позна на лицу.

595.

Рђаво наплаћена служба.

Две се воде путем претицале:
Једно Сава, а друго Морава.
Сава носи дрвље и камење,
А Морава шајку оковану,
И у шајци брата и сестрицу:
Братац спава, а сестрица везе;
Сеја брата иглицом будила:
«Устан', брате, Београд изгоре.»
Братац сеји кроз сан одговара:
«Нека гори, огњем изгорео!
«У њему сам три лета служио:
«Једно лето за светло оружје,
«Друго лето за добра коњица,
«Треће лето за лепу девојку;
«Кад оружје сташе дијелити,
«Мен' дадоше старо зарђало;
«Када коње сташе дијелити;
«Мен' дадоше старо изјахано;
«Кад девојке сташе дијелити,
«Мен' дадоше старо обљубљено.»

595. — I^{a}, 82. Хрдьаво. 4. оковану шайку. 10. изгорио. 11. льета. 12. льето. светло. 13. льето. 14. льето. девойку. 18. изяано. 19. девойке. — $I^{б}$, 219. 18. изјаано.

596.

Како жена мужа цијени.

Пиле су ми винце до три јетрвице.
Слатко је винце, медно је винце,
Ал’ је медна година
Која га је родила.[143])
Прва је попила танан ваћов с главе,
Друга је попила златан прстен с руке.
Трећа је попила свога господара.
Прва је попила, пак је говорила:
«Имам сеју младу и прељу и ткаљу,
«Откаће ми ваћов и тањи и лепши.»
Друга је попила, пак је говорила:
«Имам брата млада добра кујунџију,
«Сковаће ми прстен и већи и лепши.»
Трећа је попила, пак је говорила:
«Док је моје главе, биће господара.»

597.

Мајка, сеја и љуба.

Млад се Јово по чардаку шеће,
Под њиме се чардак проломио,
Те он сломи своју десну руку;
Брзо му се љекарица нађе,

[143]) Овај се припјев (Слатко је винце и т. д.) припијева уза сваку врсту.

---

596. — I^a, 85. цѣни. 1. су винце. 5. У напомени. Ова риеч: *ваћов*, овде значи као неко покривало од платна, но я ове риечи нигди у Сербскоме єзику ни єсам чуо, осим у овой пѣсни. 10, 13. љепши. 15. моя глава бит'ће. — I^6, 220.

597. — I^6, 221. 14. донела.

Љекарица, из горице вила,
Али млого иште љекарине:
Од матере б'јелу десну руку,
Од сестрице косу с уплетњаком,
А од љубе ђердан од бисера.
Мајка даде своју десну руку,
Сеја даде косу с уплетњаком;
Љуба не да ђердан од бисера:
«Не дам, Богме, мог бисера б'јела,
«Ја сам њега од оца дон'јела.»
Ражљути се загоркиња вила,
Па отрова рану Јованову,
Умре Јово, жалосна му мајка!
Закукаше до три кукавице:
Једна кука, никад не престаје,
Друга кука јутром и вечером,
Трећа кука, кад јој на ум падне;
Која кука, никад не престаје,
То је јадна Јованова мајка;
Која кука јутром и вечером,
То је тужна Јованова сеја;
Која кука, кад јој на ум падне,
То је млада Јованова љуба.

598.

Туђа мајка.

Играли се врани коњи
Крај Мораве на обали;
Међу собом говорили:
«Дај нам, Боже, војевати,

598. — I[6], 222.

«А Мораве не бродити;
«Морава је плаовита:
«Синоћ момка занијела,
«А јутрос га на брег баца.
«Да ј' у момка своја мајка,
«За дан би му гласе чула.
«А за други разабрала,
«А за трећи на гроб дошла;
«Ал' ј' у момка туђа мајка,
«За годину гласе чула,
«А за другу разабрала,
«А за трећу на гроб дошла;
«Ал' по гробу трава расте:
«Детелина до колена;
«По њој пасу два пауна,
«И две тице паунице,
«И четворо паунчади;
«Девојка им чобаница,
«На њој кратка кабаница
«И сребрна тканичица.»

599.

Српска дјевојка.

У Милице дуге трепавице,
Прекриле јој румен' јагодице,
Јагодице и бијело лице;
Ја је гледах три године дана.

---

599. — I^{a}, 87. Одговор Сербске дєвойке. 4. гледа. 5. мого. 7. сакупи. дєвояка. 8. дєвойку. 9. би. 13. И дєвойке све к Небу поглаше. 14, 25. дєвойка. 16. дєвойке. тио. 21. гдп. 22. Милица им на то одговори. — I^{б}, 223. 4. гледа. 5. мого. 7. сакупи. 9. би. 16.тијо.

Не могох јој очи сагледати,
Црне очи ни бијело лице,
Већ сакупих коло ђевојака,
И у колу Милицу ђевојку,
Не бих ли јој очи сагледао.
Када коло на трави играше,
Бјеше ведро, пак се наоблачи.
По облаку зас'јеваше муње,
Све ђевојке к небу погледаше,
Ал' не гледа Милица ђевојка,
Већ преда се у зелену траву,
Ђевојке јој тихо говорише:
«Ој Милице, наша другарице!
«Ил' си луда, ил' одвише мудра,
«Те све гледаш у зелену траву,
«А не гледаш с нама у облаке,
«Ђе се муње вију по облаку.»
Ал' говори Милица ђевојка:
«Нит' сам луда, нит' одвише мудра,
«Нит' сам вила, да збијам облаке,
«Већ ђевојка, да гледам преда се.»

600.

Испуњена жеља.

Бога моли момче нежењено,
Да се створи крај мора бисером,
Гди девојке на воду долазе;
Да га купе себи у недарца,
Да га нижу на зелену свилу,
Да га међу себи под грљоца,

600. — II^a, 3. 3. 12. где. 6, 13. г'роца. — $I^б$, 224.

Да он слуша, што која говори:
Говори ли свака о својему,
Говори ли драга и о њему.
Што молио, то му Бог и дао:
Створио се крај мора бисером,
Гди девојке на воду долазе,
Купиле га себи у недарца,
Низале га на зелену свилу,
Метале га себи под грьоца,
Слушао је, шта која говори;
Говорила свака о својему,
Говорила драга и о њему.

601.

Она је моја, те моја.

Под ноћ пођо низ поље,
  О јагње моје! низ поље,[144])
Низ зелене ливаде,
За мном приста девојка,
Обазре се, реко јој:
«Врат' се натраг, девојко;
«Пред нама је горица
«И студена водица,
«Сешћемо се љубити,
«Љубећи се грлити,
«Грлећи се заспати;
«Злотвор ће нас видети,
«Мајци ће нам казати,

[144]) Овако се припијева уза сваку врсту.

---

601. — II[a], 4. 1. подьохъ. 4. дьевойка. 5. обазрех. рекох. 6. дьевойко. 9. сѣс'ћемо 12. видьети. 16. кара'е — I[б], 227.

«Мајка ће нас карати,
«Карајући избити.
«Карај је, мајко, не карај;
«Удри је, мајко, не удри:
«Она је моја, те моја.»

602.

Ти си моја свакојако.

Ој девојко, душо моја!
Оћеш ли ми љуба бити? —
Не будали, млад јуначе!
Од тог не ће ништа бити;
Волим ићи ја у крчму,
Па се створит' златном чашом,
Него твоја љуба бити. —
А ја јунак млади крчмар,
Па ћеш опет моја бити. —
Не будали, млад јуначе!
Од тог не ће ништа бити;
Волим ићи у кавану,
Па се створит' златан филџан,
Него твоја љуба бити. —
А ја јунак кавеџија,
Па ћеш опет моја бити. —
Не будали, млад јуначе!
Од тог не ће ништа бити;
Волим ићи ја у поље,
Па се створит' препелицом,
Него твоја љуба бити. —
А ја јунак итри ловац,

602. — I[6], 228.

Па ћеш опет моја бити —
Не будали, млад јуначе!
От тог не ће ништа бити;
Волим ићи ја у море,
Па се створит' белом рибом,
Него твоја љуба бити. —
А ја јунак танка пређа,
Па ћеш опет моја бити.
Ил' ти тако, ил' овако,
Ти си моја свакојако;
Ил' ти тамо, ил' овамо,
Ти си моја, од' овамо.

603.

Старац дјевојке не оставља.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Стари сједи на орање,
Погледује на ђевојку:
«О ђевојко, бићеш моја.» —
«Мајде не ћеш, стари ђеде!
«Проврћ' ћу се јагњичицом.» —
«А ја старац мрки вуче,
«Па ћу доћи у ливаду,
«Уфатићу јагњичицу,
«Просућу јој јариницу.» —
«Мајде не ћеш, стари ђеде!
«Проврћ' ћу се препелицом.» —
«А ја старац сурли орле,
«Уфатићу препелицу,
«Сломићу јој кобилицу.» —
«Мајде не ћеш, стари ђеде!

29*

«Проврћ' ћу се ружичицом.»
«А ја старац роми јарац,
«Кудецаћу уз улицу,
«Тер ћу огрист' ружичицу.»

604.

Понос љепотице.

Девојка је крај горе стајала,
Сва се гора од лица сијала,
А од лица и зелена венца;
Туд' пролази сва царева војска,
Сва јој војска Божју помоћ даје,
Ал' не даје младо нежењено,
Већ догони коња до девојке:
«Љуби мене, лепото девојко,
«Љуби мене, док ја нисам тебе.»
Ал' говори лепота девојка:
«Ид' одатле, младо нежењено!
«Ја не љубим ни бољи јунака,
«А камо ли цареви војника!» [145])

605.

Клетва и жеља.

Ој девојко, мој Будимски везире!
Што ми шеташ, као јелен по гори?

[145]) Мјесто ове двије посљедње врсте једни пјевају:
Не љуби се на друму цареву,
Већ у двору на меку душеку.

---

604. — II^{a}, 8. 1. 10. дьевойка. 7. већ'. дьевойке. 8. лiепа дьевойко. 9. ни 'самъ. 12. больихъ. 13. Царевыхъ. Без напомене. — I^{6}, 229. У напомени: пошљедње.

605. — II^{a}, 11. Уподобльенiе и желя. 1. дьевойко. 4. сиромаху. — I^{6}, 230.

Еда Бог да, те те ловац улови,
И меника сиромау поклони!

606.

Зимовник.

Да ли ми се муом претворити!
Ја би знао, где би зимовао:
Удовици пао би на лице,
Јал' девојци на бијеле дојке.

607.

Драги завиди босиљку.

(од дубровника).

Од како ме роди моја мајка,
Н'јесам никад по ноћи ходио,
Ни под туђи пенџер доходио,
А ноћас сам по ноћи ходио,
И под туђи пенџер доходио,
И на пенџер видио ђевојку,
На прозор јој стручак босиока,
Сам сам собом јунак бесједио:
«Благо тебе, струче босиоче!
«Који растеш драгој на пенџере,
«Гледаш драгу јутром и вечером,
«Кад се драга свлачи и облачи,
«И кад ћера буве проз кошуљу.
«Ах! да ми се бувом прометнути!
«Ја бих знао, ђе бих зимовао,
«Зимовао, ђе ли љетовао:
«Љетов'о бих међу очи чарне,
«Зимовао међу б'јеле дојке.»

---

606. — I^6, 230.

608.

Мајке су криве.

С оне стране Саве воде
Момче оди, коња води,
А у руци калпак носи,
И у калпак сузе лије,
Пак проклиње Саву воду:
«Бог т' убио, Саво водо!
«Ни те могу прегазити,
«Ни те могу препливати,
«Да обљубим девојчицу.»
Ал' беседи девојчица:
«Ој Бога ти, младо момче!
«Ти не куни Саву воду,
«Није теби Сава крива,
«Већ је теби мајка крива,
«Теби твоја, мени моја;
«Твоја мајка говорила:
««Не дам сина до пролећа;»»
«А моја је говорила:
««Не дам кћери до јесени.»»

609.

Несрећна дјевојка.

Девојка јунаку прстен повраћала:
«Нај ти прстен, момче, мој те род не љуби,

---

608. — II^а, 11. 1. с'. 2. ходи. 7, 8. нит'. 14. већ'. — I^б, 231.

609. — II^а, 10. 5. несрећна. 8. с' тобомъ. 9. кад'. — I^б, 232.

«Ни отац, ни мајка, ни брат, ни сестрица;
«Ал' ме немој, момче, на глас износити,
«Јер сам ја сирота несретна девојка:
«Ја босиљак сејем, мени пелен ниче.
«Ој пелен, пеленче, моје горко цвеће!
«Тобом ће се моји свати накитити,
„Кад ме стану тужну до гроба носити.»

610.

Дјевојка домамљена на јабуку.

(САРАЈЕВСКА).

Јунак мами дјевојку
На зелену јабуку;
Умами је у чардак,
Развија јој жут кавад
И везену кошуљу,
Просу бисер на грлу.
Стаде злато плакати,
Млад је јунак тјешити:
«Шути, душо, не бој се;
«Имам брата терзију,
«Срезаће ти жут кавад;
«Имам сеју везиљу,
«Навешће ти кошуљу;
«Ја ћу бисер низати
«С тобом, душо, и са мном.»

---

610. — II^{а}. 16 на ябуку домамлѣна. 1. дьевойку. 11. Среза' ће. 13. навез' ће. 15. с'. — I^{б}. 232.

611.

Клетва на купину.

(САРАЈЕВСКА).

Ситна трава зелена
До чадора бијела,
Под чадором дјевојка,
Шије, везе дарове
Б'јелом свилом и златом;
Отуд иде млад момак,
Угледа га дјевојка,
Сави скуте, побјеже.
За њом трчи млад момак;
Задје јој се купина
За свилену кошуљу,
Богом сестри млад момак:
«Богом сестро, купино!
«Придржи ми дјевојку,
«Док ја дођем до тебе.»
Љуто куне дјевојка:
«Бог т' убио, купино!
«Јера мене додржа
«До јунака плав'ока?
«Плакала му и мајка,
«Која га је родила,
«Мен' дјевојци гојила!»

---

611. — II^а, 23. 3, 7, 16. дьевойка. 6. одъ туд'. 10. задье. 14. дьевойку. 22. дьевойци. Без напомене одакле је. — I^б, 233.

612.

Кад је драга на далеко.

(САРАЈЕВСКА).

С вечер' сјала сјајна мјесечина.
Обасјала зелену ливаду,
По њој пасу два господска коња,
Чувала их два господичића:
Бан Стијепо и капетан Јово.
Бан Стијепо Јову говорио:
«Да мој брате, сјајне мјесечине!
«Благо, брате, ономе јунаку!
«Кога није на далеку драга;
«А моја је драга на далеку,
«Иструну ми јаглук и марама:
«У марами грожђе односећи,
«А јаглуком сузе утирући
«Са мојом се драгом растајући.»
Ал' говори Јово капетане:
«И моја је драга на далеку,
«Ал' кад мени на ум падне драга,
«Ја не гледам тавној ноћи доба,
«Нит' мој коњиц мутној води брода:
«Путем идем, за њим праха нема,
«Воду газим, за њим брчка нема.»

---

612. — II^{a}, 18. Ніе добро драга на далеко. 1. с'. с'яла. 2. обас'яла 3. на ньой. 6. Іови. 17. кад' 20. 21. ньим'. нейма. — $I^{б}$, 234. 4. и. 20. праа.

613.

Радост о надежди.

Шетале су три девојке
Тамо доле у Бугаре,
Једна преде, друга везе.
Трећу мила мајка кара:
„Где си била? Не одила!“ —
„Не карај ме, мила мајко!
„Ја сам била крај Дунава,
„Гледала сам шајку лађу,
„И у шајци три јунака;
„Један, мајко, понајвиши,
„Понајвиши, понајлепши,
„Танка брка, црна ока;
„Он ме рече, мила мајко!
„Ил' узети, ил' умрети.“

614.

Што омиље, не омрзну.

Јелу сади Ердељска баница,
Јелу сади, а јели говори:
„Расти, јело, небу у висине,
„Спуштај гране до зелене траве;
„Кад се попнем ја на тебе, јело,
„Да ја видим белога Будима,
„У Будиму Будимлију Јову:
„Носи ли се, к'о што се носио,
„Вије л' му се за калпаком перје,

613. — II^{а}, 19. 5. неходила. — I^{б}, 235.
614. — I^{б}, 236.

„Носи ли му коњ високо главу.”
Она мисли, нико је не слуша,
Слушао је од Ердеља бане,
Слушао је, па је беседио:
«Ој Бога ти, госпођа банице!
«Што је лепши Будим од Ердеља?
«Што л' од мене Будимлија Јова?»
Ал' говори Ердељска баница:
«Није лепши Будим од Ердеља,
«Ни од тебе Будимлија Јова;
«Ал' је Јова прва срећа моја:
«Прва срећа пуна чаша цвећа,
«Друга срећа пуна чаша вина,
«Трећа срећа пуна чаша једа.»

615.

Будимски краљ и краљица.

(из сиња).

Вино пије краљу од Будима
А с краљицом својом госпојицом,
Вино пије, краљици говори:
«Кажи право, краљице госпојо!
«Кажи право, што ћу те питати,
«Кажи право, тако била здраво!
«А ево ти тврду виру дајем,
«Да ти ништа учинити не ћу.»
А вели му госпоја краљица:
«Кад ме питаш, краљу господару,
«Кад ме питаш, казаћу ти право,
«Оћу право, тако била здраво!»
Онда јој је краљу говорио:

«Вира моја, краљице госпојо!
«Ти с' се до сад трипут удавала:
«Најприје си била за Милошем,
«Пак си послим за војводом Јанком,
«А сад за мном од Будима краљем;
«Кажи право, тако била здраво!
«Од нас трију ком би најволила?»
А она је њему говорила:
«Теби, моме краљу од Будима.»
А он јој је јунак бесидио:
«Кажи право, тако била здраво!
«А ево ти тврду виру дајем,
«Да ти ништа учинити не ћу.»
Кад је она ричи разумила,
Онда му је тијо говорила:
«Вира моја, краљу господару!
«Ја сам најпри била за Милошем:
«Гди је сопра, ту је долибаша;
«Гди је војска, ту је арамбаша;
«Гди је крвца, ту је делибаша.
«У Милоша не бијаше блага,
«Нит' бијаше ни сребра ни злата:
«Што би за дан на војски добио,
«За ноћ бисмо ја и он попили.
«Кад сам била за војводом Јанком,
«У Јанка је доста пуста блага,
«К'о и у теб' од Будима краља;
«Али да је мени на поврате,
«Ја би тебе и војводу Јанка
«За Милоша муштулука дала.»
А вели јој краљу господару!
«Моли Бога, краљице госпојо,

«Да сам теби тврду виру зад'о;
«Ја би тебе данас погубио.»
А она је њему бесидила:
«Вира моја, свитла круно моја!
«Прва ј' срића у цвиту савита,
«А друга је у сузам' салита,
«А трећа је чемером налита;
«Сад промисли, драга круно моја!
«Је ли право, да погубиш мене.»

616.

Укор и свјет Фати.

(Т*).

А ти Фато, Турско злато,
И каурско огледало!
У што си се загледала!
Баш у младо у тежаче,
Што по вас дан плугом плужи,
А по сву ноћ пружен лежи,
А за Фату и не знаде!
Јер не гледаш оно момче,
Што по вас дан књигу пише,
А по сву ноћ Фату љуби?

617.

Пеливани.

(Т*).

Пеливани Саву прелетјеше:
У петак су Градишкоме дошли,

616. — 1[6], 237. *сјет.*
617. — 1[6], 237.

У суботу тенефе пењали,
У недјељу вас дан преиграли.
Игру игра пеливан Асане,
Гледало га мало и велико,
Двиј' унуке Церић капетана,
Прелијепа Борића Бегзада,
И Ајкуна кроз киту љубице,
И Фатима кроз зрно бисера

618.

Мујо и Ума.

(Т *).

Зафали се Мујо момче младо:
«Љубио сам у мајке једину,
«Често сам јој слао армагане:
«Двије дибе, четири кадифе,
«И два ћурка куном постављена,
«И два феса бисером кићена,
«Два кићена, а два некићена;
«И два паса, нек је више гласа;
«Још да знадем, да су црне очи,
«Још бих дао, не бих зажалио.»
Па пошета низ мермер-сокаке,
Дозивао Уму љепотицу:
«Изиђидер, Умо, изиђидер, душо!
«Погледај ме, Умо, црнијем очима.»
Превари се Ума, уједе је гуја,
Па погледа Ума плавијем очима;
Када видје Мујо, да су плаве очи,
Говорио Уми: «Удаји се, Умо,

618. $I^{б}$, 238. 10. *би.* 27. Муји.

«Удаји се Умо, ти не чекај мене.»
Говорила Ума: «Ајде, ајде, Мујо!
«Сад на теби, Мујо, зелена долама,
«До дан до два, Мујо, зелена травица!
«Сад на теби. Мујо, свилена кошуља,
«До дан до два, Мујо, бијела астара!
«На глави ти, Мујо, фесак финофесак,
«До дан до два, Мујо, бијела сарука!»
Како Ума рече, и Мују се стече:
И умрије Мујо, жалосна му мајка!

619.

Лијепо, љепше, најљепше.

Зафали се жути лимун на мору
«Данас нема ништа љепше од мене.»
То зачула зеленика јабука:
«Мала т' фала, жут лимуне на мору,
«Данас нема ништа љепше од мене.»
То зачула некошена ливада:
«Мала т' фала, зеленико јабуко,
«Данас нема ништа љепше од мене.»
То зачула нежњевена вшенице:
«Мала т' фала, некошена ливадо,
«Данас нема ништа љепше од мене.»
То зачула нељубљена ђевојка:
«Мала т' фала, нежњевена вшенице,
«Данас нема ништа љепше од мене.»
То зачуо млад нежењен јуначе:
«Мала вама свима фала код мене:

619. — II^a, 37. 1. захвали, 2, 5, 8, 11, 14, 17, нейма. 4. хвала жут'. 7, 10, 13, 16. хвала. 9. пшеница. 13. пшенице. 19. от ес' ћу. 20. покоси' ћу. 21. пшеницу. — 1^6, 239.

«Данас нема ништа љепше од мене:
«Ја ћу обрат' жути лимун на мору,
„И отрешћу зеленику јабуку,
«Покосићу некошену ливаду,
«Пожњети ћу нежњевену вшеницу,
«И пољубит' нељубљену ђевојку.»

620.

Најљепши цвијет на свијету.

(из црне горе).

Фалила се жута дуња на море,
Да је цвијет на 'ви свијет најљевши;
То зачула зеленика јабука:
«Што се фалиш, жута дуњо на море?
«Ја сам цвијет на 'ви свијет најљевши.»
То зачула шеничица шесторедица:
«Што се фалиш, зеленико јабуко?
«Ја сам цвијет на 'ви свијет најљевши.»
То зачула вита лоза винова:
«Што се фалиш, шеничице шесторедице?
«Ја сам цвијет на 'ви свијет најљевши.»
То зачула млада мома скоро вјерена:
«Што се фалиш, вита лозо винова?
«Ја сам цвијет на 'ви свијет најљевши.»
То зачуло младо момче скоро вјерено:
«Што се фалиш, млада мома вјерена?
«Ја сам цвијет на 'ви свијет најљевши:
«Мирисаћу жуту дуњу на море,
«А гристи ћу зеленику јабуку,
«А јести ћу шеничицу шесторедицу,
«А попићу виту лозу винову,
«А љубићу младу мому скоро вјерену.»

621.

Војводић и дјевојка.

(од дубровника).

О јаворе, зелен боре!
Диван ти си род родио!
На дв'је гране дв'је јабуке,
А на трећу соко сједи,
Соко сједи, терно гледи,
Ђе војвода објeдује,
Војводић му коња држи
У синциру позлаћену.
Синцир пуче, коњ утече,
Отуд иде ђевојчица,
Војводић јој говорио:
«Држ', ђевојко, коња мога!
«Ти ћеш бити снаха моја.»
Вели њему ђевојчица:
«Оклен ћу ти снаха бити,
«Кад ја не знам брата твога?» —
«Ласно ти га познавати:
«Пред војском је арамбаша,
«На глави му самур-капа,
«А за капом до три пера:
«Једно перо годиница,
«Друго перо мјесец сјајан,
«Треће перо жарко сунце;
«Које перо годиница,
«То је перо за шеницу;
«Које перо сјајан мјесец,
«То је перо за војнике;

«Које перо жарко сунце,
«То је перо за јунаке,
«А јунаци за ђевојке.»

622.

Најљепше узглавље.

Расло дрво бадемово танко високо,
Под њим спава Мемед-ага с Фатом дјевојком.
Душек им је црна земља и росна трава,
Јорган им је ведро небо и сјајне зв'језде,
А узглавље б'јеле руке једног другоме.

623.

Ко покварио, онај и начинио.

У јунака свилен појас, свилом накићен.
С девојкама играјући искидао га.
Стадоше се довијати, да га наките:
Која конац, која новац, накитише га.

624.

Бињиш и долама.

Мор долама ал бињиша пита:
«Ал бињишу, гдје си синоћ био?» —
«Мор доламо, на свадби сам био.» —
«Ал бињишу, шта најљепше бјеше?» —
«Мор доламо, момци и дјевојке:
«Момци сребро, а дјевојке злато.

---

622. — I^{6}, 240.
623. — I^{6}, 240.
624. — I^{6}, 241. 7. 9. оће.

«Хоће сребро да се позлаћује;
«Не ће злато сребро свакојако,
«Веће хоће по избор' ковато.»

625.

Прстенци и дјевојке.

(из пераста).

Прстенци звоне на нова брда,
Ђевојке су им вјеру задале,
Да их не носе брез позлаћења.
Брез позлаћења, брез јуначкога.

626.

Дјевојка се загледала у ђаче.

Ударало у тамбуру ђаче:
Тамбура му од сувога злата,
Жице су му косе девојачке,
А терзијан перо соколово.
Гледала га с чардака девојка,
Гледала га, па је беседила:
«Боже мили! да чудна јунака!
«Да ли ми га Бог у срећи даде!
«Под њега би каранфил стерала,
«А под главу румену ружицу;
«Нек мирише, нек се често буди,
«Нека моје бело лице љуби.»

626. — I[6], 241.

627.

Три дјевојке и ђаче.

Везак везле три лепе девојке
У градини под слатким бадемом,
Отуд иде ђаче самоуче,
Самоуче, ал' је враголасто,
Одломи им грану од бадема,
Нестаде им лада над ђерђефом,
Љуто куну три лепе девојке:
«Бог т' убио, ђаче самоуче!
«Зашт' одломи грану од бадема?
«Нестаде нам лада над ђерђефом.»
Ал' говори ђаче самоуче:
«Не кун'те ме, три лепе девојке,
«Грану ћу вам сребром приковати,
«А лишће ћу златом позлатити:
«Биће вама лада над ђерђефом.»

628.

Лијепа Јулијана.

Одвила се грана јергована,
Под њом седи лепа Јулијана,
Пред њоме је ђерђеф од мерџана,
На ђерђефу Сарајевско платно;
У руци јој игла од биљура,
И у игли Веденичко злато:
Пуни злато по бијелу платну.
Питале је њене другарице:
«Ој Бога ти, лепа Јулијана!
«Откуд теби ђерђеф од мерџана?
«Откуд теби Сарајевско платно?

„Откуд теби игла од биљура?
«И откуд ти Веденичко злато?
Ал' говори лепа Јулијана:
«Имам ујца на мору трговца,
«Донео ми ђерђеф од мерџана;
«Имам мајку, купила ми платно;
«Имам сеју, иглу ми је дала;
«Имам брата, купио ми злато.»

629.

Јунак коњу говори.

Јунак иде уз брдо,
Под њим коњиц жут-бео.
Јунак коњу говори:
«Стани, коњу, жив ти ја!
«Док девојци гуњу дам,
«И уз гуњу целивам.»

630.

Шта је коњу најтеже.

Коњ јунака оставио
На злу месту у Косову,
Јунак коњу говорио:
«Ој коњицу, добро моје!
«Зашто мене ти остави
«На злу месту у Косову?
«Шта је теби додијало?

---

629. — I[6], 242. 2. жут бео.

«Или ти је додијало
«Бојно седло шимширово?
«Или ти је додијала
«Тешка узда искићена?
«Или су ти додијали
«Чести пути на далеко?»
Коњ јунаку говорио:
«Ни је мени додијало
«Бојно седло шимширово,
«Нити ми је додијала
«Тешка узда искићена,
«Нити су ми додијали
«Чести пути на далеко;
«Веће су ми додијали
«Чести пути у меану,
«Мене свежеш за меану,
«А ти идеш у меану,
«У меани три девојке:
«Једној име Љубичица,
«Другој име Грличица,
«Трећој име Гонцелале;
«Ти се играш с девојкама:
««Љубичице, љуби мене!
««Грличице, грли мене!
««Гонцелале, лез' код мене!»»
«А ја коњиц жедан, гладан,
«Копам земљу до колена,
«Гризем траву до корена,
«Пијем воду са камена.»

631.

Пољубац се на лицу не познаје.

Ој девојко, морска трњинице!
Трне моје срце за твојијем. —
Ид' одатле, један лажљивицо! —
А што сам ти, душо, излагао?
Ако сам те једном пољубио,
Нису уста на лицу остала.

632.

По чему сам душа твоја?

(Т *).

А дјевојко, душо моја! —
По чему сам душа твоја?
Ил' по Богу, ил' по роду? —
Ни по Богу, ни по роду,
Већ што сам те пољубио. —
Гдје, јуначе? Бог т' убио!
У махали у застави. —
Ако си ме пољубио,
А ти си ми дукат дао;
Дукат дао, ал' је зао;
Ја сам њега похарчила
Све за свилу и за злато,
Док сам јаглук теб' навезла.

---

631. — I^{а}, 34. непознае на лицу. 1. девойко. — I^{б}, 244.

632. — I^{б}, 245. 7. маали. 11. поарчила.

633.

Дојчин Петар и краљ Матијаш.

Вино пије Дојчин Петар Варадински бан,
Попио је триста дукат' све за један дан
И још к томе врана коња, златан буздован.
Карао га краљ Матијаш земљи господар:
„Бог т' убио, Дојчин Петре Варадински бан!
„Буд ти попи триста дукат' све за један дан,
„За што попи врана коња, златан буздован?"
Ал' беседи Дојчин Петар Варадински бан:
„Не карај ме, краљ Матијаш, земљи господар:
„Да си био ти у крчми, где сам пио ја,
„И љубио крчмарицу, којуно сам ја,
„Попио би равну Пешту и сав Будим град."

634.

Јанковица и заова Јана.

Платно бели млада Јанковица
И са њоме заовица Јана,
Туд' пролази Румениловићу,
Сна' заови потијо беседи:
„Да леп ти је Румениловићу!
„Не би га се за дан нагледала,
„Ни за тавну ноћцу наљубила."
Она мисли, нико је не слуша;
Слушао је Јанко господару,
Слушао је, па је говорио:
„Која вас је оно говорила:
„„Да леп ти је Румениловићу!

634. — I[6], 245.

««Не би га се за дан нагледала,
««Ни за тавну ноћцу наљубила?»»
Сна' заову папучицом чепа,
Не би ли се она досетила,
Не би л' своме брату отказала.
Досети се заовица Јана,
Досети се, па брату говори;
«Ој Бога ти, мој рођени брате!
«Јеси л' био младо нежењено?
«Је л' ти, брате, млада мила била?
«Када видиш младу неудату,
«Бога молиш, да ти љуба буде;
«Тако, брате, и ја сад девојка,
«Када видим младо нежењено,
«Бога молим, да ми рабар буде.»
Ал' говори Јанко господару:
«Моли Бога, моја верна љубо!
«Моли Бога, за заову Јану;
«Ти се не би наносила главе.»

635.

Подмићена с обје стране.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Полегла је бјелица шеница
Од Копчића до бегова двора,
Жниjеве је Копчића робиња
Десном руком, сребрнијем српом;
Тудар паса Биглић Усеине,
Божју јој је помоћ називао:
«Божја помоћ, Копчића робињо!
«Је ли добра бјелица шеница?

«Је ли каква Копчића кадуна?»
Одговара Копчића робиња:
«Лијепа је бијела шеница,
«Јошт је љевша Копчића кадуна;
«Да је видиш, разболио би се,
«Да је љубиш болан од грознице,
«По љубљењу ти би преболио.»
Ал' говори Биглић Усеине:
«Чин' ми, чин' ми, Копчића робињо,
«Да ја љубим Копчића кадуну,
«А тебе ћу даровати дивно.»
Кад то зачу Копчића робиња,
Баци млада сребрнога српа,
Па отиде двору бијеломе,
И дозива Копчића кадуну:
«Да т' је вијет', моја госпођице!
«Диван ти је Биглић Усеине!
«Да га видиш, разбољела би се;
«Да га љубиш, боље би ти било.»
Кад то чула Копчића кадуна:
Робињи је тако бесједила:
«Чин' ми, чин' ми, моја робињице
«Да ме љуби Биглић Усеине;
«До сад си ми робињица била,
«А од сад ћеш по Богу сестрица»
Кад то чула танана робиња,
Она зове Биглић Усеина,
Тер узима од Биглића мито.
Двапут више од своје кадуне.

636.

Челебија Рамо и Љубовића кадуна.

(од дубровника).

Пошетале цареве делије
Испред двора бега Љубовића.
Пред њима је челебија Рамо.
Гледала га бегова кадуна.
Гледала га. пак је бесједила:
«Мили Боже. на свему ти фала!
«Диван ти је челебија Рамо!
«Црна ока, а бијела лица.
«Црна брка, гојајли перчина;
«Руд му перчин био врат прекрио.
«Као да је црн вране пануо!
«Благо мајци, која га родила,
«Дивна ли је сина породила!
«И сестрици, која га гојила!
«Дивна ти је брата узгојила
«На чистоме скуту ђевојчину!
«И љубовци, која му се нада!
«Дивна ти ће љубит' господара,
«Господара челебију Рама!»
На Рама је ашик учинила.
Пак је ногом о таван уд'рила,
Два тавана ногом проломила.
На трећи се једва уставила;
Пак дозива своју робињицу:
«Пођи доље у росне ливаде,
«Поздрави ми челебију Рама,
«Нек довече на вечеру дође,
«Но не води друга ни једнога.»

Робиња је брже послушала,
И отиде у росне ливаде,
Пак је Раму тихо бесједила;
«Поздрав тебе, челебија Рамо,
«Од кадуне моје госпођице,
«Да довече на вечеру дођеш,
«Но не води друга ни једнога.»
Кад је Рамо р'јечи саслушао,
Од радости на ноге скочио,
Једва чека, док му ноћца дође,
Пак погледа пут жаркога сунца,
Пак се с' сунцем Рамо разговара:
«Сунце жарко, имадеш ли мајку?
«Чека ли те на вечеру мајка,
«Као мене сеја Сенковића,
«А љубовца бега Љубовића?»
Кад је вечер о вечери било,
Брже иде двору Љубовића.
Вечераше господске вечере.
И сву мрклу ноћцу преноћише;
Ал' кад јутро о зорици било,
Проговара бегова кадуна:
«О тако ти, челебија Рамо!
«Немој твојој дружби кажевати,
«Ђе си био, шта ли си чинио.»
Рамо јој се куне и преклиње:
«Не ћу, кадо, живота ми мога!»
А у срце, тако помишљаше,
Да ће, како у дружину дође.

637.

Јанко Сибињанин и Јела удовица.

Чадор пење Сибињанин Јанко
Близу двора Јеле удовице.
Беседи му Јела удовица:
«Ој Бога ти, Сибињанин-Јанко!
«Не пењ' чадор близу двора мога;
«У мене су кћери неудате,
«Миле снае скоро доведене.»
Ал' беседи Сибињанин Јанко:
«Не будали, удовице Јело!
«Не будали, кад будала ниси;
«Ако су ти кћери неудате,
«Разудај и за кога ти драго,
«Па нек љубе, за кога отиду,
«Миле снае, за кога су дошле;
«Ја ћу тебе Јелу удовицу.»

638.

Жеља дјевојчина.

(од дубровника).

Коња игра челебија Јово
Испред двора таста и пунице.
Гледала га прелијепа Маре
Са пенџера од бабова двора,
Метну му се дуњом и јабуком,
Дуња му је у пас ударила.
А јабука у њедра панула;
Ма говори челебија Јово:

637. — 1[6], 247.

«Милуј душо. Бог те миловао!
«Од како сам тебе заручио,
«Свака ми је добра срећа била:
«Три пута сам на војску ходио,
«Сва три пута здраво доходио,
«Доводио роба и робиње;
«Ал' ћеш душо, прелијепа Маре!
«Да те двори у бабову двору?
«Али, душо, у двору мојему?»
Ма говори прелијепа Маре:
«Не фала ти, челебија Јово!
«Ја сам млада, двориħу се сама,
«Нег', тако ти здраво глава била!
«Немој мене зимоват' у мајке.»

639.

Јово и драга.

Јово коња на мосту коваше,
Гледала га драга са пенџера,
Гледајући ружом посипала.
Посипљући тихо говорила:
«О мој драги! опаши се тврдо,
«Да ти ружа кроз пас не пропадне,
«Да ти драга другом не допадне;
«Јер сам ноћас чудан сан уснила:
«Доро ти се сам по пољу вода,
«Калпак ти се по мејдану ваља,
«Стр'јеле ти се по путу просуле.»
Јово драгој потихо говори:
«Милуј, милуј, драга душо моја!

---

639. — I[6], 248. 4. тијо. 12. потијо.

«Како си ме стала миловати,
«Од онда ме свака срећа срела,
«И у путу, и у трговању »

640.

Драга драгоме сан толкује.

Киша иде и помало сн'јега,
Тешко оном, ко конака нема!
Драги драгој на врати стајао:
«Мила драга. отвори ми врата,
«Јали врата, јали стаклен пенџер,
«Јали пружи твоју десну руку;
«Синоћ сам ти чудан санак снио.
«Да је трава по авлији никла,
«И по трави чудна роса пала,
«И по роси стр'јеле попануле.»
Драга драгом тихо одговара:
«Не бој ми се, моје мило драго!
«Што је трава по авлији никла
«То су јади и твоји и моји,
«Твоји за мном, а моји за тобом;
«Што је роса по трави попала,
«То су сузе и твоје и моје,
«Твоје за мном, а моје за тобом;
«Што су стр'јеле по роси попале,
«То су косе и твоје и моје,
«Твоје за мном, а моје за тобом.»

641.

Три утопљеника.

(од дубровника).

Ђузел Ана лице умивала
На Неретви на води студеној,
Ту Иван-бег добра коња поји;
Зађеше се очи Анетине
А за златне токе Иванове,
Омче јој се мества по папучи,
А папуча по мермер-камену,
Паде Ана у воду Неретву.
Ту долази Филип момче младо,
Братими га бего Иван-бего:
«Богом брате, Филип момче младо!
«Извади ми из воде дјевојку,
«Ево теби три стотин' дуката.»
«Ал' говори Филип момче младо:
«Побратиме, бего Иван-бего!
«Не смијем ти по води пливати,
«Јер сам ноћас чудан сан уснио,
„Ђе мој калпак плива по Неретви,
«А мој ђого игра по мејдану;
«Да сам мајци санак каживао,
«Не б' ми дала ни у дућан доћи,
«А камо ли на воду Неретву.»
Опет вели бего Иван-бего:
«Богом брате, Филип момче младо!
«Извади ми из воде дјевојку,
«Ево теби три стотин' дуката,
«И још више читлук на Загорју.»
Превари се, жалосна му мајка!

Не вара се Филип на дукате,
Већ на л'јепи читлук на Загорју;
Те заплива у воду Неретву,
Узе Ану за бијелу руку;
Вода мутна, а дјевојка крута,
Те потону Филип и Анета.
Кад то виђе бего Иван-бего,
Он заплива у воду Неретву,
Узе Ану за бијелу руку
И Филипа драга побратима,
Ал' је њему лоша срећа била,
Вода мутна, а дјевојка крута,
И потону бего Иван-бего.
Из воде се ништа не виђаше,
До злаћене токе Иванове,
И бијеле руке Анетине
Око гојна грла Иванова.

642.

Ткање пророкује.

(од дубровника).

Платно ткала лијепа ђевојка
У суботу у очи неђеље.
Ал' је њојзи лоша срећа била:
Не могу јој нити устајати,
Ни сребрно брдо ударати,
Ни злаћени чунак пролазити;
Пак је својој мајци бесједила:
«О ти мајко, мило добро моје!
«Што ће рећи, мила моја мајко!
«Не могу ми нити устајати,

„Ни сребрно брдо ударати,
„Ни злаћени чунак пролазити?
„Што ће рећи, моја мила мајко?"
Мајка шћерци тихо одговара:
„Мучи, шћерце, у јаду кукала!
„Ти имадеш брата јединога,
„Он је тебе на војску цареву,
„Страх је мене, биће погинуо."
Ал' ђевојка мајци говораше:
„Није мени, ни до тога, мајко;
„Имам Имбра обречење моје,
„И он ми је на војску цареву,
„Страх је мене, биће погинуо."
У ријечи, којом обје бјаху,
Погледала на далеко млада,
Угледала Омера ђевера,
Вас у црно, а на коња црна,
У ближе га сусретала млада,
Руке шире, у лица се љубе,
За здравље се они упиташе:
„Јес' ли здраво, Омере ђевере?
„Јес' ли здраво, јеси ли весело?"
Али Омер снахи говораше:
„Здраво сам ти, моја снахо драга,
„Здраво сам ти, ал' нијесам весео,
„Имбро ми је братац у ранама,
„Ал' је јоште мало у животу,
„И тебе је рањен поручио,
„Да га видиш једном за живота."

643.

Врачање материно.

Мајка сина свога сјетовала,
Да се чува и да се сачува
Од ујамка и од урезника,[146]
Од суботе и од уторника.[147]

644.

Љубавно врачање.

Узори, Маро, равнине,
Те посиј своје јадове:
Ако ти никне жут невен,
Увени, душо, за мноме;
Ако ти никне босиљак,
Дођи ми боса по ноћи;
Ако л' ти никне љубица,
Љубићемо се довече.

645.

Деветоро биље.

Пошетала дилбер Анђелија,
Пошетала граду Београду;
Она бира поредом јунаке;
Изабрала војеводу Павла,

[146]) т. ј. да не носи на себи ништа, што је шивено *ујамком* (онијем концем, којијем се што ујамчи кад се шије) или *урезником*.

[147])Ваља да, да ништа не почиње у суботу и у уторник.

---

644. — I^6, 243.
645. — I^6, 243.

Изабрала, и сама му дошла;
Ековаше, пород не имаше;
Питала је своја мила мајка:
«Кћери моја, дилбер Анђелија!
«Како тебе не отера Павле,
«Кад ти немаш од срца порода?»
Ал' говори дилбер Анђелија:
«Не будали, моја стара мајко!
«Како би ме отерао Павле!
«Кад сам прву вечеру донела,
«У вечери деветора биља:
«Милодуа, да се милујемо;
«Калопера, да ме не отера;
«Љубичице, да ме свагда љуби;
«Каранфила, да се не карамо;
«Чубра цвећа, да ме добро чува;
«Босиока, да м' не смеће с ока;
«А невена, да му срце вене;
«Самдокаса и околочепа.»

646.

Чини Стојанове.

Л'јепо ти је под ноћ погледати
Ђе јунаци рујно вино пију,
Међу њима постидан Стојане;
Он не пије вина ни ракије,
Веће каву из златна филџана.
Туд' пролазе на воду ђевојке,
Међу њима сеја Иванова;
Кад је виђе постидан Стојане,

646. — I[6], 290. 20. артию.

Он се на њу ашик учинио,
Па се баца гуњом и јабуком.
Љута била сеја Иванова:
Жуту гуњу у траву бацила,
А јабуку ногом отурила;
Гуња паде у зелену траву,
А јабука у воду студену.
Кад то виђе постидан Стојане,
То је њему врло мучно било;
Брже скочи на ноге лагане,
Па отиде двору бијеломе,
Па узима дивит и хартију:
Чи̑ни чи̑нӣ сеји Ивановој,
Уписује у четири књиге:
Једну пише, у ватру је баца:
«Не гор'. књиго, не гори јазијо,
«Веће памет сеје Иванове.»
Другу пише, у воду је баца:
«Не нос', водо, књиге ни јазије,
«Веће памет сеје Иванове.»
Трећу пише, у вјетар је баца:
«Не нос', вјетре, књиге ни јазије.
«Веће памет сеје Иванове.»
А четврту под узглавље мeће:
«Не лез', књиго, не лези јазијо,
«Са мном легла сеја Иванова!»
Мало време за тим постајало,
Стаде звека алке на вратима,
Ал' етоти сеје Иванове:
«Отвор' врата, ако Бога знадеш!
«Отвор' врата, ватра ме сапали.»
Стојан ћути, ништа не бесједи.

Опет виче сеја Иванова:
«Отвор' врата, вода ме однесе;
«Отвор' врата, ако Бога знадеш!
«Однесе ме вјетар у облаке.»
Тада скочи постидан Стојане,
Отвори јој шимширова врата,
Па је узе за бијелу руку,
Одведе је у бијеле дворе.

647.

Чини Имбра Челебије.[148])

(из рисна).

Мили Боже, чуда великога,
Што царица не има норода,
Ни мушкога ни ђевојачкога!
Бога моли царевица млада,
Да јој Бог да од срца порода,
Јал' мушкога, јал' ђевојачкога.
Бога моли, умолила га је:
Бог јој даде од срца порода,
Не мушкога, већ ђевојачкога.
Топи бију за неђељу дана,
Ђе се цару родила ђевојка;
За двије јој име избирали,
Док су дивно име изабрали,
Дивно име, Материно злато.
Када су јој име изабрали,
Сковаше јој сребрну бешику,

[148]) И ово је пјесма више *јуначка*, него *женска;* али је ја овдје мећем, као што сам метнуо и 342., 343., 344. и 345.

На бешику од злата сокола,
Кад је сама, да се разговара.
Рани мајка Материно злато
Док је злато до куђеље било;
А кад злато до куђеље било,
Сковаше јој сребрну куђељу,[149])
При куђељи од злата вретено,
На вретено прстен од бисера;
Рани мајка Материно злато
Док је злато до ђерђефа било;
А кад злато до ђерђефа било,
Купила јој ђерђеф од мерџана
И лијепу иглу од биљура,
Танка беза од града Мостара,
Сваке свиле баш од Сарајева
И лијепа Мнетачкога злата;
Дозвала јој девет другарица,
Да је уче на ђерђефу вести
Под наранчом у росне ливаде.
Кад бијаше на западу сунце,
Ма се диже Материно злато,
Стаде шетат' низ росне ливаде
А поред ње девет другарица,
Те јој носе скуце и рукавце,
Скуце носе, да се не обросе,
А рукавце, да се не отруне;
У то доба челебија Имбро
Шетајући уз росне ливаде,
Па јој Имбро Божју помоћ зваше:
«Божја помоћ, Материно злато!»

[149]) т. ј. *преслицу*. Гледај 84. на страни 172.

А она му помоћ прифаташе:
«Бог да' добро, челебија Имбро!»
Оде Имбро двору бијеломе,
Па је стару дозивао мајку:
«О старице, моја мила мајко!
«Ајде, мајко, у цареве дворе,
«Проси за ме Материно злато;
«Ако ти се не оженим њоме,
«Никад ти се оженити не ћу,
«Ни ђевојком, нити удовицом,
«Већ ти, мајко, хоћу земљом црном.»
Али мајка Имбру говораше:
«Синко Имбро, врло добро моје!
«Тебе ће ми забавит' ђевојка.»
Али опет Имбро вели мајци:
«Ајде, више не говори, мајко!
«Него ајде, те проси ђевојку.»
Ма се мајци ино не могаше,
Од Имброва страха не смијаше,
Него оде у цареве дворе.
Када дође на авлијнска врата,
Закуцала алком на вратима,
Виђеше је девет другарица,
Што учаху Материно злато,
Што учаху на ђерђефу вести,
Сташе мразит' Материну злату
А онога челебију Имбра,
Да је Имбро рода хорјатскога,
Да је Имбра хорјатка родила.
Ал' излази царевица млада,
Те старици отворила врата,
Па је води у нове камаре,

Шећерли јој кафу доносила,
Кафу пише, докле је попише;
Али вели млада Имбра мајка:
«О Бога ти, царевице млада!
«Нит' ме питаш, ни ја тебе кажем,
«А што сам се стара замучила
«Од мојега двора до твојега:
«Послао ме челебија Имбро,
«Послао ме, и поздравио те:
«Хол' му дати твоје чисто злато,
«Хол' је њему дати за љубовцу?»
Али вели царевица млада;
«Причекај ме, млада Имбра мајко,
«Док ја пођем у росне ливаде,
«Да упитам моје чисто злато,
«Хоће л' узет млада Имбра твога.»
Кад царица под наранчу дошла,
Својему је говорила злату:
«Злато моје, холи узет' Имбра?»
Али злато говораше мајци:
«Прођи ме се, моја мила мајко!
«Ја га не бих ни за слуге млада,
«А некмоли за мог господара;
«Е је Имбро рода хорјатскога,
«И Имбра је родила хорјатка.»
Кад то чула млада Имбра мајка,
Не шће чекат' царицу госпођу,
Док с хабером из ливаде дође,
Но из двора на брзину бјежи.
Далеко је Имбро угледао,
А још мало ближе сустретао,
Па је старој бесједио мајци:

«Јеси ли ми за муштулук, мајко?»
Срдито му одговара мајка,
«Прођи ме се, Имбро, јадан синко!
«Ма је тебе говорила мајка,
«Да ће тебе забавит' ђевојка;
«Она ти је говорила, синко,
«Да си, синко, рода хорјатскога,
«Да је тебе родила хорјатка.»
Кад је Имбро мајку разумијо,
Он је старој бесједио мајци:
«А не бој се, моја стара мајко!
«Да би мене не родила мајка,
«Већ кобила, која ата мога
«Ако јој се осветити не ћу
«Пријед саба и зоре бијеле!»
Кад у вече о вечери било,
Вечераше и софру дигоше,
Свако леже, ђе је мјесто коме,
Млади Имбро у нове камаре;
На несан се бјеше њему дало,
Па он узе дивит и хартије,
Те написа лист књиге бијеле,
Вијару је меће од планине,
Књигу меће, а вијара куми:
«Не носи ми писмо и хартију,
«Него памет Материна злата,
«Да ми дође у бијелу кулу
«Прије саба и зоре бијеле
«Сама гола, у кошуљи танкој,
«Сама боса, у пачмаге жуте,
«Гологлава, у марами малој.»
Па је другу књигу накитио,

Па је меће у воду студену,
Па је воду Богом заклињао:
«А за Бога, моја водо ладна!
«Не носи ми писмо ни хартију,
«Него памет Материна злата,
«Да ми дође у бијеле дворе
«Прије саба и зоре бијеле
«Сама гола, у кошуљи танкој,
«Сама боса, у пачмаге жуте,
«Гологлава, у марами малој.»
Па је трећу књигу накитио,
Па је меће на ту ватру живу,
Живу ватру Богом заклињаше:
«А за Бога, моја ватро жива!
«Не гори ми писмо на хартију,
«Него памет Материна злата,
«Да ми дође у бијеле дворе
«Прије саба и зоре бијеле
«Сама гола, у кошуљи танкој,
«Сама боса, у пачмаге жуте,
«Гологлава, у марами малој!»
У томе га санак преварио.
Мало било, за дуго не било,
Ал' су тешко рти навалили,
Бије неко алком на вратима:
«Отвор' врата, челебија Имбро!
«Отвор' врата, остала ти пуста!»
У томе се Имбро пробудио,
Он се скочи, ка' да се помами,
итро трчи, те отвори врата,
Ал' на врат'ма Материно злато!
Кад је виђе челебија Имбро,

Ка' да га је огријало сунце;
Пригрну је ђурком зеленијем,
Ушеташе у бијеле дворе
И одоше у нове камаре.

648.

Дилбер Илија.

Дунавом плови лађа лагана,
У њојзи седи дилбер Илија,
На руци држи сива сокола;
Он лице грди, сокола рани;
Он сузе рони, сокола поји;
Соколу тици тијо беседи:
„Соколе сиви! ја те не раним,
„Ја те не раним, чиме се рани;
„Ја те не појим, чиме се поји;
„Ја лице грдим, тебека раним;
„Ја сузе роним, тебека појим;
„Ја те не раним, да т' у лов носим,
„Веће те раним, да т' у двор пошљем,
„Да ми ти видиш љубезну моју:
„Је ли ми љуба здраво и мирно,
„Је ли ми мушко чедо родила."
Књигу му меће под десно крило:
„Како долетиш, под пенџер падни,
„Под пенџером је ружа румена,
„А моја драга на пенџер' седи,
„На пенџер' седи, ситан вез везе;
„Ти ми поздрави љубезну моју:
„„Синоћ сам био с дилбер Илијом,
„„Синоћ сам био, и вино пио.""

647. — I[6], 266.

Одлети соко двору Илијну,
Љуба му узе ту ситну књигу,
Она је гледа, соколу вели:
«Ти ми поздрави дилбер Илију,
«Нека не ода, двору нек иде;
«У башчи цвати ружа румена,
«Немам је млада с киме тргати;
«Соко ми пева у белу двору,
«Немам га млада с киме слушати.»

649.

Тужба на поље.

Равно поље, жао ми је на те,
Гди мој драги отиде низа те.
Он не рече: С Богом остај, драга,
Већ он клобук на очи намиче.
Црне очи у земљу обара,
Десну руку на срдашце меће.
Што он клобук на очи намиче,
То он вели: С Богом остај, драга;
Што он очи у земљу обара,
То он вели: Дража од очију;
Што он руку на срдашце меће,
То он вели: Оставит' те не ћу.

650.

Тврђа Србина у вјери.

Везак везла сеја тефтедара
На чардаку на дебелу ладу,

---

649. — I^{в}, 249.

650. — II^{а}, 14. тврдостъ. 7, 11. бы. 8. по'. 9. Неимаре Раде. — I^{б}, 250. 6. оћеш. 7, 11. би.

Туд' пролази Раде неимаре,
Вели њему сеја тефтедара:
«Лијеп ти си, Раде неимаре!
«Да л' се хоћеш јунак потурчити,
«Дала бих ти пола Сарајева,
«И по блага брата тефтедара.»
Ал' говори Раде неимаре:
«Ој Бога ми, сејо тефтедара!
«Не бих ти се јунак потурчио,
«Да ми дадеш и све Сарајево,
«И све благо брата тефтедара.»

651.

Опет трврђа у вјери.

(Т*).

Шт' оно цвили у Гламочу граду?
Ил' је вила, ил' је љута гуја?
Нит' је вила, нит' је љута гуја,
Већ је оно Емина дјевојка;
Ако цвили, јест јој за невољу,
Јер је бане Емку заробио,
Хоће бане да прекрсти Емку,
А не ће се Емка да прекрсти,
Воли скочит' низ бијелу кулу.
Она вара бана каурина:
«Стан' почекај, бане каурине,
«Док ја одем на горње чардаке.»
Оде Емка на горње чардаке,
Она гледа са бијеле куле,

651. — I[6], 250. 7. оће. 19. страу. Без напомене. 20. страа.

Угледала свога бабе дворе
И код двора бијеле мејтефе,
Па говори Емина дјевојка:
«Бабин дворе, мој велики јаде!
«Мој мејтефе, мој велики страху![150])
«Доста ти сам страха поднијела,
«Док сам ситну књигу научила.»
И савила б'јелу антерију,
Заборави саџбаг у косама,
И скочила низ бијелу кулу,
Запео јој саџбак за мушебак,
Објеси се Емина дјевојка.
Висила је недјељицу дана,
Док су Емки косе обагњиле,
Она паде у зелену траву,
Скочио се бане каурине,
Мртву бане Емку обљубио;
Укопао Емину дјевојку,
Над Емком је тубре начинио,
По тубрету злаћене јабуке.
Није прошло ни недјељу дана,

[150]) Правилније би било *страше*, него *страху*, али сам ја од пјевачица тако чуо, и чини ми се, да је сад тако обичније, и мислим, да су томе два узрока: прво, што се Х у нас сад слабо изговара, а по многијем мјестима не изговара ни мало; а друго, што оваковијех ријечи мало има, које се у зват. падежу говоре (да би се изговор од старине задржао). Од *сиромах*, које се почесто говори, каже се *сиромаше;* тако се и од *влах* говорило *влаше*, но мало по мало заборавило се, да је то од *влах*, и почело се мислити на *влаше* (које би по правилу морало бити *влашче)*. Тако сам слушао у Дубровнику, гдје се Х добро изговара, *гријеше* (од *гријех)*, н. п. Иди *гријеше* од мене! (кад се ко чега аратосиља).

Над Емком је нурак прогорио,
Више главе нурак прогорио,
Ниже ногу нурак прогорио;
Гледала је остарила мајка,
Узе ноже, отрже синџире,
Па удара себе у срдашце,
И умрије, жалосна јој мајка!

652.

Два славуја.

Два славуја сву ноћ препјеваше
На пенџеру прошене ђевојке.
Питала их прошена ђевојка:
«Ој Бога вам, два славуја млада!
«Ил' сте браћа, или братучеди?»
Ал' говоре два славуја млада:
«Нит' смо браћа, нити братучеди,
«Већ два друга из зелена луга;
«Имали смо и трећега друга,
«Имали смо, пак смо г' изгубили,
«И чули смо, да се оженио;
«Па идемо, да снаху видимо,
«Носимо јој од злата преслицу,
«На преслици Мисирско повјесмо.»

653.

Дар снаси.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Два бумбула сву ноћ препјеваше,
Пјевајући гору пријеђоше,

652. — $1^{а}$, 44. 2. прозору. девойке. 3. й. девойка. 12. пак. снау. — $1^{б}$, 252. 3. питала и. 12. снау.

Гледала их Будимска ђевојка.
Пак је њима млада говорила:
«О за Бога, два бумбула млада!
«Ал' сте браћа, али братучеди?
«Ал' два друга из зелена луга?»
Веле њојзи два бумбула млада:
«Нит' смо браћа, нити братучеди,
«Нег' два друга из зелена луга;
«Имали смо и трећега друга,
«Пак смо чули, да се оженио,
«Ми идемо, снаху да видимо,
«Никаква јој дара не носимо,
«Него једну киту босиока,
«Кор'јен јој је од сувога злата,
«Гране су јој дробнога бисера.»

654.

Нису оно два славуја млада.

Два славуја сву ноћ препеваше
На пенџеру госпе бановице.
Говорила госпа бановица:
«Бог убио два славуја млада!
«Сву ноћ мени заспат' не дадоше.»
Говори јој бане господине:
«Немој, госпо, немој, душо моја!
«Нису оно два славуја млада,
«Већ су оно два млада јунака;
«Вијају се око девојака,
«Као и ја око тебе, госпо.»

654. — I[б], 253.

655.

Природна слобода.

Лепо пева славујак
У зеленој шумици,
У зеленој шумици
На тананој гранчици,
Отуд иду три ловца,
Да стрељају славуја,
Он се њима молио:
«Немојте ме стрељати,
«Немојте ме стрељати,
«Ја ћу вама певати
«У зеленој башчици
«На руменој ружици.»
Уватише три ловца
И однеше славуја,
Метнуше га у дворе,
Да им драге весели;
Не ће славуј да пева,
Него оће да јади;
Однеше га три ловца,
И пустише у луге,
Стаде славуј певати:
«Тешко другу без друга!
«Тешко другу без друга,
«И славују без луга!»

655. — I[a], 67. 1, 17. пева. 5. од туд'. 10. 21. певати. 14, 19. одн'еше. — I[б], 253.

656.

Одметница Мара.

(Т *).

Одметну се одметница Мара
Преко Бајне луке у ајдуке,
Девет годин' арамбаша била;
Кад десета година настала,
Подигла се чета Бајнолучка,
Да уфати одметницу Мару.
Уфатише одметницу Мару,
Поклонише паши Бајнолучком,
Дилбер Мару на ченгел хитише,
Гледале је буле Бајнолучке,
Остављале дјецу неповиту,
Остављале т'јесто закухато.
С ченгела је Мара говорила:
«Шта гледате, буле Бајнолучке?
«Ако ј' Мара по гори ходила,
«Није Мара копиле родила,
«Како сте ви буле Бајнолучке,
«Те хитате у Врбас у воду.»

657.

Зулумћар дјевојка.

Зарече се зулумћар ђевојка,
Да начини нацак од челика,
Да разбије камен-врата граду,
Да покраде коње Југовића,
Да их прода преко мора сињег,

656. — I^6, 256. 9. итише. 11, 12. осталале. 12. закуато. 15. одила. 18. итате.

Девет коња за девет хиљада,
Девет седла за девет стотина,
Девет узда за девет дуката.
Што је рекла, то је учинила:
Начинила нацак од челика,
Те разбила камен-врата граду,
И покрала коње Југовића,
Продала их преко мора сињег,
Девет коња за девет хиљада,
Девет седла за девет стотина,
Девет узда за девет дуката.

658.

Крађа за опкладу.

(од дубровника).

Дјевојка се с пашом окладила
О три литре дробнога бисера
И четири драгога камена,
Да ће устат' у по ноћи сама,
Отворити Цариграду врата
У цареве дворе ушетати,
И дигнути цару сарук с главе,
И царици јастук испод главе,
Султанијам' бисер од грлоца,
Кафецији залфе и филџане,
Тутунџији кесе и камише.
Што је рекла, то је учинила:
Устала је у по ноћи сама,
Отворила Цариграду врата,
У цареве дворе ушетала,
И дигнула цару сарук с главе,

И царици јастук испод главе,
Султанијам' бисер са гръоца,
Кафеџији залфе и филџане,
Тутунџији кесе и камише.

659.

Травник запаљен очима.

(Т *).

Што се оно Травник замаглио?
Или гори, ил' га куга мори?
Ил' га Јања очим' запалила? —
Нити гори, нит' га куга мори,
Већ га Јања очим' запалила.
Изгореше два нова дућана,
Два дућана, и нова механа,
И мешћема, гдје кадија суди.

660.

Ум за морем, а смрт за вратом.

Подигла се једна чета мала,
Малена је, ал' је огњевита.
Пред њоме је барјактаре Мујо,
Барјак носи, Турски попијева:
«Тешко томе, ком' на конак дођем!
«Заклаћу му вола испод кола,
«И заклати овна испод звона;
«Искаћу му вина од три љета,
«И ракије од четири љета;

659. — I^{6}, 257. 7. меана.
660. — I^{6}, 257. 19. оћеш.

«И то би му мали јади били,
«Без невјесте вечерати не ћу,
«Без ђевојке сан боравит' не ћу.»
Тек то Мујо у бесједи бјеше,
Пуче пушка из горе зелене,
Добро Муја бјеше погодила:
Међу токе у прси широке,
Паде Мујо у зелену траву,
Јунак њему из горе говори:
«Хоћеш, Мујо, лијепу ђевојку?
«Ето тебе лијепе ђевојке,
«А ђевојке зелене травице.»

661.

Радост и жалост.

Синоћ сунце играјући зађе,
А јутроске потмоло изађе.
Штоно синоћ игајући зађе,
Оно Јово мајци с војске дође;
А што јутрос потмоло изађе,
Оно с' Јово мајци разбољео.

662.

Зло по јунаке.

Краљица се с краљем разговара:
«Шта ће наше робље робовати?» —
«Нек девојке ситан везак везу,
«Удовице танку пређу преду,

661. — I⁶, 258.
662. — I⁶, 259.

«А јунаци ледину копају.»
Краљица се с краљем разговара:
«Шта ће наше робље вечерати?» —
«Нек девојке медене колаче,
«Удовице пребеле симите,
«А јунаци проју несијану.»
Краљица се с краљем разговара:
«Гди ће наше робље полегати?» —
«Нек девојке на горње чардаке,
«Удовице у меке душеке,
«А јунаци под плот у коприве.»

663.

Соко и дјевојка.

Соко гнездо вије у јеловој гори,
У јеловој гори, на јеловој грани;
Соколу долазе из горе гусари:
«Издај нам, соколе, Јанину планину,
«А ми ћемо тебе из села девојку.»
Ал' је то зачула из села девојка,
Брже је скочила, гору запалила.
Горела је гора три дни и три ноћи,
Док је догорела соколу до гнезда.
Соко гнездо гаси, а девојку куне:
«Ој дево, девојко! млого девовала!
«Млого девовала, мало невовала!
«И што невовала, и то боловала?»

---

663. — I^{6}, 259. 3. из горе јунаци.

664.

Јабука и вјетар.

(из новога — из боке).

Јабука се вјетру моли,
Да јој гране не одломи:
«Да мој вјетре, не ломи ме!
«Не ломи ме, не крши ме;
«Ја сам теби род родила:
«Сваку грану дв'је јабуке,
«А на врху и четири;
«На врх соко гн'јездо вије,
«На кор'јен ми змаје сједи,
«Змај соколу поручује:
««Ако пуштих жива огња,
««Гн'јездо ћу ти опалити,
««Тиће ћу ти пофатати.»»
«Соко змају одговара:
««Мој' су тићи полетари,
««Брзо ће ми полећети
««Пут онога славна мјеста,
««Добре гласе однијети,
««Да смо ми сви здраво и весело.[151])»»

665.

Босиљак и роса.

(из рисна).

Поцмилио ситан босиоче:
«Тиха росо, што не падаш на ме?» —
«Падала сам за два јутра на те,

[151]) Рекао би човјек, да је пјевач посљедње три врсте додао друштва ради.

«Ово сам се била забавила
«Гледајући чуда великога,
«Ђе се вила с орлом завадила
«Око оне зелене планине:
«Вели вила: ««Планина је моја»»;
«Орле вели: ««Није, него моја.»»
«Вила орлу крила саломила.
«Љуто цмиле тићи орловићи,
«Цмиле љуто, јест им за невољу;
«Тешила их тица ластовица:
««Не цмилите, тићи орловићи!
««Повешћу вас у земљу Индију,
««Ђе штир коњу расте до кољена,
««Ђетелина трава до рамена:
««Откле никад не залази сунце.»»
«По томе се тићи утешише.»

666.

Једно благосиља, а друго куне.

Зора забели, оће да сване,
А рабар коња седла, да иде,
Стара му мајка чашу напија,
Чашу напија, а сузе рони,
Еј! сузе рони, тијо беседи:
«Да Бог да, сине, да здрав отидеш,
«Да здрав отидеш, и натраг дођеш!
«Да стару мајку живу затечеш!»
Верна му љуба сабљу додаје,
Сабљу додаје, а сузе рони,
Еј! сузе рони, тијо говори:

666. — I[6], 260. 2. оће да иде.

«Да Бог да, драги, да здрав отидеш,
«Да здрав отидеш, и натраг дођеш!
«Да стару мајку живу затечеш,
«Живу затечеш, под црном земљом!
«А верну љубу у белом двору,
«У белом двору, али у другом,
«У другом двору, за другим рабром!»

667.

Муж пијаница.

Тавна ноћи, тавна ти си!
Невјестице, бледа ти си! —
Како не ћу бледа бити?
Војно ми је пијаница:[152])
Ноћом оде, ноћом дође,
Са мном младом не говори,
Већ говори буздовану:
«Буздоване шестоперни!
«Је л' ми мајка вечерала?»
А ја јадна одговарам:
«Јест ти мајка вечерала.»
А он опет проговара:
«Буздоване шестоперни!
«Је ли мајци што прострто?»
А ја тужна одговарам:
«Јесте мајци и прострто.»

[152]) Једни пјевају *делибаша* мјесто *пијаница*.

---

667. — I[а], 39. 1. тамна. тамнати. Без напомене. — I[б], 262.

668.

Жалостна ткаља Јања.

Ткала је Јања то бело платно,
Све јој је платно од суза мокро,
А жуто злато од јада јадно;
К њојзи долазе њене сестрице,
К њојзи долазе, пак јој беседе:
«Што ти је платно од суза мокро?
«Што л' жуто злато од јада јадно?»
Ал' Јања њима тијо беседи:
«Ево данаске девет година,
«Како ја тајим болног Ђурицу:
«Дањом болује, ноћом војује,
«Све ми доноси руо крваво,
«Ноћом га перем. а дањом сушим;
«А шта ми јадној ноћас донесе!
«Довео ми је врана коњица,
«И на том коњу седло војничко,
«И о том седлу рука јуначка,
«И у тој руци сплет девојачки;
«А то је коњиц мога бабајка,
«А десна рука мог браца Павла,
«Сплет девојачки сестре Јелице;
«С тог ми је платно од суза мокро,
«С тог жуто злато од јада јадно.»

669.

Мутан Дунав.

Ој Дунаве, тија водо!
Што ти тако мутна течеш?

669. — I^{a}, 51. 7. девойке. 10. биелеђ'. — $I^{б}$, 262.

Ил' те јелен рогом мути,
Ил' Мирчета војевода? —
Нит' ме јелен рогом мути,
Нит' Мирчета војевода;
Већ девојке ђаволице,
Свако јутро долазећи,
Перунику тргајући,
И белећи своје лице.

670.

Момче и гонџе.

Просу ми се бисер
По злаћену брду,
Гди цар вино пије;
Њему служи момче,
На руци му гонџе:
Задријема момче,
Па испусти гонџе:
Гди је гонџе пало,
Ту је земља пукла,
Гди је земља пукла,
Ту је гуња никла.

671.

За горицом село помалено.

За горицом село помалено,
Помалено, ал' је окићено,
Крозањга се проћи не могаше
Од момака и од девојака,
И од оног цвећа свакојака:

470. — I[6], 262.

Од селена и од калопера.
Од босиљка и од трандовиља.
Од кадиве мале и велике.
И од оне питоме ружице.

672.

Пјесма Ужичка.

О Ужице, мали Цариграде!
Док бијаше, добро ти бијаше!
Кроза те се проћи не могаше
Од ћошака и од ћепенака,
Од дућана и од базерђана,
Од момака и од ђевојака,
Од зумбула и од каранфила;
А од кад те баше освојише,
Све се пушиш, кан' да шљиве сушиш.

673.

Најстрашније зло.

Сарајево, што си потавњело?
Или те је ватра погорела
Или те је куга поморила,
Ил' Миљацка вода поплавила? —
Да је мене ватра погорела,
Б'јеле би ми дворе поновила;
Да је мене вода поплавила,

---

672. — I^а, Песна. 59. 3. кроз тебе. 4. Овог стиха нема. 6. девояка. 7. сумбула. 8. Турци освоише. 9. канда сливе. — I^б, 263.

673. — I^а, 59. 1. потамнило. Између 4 и 5 стиха: Сараево тио проговара. 9. него ме є. — I^б, 264.

Барем би ми опрала сокаке;
Већ је мене куга поморила,
Поморила и старо и младо.
Раставила и мило и драго.

674

На срамоту Бегу и Мус-аги.

Шабац граде, мој велики јаде!
Док бијаше, добро ти бијаше!
Кроза те се проћи не могаше
Од Мус-аге й од Алил-аге;
Од сребрни ножа и пушака,
И од њина великог јордама.
А кад они раји додијаше
Са зулумом и својим јордамом,
Скочи раја са четири краја,
Па узима Шабац од Турака
На срамоту Бегу и Мус-аги
И осталим Турским даијама.

675.

Укор добјеглици.

Тешко земљи, куда војска прође!
И ђевојци, која сама дође!

---

674. — I^{a}, 88. Беги. 10. пак. 11. Беги. 12. Дахијама. У напомени: Мус-ага био є брат Мехмед-аге Фочића, првога Дахие Београдскога, а Бега є Новљанин (Алил-ага) из Босне из Новога: пак су њи двоица, и трећи Кьурт-оглу, били, после смерти Хаџжи-Мустай-Пашине, у Шабцу Дахие (неограничени заповѣдници). А ово су песницу спевале у Зворнику Сербкиње Мухамеданскога закона, кад су Сербльи, возбунтовавши се против дахия, завладали Шабцем; а Бега, Мус-ага, и Кьурт-оглу утекли у Босну и дошли у Зворник. 1804. льета.

675. — II^{a}, 26. — I^{б}, 268.

Прво јој је јутро прекорено:
«Да си добра, не би дошла сама.»

676.

Укор Брунки.

(из пераста).

Јадна ми се помамила, Брунко!
За љепотом Карабуће Ника:
Нико нема куће ни баштине:
Кућа му је камена пећина,
А баштина зелена планина.

677.

Будљанска господа и с града дјевојке.

(из горњега приморја).

Изникла јабука
Усред Будве града
Пред светим Јованом,
Под њом ми сјеђаху
Бискуп поповима,[153])
А кнез властелама,
Капетан суђама;
Гледале их са града ђевојке
Те господу ружом посипаху.

678.

Дјечина игра.

(у срijему).

Женско дијете легне на трави на леђа и, опруживши ноге а прекрстивши руке и зажмуривши, учини се, као

[153]) Гледај 28 на страни 52.

мртво; остале пак дјевојчице стану око њега, и посипајући га травом пјевају ову пјесмицу:

Умре, умре Рајоле, Рајоле,
Туђој мајци на крилу, на крилу;
Зовите му сестрицу, сестрицу,
Нек донесе свећицу, свећицу;
Зовите му Дамјана, Дамјана,
Нек донесе тамјана, тамјана;
Зовите му Кузмана, Кузмана,
Нек донесе рузмана, рузмана.
Гди ћемо га закопати? —
У рупицу под врбицу.

Кад једно тихим гласом запита: „Гди ћемо га закопати?“ А друго му одговори: „У рупицу под врбицу,“ онда га једно лати за ноге, а друго за главу, као да га понесу но оно у томе скочи и потрчи за децом, која се разбегну, куд које, па које стигне и ухвати, оно мора лећи, те се се над њиме опет на ново почне пјевати.

679.

Пјева се на бабинама.

Ој на делу на голему боб се зелени. —
А ко га је посејао, те се зелени? —
Ранко[154] га је посејао, те се зелени;
Ружа[155]) га се назобала, срце је боли.

[154]) Или како буде име оцу.
[155]) Или како буде име породиљи.

679. — I[6], 263.

680.

На части.

(У Сријему, у Бачкој и у Банату по варошима).

Три птичице гору прелетиле,
Свака носи у кљуну зламење:
Једна носи влатак од пшенице,
Друга носи винову лозицу,
Трећа носи здравље и весеље;
Која носи влатак од пшенице,
Она пада на ту равну Бачку!
Те је Бачка житом изобилна;
Која носи винову лозицу,
Она паде на Фрушку горицу,
Те је Фрушка вином изобилна;
Која л' носи здравље и весеље,
Она пада нама на трпезу,
Да будемо здрави и весели!

681.

Соко и орао.

(Пјевају Паштровићи на частима).

Соко сједи на грanчици, те пера глади,
Отуд дође сура тица, те га удари;
Да је знала сура тица, кога удари,
Три би горе прелећела, да га не види,
А некмо ли покрај њега, да га удари.

682.

Ко ради, тај и има.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Грлица је просо брала,
К њој доходи друга грле:
«Дај ми, грле, једно зрно.» —
«Не дам, грле, ни једнога;
«Бјеше брати ма не спати;
«Ја сам брала, н'јесам спала,
«По гори се не играла,
«У грм главе не верала.»

683.

Митровкиња цару Француском.

Митровица крај Саве столица,
На њој седи млада Митровкиња,
Она седи, па сама беседи:
«Ој Французу,[156]) царе силовити!

[156]) Правилније би било *Французе*, него *Французу*; али сам ја тако чуо и оставио. И оваковијех ријечи у нас има мало, које би се у зват. падежу често говориле; ја се опомињем само, да су у Тршићу једнога човјека, коме је надимак (име осим крштенога имена, које у Црној гори готово сваки човјек има) био *Кудуз*, звали: О *Кудузе!* А осим тога може бити, да је овој погрјешци мало узрок и оно, што се у *кнез* и у *витез* (које се обје ријечи у Славенскоме језику свршују на Ь) у зват. падежу претвара З у Ж (*кнеже* и *витеже*); а поред свега тога ваља да ни ово није сувише споменути: рекао би човјек, да се љепше чини, кад два сушт. имена у зват. падежу дођу једно за другим, да су

---

683. — I^{6}, 242. Без напомене.

«Пуштај момке, осташе девојке;
«Потрунуше гуње и јабуке,
«И кошуље златом навезене.»

684.

Почетак буне на дахије.

(1804).

Пуче пушка ниже Београда,
Даде гласе низ тијо Дунаво;
Друга пуче украј Дубокога,
Даде гласе покрај воде Саве,
Покрај Саве, Шапцу на крајину;
Трећа пуче усред Шумадије,
У Тополи селу племениту.
Даде гласе по свој Шумадији:
Уздиже се бутун Шумадија
И пред њоме Петровићу Ђорђе,
Задрма се Турска царевина,
Зачуди се седам краљевина,
Да што ради млада Србадија.

685.

Молитва Кара-Ђорђевице.

Бога моли Кара-Ђорђевица:
«Дај ми, Боже! да родим девојку,
«Да окумим Васу Чарапића,
«Да ми кћери лепо име даде,
«Лепо име, Злато материно.

на крају различна, као што сам слушао и: „РпснУ градЕ, на силу трговче“! А може бити, да се за то пјева и: ШабАЦ градЕ, мјесто ШапчЕ граде (?).

«Када Злато до повоја буде,
«Мајка ће му повој начинити,
«Начинити повој и пелене
«Све од свиле и сувога злата;
«Кад је Злато, нек у злату спава.
«Када Злато до колевке буде,
«Мајка ће му начинит' колевку,
«Начинити од сувога злата,
«Кад је Злато, нек с' у злату љуља.
«Када Злато за преслицу буде,
«Мајка ће му начинит' преслицу,
«Начинити од сувога злата,
«Кад је Злато, нек на злату преде.
«Када Злато за ђерђефа буде,
«Мајка ће му ђерђеф начинити,
«Начинити од сувога злата;
«Кад је Злато, нек на злату везе.»

686.

Антонију Богићевићу, војводи Јадранском.

Цар везира на диван позива:
«Мој везире, што ми ђе не дођеш?» —
«А мој царе! како ћу ти доћи,
«Кад не могу кроз Лозницу проћи
«Од господства Анте господара,
«Од његови младије војника;
«Од сарука и од јатагана,
«Од сабаља и танки пушака?»

686. — II^a, 71. Антоніи Богићевићу, Войводи Ядранскоме и Коммендванту Лозничком', од Ядранскихъ дѣвояка спѣвана 1810. 2. гдье. 3. ахъ. 4. кад'. 6. нѣговыхъ. 8. танкихъ.

687.

Дринском вуку.

Дрински вуче, што си обрђао? —
«Невоља је мене обрђати;
«Око Дрине не има оваца:
«Једна овца, а три чобанина:
«Један спава, други овцу чува,
«Трећи иде кући по ужину.»

688.

Кад просе с вучином.

Опомињем се, да сам у дјетињству моме гледао у Србији, да људи, који убију вука, набију му кожу суху на мотку, па иду с њоме од куће до куће, те просе вуне; у Далмацији пак осуше кожу с главом цијелом, па је напуне сламом или сијеном, у ноге јој завуку по дрво, а у отворена уста мјесто језика намјесте комад црвене свите или абе, па тако, као с цијелијем вуком иду, те просе не само вуне, него и другога свашта, н. п. жита, соли, сланине и т. д. Кад с тако начињеном вучином дођу пред кућу, они је намјесте, као да је жив вук, па око ње стану пјевати овако:

Домаћине, роде[157]) мој!
Ево вука пред твој двор,
Гони вука од куће,
Није добар код куће;
Подај вуку сочице,
Да не коље овчице;

[157]) Једни кажу *доме* мјесто *роде*, но мени се ово чини приличније.

---

687. — I[6], 268.

Подај вуку варице,[158])
Да не коље јарице;
Подај вуку вунице,
Да не коље јунице;
Подај вуку сланине,
Да не слази с планине;
Подај вуку свашта доста,
Да не коље око моста.

689.

Све једно друго поједе.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се кока с пилићима,
Те поједе бјелицу шеницу,
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

* *
*

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се лија с лисичићим'.
Те поједе коку с пилићима,

[158]) т. ј. шенице.

Кока поједе бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

* *
*

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се вујо с вучићима,
Те поједе лију с лисичићим',
Лија коку с пилићима,
Кока поједе бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

* *
*

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се медо с медићима,
Те поједе вуја с вучићима,
Вујо лију с лисичићим',
Лија коку с пилићима,
Кока поједе бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

* *
*

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се рисо с рисићима,
Те поједе меда с медићима,
Медо вуја с вучићима,
Вујо лију с лисичићим',
Лија коку с пилићима,
Кока поједе бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

* * *

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се тигро с тигрићима,
Те поједе риса с рисићима,
Рисо меда с медићима,
Медо вуја с вучићима,
Вујо лију с лисичићим',
Лија коку с пилићима,
Кока поједе бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

* * *

Ја посијах бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена;
Наврани се лаво с лавићима,
Те поједе тигра с тигрићима,
Тигро риса с рисићима,
Рисо меда с медићима,
Медо вуја с вучићима,
Вујо лију с лисичићим',
Лија коку с пилићима,
Кока поједе бјелицу шеницу
Далек' села, близу пута,
Крај луга зелена,
Крај луга зелена.

690.

Куповање од најмањега до највећега.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Рано пођох на пазар,
Купих пиле за динар;
Ој ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих коку за динар;
Ој ти коке, кокорајко!
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих п'јетла за динар;
Ој ти п'јетле, рано дођи,

Тер ми хој, тер ми пој,
А ти коке кокорајко,
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих патку за динар;
Ој ти патко, шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих гуску за динар;
Ој ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих козу за динар;
Ој ти козо, бриго моја!
А ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих овцу за динар;
Ој ти овцо, стриго моја!
А ти козо, бриго моја!
А ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* * *

Рано пођох на пазар,
Купих вепра за динар;
Ој ти вепре, рано моја!
А ти овцо, стриго моја!
А ти козо, бриго моја!
А ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* * *

Рано пођох на пазар,
Купих коња за динар;
Ој ти коњу, трко моја!
А ти вепре, рано моја!
А ти овцо, стриго моја!
А ти козо, бриго моја!
А ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,

Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих краву за динар;
Ој ти краво, музо моја!
А ти коњу, трко моја!
А ти вепре, рано моја!
А ти овцо, стриго моја!
А ти козо, бриго моја!
А ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

* *
*

Рано пођох на пазар,
Купих вола за динар;
Ој ти воле, кућо моја!
А ти краво, музо моја!
А ти коњу, трко моја!
А ти вепре, рано моја;
А ти овцо, стриго моја,
А ти гуско шевељајко!
А ти патко шиго-миго!
А ти п'јетле, рано дођи,
Тер ми хој, тер ми пој;
А ти коке кокорајко!
А ти пиле питето!

691.

Кириџија и дјевојка из Кушлата.[159]

Ој ђевојко у Кушлату граду!
Бог зна, јеси у голему јаду. —
«Кириџија, ти си у горему
«Преносећи рану на самару
«Преко Босне на Ерцеговину.”

692.

Подрж', Боже, овако!

(из хрватске).

О јабланче танко дрвце!
Под тобом ме напаст нађе:
Снашице ме потворише,
А дјевојке уватише,
У гвожђе ме поставише
С једном ногом уз дјевојку,
С другом ногом уз снашицу.
Кад то виђе мајка моја,
Она с' сузам' Бога моли:
«Мили Боже! тешке муке!
«Тешке муке, синка мога!
«Мили Боже, опрости га!

[159]) Кушлат је мали градић на једној стијени између Зворника и Сарајева. У Кушлату нема до само једна кућа (диздарева), па се опет приповиједа, да је у Цариграду записано: град Кушлат и касаба Зворник.

---

691. — I^6, 268.

А ја јунак Бога молим:
«Мили Боже, подржи ме
«Још овако дуго време!»

693.

Како се ожених, сваког добра пожељех.

Кад сам био младо момче,
Дјевојке ме брацом зваше,
А невјесте: «Младо момче,»
Старе бабе: «Мајкин сине;»
А када се ја ожених,
Сваког добра ја пожелих;
Дјевојке ме врагом зову,
А невјесте: «Враголоме,»
Старе бабе: «Курвин сине.»

694.

Турци и Пијетао.

Турци петла уфатише,
Па га бише по табани:
«Дај ти, петле, нама арач.»
Одговара куси пет'о:
«Какав ћу вам арач дати?
«Нит' сам орач, нит' сам копач;
«Већ сам кокин танцовођа:
«Од буништа до буништа,
«Докле сунце не заиђе:
«К тому време не седало.
«Док ја коке понамештам,
«К тому време за појање.

695.

Попов најамник.

(БАЧВАНСКА).

Ја се најми у попа,
Ах! на моју злу срећу,[160])
Ја се најми да орем;
Посла мене мој попа,
Посла мене да орем;
Ја започе орати,
Ситна киша удари.
И ја лего спавати;
Кад се од сна ја трго,
Палице ми листале,
А јармови цветали.
Курјак барну изео,
А кусоњу наклао;
Отуд иде мој попа,
Носи семе, да сеје;
Расрди се мој попа,
Просу семе из вреће,
Стрпа мене у врећу,
Па он узе ајкачу,
Па све мене по врећи!

696.

Карловчанин и Карловкиња.

А што су ми Карловкиње беле румене?
Вино пију, папар зобљу, те су румене.
Кад муж иде на орање, жена у крчму;

[160]) Овако се уза сваку врсту припијева.

695. — I[6], 277. 2. А!

Кад муж иде са орања, жена у кревет:
«Јао мужу! леле мужу! умрети оћу!» —
«Јао жено, жива жељо! а што ми ти је?» —
«Јао мужу! леле мужу! глава ме боли.» —
«Јао жено, жива жељо! да што ћу ти ја? —
«Јао мужу! леле мужу! тражи ми лека:
«Дозови ми нероткињу, која не роди,
«Да умеси погачицу трипут сејану;
«Испеци ми шарку коку, која не носи,
«И петлића без репића, који не пева;
«Донеси ми кондир вина од три године.»

697.

Аласима (рибарима).

(из срijема).

Све се њиве зелене, а аласке црне,
Алас капу накривио, у меану гледи;
Чунови му водом плове, а исполци звече;
Кесеге му коло воде, а гргечи гледе;
Кечиге му њиву ору, а моруне влаче;
Сомови му жито сеју, а јесетре жању;
Лињаци му сламу деле, а штуке му вршу;
Када они све овршу, а аласи једу.

698.

Тешко сваком с неприликом.

(из рисна).

Тешко томе, ко памети нема!
Самур-капи на ћелавој глави!
А долами на плећи грбаве!
А копчама на кривим ногама!

Чисту злату на дебелу платну!
А ђердану на каљаву врату!
Оштрој ђорди у страшиве руке!
А ногама под манитом главом!
А јунаку у селу нејаку!

699.

Двадест и петеро дјеце.

(Т *).

Ешко Мехо на ћефенку,
Те он гледа низ чаршију,
Не би л' кога угледао.
Отуд иде Ешпе Јово,
И он води двоје коња,
Дваа[161]) коња, два самара,
Два самара, два улара,
Два улара, два мутафа.
Говорио Ешко Мехо:
«А ти, Јово, Ешпе Јово!
«Хоћеш ли се у мен' најмит'?
«У мен' најмит', ор'е млатит'?» —
«Хоћу, борме, Ешко Мехо!
«Мени најма пуноваља,
«У мен' има пуно дјеце:
«Двадест и петеро:
«Дваа Пеја и Пејака,
«И два Пејеја,

[161]) У овој пјесми има на три мјеста *дваа* мјесто *два* да се испуни стих. Ја сам ово овако слушао од *пјевачица много* пута.

699. — I[6], 269. 1. 13. Мео. 11. оћеш. 13. оћу. 17. два. Без напомене.

«И пет дјевојака,
«И два златокоса,
«И два косоглава,
«Два по пољу трчу,
«Два млијеко срчу,
«Дваа пужу, а два гмижу,
«Два по лугу чепркају,
«Два се годе, да се роде.»

700.

Сиромах ожењен госпођом.

Ожени се сирома,
Узе мому од дома,[162])
Танку, гиздаву,
Белу, румену,
Црна ока,
Бела бока,
Јесте госпођа.
Гизда не ће да рани,
Зими воду да носи,
Лети да жње пшеницу;
Веће оће жут кавад
И папуче шикосане,
Шиком шикосане,
Златом извезене,
Да носи, да се поноси,
Као што је и до сад;
Пак беседи гиздава,
Танка, бела, румена:
«Ој чу ли ме, сирома!

[162]) т. ј. велике, *господске* куће.

«Вежи краву и теле,
«Пак ти води на пазар,
«Купи мени жут кавад
«И папуче шикосане,
«Шиком шикосане.
«Златом извезене.»
То послуша сирома,
Веза краву и теле,
Па он иде на пазар;
Сусрете га научен,
Пак беседи научен:
«Куда идеш, сирома?»
Вели њему сирома:
«Ожени се од дома,
«Узе мому гиздаву,
«Танку, белу, румену,
«Црна ока,
«Бела бока,
«Јесте госпођа;
«Гизда не ће да рани,
«Зими воду да носи,
«Лети да жње пшеницу;
«Веће оће жут кавад
«И папуче шикосане,
«Шиком шикосане,
«Златом извезене,
«Да носи, да се поноси,
«Као што је и до сад;
«Пак ме посла на пазар,
«Краву и [163]) теле да продам,

[163]) Ово се И у говору слије са У, као да је Ј.

«Да јој купим жут кавад
«И папуче шикосане,
«Шиком шикосане,
«Златом извезене.»
Ал' беседи научен:
«Врат' се натраг, сирома,
«Пусти краву и теле,
«Пак ти сврни у шуму
„Те осеци добар штап,
«Па ували гиздаву
«Танку, белу, румену,
«Па је удри подобро
«По тананој кошуљи,
«По дебелој стражњици;
«Оће гизда ранити,
«Зими воду носити,
«Лети жњети пшеницу.»
Кад то чуо сирома,
Он се натраг поврати,
Пусти краву и теле,
Пак он сврну у шуму,
Те осече добар штап,
Па ували гиздаву
Танку, белу, румену,
Па је бије подобро
По тананој кошуљи,
По дебелој стражњици,
Ал' беседи гиздава:
Танка, бела, румена,
«Пусти мене, сирома!
«Оћу јадна ранити,

«Зими воду носити,
«Лети жњети пшеницу.»

701.

Двије сваће.

(од дубровника).

Расла тиква на буниште,
Ту се сташе двије сваће,
Сваћа сваћи говораше:
«Дај ми, сваћа, једну тикву.»
Сваћа сваћи одговара:
«Богме не дам ни проклету,
«Доста сам ти добра дала:
«Моју шћерцу сину твоме.»
Сваћа сваћи одговара:
«Црна си ми врага дала:
«Од кад ми је у дом дошла,
«Свакоме је име нашла;
«Свекра зове: ««Козјобраде!»»
«А свекрву: ««Чичоглава!»»
«А ђевере: ломигоре,
«А заове: лупежице,
«А јетрве: карачице;
«Виђе бадањ насред куће:
««Ово ли је брајов дудук,
««Чим дудуче за овцама?»»
«Виђе гребен на полицу:
««Ово ми је талов чешаљ,
««Чим ми тале браду чешља?»»

702.

Не умије Јане кући разлога.

(од дубровника).

Пошетало је пет ђевојака,
Шипер-пеана,
Шиком-бојана,
И ђузелана,
Мимопросава
Пета ђевојка
Випирузана; [164])
Сусрио их је Куши-ђидија:
«Ђе сте шетале, пет ђевојака?» —
«Ми смо шетале у горње поље,
«Руже смо брале, вијенце виле,
«Јер нам је брзо љето Ђурђев дан,
«В'јенци се носе, ружа мирише.»
Питао их је Куши-ђидија:
«А да ђе вам је шеста ђевојка?»
Одговарају пет ђевојака:
«Дали смо Јану у горње поље,
«У горње поље, у Милисаве;
«Не ум'је Јане кући разлога,
«Кући разлога, селу закона,
«Нег' узаврела казан ликсије,
«Па зове свекра, да га измије:
««Да вран' кикило, холи се мити?
««Холи мити? холи чешљати?»»
«Ма јој говори своја свекрва:
««Наша невјесто, зла ти вечера!
««Тога закона нема овђенак.»»

[164]) Овако се припијева уза сваку врсту.

«Кад је разумје млада невјеста,
«Довати ости, сломи јој кости;
«Довати главњу, сломи јој главу;
«Довати виле, преби јој жиле;
«Једва утече модра под одар.»

703.

Емкина снаха.

(Т *).

Емка ходи странама,
Накити се гранама,
Сама себи говори:
«Водила сам невјесту,
«Не би л' рано ранила;
«До сунашца спавала,
«Свекар ватру ложио,
«А свекрва скухала,
«А заова омела,
«Дјевер воде донијо;
«Кад устала невјеста,
«Свему томе махана:
«Криво ватра ложена,
«Меко љебац скухано,[165])
«Труњем вода точена,
«Прахом кућа метена;
«И сподбила полугу,

[165]) У *скухано* (мјесто *скухан)* додато је О, да се испуни стих.

---

703. — I^{6}, 270. 1. оди. 7. скуала. 12. маана. 14. скуано. Без напомене. 16. цраом. 22, 24. итио. 26. снаи. 28. пром'јени.

«Растјерала куд које,
«Наклопи се за свекром,
«Прескочио два плота,
«Кад је био на трећем,
«Хитио се у главу,
«Ал' на глави ни капе;
«Хитио се у браду,
«Ал' у бради ни длаке;
«Свекар снахи говори:
««Ој невјесто, невјесто!
««И ја длаку пром'јених,
««А ти ћуди никада.»»

704.

Скочи снаша буновна.

Пет'о поје на греди,
Те он буди снашицу;
Скочи снаша буновна,
Свекру браду очупа
И свекрви витице,
Па девера потера;
Стаде девер бегати.
Два, три плота прескочи,
Иза трећег говори:
«Ој снашице, ђаволе!
«Да ти мене увати.
«Шта б' ти мени чинила?» —
«Ој девере, ђаволе!
«Да ја тебе увати,
«Кожу би ти дерала,

704. — I[6], 271.

«Пепелом би солила,
«На вратило метала,
«На пазар би носила;
«Купци би ме питали:
««Пошто, снашо, та кожа?»»
«А ја би им казала:
««Ова кожа три гроша.»»

705.

Штета за штетом.

Ој на брду на борову бор се зелени,
Под њим сједи мала мома, те се весели,
С момчетом се разговара: «Дођи довече;
«Када будеш преко плота, чувај, не кршкај;
«Када будеш на улицу, чувај, не лупкај;
«Када будеш преко куће, немој се јављат'.»
Кад је био преко плота, проштац сломио;
Кад је био на улицу, врата иставља;
Кад је био преко куће, чабар обори;
Чабар лети, лонце троши, штета се чини;
Уста баба лонце гледат', ногу преломи;
Уста старац бабу тражит', браду запали;
Стаде момче браду гасит', мому одведе.

706.

Зет у пуницама.

(од дубровника).

Зет се справља у пунице,
Носи дивне ормагане;
Ћера јаре и магаре;

705. — II^{a}, 33. 1. На брду. 3. с'. 7, 8. 9. кад'. — I^{б}, 273.

Метну јаре на магаре,
Магаре му ногу сломи,
А јаре му вук изједе;
Прође село, проби чело;
Прође друго, проби уво;
Прође треће, сломи плеће;
Једва дође у пунице;
Кад пунице масло варе,
Дадоше му котле грепсти,
Метну котле на кољено,
Прогорјеше пеленгаће;
Од жалости и иједа
Бачи котле преко куће,
Стаде трчат' изнад куће,
За њим трче три пунице,
Једна вели: «Врн' се, зете!»
Друга вели: «Нека иде;»
Трећа вели: «Не дошао!
«Није ништа ни ваљао.»

707.

Ћелави Муслија.

Кад се жени ћелави Муслија,
Нат'че калпак на ћелаву главу,
Мор доламу на грбава леђа,
Жуте чизме на егаве ноге;
Гледале га свасти и пунице
Са чардака са кокошињака,
Гледале га па су говориле:
«Нуто зета! нуто сијасета!
«Кан' да га је крава отелила,

«Магарица пупак одрезала,
«А кобила млеком задојила.»

708.

Мома, која мало вечера.

(од дубровника).

Синоћ мома доведена,
Мало вечера,
Мало вечера:
Једну тицу препелицу,
Тицу господску,
Тицу господску.

* *
*

Синоћ мома доведена,
Мало вечера,
Мало вечера:
Двије тице јаребице,
Једну тицу препелицу,
Тицу господску,
Тицу господску.

* *
*

Синоћ мома доведена,
Мало вечера,
Мало вечера:
Четир' патке, три голуба,
Двије тице јаребице,
Једну тицу препелицу,
Тицу господску,
Тицу господску.

* *
*

Синоћ мома доведена,
Мало вечера,
Мало вечера:
Шест овнова, пет гусака,
Четир' патке, три голуба,
Двије тице јаребице,
Једну тицу препелицу,
Тицу господску,
Тицу господску.

* *
*

Синоћ мома доведена,
Мало вечера,
Мало вечера:
Осам волов', седам крава,
Шест овнова, пет гусака,
Четир' патке, три голуба,
Двије тице јаребице,
Једну тицу препелицу,
Тицу господску,
Тицу господску.

* *
*

Синоћ мома доведена,
Мало вечера,
Мало вечера:
Девет погач', десет сира,
Осам волов', седам крава,
Шест овнова, пет гусака,
Четир' патке три голуба,
Двије тице јаребице,
Једну тицу препелицу,
Тицу господску,
Тицу господску.

709.

Младе дјевојке.

(од дубровника).

Овце пасле двије чобанице,
Једно Маре, а друго Љиљана,
Шњима пасу два чобана млада
Једно Нико, а друго Никола;
Зарече се Нико и Никола,
Да ће узет' двије чобанице,
Нико Мару, Никола Љиљану.
Што су рекли то су учинили:
Нико врже Мару на самару,[166])
А Љиљану на голу риђану;
Ма се Нико момче обрташе:
«Јадна, Маре, чиниш ми се груба!»
Ма ли Маре њему одговара:
«Нит' сам млада, ни одвеће стара,
«Него мома од најљевшег доба:
«Кад су Турци Нови похарали,
«Имала сам тридесет година,
«Од тадар су тридесет и седам;
«Ако ли ми томе не вјерујеш,
«А ти питај Љиљану ђевојку,
«Која ми је на бабине била.»

[166]) На *самару* мјесто на *самар*, да изиђе слично с *Мару;* као и у другоме стиху *на голу риђану* (да изиђе слично са *Љиљану*) мјесто *на голог риђана*.

710.

Премлад војно.

Зарекох се, затекох се,
Да не љубим млада војна;
Бог ми даде најмлађега,
Најмлађега, најлуђега,
Опремих га за козама,
Кад у вече вече било,
Све су козе дома дошле,
Мога драга јадна нема.
Узех другу и преслицу,
Па отидох, да га тражим;
Када дођох на пландиште,
Ал' га козе закопале
Баш ногама у пландишту;
И ја узех драго моје,
Запрегох га у прегачу,
Па донесох б'јелу двору,
Ја га метнух на огњиште,
Скочи жишка, ожеже га,
Јао мене! ожеже га;
Ја га метух под полицу,
Дође кока, укљуну га,
Јао мене! укљуну га;
Ја га метнух на полицу,
Дође маца, огребе га;
Јао мене! огребе га;
Ја га метнух на улицу,

---

710. — I^6, 274. 1. зареко. затеко, 5. опреми 9, 14. узе. 10. отидо 11. дођо. 15. запрего. 16 донесо 17, 20, 23. 26 метну.

Дође луња, однесе га,
Јао мене! однесе га:
Аја, уја, пуста луња!
Не носи ми војна мога.

711.

Шаренгаћа и момче Арамзада.

Паде слана около Мостара,
Ситна крупа около Клобука,
Бијо снијег око Сарајева,
А по њему Шаренгаћа шета,
Само боса по снијегу шета,
А срете је момче Арамзада:
«Шаренгаћа, дуго јадна била!
«Је л' ти босој по снијегу зима?» —
«Није мене по снијегу зима,
«Но је мене на оџаку зима
«Код мојега нерадосна војна:
«Ја с' примакни, а он се одмакни;
«Ја га љубим, а он ме отури.»
Но јој рече момче Арамзада:
«Шаренгаћа, дуго јадна била!
«Да ти није озебао војно:
«Није мене озебао војно:
«Кадгођ коси, рукавице носи.»
Још јој рече момче Арамзада:
«Шаренгаћа, дуго јадна била!
«Да ти није огладњео војно?» —
«Није мене огладњео војно!
«Кад ми војно на орање пође,
«Опригам му шиник приганица,
«Чалабрчак, док приспије ручак;

«Кад му станем сигурати ручак,
«Умијесим седам овсеница,
«И три котла урде и сурутке,
«Натоварим на магарца ручак,
«Одаженем њему на орање;
«Све изједе, јад га задесио!
«Још кад сије, све хаљину свлачи;
«Кад му ниче, свак му се насмије.»

712.

Смијешно чудо.

Виђех чудо, и нагледах га се,
Ђе иђаше патка потквована,
А бијела гуска оседлана,
Још на вуку капа од самура,
На међеду зелена долама,
На пијевцу ковчали чакшире,
На лисици лијепа ђердана,
А на зецу свилене димије.
Не чудим се патки потквованој,
Ни бијелој гуски оседланој,
Нит' вуковој капи од самура,
Ни међеду зеленој долами,
Ни лисици ни њену ђердану,
Ни пијевцу ковчали чакширам';
Но се чудим зецу димијама:
Куд се вере, како не издере!

713.

Ага Асан-ага

Зеље бере ага Асан-ага
У Мостару насред Сарајева;

Гледало га влаше испод Беча,
На Бијоград пушку наслонило:
На зло га је мјесто погодило:
Под кољено међу оба ока;
Мртав паде ага Асан-ага,
Мртав паде, здраво кући дође.

714.

Саћа и њезине гаће.

У ковача густа башча,
Тананана, густа башча,
Тининини, густа башча,
Ето већу, густа башча;[167]
Кроз њу тече тиха вода,
Ту је Саћа гаће прала,
Гаће прала, па заспала;
Прикраде се младо момче,
Те украде Саћи гаће;
Саћа скаче преко башче,
Она тражи гаће своје:
«Ко украде гаће моје?
«Спопале га муке моје!
«Није мене гаћа жао,
«Већ ја жалим за учкуром:
«Везла сам га три године,
«Увезла сам три дуката,
«Три дуката чиста злата,
«И четири сваке свиле,
«Понајвише ђувезлије,
«И бијела тириплика.»

[167] Овако се уза сваку врсту припијева.

714. — I[6], 275. *и гаће њене.* 5. тија.

715.

Туђу сукњу изгубила.

(ОД ДУБРОВНИКА).

Жалила се гиздава ђевојка:
«Нијесам се никад наиграла,
«Него кад сам брата оженила,
«И тадар сам сукњу изгубила;
«Да је моја, не бих ни жалила,
«Него ми је сусједина била,
«Сусједа ме сваки данак кара:
««Дај ми сукњу, у јаду кукала!»»

716.

Муха и комарац.

Игра коња комар момче младо,
Покрај ћошка козје цигерице,
Гледала га муха удовица
Са чардака пања касапскога,
Гледала га, па је говорила:
«Боже мили, да чудна јунака!
«Да л' ме хоће јунак запросити,
«Ја бих млада сутра пошла зањга.»
То зачуо комарац делија,
Па он проси муху удовицу;
Ал' говори муха удовица:

716. — I^a, 74. Муа. 2. угла. 3. муа. 4. месарскога. 5. Гледѣюћ' га у нь се зальубила, пак є сама себи говорила. 7. оће. младу. 8. би. нь'га. 9. Ял' то зачу. 10. И запроси муу. 11. Тад' се муа стаде поносити, И с поносом говорит' комарцу. 13. іошт. 15. хачжие. — $I^б$, 276. 3. 11. муа. 7. оће. 8. би. 10. муу.

«Ид' одатле, комар-момче младо!
«Још су мене и бољи просили:
«Обадови баше и кадије,
«Бумбарови аге и аџије,
«Стршљенови велики везири.»

717.

Сова и орао.

Сова сједи на букову пању,
Виш' ње ор'о на јеловој грани.
Сова орлу тихо бесједила:
«Иди, орле, не намигуј на ме;
«Сад су људи чудновате ћуди,
«Пак ће рећи, љуби сова орла.»
Ал' бесједи сива тица орле:
«Ид' одатле, сово буćоглава!
«Није 'ваки челебија за те.»

718.

Женидба врапца Подунавца.

Кад се жени врабац Подунавац,
Запросио сјеницу дјевојку
Три дни хода преко поља равна,
А четири преко горе чарне,
Запросио и испросио је;
Па он купи господу сватове:
Кума швраку дугачкога репа,
А прикумка тицу шеврљугу,
Старог свата из осоја жуњу,

717. — I^6, 277. 3. тијо.

А дјевера тицу ластавицу.
Здраво свати дошли до дјевојке,
И здраво се натраг повратили;
Кад су били на Косову равном,
Проговара сјеница дјевојка:
«Тихо јаш'те, господо сватови,
«Тихо јаш'те, тихо бесједите;
«Долетиће кобац аваница,
«Одвести ће сјеницу дјевојку.»
Још су они у ријечи били,
Залеће се кобац аваница,
И одведе сјеницу дјевојку,
Сви сватови у трн побјегоше,
Ђувегија у просену сламу,
А кум шврака наврх трна чучи.

719.

Женидба бунгурова.

Кад се жени бунгур момче младо,
Испросио тарану дјевојку,
Све смокове зове у сватове;
Кума куми граха бијелога,
Старосвати боба главатога,
А дјевери купус и сланину.
Здраво свати дошли по дјевојку,
И здраво се натраг повратили;
Кад су били двору дјевојачком,
Разбоље се купус на сланини,
К њему зову проју бајалицу,
Проја баје, купуса нестаје.

720.

Сеьанин Иво и његова сестра.

У овога Сењанина Иве,
У њега ми чудно чудо кажу,
Чудно чудо, сеју Анђелију;
Колико је танка и висока,
Толико је бела и румена,
Завадила земљу и градове,
Седам бана од седам земаља,
Седам краља од седам крајина,
Јошт је проси од Млетака Марко:
Братац Ива сели говорио:
«Да чујеш ли, дилбер Анђелија!
«Колико си танка и висока,
«Толико си бела и румена;
«Не могу те, сејо, другом дати,
«Узећу те, да ми будеш љуба.»
Кад то зачу сеја Анђелија,
Ишетала на горње чардаке,
Пак одсече три аршина платна
И две жице сама сува злата,
Пак отиде мору на обалу,
Она мисли, нико је не види,
За њом иде од Млетака Марко;
Кад је дошла мору на обалу,
Осврте се на четири стране,
Сузе рони, потијо говори:
«Ој брегови, моји деверови!
«Обалице, миле јетрвице!
«Кркушице, моје заовице!»

Зави очи, да у море скочи,
Ал' допаде од Млетака Марко,
Пак је узе за свилена паса,
Пак је метну за се на коњица,
Три пута је пасом опасао,
А четвртом од сабље кајасом;
Анђа ћути, ништа не говори;
Кад су били Млетку на помолку,
Ал' у Млетку дивно коло игра,
У том колу Сењанине Ива.
Кад то виде од Млетака Марко,
На ма меће два пара пиштоља.
Проговори дилбер Анђелија:
«За што, Марко? Да од Бога нађеш!
«Видиш, јадан, где си погинуо:
«Ен' онде је мој брате Иване.»
Тек то они у речи бијау,
Пуче пушка из кола јуначка,
Те удари од Млетака Марка,
На зло га је место ударила:
Међу пуца, где му срце куца;
Мртав Марко на земљицу паде.
Кад то виде дилбер Анђелија
Пољуби га и два и три пута,
Да ко броји стотина би била,
Пак му леже на десницу руку,
Пак извади злаћене ножеве
Те удара себе у срдашце,
Сузе рони потијо говори:
«Кад не љубим од Млетака Марка,
«Да не љубим ни брата рођена.»

721.

Воин и сестра Иванова.

Пију вино тридест мартоноша,
Међу њима нежењен Воине,
Па беседи нежењен Воине:
«Сви жењени, ја сам неожењен,
«У Ивана лепу сестру кажу,
«Просио сам, али ми не даду;
«Мамио сам, али не ће за мном;
«Да идемо, да је отимамо.»
Онда скочи тридест мартоноша,
И узеше танке шајке лађе,
одоше двору Иванову;
Танке шајке за двор привезаше,
А барјаке нуз двор прислонише,
Бојна копља у двор ударише;
Ал' беседи сестра Иванова:
«Да мој брате, Сењанине Иво!
«Чудне граје око нашег двора!»
Онда скочи Сењанине Ива:
У калчинам' без жути папуча,
Од наглости у кошуљи танкој;
Дочека га тридест мартоноша,
Свег' Ивана на сабља разнеше,
И отеше сестру Иванову,
Свезаше јој наопако руке,
И одоше двору певајући.
Кад су били Воину код двора,
Ал' беседи сестра Иванова:
«О Воине, за невољу војно!
«Одреши ми беле руке моје,

„Да умијем моје бело лице,
„Да не идем грдна међ' девере."
Зла несрећа Воину прискочи,
Одреши јој беле руке њене;
А кад стаде умивати лице,
Сину лице, кано јарко сунце;
Ал' беседи нежењен Воине:
„Ево сунца, гди га у двор водим,
„Што ће мени сјати чело главе,
„И меника, пак и мојој мајци."
Кад је сестра разабрала речи,
Она сави скуте и рукаве,
И ускочи у то море сиње,
Тоном тоне, тонући беседи:
„Волим бити морским рибам' рана,
„Нег' Воину за невољу љуба,
„Нег' Воину братину крвнику."

722.

Сестра Љутице Богдана.

У Богдана лепу сеју кажу,
Што је лепа, коса јој још лепша;
Око ње се земље завадише,
Славна Босна и Ерцеговина,
Преко мора Ишерлија Јова.
Седе Богдан с' сејом вечерати,
Заборави затворити врата,
Ал' на врати Ишерлија Јова,
Засукао руке до лаката,
Он погуби Љутицу Богдана,
Пак узимље сеју Богданову.

Купи свате Ишерлија Јова,
Купи свате, поведе девојку.
Кад су били на то сиње море,
Ал' беседи Богданова сеја:
«Мили куме и ручни девере!
«Одреш'те ми свилене пађеле,
«Да умијем моје бело лице,
«Да не идем грдна међ' девере.»
А када јој одрешише руке,
Она скочи у то море сиње:
«Волим бити морским рибам' рана,
«Него љуба мог брата крвнику.»

723.

Опет Љутица Богдан и сестра.

У некога Љутице Богдана,
У њега ми лепу сестру кажу.
Пак њу проси Загорчић Никола,
Он је проси, а брат сестре не да,
Сестра брату и у силу пошла.
А кад прошло девет годиница,
Богдан мајци потијо беседи:
«Дај ми, мајко, бијеле колаче,
«Да ја сестри у пооде идем,
«Веће сам се сестре зажелио.»
Лепо мајка оправи Богдана:
Даје њему танану кошуљу;
И справља му бијеле колаче;
Оде братац сестри у пооде.
Сестра брата лепо дочекала,
Под њиме је коња приватила,

Коња меће у стену камену
И пред њега ситно трње баца;
Брата води у бијеле дворе,
Пак дозива Тодора везира:
«Од' овамо, Тодоре везиру!
«Руке вежи, а ноге му пењи.»
Плаче Богдан, као дете мало,
Богдан плаче, а сестра му пева.
Мало време за тим постајало,
Али иде Загорчић Никола,
Дочека га љуба пред дворови:
«Од' овамо, господар-Никола,
«Ја улови Љутицу Богдана,
«Чини од њег', што је теби драго,
«Сеци њега на седам черега,
«Череге му по друму разбаци.»
Али уђе Загорчић Никола,
Кад опази Љутицу Богдана,
Удари га ногом и папучом;
Ал' се моли Љутица Богдане:
«Та немој ме женски ударати,
«Већ ме удри, чим с' јунаци бију.»
Анџар вади Ника од појаса,
Да га сече на седам черега;
Ал' се моли Љутица Богдане:
«Богом брате, Загорчић-Никола!
«Не губи ме у двору твојему,
«Препашће се мила сестра моја,
«Сестра моја, верна љуба твоја;
«Препашће се моја два нећака,
«Два нећака а два сина твоја;
«Већ ме губи, гди с' губе јунаци:

«Однеси ме под лака вешала.»
Кад то чуо Загорчић Никола,
Он повика своје верне слуге,
Уватише коње у кочије,
На њи баца свезана Богдана,
Па га носе под лака вешала.
Ал' се моли Љутица Богдане:
«Богом брате, Загорчић-Никола!
«Одреши ми моје беле руке,
«Да ти свучем зелену доламу,
«Да с' долама крвљу не упрља,
«Да је свучем, да ти је поклоним.
«Па је носи, и њом се поноси.»
Николи се жао учинило,
Пак он плаче, као дете мало,
Плачући му руке одрешио;
Трже сабљу Љутица Богдане,
На две поле пресече Николу,
Пак му баца поле на друмове,
И он седа на лаке кочије,
Пак он иде сестри у дворове.
Далеко га сестра угледала,
Она бежи у бијеле дворе:
За собом је дворе затворила,
Виче Богдан сестри кроз пенџере:
«Није фајде, отвори ми дворе,
«Ил' за вољу, ил' ћеш за невољу.»
Не ће сестра да отвори врата,
Богдан врата сабљом исекао,
Пак узима своја два нећака,
И о камен главе им разбија,
А сестри је просекао дојке,

И кроз дојке промолио руке;
Обадва јој ока извадио.
И обадва у џепове меће,
Пак он седе на добра коњица,
И отиде двору бијеломе.
Далеко га мајка угледала,
Мало ближе пред њег' ишетала,
И под њим је коња приватила,
Плачући га запиткује мајка:
«Што т' је, рано, крвава долама?
«Што си, рано, ти завио главу.
«Завио си свиленом марамом?»
Богдан мајци плачући беседи:
«Лепо ме је сестра дочекала,
«Са сестром сам с' лепо почастио,
«Сестра ме је напојила вином,
«Вином ми је коња поливала,
«Пак је коњиц осетио вино,
«И за то ме збацио на земљу,
«О земљицу разбио сам главу;
«Већ на, мајко, зелену доламу,
«Из џепова вади ти колаче.»
Маша с' мајка у џепе долами,
Пак извади две трњине црне;
Ал' то нису две црне трњине,
Већ су ово два кћерина ока.

724.

Опет Љутица Богдан и сестра му.

Пије вино Љутица Богдане
С остарилом на вечери мајком;

Кад се мало понапише вина,
Те им винце униђе у лице,
А ракија говорити пође,
Стара мајка сузе проливаше:
„О Богдане, мој рођени сине!
„Кад су Турци земљу поарали,
„Поробили и старо и младо,
„Ондај су ти сеју заробили,
„Јединицу сестрицу Јелицу,
„Зароби је Бошњанине Мујо,
„Одведе је Босни каменитој.“
Осмену се Љутица Богдане:
„Добро сам га, мајко, запазио,
„Кад сам њега по горици гон'о,
„Од њег' моју сеју отимао,
„Близу сам му ђога догонио,
„Мало сам га пером окачио
„Од мојега перна буздована,
„Три сам њему ребра преломио,
„И утече, весела му мајка!
„Мати моја, није давно било,
„Сад је таман десета година.“
Моли њега остарила мајка:
„Иди, сине, Љутица Богдане,
„Те полази сестрицу Јелицу.“
А беседи Љутица Богдане:
„О Бога ми, моја стара мајко!
„Ја би лако сеју полазио,
„Ал' ће Мујо заметнути кавгу,
„Па ћу млого чуда учинити.“
Мајка му се оканити не ће,
Већ мијеси бијеле колаче;

Љутици се на ино не може,
Већ опрема виловита ђога.
Док Љутица ђога опремио,
Стара мајка спремила колаче,
Сједе Богдан ђога виловита,
Оде право Бошњанину Мују,
Без брода је Дрину препловио:
Дође јунак Босни каменитој,
На капију Бошњанина Муја,
Па закуца алком на вратима;
Опази га сестрица Јелица,
Капију му одма отворила,
Не познаје Љутице Богдана,
Него позна виловна ђогина,
Уватила за ђиздине ђога:
«О Бога ти, незнани јуначи!
«Где си добра задобио ђога?»
Беседи јој Љутица Богдане:
«О Бога ти, непознана сејо!
«Ђого ми је од баба остао.»
Тад' с' осети сестрица Јелица,
Скиде брата с виловна ђогата,
Па га љуби у бијело лице,
За јуначко здравље упитала;
Пита Богдан за Мујово здравље,
И упита, јели дома Мујо,
А сеја му тијо проговара:
«Није дома и не било ти га!
«Ево има три бијела дана,
«Ко је оч'о у лов у планину,
«Еда Бог да, да ми и не дође! —
«Ајде, брате, у бијеле дворе,

«Да с' одмориш и напијеш вина.»
Уђе Богдан у бијеле дворе,
Па он седе пити рујно вино;
Она куја, орјатско колено,
У вино му бенђелуке меша,
Док опоји Љутицу Богдана,
Леже јунак стрмо без узглавља;
Она води виловна ђогата,
Води њега у арове пусте,
Па узима коњске букагије,
Те окива браца рођенога,
И на руке троје завезице,
Око врата тешкога синџира.
Док је куја брата оковала,
У том стиже Бошњанине Мујо,
Одма му је радо истрчала.
Под њиме је вранца уватила.
Беседи јој Бошњанине Мујо:
«Не радуј се, моја мила љубо,
«Ништа теби уловио нисам.»
Она њему радо проговара:
«Ја сам бољег лова уловила:
«Брата мога, а шурака твога.»
Кад то зачу Бошњанине Мујо,
Удари је по образу руком,
Три јој здрава искочише зуба:
«Шта говориш, орјатско колено:
«Ако мореш ветар уватити
«То и твога Љутицу Богдана.»
Она куја тијо проговара:
«Ако ми се не верујеш, Мујо,
«Ти отиди на чардаке горње,

«Те ти види Љутицу Богдана.»
Ђипи Мујо, как' да се помами,
Он истрча на чардаке горње,
Лежи Богдан стрмо без узглавља,
Мало га је попустило пиво;
Удари га Бошњанине Мујо,
Удари га чизмом и мамузом:
«Устај, море, Љутица Богдане!
«Да пијемо рујевину вино.»
Главу диже Љутица Богдане,
Главу диже, дигнут' не могаше;
Ногом миче, макнут' не могаше;
А рукама ни тамо ни амо;
Паде на ум Љутици Богдану,
Да је сеја браца савезала,
Пак беседи Бошњанину Мују:
«Ој мој зете, Бошњанине Мујо!
«Скини мене са врата синџире,
«Да ја с тобом пијем рујно вино.»
Ал' то Мујо ни да чује неће,
Већ он седе на меке душеке,
Па он пије оно рујно вино,
А наздравља Љутици Богдану,
Ал' му с вином чаше не додаје.
Кад се Мујо напојио вина,
Он беседи Љутици Богдану:
«А Бога ти, Љутица Богдане!
«Кад си мене по планини гон'о,
«Да си мене онда уватио,
«Којом би ме смрћу уморио?
Беседи му Љутица Богдане:
«А Бога ми, Бошњанине Мујо!

«Право ћу ти јунак казивати:
«Да сам тебе онда уватио,
«Јадном би те смрћу уморио:
«Водио б' те на крстате путе,
«Сек'о би те на четири стране,
«Обесио о четири гране,
«Куд прооде често кириџије,
«Нек глас носе свуда по свијету.
«Кад је Богдан Мују погубио.»
Кад то чуо Бошњанине Мујо,
Одма виче вијерницу љубу:
«Дај ми, љубо, коње и кочије,
«Да ја гоним Љутицу Богдана
«На раскршће, куд пролазе људи,
«Још од Босне млоге кириџије,
«Нек' казују свуда по свијету,
«Да је Мујо посек'о Богдана.»
Она куја, орјатско колено,
Итро скочи и коње повата,
И дигоше Љутицу Богдана,
Отера га Бошњанине Мујо?
Накричује сеја неверница:
«Скини, Мујо, шњега одијело,
«Донеси га сину Усеину,
«Нек се дичи руом ујаковим.»
Отера га Бошњанине Мујо.
Кад дотера на крстате путе,
Скиде њега са лаки кочија,
Стаде скидат' кадифели руо,
Друкчије му скинут' не могаше,
Одреши му свезу на рукама,
А то Богдан једва дочекао.

Кад му беле опростио руке,
Он се итро на ноге окрете,
Свог ти Мујa за грло увати,
У нокти му грло ишчупао;
Паде Мујо у траву на главу,
Он Мујову сабљу узимаше,
Те он Мују осијече главу,
Исијече с ногу букагије
И још Мујa на четири стране.
Па обеси на четири гране;
Он не иде своме двору белу,
Веће на траг, да полази сеју.
Кад он дође на капију пусту,
Опази га сестрица Јелица,
Плећи даде, бијежати стаде;
Увати је Љутица Богдане,
Обе чарне очи извади јој
И бијеле осијече руке,
И нећаку осијече главу,
Па је метну ђогу у зобницу;
Бијеле му попалио дворе,
Па он узја бијесну врангчину,
А ђогата води у повoду,
Оде јунак двору бијеломе,
Оде двору здраво и весело
Певајући друмом широкијем:
«Весели се, Богданова мајко!
«Док ти дође Љутица Богдане,
«Жалосне ће гласе донијети,
«Како је се помирио с Мујом
«И Јелицу сеју даривао.»
Кад је дош'о двору бијеломе,

У сусрет му мајка истрчала,
Па увати за ђиздине вранца,
А Богдана сина укорава:
«Јесам ли ти беседила, сине,
«Да ће тебе даривати Мујо!»
Богдан мајци тијо беседио:
«О Бога ми, моја стара мајко!
«Није ми га с вољом поклонио,
«Није с вољом, него за невољу;
«Ако ми се мајко не верујеш,
«Погледај ми сабљу о ункашу,
«Сва крвава бритка до балчака;
«Још отиђи виловну ђогату,
«Те ти види, шта је у зобници,
«Ил' је глава, ил' златна јабука.
Кад му види мајка остарила,
Ал' нејака Усеина глава!
То му мајци мило не бијаше,
Ал' Богдану ништа не смијаше.

725.

Продата љуба Богданова.

У Богдана девет винограда
И десета црљенка јабука,
Ал' је Богдан много био дужан,
Он продаје девет винограда
И десету црљенку јабуку,
Не би ли се одужио дуга;
Ал' се јунак не мож' да одужи,
Већ продаје стару милу мајку;
Ал' говори сеја Богданова:

«Ој Богдане, мој брате јадини!
«Не продаји старе миле мајке,
«Већ продаји љубу и коњица,
«Тако ћеш се одужити дуга.»
То је Богдан сеју послушао,
Пак узимље љубу и коњица,
Те их води на нове пазаре.
Кад је био на нове пазаре,
Подвикује Богдан момче младо:
«О јунаци! који љубе нема,
«Нека купи себи вјерну љубу.»
Отуд иде Турско момче младо,
Даје њему три товара блага,
Три му даје, а три се заброји
Гледајући Богданову љубу,
Како му је танка и висока,
А у лицу б'јела и румена.
Кад су они на растанку били,
Проговара Богдан момче младо:
«С Богом остај, румена ружице!
«Л'јепо ти се расцватила бјеше,
«Али ће те други мирисати.»
Ал' говори Богданова љуба:
«Сретно пош'о, струк ситна босиљка!
«Л'јепо ти се разгранао бјеше,
«Али ће те друга устргнути.»
Кад су дошли двору бијеломе,
И стадоше вечер вечерати,
Проговара момче нежењено:
«Вечерајде, куповано драго,
«Вечерајде, пак ћем' у ложницу.»
Ал' говори Богданова љуба:

«Вечераћу, у ложницу не ћу;
«Дигнидер ми рукав десне руке,
«Да ти видим три биљеге црне,
«Јер ј' у мене таки братац био,
«Пак су ми га заробили Турци.»
Он јој диже рукав десне руке,
И угледа три биљеге црне;
Ту се позна братац и сестрица.
Кад у јутру данак освануо,
Братац сестру л'јепо даривао:
Он јој даје три товара блага,
И још к томе од злата столицу,[168]
На столици алин камен драги,
Да се види сестри вечерати
Усред ноћи, као усред подне;
И даје јој триста пратилаца,
Да је прате кроз гору зелену
До бијела Богданова двора.

726.

Не ће Мара за Бугарска бана.

Мару просе за Бугарска бана,
Мару просе, Мара се поноси;
Не ће Мара за Бугарска бана,
Мара не ће, а мајка је даје,
Пак је мајка Мари беседила:
«Пођи, Маро, за Бугарска бана,
«Да с' назовеш баница госпођа:
«Лепо нас је бане даривао:
«Твоме баби коња оседлана,

[168]) т. ј. синију.

„Тетки Јели чоју некројену,
„Твоме брацу калпак и челенку,
„А меника бурму позлаћену.“
Кад је Мара речи разабрала,
Љуто куне мајку и бабајка:
„Врат сломио баба са коњица!
„Тетка Јела чоју повранила
„За Максимом за братом рођеним!
„Теби, мајко, бурма потавнила
„На десници у црној земљици!
„А мог браца јадна клети не ћу,
„Здрав ми, брате, калпак издерао
„У тавници, у Бугарској руци!
„А ја не ћу за Бугарска бана.“

727.

Заручница Ерцега Стјепана.

Лепа Мара на чардаку спава,
Код ње мајка беле даре слаже,
Даре слаже, а Мари беседи:
„Дала сам те, Маро́, за Ерцега,
„Лепо нас је Ерцег даривао:
„Мени дао круну позлаћену,
„Твојој сеји сјајно огледало,
„Твоме брату гуњу од сто листа,
„Узрасла је мору на извору,
„А сазрела сунцу на истоку;
„Ал' т' у з'о час за Ерцега дала,
„Ерцег, кажу, да је пијаница,
„Да је Ерцег млого Турком дужан.“
Кад то чула Марија девојка,

Она својој мајци беседила:
«Не ћу, мајко, за Ерцега поћи,
«Тако мени Бога великога!
«Волим ти се обесити, мајко,
«Баш пред двором о авлијнски врати;
«Већ ме чу ли, моја стара мајко!
«Кад ти чујеш бубње и свирале,
«Метни мене на лака носила,
«Накити ме смиљем и босиљем,
«А покриј ме тананим покровом,
«Изнеси ме пред двор на сунашце,
«Па кад Ерцег са сватови дође,
«А ти кукај мени чело главе:
««О Ерцеже, зете несуђени!
««Што с' толике свате потрудио
««И толике коње поморио,[169])

[169]) Довде сам ову пјесму и овако слушао:
Лепа Мара на чардаку спава,
Код ње мајка беле даре слаже,
Даре слаже, грозне сузе рони,
Па беседи лепе Маре мајка:
»Спавај, Маро, спавај кћери моја!
»Каквом сам те рсузину дала,
»Не ћеш, Маро, ни ноћу спавати;
»А камоли на беломе дану:
»Какву њему стару мајку кажу:
»Кад говори, громови пуцају;
»Кад погледа, муње сијевају;
»А кад оди, све се земља тресе.«
Али Мара мајци одговара:
»Не дај мене, мајко, за Ерцега.« —
»Како ћу те ја не дати, ћерко?
»Кад је баба синоћ дар примио:
»Баби дао коња оседлана,

„„Кад је Мара још синоћ умрла,
„„До зоре се мртва належала?""
То је мајка Мару послушала,
Па је мене на лака носила,
Накити је смиљем и босиљем,
А покри је тананим покровом,
Изнесе је пред двор на сунашце;
Када дође Ерцеже Степане
И доведе кићене сватове,
Она кука Мари чело главе:
„О Ерцеже, зете несуђени!

„Брацу Јови сребрну челенку,
„Стрини Јели сукњу од скерлета,
„Мени, Маро, круну од бисера."
Али Мара мајци одговара:
„Мили Боже, не ћу мајку клети!
„Здрава, мајко, круну подерала
„У земљици без јаркога сунца!
„Болан баба из двора гледао,
„Гди му туђин добра коња води!
„Здраво браца подер'о челенку
„У тавници а у Турској руци!
„Стрина Јела сукњу овранила
„За својије све девет синова!
„Шта ћу, мајко, од горкије мука!
„Ја ћу лећи, па ћу и умрети,
„Ти ме покриј тананим покровом,
„Па кад чујеш бубње и свирале,
„Ти изиђи на двор пред капију,
„Па устави кићене сватове,
„Па ти реци Ерцегу Степану:
„„Ој Ерцеже, зете несуђени,
„„Несуђени, као и суђени!
„„Што с' толике свате сакупио,
„„И толике коње уморио, —""

«Што с' толике свате потрудио
«И толике коње поморио,
«Кад је Мара још синоћ умрла,
«До зоре се мртва належала,»
Ал' беседи Ерцеже Степане:
«А тако ми Бога истинога!
«Ниј' умрла, већ с' улукавила.»
Па узима живу жеравицу,
Те је сипа Мари у недарца;
Нити трепу, нит' се прену Мара.
Опет вели Ерцеже Степане:
«А тако ми Бога истинога!
«Ниј' умрла, већ с' улукавила.»
Па узима змију присојкињу,
Те је мeће у недарца Мари,
Змија јој се око грла вије:
Нити трену, нит' се прену Мара
Опет вели Ерцеже Степане:
«А тако ми Бога истинога!
«Ниј' умрла, већ с' улукавила.»
Потрља је брадом по образу,
Не би л' му се насмејала Мара;
Нит' се смеје, нит' се преза Мара
Кад то виде Ерцеже Степане,
Он поврати кићене сватове,
Оде своме двору бијеломе.
Мара скочи с лакије носила,
А пита је остарела мајка:
«О Марија, моја кћери драга!
«Која мука најтежа бијаше?»
Проговара Марија девојка:
«Ој Бога ми, моја стара мајко!

«Кад ми сасу ватру у недарца,
«Онда, мајко, аја и не аја;
«Кад ми метну змију у недарца,
«Ја ти, мајко, ни мало не аја;
«Кад потрља брадом по образу,
«Мало ти се, мајко, не насмеја,
«Мало ти ме не уједе змија.»

728.

Опет заручница Ерцега Стјепана.

Ђевојка је зв'језду сестримила:
«Богом сестро, зв'јездо преходнице!
«Преходиш ли с исток' до запада?
«Долазиш ли над Ерцеговину,
«И виђаш ли Ерцега Стјепана?
«Стоје ми му двори отворени
«И у двору коњи оседлани?
«Спрема ли се, хоће л' по ђевојку?»
Зв'језда њојзи тихо одговара:
«Ој Бога ми, лијепа ђевојко!
«Ја преходим с исток' до запада,
«И долазим над Ерцеговину.
«Виђела сам Ерцега Стјепана,
«Б'јели су му двори отворено
«И у двору коњи оседлани.

---

728. — I[a], 85. Херцега. 1, 22 девойка. 2. преоднице. 3. преодиш. 4, 12. Херцеговину. 5. Херцега. 7. иду вори (и у двори?). 8. 18. оће. девойку. 9. тио. 10. девойко. 11. преодим. 13. видила сам дворе Херцегове. 15. у двори. — I[б], 105. 2. преоднице. 3. преодиш. 7, 15. у двори. 8. 16. оће. 9. тијо. 11. преодим.

«Он се спрема, хоће по ђевојку;
«Али не ће по те, већ по другу;
«Тебе куде троји просиоци:
«Једни кажу, ода зла си рода;
«Други кажу, љута, као гуја;
«Трећи кажу, сањива дремљива.»
Љуто куне лијепа ђевојка:
«Који каже, да сам од зла рода,
«Не имао од срца порода!
«Који каже, љута као гуја,
«Гује му се око срца виле!
«У перчину љето љетовале,
«У њедрима зиму зимовале!
«Који л' каже, сањива, дремљива,
«Боловао девет годин' дана,
«Не имао у болести санка!»

729.

Милета и Милица.

Дан освану и ограну сунце,
И даница на исток изиђе,
Преодница ведро небо пређе,
Надводи се над Ерцеговину,
Пак дозива Ерцега Стефана:
«Изиђ' пред двор, Ерцеже Стефане!
«Ево теби три књиге стигоше:
«Једна лане, друга ономлане,
«А трећа је ове годинице,
«Да сакупиш твоју силну војску!
«Гди је један, ту да не узимаш;

«Гди су по два, ту да не растављаш;
«Гдино ли су по три, по четири,
«Једног узми, а друге остављај.»
Он не слуша, што му књига каже,
Већ он чини, што је њему драго:
Гди је један, ту је узимао;
Гди су по два, ту је растављао;
Гдино ли су по три, по четири,
Три узима, а једног оставља.
Он је силну сакупио војску,
Ал' је силну уцвелио мајку;
Код свакога стара мајка плаче,
Код Милете сестрица Милица
Кад дођоше на то море сиње
И седоше на лагане лађе,
Остадоше мајке кукајући.
А Милица с Милетом отиде;
Сузама је сестрица Милица,
Сузама је море замутила,
А јадима уставила лађу,
Нико не мож' да отисне лађе.
Ал' беседе три возара млада:
«Да пустимо Милету с Милицом,
«Еда б' како отиснули лађу.»
Кад пустише Милету с Милицом,
Оде лађа морем пливајући,
А Милица с брацем певајући.

730.

Шуичкиња Мара.

(из сиња).

Пасла овце Шуичкиња Мара
У Шуици[170]) повр Малована,
Шњом пореде два чобана млада,
Петар једно, а Никола друго;
Петар вели: «Дивојка је моја,»
А Никола: «Није, веће моја,»
А вели им Шуичкиња Мара:
«Оба млада, оба мени драга,
«Оба липа, жива мајци била!
«Један стани навр Малована,
«Други стани надно Малована,
«Ја ћу млада насред Малована;
«Кад вам манем срмари марамом,
«Потрчите оба упоредо,
«Који прије дотрчи у крило,
«Онога ћу бити дијевојка;
«Који посли, даћу му мараму.»
Стаде Петар навр Малована,
А Никола надно Малована,
Млада Мара насред Малована,
И ману им срмари марамом,
Потрчаше оба упоредо.
Петар црче, мало не домаче,

[170]) Жена, од које сам ову пјесму преписао, одговорила ми је, да је *Шуица* негдје у Босни *планина*, а *Малован* брдо у њој; но поп *Павле Карано-Тертковић* увјеровао ме је да је Шуица *село* и крозањ поток, а Малован ондје планина.

Мртав Нико дивојци у крило.
Кад видила Мара дијевојка,
Да су мртва два јунака млада,
Узимала ноже Николине,
Себе ножи у срце уд'рила,
Паде мртва шњима напоредо.[171])
Ал' је мало вриме постајало,
Закукаше до три кукавице:
Једна кука јутром и вечером,
Друга кука, кад јој на ум падне,
Трећа кука, нигда не пристаје;
Која кука јутром и вечером,
То је мајка Маре дијевојке;
Која кука, кад јој на ум падне,
То је стара Петрова маћија;
Која кука, нигда не пристаје,
То је стара Николина мајка.

731.

Ластавица и кукавица.

Говорила тица ластавица:
«Благо теби, сиња кукавице!
«Кад с' не лежеш кући у комину,

[171]) Ја сам казао у Даници за годину 1839., како се у Србији *приповиједа*, да се ово одгодило у Космају: и неисказано сам се обрадовао, кад сам накрај Далмације и *пјесму* о овоме нашао. — За ово посљедњих 11 стихова, одавде до краја, готово би се могло рећи, да су овдје додати по другијем пјесмама (као н. п. по 597.).

731. — II^a, 24. 1. птица. 3, 27. кад'. 5. гдье. 11, 14, 20 Міхаила. 12 іошт'. милыхъ 18. милыхъ. 27. кад'. — I^6, 278.

«Те не слушаш јада свакојака,
«Ђе се куну двије јетрвице.
«Старијој је млађа говорила:
««Кучко једна, не јетрва моја!
««Ти не имаш од срца порода.»»
«А старија њој је говорила:
««Еда Бог да, јетрвице моја!
««Родила си сина Мијаила,
««Још родила девет мили кћери!
««Све се девет теби помамило!
««Мијаила на пут опремила,
««А са пута он ти не дошао,
««Грдније ти рана допаднуо!»»
«Како с' клеле, тако се уклеле:
«Она роди девет мили кћери,
«Све се девет њојзи помамише;
«Мијаила на пут опремила,
«Грдније јој рана допаднуо;
«Пак са пута мајци поручује:
««Пошљи мени, мила моја мајко!
««Пошљи мени ону крпу платна,
««Што сте преле, када сте се клеле;
««Што сте ткале, када сте се клале;
««Бијелиле, кад се дијелиле;
««Да завијем моје грдне ране.»»

732.

Јања Мљезиница.

Боже мили, чуда великога!
Роди мајка девет ђевојака,

---

732. — I[6], 280. 20. оди.

И десету носи под појасом,
Бога моли, да јој мушко буде;
А када је на том доба било,
Роди мајка десету ђевојку.
А када је било на крштењу,
Кум је стару мајку запитао:
«Како ћемо куми име ђести?»
Стара мајка љута одговара:
«Ђени Јања, ђаво је однијо!»
Јања расте танка и висока,
У образу б'јела и румена.
Кад је Јања на удају била,
Узе ведро, па оде на воду;
Кад је била кроз гору зелену,
Ал' повика из горице вила:
«Ој чујеш ли, прелијепа Јањо!
«Баци ведро у зелену траву,
«Ходи к мене у гору зелену;
«Тебе ј' мајка нама поклонила
«Још малену куму на рукама.»
Кад то зачу мљезиница Јања,
Баци ведро у зелену траву,
Оде млада у гору зелену.
За њом трчи остарила мајка:
«Врат' се двору, мљезинице Јањо!»
Ал' говори мљезиница Јања:
«Врат' се натраг, Божја отпаднице!
«Када си ме ти овамо дала
«Још малену куму на рукама.»

733.

Свађа кроз јаглук.

Завади се и мило и драго:
Млад Омер-бег с Омер-беговицом,
У по ноћи у меку душеку;
Да кроза што, не би ни жалили,
Већ кроз једног везена јаглука,
Златом везен, у ђулсу уб'јељен,
Да од њега бијел двор мирише,
И појата, ђе Омер-бег спава;
Који су му милоснице дале.
Омер-бег се љуби својој правда:
«Ти знаш добро, да ја сестру имам,
«Милу сестру, Зећир-беговицу,
«Она ми је везен јаглук дала,
«Златом везен, у ђулсу уб'јељен.»
Кад то чула Омер-беговица,
Она скочи на ноге лагане,
Па узима дивит и хартију,
Те заови ситну књигу пише:
«Заовице, Зећир-беговице!
«Жив ти војно, и не жељела га!
«Јеси л' брату везен јаглук дала?
«Златом везен, у ђулсу уб'јељен,
«Да од њега бијел двор мирише,
«И појата, ђе Омер-бег спава.»
Књигу гледа Зећир-беговица;
Књигу гледа, грозне сузе рони:
«Јаој мене до Бога милога!

---

733. — I[6], 281. 17, 33. артију. 29. снаом.

«Сад ако ћу право казивати,
«Са снахом ћу брата омразити;
«Ако ли ћу заклети се криво,
«Ја се бојим, изгубићу војна.»
Све мислила, на једно смислила,
Па узимље дивит и хартију,
Она снаси књигу отписује:
«Ој снашице, Омер-беговице!
«Жив ми војно, и не жељела га!
«Ја сам брату везен јаглук дала,
«Златом везен, у ђулсу уб'јељен,
«Да од њега бијел двор мирише,
«И појата, ђе Омер-бег спава.»

734.

Мујо челебија и Фате Љубовића.

Везак везла Љубовића Фате,
Баш у башчи под жутом наранчом,
Тудар паса челебија Мујо,
Божју јој је помоћ називао:
«Божја помоћ, Љубовића Фате,
«Узми мене, биће боље тебе.»
Ма говори Љубовића Фате:
«Да луд ли си, челебија Мујо!
«Не би мене ни за слуге био,
«А камо ли, да ми лице љубиш!»
Кад то зачу челебија Мујо,
Он је Фати тако бесједио:
«Ако мене, Фато, узет' не ћеш,
«Жива мене на рамену глава!
«Фалићу се, ђе бих долазио,

«Да је тебе чедо под појасом.»
За то Фате ни хабера нема,
Него везе за ђерђефом веза.
Отолен ми јадан Мујо пође,
И окрену пољем широкијем;
Али су га гласи допанули,
Да је паша шатор разапео,
Разапео, на Ракитно равно,
К њему иду аге и спахије;
Тамо пође челебија Мујо,
Ту се паши смјерно поклонио
Целива му скуте и кољено,
Ал' је паша Мују бесједио:
«Како си ми, челебија Мујо?
«Јес' ходио уз Ерцеговину?
«Јес' до'дио двору Љубовића?
«Како су ми девет Љубовића?
«Јесу ли ми здраво и весело?»
Ал' му Мујо тихо одговара:
«Ја сам био уз Ерцеговину,
«До'дио сам двору Љубовића,
«Здраво су ти девет Љубовића,
«Здраво јесу, ал' весели н'јесу,
«Јер имају селу јединицу,
«Живо јој је чедо под појасом;
«То је чедо паше Босанскога.»
Насмија се паша од Пазара:
«Добро! кад је добра господара.»
Али паши врло жао било,
Па он брже ситну књигу пише,
А у књигу Фати говораше:
«Да си брже на Ракитно равно!»

Пак дозива татарина свога,
Тер га шаље двору Љубовића.
Кад татарин Љубовићу дође,
И виђе га Фатима ђевојка,
Одмах се је јаду досјетила,
Брже иде на Ракитно равно,
Ту се паши смјерно поклонила,
Целива га у скут и у руку,
На њу паша криво погледива:
Кад то виђе Фатима ђевојка,
Да је криво оком погледива,
Свуче с себе жутога кавада,
Оста гола у кошуљи танкој,
За срце се руком уфатила,
Па је тако паши бесједила:
«Суди право, пашо господаре!
«Суди право, тако био здраво!
«Би ли с' овђе укрила јабука,
«А некмоли чедо под појасом?
«Ако ли ми судит' право не ћеш,
«Ја сам боса на Ракитно дошла,
«Ја ћу боса и до цара поћи,
«Жалићу се цару у Стамболу,
«Да би царе тебе погубио.»
Када паша Фату разумијо,
На Муја се љуто расрдио,
На џелата оком намигнуо,
Тере Мују одас'јече главу;
Узе Фату за своју љубовцу,
Учини је младом пашиницом.

735.

Љуба Јова Морњаковића.

Фалила се дилбер Иконија
У амаму међу ђевојкама:
«Није друга стекла господара,
«К'о ја што сам Морњаковић-Јова:
«Кудгођ иде, за руку ме води;
«Ђегођ сједне, на крило ме метне;
«Кад се куне, мноме се заклиње;
«Кад ја спавам на горњем чардаку,
«Тихо шеће, да ме не пробуди;
«Кад ме буди, у лице ме љуби:
««Устан', срце, родило се сунце!»»
Кад то зачу Ана удовица,
Облачи се штогођ љепше може,
Наб'јели се и нарумени се,
И навлачи танане обрве;
Па излази на авлијнска врата
Откуд Јово из чаршије шета,
Па говори Морњаковић-Јову:
«Ој Бога ти, Морњаковић-Јово!
«Што ће тебе љуба нероткиња?
«Већ ти узми мене удовицу,
«Родићу ти сина до године
«Златних руку и златнијех коса.»
То је Јово Ану послушао,
Узео је за вјерну љубовцу;
Родила му сина до године
Златних руку и златнијех коса.

---

736. — I[6], 283. *Јове.* 1. валила. 4. Јову. 9. тијо. 18, 33. Јови. 23, 27. златни. златније.

Кад то зачу дилбер Иконија,
Брже иде у нову чаршију,
Те узима свилене гајтане,
Па отиде у зелену башчу,
Објеси се о жутој неранчи.
Глас допаде Морњаковић-Јову:
«Објеси се дилбер Иконија.» —
«Нек се вјеша, код мене је љепша.»

736.

Болозановић.

Ђул-кадуна мобу намолила,
Све је каде на мобу сазвала,
И дозвала прошену ђевојку,
Што је проси Болозановићу.
Тражио је Болозановићу,
Тражио је љетни дан до подне,
Тражио је, не мог'о је наћи;
Није мог'о срцу одољети,
Већ он иде Ђул-кадуни младој:
«Богом сестро! Ђул-кадуна млада,
«Дај ти мене танану кошуљу,
«Што је носиш у нећељу младу;
«И метни ми расток на обрве,
«Кара боју на кара зулове,
«Руменило на бијело лице;
«Оплети ме ситно ђевојачки:
«Од петоро и од деветоро;
«И дај мени варакли преслицу,
«Уз преслицу шимширли вретено.

736. — I[6], 284.

«На преслици Мисирско повјесмо.
«Па ме пусти међу твоју мобу,
«Да ја видим прошену ђевојку.»
То је када за Бога примила,
Па му даде танану кошуљу,
Што је носи у нећељу младу,
И метну му расток на обрве,
Кара боју на кара зулове,
Руменило на бијело лице;
Оплете га ситно ђевојачки:
Од петоро и од деветоро;
И даде му babaракли преслицу,
Уз преслицу шимширли вретено,
На преслици Мисирско повјесмо;
Још га када л'јепо сјетовала:
«Курво једна, Болозановићу!
«Када дођеш међу моју мобу,
«Што је старо, пољуби у руку,
«Што је младо, у шећерна уста,
«А ђевојке под ђердан у грло.»
То је курва за савјет примио:
Кад је уш'о међу њену мобу,
Што је старо, пољуби у руку,
Што је младо, у шећерна уста,
А ђевојке под ђердан у грло;
Кад је дош'о до своје ђевојке,
Под грлом јој рану начинио;
Ал' повика прошена ђевојка:
«Мобарице, моје другарице!
«Удрите га колом и дилчиком,
«То је курва Болозановићу!»

737.

Болест Мујa царевића.

Турци к бањи, а буле из бање;
Пред Турцима царевићу Мујо,
Пред булама Мамут-пашиница.
Да л'јеп ти је царевићу Мујо!
Још је љепша Мамут-пашиница;
Колико је она кучка л'јепа,
Још јој љепше рухо одговара.
Разболе се царевићу Мујо
За кадуном Мамут-пашиницом;
Оде болан двору бијеломе,
Па он леже у меке душеке.
Све кадуне редом долазиле,
Облазиле Муја царевића;
Ал' не иде Мамут-пашиница.
Поручује царица госпођа:
«Ој кадуна, Мамут-пашинице!
«Ти си већа од мене госпођа?
«Мој је Мујо данас на умору;
«Све су ми га каде облазиле,
«А ти не шће доћи ни обићи.»
Кад то зачу Мамут-пашиница,
Запрегнула скуте и рукаве,
Зготовила господске понуде:
Ђул-баклаву у златној тепсији,
Жуто зерде у сребрну са'ну,
Арашламе у меду куване,
Шевтелије за росе набране,

737. — I[6], 286. 25. 7. руо. 13. Мују. 25. сану. 34. Мујн. 37. те знoj. Мујину.

С мора смокве, из Мостара грожђе;
Обуче се, штогођ љепше може,
Па отиде у цареве дворе:
Без изуна у двор ушетала,
Без селама на горње чардаке,
Ђе болује Мујо царевићу.
Она сједе Мују више главе,
Па извади злаћену мараму*)
Па зној таре по челу Мујову;
Па говори госпођи царици:
«Кака болест на овом јунаку,
«Така болест на мом брату била
«И на мене Мамут-пашинини!
«Не болује веће ашикује.»
Кад то чуо царевићу Мујо,
Скочио је на ноге лагане,
Око ње је чардак затворио,
Љубио је три бијела дана;
Кад четврти данак освануо,
Мамут-паша ситну књигу пише,
Те је шаље цару господину:
«Султан-царе, мили господине!
«Златна ми је утва одлећела,
«И у твоје дворе залећела,
«Ево има три бијела дана;
«Пусти ми је, ако Бога знадеш!»
Мамут-паши царе одговара:
«Ој Бога ми, слуго Мамут-пашо!
«У мене је соко ненаучен;
«Што ували, више не попушта.»

---

*) Овај стих из I^6, 287.

738.

Цетињка и Мали Радоица.

Вино пије тридест Цетињана
Крај Цетиње тихе воде ладне,
Вино служи Цетињка ђевојка;
Како коме чашу додаваше,
Он с' не маша за 'ну чашу вина.
Већ се маша руке и њедара.
Ал' говори Цетињка ђевојка:
«Ој Бога ми, тридест Цетињана!
«Ако могу свима бити слуга,
«Ја не могу свима бити љуба,
«Већ ћу бити онога јунака,
«Кој' наплови на воду Цетињу
«Под јуначким рухом и оружјем
«И под оном диван-кабаницом,
«Те преплови ту воду Цетињу,
«Преплови је од брда до брда;
«Онога ћу бити вјерна љуба.»
Сви јунаци ником поникоше,
И очима к земљи погледаше,
Не пониче Мали Радоица,
Већ он скочи на ноге лагане,
Па припаса свијетло оружје
И обуче рухо свеколико.
Баш и ону диван-кабаницу,
Па наплови на воду Цетињу;
Право јесте јунак препловио,
Препловио од брда до брда.
Кад с' одонуд натраг повратио,

738. — I[6], 288. 2. тије. 13. руом. 23. руо. 32. оће.

Он потону мало у Цетињу;
Он не тоне, што је посустао,
Веће тоне, те он куша љубу,
Хоће ли му љуба вјерна бити.
Кад то виђе Цетињка ђевојка,
Она гази у воду Цетињу.
Кад то виђе Мали Радоица,
Он се ману води на обалу,
И исплови из воде Цетиње,
Па узима Цетињку ђевојку,
Узима је за бијелу руку,
Одведе је свом бијелу двору.

739.

Љуба Малог Радоице.

Бела вила из горе дозива:
«Мало село, што си невесело?
«Што у теби сад коло не игра?
А друга јој вила одговара:
«Мучи, вило, грло те болело!
«Како ће ти сад бити весело,
«Кад умире Мали Радоица,
«Који им је коло изводио?
«Остаје му у жалости љуба,
«Ту остаје нејака сирота,
«Пренејака од четрђест дана;
«Он на љуби чедо наручује:
««Љубо моја, не била проклета!
««Не удај се за три годинице,
««Док одрасте моја сиротице.»»
Тек што прођу три недеље дана,

Сташе Јели браћа долазити,
И лепо јој браћа говорила:
«Ајде, Јело, нашем белом двору,
«Нашем двору, нашој старој мајци.»
Не кте Јела с браћом полазити.
Ту не прође ни недеља дана,
Ал' јој дође њена стара мајка:
«Ајде, Јело, убила те рана,
«Којом те је одранила мајка!»
Не мож' Јели на ино да буде,
Већ беседи својој старој мајци:
«Почекај ме, мила моја мајко!
«Докле зађе за горицу сунце,
«Да надојим нејаку сироту,
«Не би ли је лакше успавала,
«Да не види, куд јој оде мајка,
«Да не чезне очима за мајком,
«Да не гледа, откуд ћу јој доћи,
«Откуд ли ћу слатке сисе дати.»
Ал' је мајка Јели беседила:
«Не брини се за твоју сироту;
«У сироте стрине милостиве,
«Оне ће је сисом надојити;
«У сироте мила тетка има,
«Она ће је зором окупати;
«У сироте мила стара[172]) има,
«Она ће је младу неговати.»
Не мож' Јели на ино да буде;
Почекала њена мила мајка,
Док је зашло за горицу сунце,

[172]) т. ј. баба (очина мати).

Док сироту Јела надојила,
Надојила. па је успавала,
Да не гледа, куд јој оде мајка,
Да не чезне очима за мајком,
Да не гледа, откуд ће јој доћи.
Откуд ли ће слатке сисе дати;
Седе Јела с мајком на кочије,
И здраво је дошла белом двору.
Није прошла ни недеља дана,
Ал' изиђе месец из горице,
Пита њега љуба Радоице:
«Ој месече, мој ноћни путниче!
«Ти прелазиш села и градове,
«Јеси л' вид'о где моју сироту?
«Је ли гола, ил' је одевена?
«Је ли боса, ил' је обувена?
«Је ли гладна, ил' је нарањена?
«Је ли рано зором окупана?
«Не преза ли иза слатка санка?
«Не чезне ли очима за мајком?
«Не гледа ли, откуд ће јој доћи?
«Откуд ли ће слатке сисе дати?»
Месец Јели на то одговара:
«О Јелице, љубо Радоице!
«Ја прелазим села и градове,
«И вид'о сам твоју сиротицу:
«Није гола, већ је одевена;
«Није боса, већ је обувена;
«Није гладна, већ је нарањена;
«И рано је зором окупана;
«Нити преза иза слатка санка,
«Нити чезне очима за мајком,

«Нити гледа, откуд ћеш јој доћи,
«Откуд ли ћеш слатке сисе дати;
«Већ је жељна твога неговања.»
Кад је Јела речи разабрала,
Од жалости писну, као гуја,
Од јада јој срце препукнуло,
Мртва пала на земљицу црну.

740.

Јела удовица.

Гором језде Јелини сватови,
Гором језде, међ' собом говоре:
«Лепа ти је сјајна месечина,
«Још је лепша Јела удовица;
«Залуду јој сва лепота њена.
«Кад остави девет мили сина,
«И десетог Јову нејакога
«У повоју и у пеленама.»
Не ће сини мајку да пооде,
Док нејаки Јова не дорасте
До вранога коња и до седла,
И до копља и до бритке сабље.
Нејаки је Јова дорастао
До вранога коња и до седла,
И од копља и од бритке сабље;
Тада сини мајку поодише;
Сваки мајци по жут кавад носи.
Млади Јова повој и пелене
У чем' га је мајка оставила.
Лепо и је мајка дочекала,
Частила и до петнаест дана;

Лепо и је мајка даривала:
Сваком сину коња и сокола,
Младом Јови коња и девојку:
Не би л' Јова мајци опростио,
Што га ј' мајка малог оставила
У повоју и у пеленама.
Лепо мајка сине испратила,
Преко горе преко Јаворове;
Кад су били у Смиљево поље,
Лепо су се с мајком изљубили,
Изљубили, пак су се растали;
Ал' се мајци то на жалост даде:
Она паде у зелену траву,
Жива паде, с душом се растаде.
Вратише се девет мили сина,
Буздовани раку ископаше,
А сабљама сандук начинише;
Чело главе ружу усадише,
Ниже ногу воду изведоше,
Око воде јабуке садише:
Ко је млађан, нек се ружом кити;
Ко је жедан, нека воду пије:
Ко је болан, нек јабуке једе.

741.

Ајкуна сестра Асан-агина.

Често књиге земљу прелажаху
Од Ал-аге аги Асан-аги:
«Асан-ага, стари пријатељу:

741. —I⁶, 292. 1. прелажау. 3, 15, 19. маћаа. 29 ааре. 33. поодити.

«И до сад смо пријатељи били,
«Сад велимо, да се поновимо:
«Дај ми Ајку за вјерну љубовцу,
«Нека буде сестри иночица,
«А маћаха младим сестрићима.»
Асан-ага ситну књигу учи,
Па дозивље Ајкуну ђевојку:
«О Ајкуна, мила сејо моја!
«Ево тебе срећe изненада;
«Тебе проси наш млад зет Ал-ага,
«Да ти будеш сестри иночица,
«А маћаха младим сестрићима.»
Ајкуна је брату говорила:
«Волим бити пребјег у кауре,
«Него својој сестри бит' иноча,
«И маћаха младим сестрићима.»
Оде ага с љубом на чардаке,
А Ајкуна с мајком у ложницу,
Те легоше у меке душеке.
Заспала је Ајкунина мајка,
Ал' не спава Ајкуна ђевојка,
Већe она иде у ризницу,
Па отвора сактијан-сепете,
Те узима небројено благо,
И облачи мушко одијело;
Па силази у доње ахаре,
Она буди роба Дилавера:
«Устан', ропче, мој по Богу брате!
«Да бјежимо преко воде Саве;
«Твоју ћемо походити мајку.»
Њој говори ропче Дилаверче:
«Бјеж' одатле, Туркиња ђевојко!

«Ја ћу с тебе изгубити главу.»
Заклиње се Ајкуна ђевојка,
Заклиње се, и вјеру залаже,
Да га она преварити не ће.
Тада скочи ропче Дилаверче;
Два најбоља коња оседлаше,
Побјегоше преко воде Саве.
Кад у јутру јутро освануло,
Тражи сестру ага Асан-ага,
Да отпише књигу зету своме;
Кад дођоше у зелену башчу,
Нађоше јој црвене пашмаге,
Ђе је добра коња посједнула
И побјегла преко воде Саве.
Томе су се они досјетили.
Тад' Ајкуни мајка књигу пише:
«О Ајкуна, моја ћери драга!
«Немој ми се, Ајко, преварити,
«Немој дати вјеру за невјеру;
«У што си се, јадна, загледала?
«У једнога роба Дилавера!»
Ал' Ајкуна отписује мајци:
«Моја мајко! не брини се мноме;
«Трипут су ме у цркву водили,
«И трипут ме вином запојили.»

742.

Снаха Јелена и дјевер Павле.

(из сиња).

Што се сунце покрај горе краде?
Није оно ни жарко сунашце,

Веђ је оно Јелина госпоја
С' својим Павлом из рода дивером;
Дивер Павле Јели говорио:
«Нут', Јелина, невистице моја!
«Даруј мени Ану сестру твоју.»
А она је њему говорила:
«Муч', не лудуј, мој дивере Павле!
«Није Ана моја сестра за те,
«Ана ј' моја од горице бона.»[173])
А он њојзи тијо говорио:
«Даруј ми је, невистице моја!
«Нек је она од горице бона,
«Одвешћу је Госпи на Омлово,[174])
«Мени ће је Госпа оздравити.»
А кад она ричи разумила,
Диверу је тијо бесидила:
«Вира моја, мој диверу Павле!
«Није Ана од горице бона,
«Већ је Ана и одвише липа;
«Купи свате знано и незнано,
«И туђина зови за дивера;
«Немој Иве брата рођенога:
«Јер је Ана и одвише липа,
«Ти ћеш с Ане изгубити главу.»
А кад Павле ричи разумио,
Одма трчи на муштулук мајци:
«Мен' муштулук, моја мила мајко!
«Дарова ми невистица секу;
«И она је мени говорила,

[173]) т. ј. *горопадна*, као што сам и у говору слушао »Пада *од горе*,« или „*горске* болести.“

[174]) т. ј. светој Богородици у цркви на Омлову.

«Да сакупим кићене сватове,
«И туђина зовем за дивера,
«А не Иву брата рођенога;
«Да је Ана и одвише липа,
«Да ћу с Ане изгубити главу.»
А мајка је њему говорила:
«Мучˇ, не лудуј, драго дите моје!
«То је твоја велика срамота,
«Да туђина зовеш за дивера,
«Не Ивана брата рођенога.»
Пак су липе свате сакупили,
Пака иду по младу дивојку.
Здраво свати дошли до дивојке,
И здраво се натраг повратили;
Од планине мало витра било,
Дивојци је дувак подигнуло,
Сину лице, кано сунце жарко;
А кад види млађани дивере,
Он повика иза свега гласа:
«Брате Павле, коња пожелио!
«Кога гониш боса прико горе,
«Прико горе чарне, Коренице!»
А кад Павле ричи разумио,
Брже јунак коња одсиднуо,
Пак погледа коњицу у ноге;
У коња су све четири плоче
И двадесет и четири чавла.
А кад види Иве дите младо,
Он извади од бедрице ђорду,
Брату Павлу одсијече главу;
А веле му господа сватови:

«Што ј', Иване, да од Бога најдеш!
«Што погуби твога брата Павла?»
Ту сватови коње одсидоше,
С ђордам' Павлу гребак ископаше,
Пака млада Павла укопаше;
Иду свати двору бијеломе,
А пред двором дивно коло игра,
Коло води Јелина госпоја,
Све је свате редом пребројила,
Ал' не броји свог дивера Павла;
Наопако колом окренула,
Окренула, пак се уставила,
Пака иде драгој сестри својој;
А сестра је њојзи говорила:
«Што је, сестро, да од Бога најдеш!
«Још ти нисам ни ка двору дошла,
«Остала сам удовица млада!
Кад Јелина ричи разумила,
Одма трчи у дворе бијеле,
И узимље ноже иковане,
Пак је Иву у срц' ударила.
Кад то види мајка Иванова,
Јелини је тијо говорила:
«Што ј' то, Јеле? Да од Бога најдеш!»
А Јела је њојзи бесидила:
«Вира моја, мила мајко моја!
«Нерођена, колик' и рођена,
«Волим да смо оби удовице,
«Нег' дви сестре једнога љубовце.»

743.

Женидба Имраора Ненада.

Кад се жени Имраор Ненаде,
За годину просио ђевојку,
А за другу хаљине кројио,
А за трећу прстење ковао,
За четврту хоће по ђевојку;
Али њему ситна књига дође
Од пунице и од двије шуре:
«Ој Ненаде, наш суђени зете:
«Ти не води туђина ђевера:
«Ђевојка је одвише лијепа.»
Забрину се Имраор Ненаде:
«Јаој мене, до Бога милога!
«Немам брата, немам братучеда,
«Него побра Туре Асан-агу.»
Па он брже ситну књигу пише
Асан-аги побратиму своме:
«Богом брате, Туре Асан-ага!
«Могу ли се у те поуздати,
«Да ми будеш ђевер уз ђевојку?»
Асан-ага њему отписује:
«Можеш, побро, к'о у брата свога
«Нерођеног, као и рођеног.»
Скупише се кићени сватови,
Отидоше по л'јепу ђевојку.
Кад су дошли двору ђевојачком,
Ишетала ђевојачка мајка,
Коње прима, за здравље се пита;
Коње води у доње ахаре,
А сватове на гоње чардаке:

Кад су били свати на походу,
Братац сеју тихо свјетоваше:
«Oj чујеш ли, моја мила сејо!
«Ти не скидај бијел дувак с лица;
«Ђевер ти је Туре Асан-ага.»
То је сеја брата послушала,
Она крије своје б'јело лице.
Кад су били кроз гору зелену,
Дуну вијар вјетар са планине,
Те подиже бијел дувак с лица,
Сину лице, како јарко сунце.
Кад то виђе Туре Асан-ага,
Од јада му уста испуцаше,
Лије крвца низ сребрна пуца.
Пита њега Имраор Ненаде:
«Побратиме, Туре Асан-ага!
«Ил' ти није по вољи снашица?
«Ил' те није даром даривала?
«Те си ми се тако понуждио.»
Туре мучи, ништа не говори:
Оно њему о животу мисли.
Кад су били на првом конаку,
Сви сватови земљи попадаше,
Ал' не пада Туре Асан-ага,
Већ он хоће снаху да обљуби.
Молила га лијепа ђевојка:
«Не, ђевере. мој по Богу брате!»
Али Турчин за Бога не прима!
Кад су легли у меку постељу,
Л'јепо га је снаха преварила:
Десном га ја руком загрлила,
А лијевом ноже доватила,

Те у срце њега ударила,
И на ножу срце извадила.

744.

Беђир-бег и Гиздаревићи.

О јаворе, зелени јаворе!
Лепо л' ти се са тебе виђаше,
Кад Беħир-бег девојку вођаше!
Кад су били насред горе чарне,
Ал' беседи беже Беħир-беже:
«Дај ми, Боже, вијоре ветрове,
«Да подуну отуд од ширине,
«Да подигну дувак на девојци,
«Да ја видим, шта у дворе водим.»
Бог му даде вијоре ветрове,
Подунуше отуд од ширине,
Подигоше дувак на девојци,
Сину лице, као јарко сунце,
А грљоце, кано месечина;
Од сватова нико не опази,
Опазише два девера млада,
Два девера, два Гиздаревића.
Кад је било вече по вечери,
И младенце у ложницу свели,
Ал' дођоше два девера млада,
Два девера, два Гиздаревића,
Два сребрна изломише ножа,
Две воштане изгореше свеħе,
Док разбише на ђердеку врата,
И убише бега Беħир-бега,
Обљубише лијепу девојку.

745.

Фети-беговић и његова несуђеница.

Сунце зађе, сумрачје се вата,
А у двору капи воде нема;
Јетрве се у двор сазивају:
«Чија ј' реда за гору на воду?»
Ред допао Јагоди заови,
Ал' не смије Јагода ђевојка
Од Турчина Фети-беговића;
Јер је јунак у мајке просио
Још малену од седам година,
Седам пута у седам година.
Мајка јој се јаду досјетила,
Пак с ње скида руо ђевојачко,
На њу меће рухо невјестинско,
И на руке златне прстенове;
Па отиде за гору на воду,
Ал' на води Фети-беговићу,
Копљем јунак бистру воду мути.
Вели њему Јагода ђевојка:
«Не мут' воде, незнани јуначе!
«Војно ми је са војске дошао,
«А у двору воде не нашао,
«Не смијем му мутне донијети.»
Њој говори Фети-беговићу:
Ој бога ти, танана невјесто!
«Чија с' љуба? Чија ли се сеја?» —

---

945. — II[a], 20. Фетибеговићъ и несудьеница нѣгова. 1. хвата. 2. нейма. 4. чія реда. 9. 42. іошт'. 10. Овај стих у загради. 12. с'. 15. пакъ. 29. Я смо 'Іово. 34. гдье. одъ горице. 36. пакъ. о'де. 38. 45. кад'. — I[б], 295. 4. чија реда. 12, 13. руо. 29. ја смо ' Јово.

«Ја сам љуба Јова Поповића,
«А сеја сам Краљевића Марка.»
Ал' говори Фети-беговићу:
«Ја см' и Јово два по Богу брата,
«Ти си моја по Богу снашица.»
Наточи јој воде у судове,
Пак јој даде лаке пратиоце,
Те је прате кроз гору зелену,
Ђе је сама а не има друга
Да је није кроз горицу туга.
Па он оде двору бијеломе,
Те казује својој старој мајци:
«Кад се, мајко, оженио Јово?
«Данас сам му невјесту виђео;
«Л'јепа ти је, јади је убили!»
Њему стара одговара мајка:
«Још се није Јово оженио;
«То је била Јагода ђевојка,
«Пак је она тебе преварила.»
Кад то зачу Фети-беговићу,
Удари се руком по кољену:
«Јао, моје штете и срамоте!
«Вараше ме Турци и каури,
«Нитко мене преварит' не може,
«А данас ме превари ђевојка!»

746.

Јелена и бан.

Весео Павле на диван,
А невесео с дивана;

746. — I[6], 297.

Ишета пред њег' Јелена,
Јелена сестра рођена,
Да брату коња привати;
Братац јој Павле говори:
«Тамо, потамо, Јелена,
«Јелена, сестро рођена.»
Јелена брату говори:
«Тако ти Бога, млад Павле!
«Млад Павле, брате рођени,
«О чем' господа диване?» —
«О чем' господа диване,
«Већ о тебика, Јелена,
«О твојој лепој лепоти,
«О твојој мудрој мудрости?
«И сам се бане опклади
«У седам бели градова
«И триста жути дуката,
«Да не смеш ићи, Јелена
«Кроз Мишљен гору на воду.
Јелена ми се насмеја,
Па брату Павлу беседи:
«Не бој се, брате, ти бана,
«Што бане тако беседи;
«Већ дај ми руо катанско,
«И дај ми коња алата,
«И до два друга брадата,
«Да се ја, брате, обучем,
«Да и ја идем на диван,
«Да и ја мало послушам,
«О чем' господа диване.»
Јелена ми се обуче
У оно руо катанско,

И метну калпак на главу;
На главу калпак дугачки.
А британку сабљу уз бедра;
Па онда оде кроз гору;
А када беше сред горе,
Она ми бана сусрете,
Који се за њу опклади
У седам бели градова
И триста жути дуката;
Из далек' јој се уклони,
Из близа јој се поклони,
И у руке је целива
И у то десно колено.
Божју му помоћ назива:
«Божја ти помоћ, млад бане!
А бане њојзи беседи:
«Дао Бог добро, царевић!»
А она њему беседи:
«Тако ти Бога, млад бане!
«Има ли гдегод девојка,
«Која је на ме прикладна?»
Њојзи ми бане беседи:
«Тако ми Бога, царевић!
«Имаде једна девојка:
«Лепога Павла сестрица,
«Њојзи је име Јелена,
«Она је на те прикладна» —
«Тако ти Бога, млад бане!
«Одведи мене до двора
«Лепога Павла сестрице.»
Одведе ми је млад бане
До двора сестре Павлове,

Беле јој дворе отвори,
И у дворе је упусти.
Али ми вели Јелена,
Лепога Павла сестрица:
«Мала ти фала, млад бане!
«Ниј' ово млади царевић,
«Веће је ово Јелена,
«Лепога Павла сестрица,
«Што се ти за њу опклади
«У седам бели градова
«И триста жути дуката.»
Пљесну се руком млад бане:
«А јао мене до Бога!
«Није ме нико превар'о,
«До данас једна девојка,
«Лепога Павла сестрица;
«Није ме жао ни блаѓа,
«Већ ми је жао срамоте.»

747.

Опет то, мало друкчије.

Весео иде Иван бан,
Весео иде на диван,
Невес'о дома долази;
Пита га сестра Јелица:
«Тако ти Бога, Иван-бан!
«Весео идеш на диван,
«Невес'о дома долазиш?»
Иван бан сестри беседи:
«Ој сестро моја Јелице!
«Како ћу бити весео;

«Кад сам се јуче кладио
«Са оним младим Лауш-бан
«О мога коња дората,
«О моју сабљу очину.
«У њој је име очино;
«О триста жути дуката,
«Да те ја не смем послати
«Кроз Бршљан гору зелену
«На ону воду студену,
«Да ладне воде заитиш,
«Да ће те младу познати,
«Оће те младу љубити?»
Јелица брацу говори:
«Тако ти Бога, Иване!
«Иване, брате рођени!
«Купуј ми руо јуначко:
«На главу калпак самурли,
«Паши ми сабљу очину,
«Седлај ми коња дората,
«Мећи ми калпак на главу,
«За калпак перје велико,
«И дај ми триста дуката.»
Опреми ми се Јелица:
Обуче руо јуначко,
На главу калпак самурли,
За калпак перје велико,
Припаса сабљу очину,
Поседе коња дората,
Па оде право у гору,
Кроз Бршљан гору зелену
На ону воду студену;
Али на води Лауш бан

И чека Јелу Ивину,
Ивана бана сестрицу:
Кад га је Јела видела,
А она коња разигра.
На очи калпак намиче,
Божју му помоћ назива:
«Божја ти помоћ, Лауш-бан!
«Кога ти чекаш у гори
«Код ове воде студене?»
Лауш бан њојзи беседи:
«Ја чекам лепу Јелицу,
«Ивана бана сестрицу.»
Кад Јела речи разабра,
Подигла калпак са чела,
Гротом се млада насмеја;
Лауш бан не мож' да позна,
Јела је мудра премудра,
Па она бану беседи:
«Тако ти Бога, Лауш-бан!
«Рад би се јунак женити,
«Би л' мог'о Јелу видети?
«Рад би је јунак просио.»
Лауш бан Јели говори:
«Прођи се, брате незнани!
«Не мо'ш је младу видети,
«Камо л' за љубу добити.»
Опет га Јела запита:
«Тако ти Бога, Лауш-бан!
«Оће ли Јела заиста
«У Бршљан гору зелену
«На ону воду студену,
«Да ладне воде заити?»

Лауш бан Јели говори:
«Ја сам је до сад чекао »
Тад' Јела бану беседи:
«Дајдер ми ону тиквицу,
«Да ладне воде заитим
«И бело лице умијем.»
Лауш бан даде тиквицу,
Јелица воде заити,
Пак бело лице умива;
Лауш бан шњоме беседи,
Па не мож' Јелу да позна,
Јела се томе смејала,
Па свога коња разигра,
Потрже сабљу очину,
На њој је име очино;
Лауш бан не мож' да позна.
Опет му Јела беседи:
«Тако ти Бога, Лауш-бан!
«Води ме сестри Ивиној,
«Не би л' је младу видео,
«Мож' да ће поћи на сусрет;
«Ако ли тога не буде,
«А ја ћу кога молити,
«Нека ме бану одведе;
«Даћу му триста дуката.»
Кад Лауш речи разабра,
Јели се смерно поклони:
«Ја ћу те, брате, одвести.»
Води је двору Ивином,
А кад су били у дворе,
Скочила с коња Јелица,
Ивана бана сестрица,

Лауш се бану поклања.
Гротом се њему насмеја:
«Тако ти Бога, Лауш-бан!
«Ниси ме мог'о познати
«По моме коњу дорату,
«По мојој сабљи очиној.
«На њој је име очино;
«По мојим чарним очима,
«По мојим белим рукама?»
Беседи њојзи Лауш бан:
«Није ми жао дората,
«Ни твоје сабље очине,
«Ни твоји црни очију,
«А камол' триста дуката;
«Већ ми је жао срамоте,
«Што ме ти данас превари.»

748.

Доротија и војвода Јанко.

(из сиња).

Што је годир у Прологу снига,
Све се оно у Цетину слива;
А како је јадна риба жива
Од онога Пролошкога снига!
Како ли је дите Николица
Болујући девет годин' дана!
Од кости му месо отпадало,
А кроз кости трава проницала;
Одбигла га мајка и љубовца,
А не тила сестра Доротија.
Ал' је братац сестри говорио:

«Доротијо, драга сестро моја!
«Ајде мени за гору на воду,
«Донеси ми воде иза горе,
«Чини ми се, драга сестро моја!
«Да ће моме болу бити боље!»
А сестрица брату говорила:
«Муч', не лудуј, брате, добро моје!
«На води је војевода Јанко,
«Што ме ј', брате, у тебе просио
«Брез пристанка девет годин' дана.
«Нит' ме дасте, нит' ме обећасте,
«Већ се шњиме младим наругасте.»
А братац је секи говорио:
«Нудер, секо, ако Бога знадеш!
«Ти обуци све моје аљине.
«Сави косу, метни калпак на њу,
«И припаши ђорду Демешкињу,
«Пак ми ајде за гору на воду.»
То је сестра брата послушала,
И обуче братове аљине,
Сави косу, метну калпак на њу
И припаса ђорду Демешкињу,
И посиде коња големога,
Пака иде за гору на воду.
Кад је дошла за гору на воду,
Ал' ту најде Јанка војеводу.
Божју му је помоћ називала:
«Божја помоћ, војевода Јанко!»
А он њојзи тијо беседио:
«Здраво да си, дите Николица!
«Здраво био, кад си оздравио!»
А она му липо одговара:

«И теб', брате, мили Бог помога'!»
И пита је војевода Јанко:
«Теби бору, дите Николица!
«Која ти је голема невоља,
«Тер си доша' за гору на воду?»
А она је њему бесидила:
«Вира моја, војевода Јанко!
«Разболи се Дора сестра моја.
«Тер је мене она заклињала,
«Да донесем воде иза горе.»
Кад је Јанко ричи разумио,
Онда јој је тијо бесидио:
«Дај ми видро, дите Николица,
«Дај ми видро, да ти додам воде
«А за љубав Доре сестре твоје.»
А кад јој је воду додавао,
Она му је липо зафалила,
Пака оде прико поља равна;
Кад је била насрид поља равна,
Она виче танко гласовито,
Да је она гиздава дивојка,
По имену млада Доротија.
А кад зачу војевода Јанко,
Он полети низ то поље равно,
Да уфати гиздаву дивојку:
Ал' ј' уфатит' Јанко не могаше,
Јер из поља у гору униде.

749.

Три кћери Омер-беговице.

У кадуне Омер-беговице
До три кћери на удају кажу:

Ђузел Ата и лијепа Фата,
И Мерјема на гласу дјевојка;
Мерјеми је помалена мана,
Што су њојзи очи позелене.
Асан гради нове безистене,
Не гради их, да о њима ради.
Већ их гради, да дјевојке мами,
Не би л' дошла Мерјема дјевојка.
Кад то чула Мерјема дјевојка,
Дозивала своје миле сеје:
«Ход'те, друге, не ходиле луде!
«Да идемо под град у ружицу
«На срамоту аги Асан-аги.»
Отидоше под град у ружицу;
Кад угледа ага Асан-ага,
За њим' трчи преко поља равна;
Док он био насред поља равна,
Дотле Мерја у бијеле дворе,
Пак дозива своје миле сеје:
«Ход'те, друге, не ходиле луде!
«Да ми мушко рухо обучемо,
«И да британке сабље припашемо,
«И да криве капе накривимо,
«И да добре коње посједнемо,
«Да идемо нову безистену
«На срамоту аги Асан-аги.»
Што рекоше, то и учинише.
Докле их је Асан угледао,
Асан њима добре коње прима,
А Мујо им жуте чизме скида,
Омер стере мекане душеке.
Леже Мерја на меке душеке.

Метну руку по меку јастуку:
«Ход', Омере, на бијелу руку!»
Омер бјежи преко б'јела двора.
Леже Ата на меке душеке,
Метну руку по меку јастуку:
«Ход', Асане, на бијелу руку!»
Асан бјежи преко б'јела двора.
Леже Фата на меке душеке,
Метну руку по меку јастуку:
«Ходи, Мујо, на бијелу руку.»
Мујо бјежи преко б'јела двора.
Кад у јутру јутро освануло,
Далеко их Асан испратио;
Ал' запјева Мерјема дјевојка
«Oj чујеш ли, аго Асан-аго!
«Н'јесу ово незнане делије,
«Већ је главом Мерјема дјевојка
«И са њоме двије миле сеје,
«Ђузел Ата и лијепа Фата;
«Синоћ су те и на руку звале.»

750.

Варадинка Мара.

Платно бели Варадинка Мара
На Дунаву према Београда,
Подигнула скуте и рукаве,
Беле јој се руке до лаката,
А бијеле ноге до колена;
Гледао је паша са чардака,
Гледао је, пак је говорио:
«Бог т' убио, Варадинко Маро!

«Пуштај скуте и свил'не рукаве.
«Попуцаше по граду делије.»
Кад то чула Варадинка Мара,
Диже скуте повише колена,
А рукаве повише лаката,
Па говори паши на чардаку:
«Нек пуцају да би поцркале!»
Кад то виде паша на чардаку,
Он ми пусти по граду телала,
Телал виче по свем' Београду:
«Је ли мајка родила јунака,
«Да преброди то тијо Дунаво,
«Да ували Варадинку Мару,
«И к мени је на диван доведе,
«Даћу њему полак пашалука,
«Пашалука и мог спаилука.»
Ту се нађе Турско момче младо,
Оно иде паши на дивана:
«Селамалећ, пашо господине!
«Је л' истина, што телал говори?» —
«Јест истина, а да за што није?»
Оде Туре своме белом двору,
Пак уседе дору дебелога,
Пак он плива на тијо Дунаво,
Напливао, и препливао га.
Уватио Варадинку Мару,
Братими га Варадинка Мара:
«Богом брате, Турско момче младо!
«Богом брате, и светим Јованом!
«На част теби моје бело платно,
«Само пусти Варадинку Мару,
«Пак се вали граду Београду,

«Што си јунак данас задобио.»
Турско момче за Бога не прима,
Већ је метну за се на коњица,
Три пута је пасом припасао,
А четврти од сабље кајасом,
Пак наплива на тијо Дунаво,
И пренесе Мару Варадинку,
Пак силази са коња дората,
Даде Мари коња проваћати,
Он излива воду из чизама;
Кад то виде Варадинка Мара,
Она скочи дори на рамена,
Пак наплива на тијо Дунаво;
Кад се Туре натраг обрнуло,
Али Мара на пола Дунава,
Па говори Турско момче младо:
«Богом сестро, Варадинко Маро!
«Богом сестро, и светим Јованом!
«На част теби мој дебели дора,
«Дај ти мени диван-кабаницу,
«Пак товари своје бело платно,
«Те га носи граду Варадину,
«Пак се вали твојим другарицам',
«Што си данас млада задобила.»
Ал' говори Варадинка Мара:
«Псето једно, Турско момче младо!
«Ја сам тебе најпре братимила,
«За шт' ми ниси за братство примио?»
Пак преплива то тијо Дунаво.
Сиђе Мара са коња дората,
Пак огрће диван-кабаницу,
Ни дугачка, ни врло широка,

Већ кан' да је за њу сакројена;
Меће руке у свил'не џепове,
Ал' у њима пет стотин' дуката;
Пак на дору натовари платно.
Оде Мара двору певајући,
Оста Туре крај воде плачући.

751.

Опэт то, али друкчије.

Платно б'јели Скадарка дјевојка
Ниже Скадра града бијелога
На Бојани студеној водици;
Туда чобан своје стадо јави,
Стадо јави, дјевојци бесједи:
«Купи платно, Скадарка дјевојко!
«Купи платно, бјежи своме двору;
«Ево иде сва царева војска,
«Покупиће твоје б'јело платно.»
Ал' бесједи Скадарка дјевојка:
«Не будали, чобан од оваца!
«Није мајка родила јунака,
«Ни кобила коња ождр'јебила,
«Који б' к мени воду препливао,
«Покупио моје б'јело платно.»
Док су они у ријечи били,
Ал' ето ти војске на Бојану.
С ону страну те воде Бојане,
С ону страну Турска леже војска;
Ал' дозива паша господине:
«Ид' отале, Скадарка дјевојко!
«Не б'јел' платна, не плаши нам коња,

«И не дражи по војсци јунака;
«Јер ћу наћи у војсци јунака,
«Који ћ' к теби воду препловити,
«Уватити Скадарку дјевојку.»
Одговара Скадарка дјевојка:
«Да Бога ми, пашо господине!
«Док је мени по Скадру јунака,
«Не бојим се твојије Турака.»
Цикну паша, како змија љута,
Па он пусти по војсци телала:
«Није л' мајка родила јунака
«И кобила коња ождр'јебила,
«Којино ће воду препловити,
«Уватити Скадарку дјевојку,
«Довести је паши на дивана;
«Паша би му комад љеба дао,
«Комад љеба, четрдесет села.»
Сви јунаци ником поникоше
И у црну земљу погледаше,
Не пониче Туре азнадаре,
Већ бесједи паши господину:
«Да Бога ти, честити везире!
«Је ли тестир воду препловити?» —
«Јесте тестир, Турске момче младо!
«Јесте тестир, Бог те научио!»
Онда скаче Туре азнадаре,
Оно скаче у воду Бојану
На дорату на добру коњицу;
А кад видје Скадарка дјевојка,
Да је Туре на по воде ладне,
Она купи своје б'јело платно,
Паке бјежи Скадру бијеломе,

Бјежи Скадру, бјежи својој мајци;
За њом лети Туре азнадарче.
Кад то видје Скадарка дјевојка,
Она баца своје б'јело платно,
Она баца у зелену траву,
Не би ли се Туре забавило;
Ал' на платно Туре и не гледа,
Веће шиба дору коња свога,
Да увати Скадарку дјевојку.
А кад видје Скадарка дјевојка,
Та да ће је Туре састигнути,
На врату јој ђердан од дуката
Од четръест и четири струке,
Она кида ђердан испод врата,
Па га баца у зелену траву,
Не би ли се Туре забавило;
Ал' на ђердан Туре и не гледа,
Већ он шиба дору коња свога.
Да увати Скадарку дјевојку.
Бацала је Скадарка дјевојка,
Бацала је ђердан од бисера
Од четръест и четири струке,
Не би ли се Туре забавило;
На то Туре ни гледати не ће,
Већ он шиба дору коња свога,
И састиже Скадарку дјевојку,
Увати је за бијелу руку;
Њега брати Скадарка дјевојка:
«Богом брате, Турско момче младо!
«Не носи ме паши на дивана,
«Већ ме пуштај двору бијеломе;
«Јер сам млада скоро испрошена

«За влашића Шестокриловића,
«У пићу је тешка попилица,
«А у кавзи љута кавгаџија,
«Оће вратит' жао за срамоту;
«Пуштај мене двору бијеломе,
«Ја ћу тебе за брата држати.»
Но то Туре ни слушати не ће,
Већ је баца за се на коњица,
Три пута је опасало пасом,
А четвртом од сабље кајасом,
Па наплови на воду Бојану,
Он наплови, и на брег исплива,
Кад је Туре на брег испливало,
Оно сјало са свога дората,
Пак се мало било забавило
Изл'јевајућ' воду из чизама;
Ал' дјевојка одвећ мудра била,
Она тргну коња за уздицу,
Па окреће доље низ водицу,
Как' окрену, у Бојану скаче;
Кад се Туре натраг обазрело,
Ал' дјевојка на полу Бојане.
Њу ми сестри Туре азнадарче,
Њу ми сестри Богом великијем
И заклиње светијем Јованом:
«Богом сестро, Скадарка дјевојко!
«Богом сестро и светим Јованом!
«Врати мени мог добра дората,
«Ево теби тврду вјеру дајем,
«Кунем ти се Богом истинијем
«И мојијем свецем Муамедом,
«Ништа теби учинити не ћу!

«Поврати ми мог добра коњица,
«Даћу теби до триста дуката.
«Још к отоме златан прстен с руке
«За залогу мојега братинства,
«Мог братинства, а твога сестринства.»
Ал' говори Скадарка дјевојка:
«Муч', не лудуј, Турско момче младо!
«Не би ти се ја сад повратила
«За све благо цара честитога,
«А камоли за твоје дукате;
«Ја сам тебе Богом братимила,
«Да м' не водиш паши на дивана;
«Ти ми ниси прим'о за братинство;
«Не ћу ни ја теби за сестринство;
«Како ј' теби бити без коњица,
«Тако ј' мојој браћи без сестрице.
«Твога дору водим своме двору,
«А од двора своме суђенику,
«Суђенику, Шестокриловићу,
«Кад ми јунак рујно вино пије,
«Нек се јунак међу друштвом вали,
«Да је љуба довела му дору,
«Баш довела, од Турак' отела!
Цикну, врисну Туре азнадарче:
«Мили Боже, чуда големога!
«Од иљаде не може се наћи,
«Који би ме јунак преварио,
«Превари ме Скадарка дјевојка!»
Па он трже ноже од појаса,
И удара себе у срдашце:
«Каде није доре коња мога,
«Нека није ни мене јунака!»

752.

Јела Кружићева и мати јој.

Моли мобу Кружић господару,
Сто момака, двеста девојака,
Напред жела Кружићева Јела,
Па посекла десном руком леву,
Од срца јој крвца ударила,
Не зна нико крвцу уставити;
Метнуше је младу на кочије,
Одвезоше њеном белом двору.
Кад су дошли у беле дворове,
Беседила Кружићева Јела:
«Свекрвице, мила мајко моја!
«Намести ми мекану постељу,
«Не широку, али помекану,
«С које ти се ни дигнути не ћу;
«Па доведи моју милу мајку.»
То изусти, па душицу пусти.
Однеше је горе на чардаке,
Упрегоше коње у кочије,
И послаше два улака млада,
Да доведу Јеличину мајку.
Кад су дошла два улака млада
У дворове Јеличине мајке,
Она пита два улака млада:
«Које добро, два улака млада?» —
«Ој госпођо, Јеличина мајко!
«Тебе Кружић у гозбину зове,
«У Јеле се мушко чедо нашло.»
Тад' беседи Јеличина мајка:
«Почекајте, два улака млада,

«Да умесим пребеле колаче,
«Да преплетем од злата повоје,
«Да покројим танане пелене.»
Беседе јој два улака млада:
«У Јелице миле јетрвице,
«Оне су јој месиле колаче;
«У Јелице миле заовице,
«Оне ће јој преплести повоје;
«У Јелице мила свекрвица,
«Она ће јој пелене скројити.»
Не мож' њојзи на ино да буде,
Веће шњима седе на кочије.
Кад су били среди поља равна,
Беседила Јеличина мајка:
«Ој Бога вам, два улака млада?
«Нешто мени десни образ гори,
«Чини ми се, добра бити не ће.»
Беседе јој два улака млада:
«Кружић за те наздравицу пије.»
Она ћути, ништа не говори;
Кад су били близу бела двора,
Опет вели Јеличина мајка:
«Ој Бога вам, два улака млада!
«Што су ваши двори отворени?
«Што по двору гологлаве слуге?»
Њојзи веле два улака млада:
«Вес'о нам је Кружић господару,
«Па га слуге рујним вином служе,
«И за то су гологлаве слуге.»
А кад сишла са лаки кочија
И отишла горе на чардаке,
И кад вид'ла милу јединицу,

Тужно тужи Јеличина мајка:
«Ој Јелице, мила јединице!
«Дошла ти је у пооде мајка:
«А што ћутиш, што ми не беседиш?
«Или си се на ме расрдила,
«Што се мајка чеду радовала?
«Ти си рано оставила мајку,
«Ал' теб' мајка оставити не ће.»
То изусти, па душу испусти.

753.

Џавер-беговица и син јој.

Седила је Џавер-беговица
Дуго млого за девет година,
Њу ми проси ћаја из Будима.
Ал' беседи Џавер-беговица:
«Не ћу за те полазити, ћајо,
«Ја ћу ранит' сина Усеина,
«Ранићу га, па га оженити.»
Што је рекла Џавер-беговица,
Што је рекла, то је учинила:
Ранила је сина Усеина,
Ранила га, па га оженила,
Довела му Ватиму девојку.
Кад је било вече по вечери,
Те сведоше двоје младенаца,
Беседила Џавер-беговица:
«Стари свате и венчани куме!
«Је ли просто, мало да послушам,
«Што ће двоје деце говорити?
«Оће ли ме до смрти ранити?»

Па отиде ђердеку на врата:
Син Усеин лег'о у постељу,
А Ватима на сандук шарени;
Беседи јој синак Усеине:
«Оди мени, Вато, у постељу.»
Ал' Ватима њему одговара:
«Не ћу теби у меку постељу:
«Твоја мајка млађа од менека.»
Опет вели синак Усеине:
«Оди Вато, моја слатка душо!
«Оди мени у меку постељу;
«Ништа за то, што је млађа мајка,
«Ласно ћемо ми њу постарати:
«Ти ми немој шњоме вечерати,
«А ја не ћу шњоме беседити;
«Оће нам се постарати мајка.»
Кад је чула Џавер-беговица,
Што говоре двоје младенаца,
Она пише лист књиге бијеле,
Те је шаље ћаји у Будима:
«Брже дигни седморе кочије,
«Дотерај и моме белом двору,
«Да ме водиш теби у Будима.»
Када ћаја ситну књигу прими,
Те он види, шта с' у њојзи пише,
Он до зоре из Будима дође
И дотера седморе кочије.
Дочека га Џавер-беговица,
На шесторе послагала благо,
А на седме са ћајом седнула,
И пођоше бијелом Будиму.
Ал' повика Џавер-беговица,

«Стан'те мало, седморе кочије,
«Остаде ми ожег на огњишту.»
Ал' то зачу сине Усеине,
Па беседи Ватими девојци:
«Устај брже, Ватима девојко!
«Та чула је моја мила мајка,
«Што смо синоћ двоје беседили»
Па беседи својој старој мајци:
«Остав', мајко, ожег на огњишту,
«Чим ће Вата ватру запретати,
«Да не жеже своје беле руке.»
Говори му Џавер-беговица:
«Доста су ти, сине Усеине!
«Доста су ти, моји бели двори,
«На што теби ожег на огњишту,
«Што сам стекла с Џавер-бегом Вуком?
«А ти теци с твојом Ватом лепом.»

754.

Несрећна беговица.

Снује платно беговица млада,
Снујући је помрсила платно;
К њој долази заовица млада:
«Вај, снашице, да од Бога нађеш!
«Рашта си ми помрсила платно?»
Ал' говори беговица млада:
«Заовице, по Богу сестрице!
«Ти не казуј старој својој мајци,
«Мало платно замршено било,
«Ал' сам б'јело одмрсила платно,
«Сутра ће ми доћи моја мајка,

«Дон'јеће ми од злата кошуљу,
«Теби ћу је на дарове дати.»
Ал' се она уздржат' не могла,
Веће иде у чардаке горње,
Пак дозивље своју стару мајку:
«О старице, мила моја мајко!
«На покоњ ти оженила сина!
«И у з'о час снашицу добила!
«Све ти б'јело помрсила платно.»
Кад то чула стара њена мајка,
Она иде к беговици младој:
«О снашице, да од Бога нађеш!
«Рашта си ми помрсила платно?»
Ал' јој вели беговица млада:
«О свекрво, нерођена мајко!
«Нерођена, кано и рођена!
«Мало платно замршено било,
«Ал' сам б'јело размрсила платно;
«Ти не казуј бегу господину,
«Сутра ће ми моја мајка доћи,
«Дон'јеће ми од злата кошуљу,
«Теби ћу је на приказе дати.»
Али она тога и не слуша,
Веће иде у чардаке горње,
Пак дозивље бега господина:
«О мој сине, беже господине!
«На покоњ те оженила мајка!
«А у з'о час снашицу добила!
«Све ми б'јело помрсила платно.»
Кад то чуо беже господине,
Да га кори, своја стара мајка,
Да га кори, беговицом младом,

Он дозивље беговицу младу,
Пак је њојзи тихо бесједио:
«Ходи горе, моја вјерна љубо,
«Ходи горе, у чардаке горње,
«Пак ми стери мекане душеке,
«Љуто ме је забољела глава,
«Чини ми се, пребољет' је не ћу.»
Кад то чула беговица млада,
Она иде у чардаке горње,
Пак му стере мекане душеке;
К њој долази беже господине,
Пак потрже ноже оковане,
Те удара беговицу младу,
Удара је по свилену пасу,
На ножу је чедо извадио,
Пак дозивље сестру своју младу:
«Дођидере, сестро моја драга,
«Ево ти се породила снаша.»
Кад ли сестра у чардаке дође,
Тихо јој је беже бесједио:
«Ходи, селе, у село на прело,
«Пак се фали у селу другама,
«Да су тебе забољеле руке
«Љуљајући нејака братића.»
Пак дозивље своју стару мајку:
«Дођидере, моја мила мајко,
«Ево ти се породила снаша.»
Кад је њему долазила мајка,
Њојзи беже говорио био:
«Ајде, мајко, у село на прело,
«Пак се фали по селу другама,
«Да су тебе забољеле руке

«Љуљајући нејака унука:
«А ја идем у гору зелену
«Траву пасти, а росицу пити,
«Не бих ли се грија остајао.»

755.

Смрт Јањина и Ђурђева.

Дворе мете, лепа Јања, а сузе рони,
Њој долази лепи Павле, мили девере,
Па беседи лепи Павле, мили девере:
«Што је теби, лепа Јањо, мила снашице?
«Дворе метеш, сузе рониш, то није добро.»
Ал' беседи лепа Јања, мила снашица:
«Што је мени, лепи Павле, мили девере?
«Обноси ме туђа мајка Божјом неправдом,
«Да ја љубим тебе, Павле, мила девера;
«Твоја мајка, права жена, право говори;
«Ид' у цркву, Богу с' моли, право говори.» [175]
Слушао и Ђурђу кнеже идућ' из лова:
«Ајде, ајде, лепа Јањо, стерат' ложницу.» —
«Ајде, ајде, Ђурђу кнеже, јоште је рано.» —
«Ајде, ајде, лепа Јањо, нека је рано.»
Тада оде лепа Јања стерат' ложницу,
За њом иде Ђурђу кнеже анџар оштрећи,
А за Ђурђем мушко чедо вриском вриштећи;
Ал' беседи лепа Јања свом мушком чеду:
«Врат' се натраг, мушко чедо, свом белом двору,
«Данас мајци суђен данак главу губити.»
Трже анџар Ђурђу кнеже из итра лова,
Те погуби лепу Јању стерућ' ложницу.

[175] Ваља да је ово Јања у *иронији* рекла (?).

Па отиде Ђурђу кнеже у итар ловак,
Сусрете га млађанићан Јањин браине,
И он носи киту руже у десној руци,
Те је даје Ђурђу кнезу у итром лову:
«На ти, зете, киту руже из десне руке,
«Те ти подај лепој Јањи, милој сестрици,
«Јер је њојзи мила ружа од милог брата.»
Ал' беседи Ђурђу кнеже у итром лову:
«Ој Бога ти млађанићан Јањин браине!
«Ако јој је и кад била, сада јој није:[176])
«Вити плећи земљу мери, је ли дугачка;
«Очицама звезде броји, је ли и млого.»
Њему вели млађанићан Јањин браине:
«Ил' од Бога, ил' од тебе, мој мили зете?»
Ал' беседи Ђурђу кнеже у итром лову:
«Ниј' од Бога, већ од мене, од кнеза Ђурђа.»
Трже анџар млађанићан Јањин браине,
Те погуби Ђурђа кнеза у итром лову.
Гледао и лепи Павле, мили девере,
Па изива стару мајку из бели двора:
«Изиђ', мајко, пред дворове, те гледај чудо:
«Какав с' зајам узајмила, вратио ти се;
«Какво с' семе посејала, и никло ти је:
«У пољу ти јелен лежи, дома кошута,
«Код кошуте живо лане, мртво копиле.»[177])

[176]) т. ј. мила.

[177]) Овога последњега стиха ја не разумијем: може бити, да је узет из какве друге пјесме.

756.

Несрећна удаја.

Фату просе двоји просиоци:
Једно јесте Алил момче младо,
А друго је стари Јемин-ага;
Ал' говори Фатимина мајка:
«Пођи, Фато, пођи за Јемина;
«Што је, Фато, у Алила блага,
«То ће Јемин уз јабуку дати.»
Фата ћути, ништа не говори.
Мајка Фату даде за Јемина.
Зла Јемину срећа прискочила,
Те Алила у сватове зазва.
Кад повели љепоту дјевојку,
Јашу коње буле јенђи-буле,
Шњима јаше Фатима дјевојка,
Она пита буле јенђи-буле:
«Које ј' овдје Алил челебија?
«Које ли је стари Јемин-ага?»
Њојзи кажу буле јенђи-буле:
«Ен' оно је Алил челебија
«У алету у ал-ћергелету,
«Што се титра златним буздованом;
«Благо мајци, која га родила!
«А и оној, која га узљуби!
«А оно је стари Јемин-ага,
«Што ј' на њему зелена кадифа,
«А с'једа му брада до појаса,
«Коња јаше с кумом у поредо.»
Фата мучи, ништа не говори,
Сузе рони низ бијело лице.

Кад дођоше двору Јеминову,
Изишле су сестре Јеминове,
Једна носи жита, друга меда:
«На ти, снахо, жита, да си житна;
«На ти, снахо, меда, да си медна.»
Проговара Фатима дјевојка:
«Ид'т' од мене, сестре Јеминове!
«Нит' ми дај'те жита, нити меда,
«Већ ми каж'те високе чардаке,
«На чардаке мекану постељу,
«Гдје вам дуго боловати не ћу;
«А кад дође моја стара мајка,
«Ви кажите нематери мојој:
«Умори ме Јеминово благо,
«Неимање Алил-челебије.»
То изрече, па се раста с душом.

757.

Павловица и њезин дјевер Петар.

Петар коси поред Саве траве,
Јока б'јели на б'јелилу платно;
Немило је Петар дозиваше,
Немило се Јока одзиваше:
«Што ме зовеш, мој ђевере Петре?» —
«Не зовем те, да ти запов'једам,
«Већ те зовем, да те нешто питам:
«Које младе с тобом доведене,
«Свака носи чедо у наручју,
«А и друго носи под појасом:
«Ти га 'јоште под појасом немаш?» —
«Не питај ме, мој ђевере Петре!

«Већ ти питај твога брата Павла:
«Езо има девет годиница,
«Како сам ти млада доведена,
«Још ја не знам, ђи ти братац спава,
«Ђе ли спава, ђе л' се распасује.»
Петар снаси тихо говорио:
«Иди пошљи Павла у тазбину,
«Простри мене ђе простиреш Павлу,
«А покриј ме, чим покриваш Павла.»
Она оде двору бијеломе,
Те оправи Павла у тазбину,
Па прострије Павлову постељу,
На њу леже њен ђевере Петре,
Покри њега, чим покрива Павла.
Кад је било вече по вечери,
Ал' закуца алком на вратима,
Уста Петар, те отвори врата,
Ал' ето ти Ружице ђевојке!
Увати је за бијелу руку,
Одведе је горе на друмове,
Растрже је коњма на репове.

758.

Вукоман и Вукоманка.

Шетала се млада Вукоманка
По бостану и по ђулистану,
Цвеће јој се у скут задевало.
Ал' беседи млада Вукоманка:
«Каранфиле, моје драго цвеће!
«Немој ми се у скут задевати,
«Јер ти цватиш и семе доносиш,

«А мен' ево девет годиница,
«Од како сам јадна ја удата,
«Нити цватим, нит' семе имадем,
«Нит' ја знадем, што је мушка глава.»
Она мисли, нитко је не слуша,
Слушала је мила свекрвица,
Па беседи Вукоману сину:
«Вукомане, мој једини сине!
«Снашица се по бостану тужи,
«Ево данас девет годин' дана,
«Од како је млада Вукоманка,
«Нити цвати, нит' семе доноси,
«Нити знаде, што је мушка глава;
«Зар ти ниси, сине, мушка глава?
«Зар ти немаш на срдашцу биља?»
Ал' беседи млади Вукомане:
«Ој старице, моја мила мајко!
«Зазор ми је за то беседити,
«Ал' ти оћу право казивати:
«Кад си мене оженила мајко!
«И свели сте двоје младенаца,
«Ја сам тео обљубит' јој лице,
«Ал' је она мене побратила,
«Да живимо, к'о брат и сестрица.»
Ал' беседи мила стара мајка:
«Вукомане мој једини сине!
«Да те нисам ни сад оженила,
«А камоли пре девет година!
«Кад је мене твој баба довео,
«Ја сам њега двапут побратила,
«Он је мене трипут ударио:
««Нисам тебе за сестру довео,

««Већ сам тебе за љубу довео.»»
Још не прође ни година дана,
Чедо роди млада Вукоманка,
Чедо роди, и баш мушка глава.

759.

Чини на Алил-агиници.

Шетала се Алил-агиница
По босиљу по раноме цвећу,
Босиљак се за кафтан задева,
Ал' говори Алил-агиница:
«Мани ме се, моје рано цвеће!
«Није мени до штано је теби,
«Већ је мени до моје невоље:
«Вазда̑н ага у меани пије,
«Вазда̑н пије, а сву ноћ ме бије:
««Роди, роди, орјатско колено!
««Или роди, или у род иди.»»
«А како ћу жалосна родити?
«Руво носим, као и невеста,
«Јоште одим, као и девојка.
Она мисли нико је не слуша,
Слушала је њена заовица,
Заовица Џавер-беговица,
Она иде у зелену башчу:
«Божја помоћ, драга снао моја!
«Која ти је голема невоља,
«Те си тако у образу бледа,
«А на срцу врло жалостива?
«Ил' кроз браца мога Алил-агу,
«Ил' кроз моју остарилу мајку?» —

«Ниј' кроз мајку, већ кроз брата твога:
«Алил-ага у меани пије.
«Вазлан пије, а сву ноћ ме бије:
««Роди, роди, орјатско колено!
««Или роди, или у род иди;»»
«А како ћу жалосна родити?
«Руво носим, као и невеста,
«Јоште одим, као и девојка»
Ал' говори Џавер-беговица:
«Итро сада, драга снао моја!
«Ти отиди твоме белом двору,
«Те умеси пребелу погачу
«И донеси везену кошуљу;
«Просио је братац Алил-ага,
«Просио је ћерку диздареву,
«Она вам је учинила чини;
«Да идемо да је сестримимо,
«Не би ли вам очинила чини,»
Итро оде Алил-агиница,
Умесила пребелу погачу,
Па узима танану кошуљу,
И одоше ћерки диздаревој:
«Божја помоћ, ћерко диздарева!» —
«Бог помог'о, снао и заово!
«Која вам је голема невоља?»
Вели њојзи Џавер-беговица:
«Ми смо дошле да те сестримимо:
«Ево теби везена кошуља,
«Очини нам, што си учинила!» —
«Не очини, што сам учинила!
«Чинила сам деветоре чини,
«Све сам девет у ватру бацила.» —

«Богом сестро, ћерко диздарева!
«Ево теби бијела погача,
«Очини нам, што си учинила!» —
«Не очини, што сам учинила!
«Чинила сам деветоре чини,
«Све сам девет у воду бацила.»
К њој приступи Алил-агиница:
«Богом сестро, ћерко диздарева!
«Очини нам, што си учинила,
«Сутра ће ми моја мајка доћи,
«Довешће ми брата јединога,
«Узећу те ја за брата мога.»
Насмеја се ћерка диздарева,
Па отвори шарене сандуке,
И отвори злаћену кутију,
Над главом је отворила чини:
«Иди саде, Алил-агинице,
«До године и сина родила!»
Кад дођоше двору бијеломе,
Алил-ага из меане иде,
Па он лупа на авлијнски врати:
«Отвори ми, душо моја, врата!
«Кад до саде идем из меане,
«На свакоме двору сунце јарко,
«А по моме пала магла сиња;
«А кад саде идем из меане,
«На нашему двору сунце јарко,
«А на друге сиња магла пала.»
До године и сина родила.

760.

Асан-ага и његова љуба.

(ИЗ СИЊА).

Асан-ага с љубом беспдио
У по ноћи на меку душеку:
«Мал-кадуна, вирна љубо моја!
«Али роди, али у род оди;
«Али ћу се ја оженит' другом.»
А она му млада одговара:
«Гди ћу родит', кад ми Бог не даде?»
А кад аго ричи разумио,
Оде јунак, испроси дивојку,
И одоше свати по дивојку.
Здраво свати дошли до дивојке,
И здраво се натраг повратили;
Кад су дошли двору на погледе,
Асан-ага брата дозивао:
«Каранфиле, мој мили брајене!
«Ајде наприд прид свима сватовим',
«Пак погуби вирну љубу моју,
«Љубу моју, а невисту твоју;
«Ако ли је ти погубит' не ћеш,
«Ја ћу, брате, погубити тебе.»
На ино се њему не могаше,
Већ он иде да погуби неку.
Далеко га нека угледала,
Још је даље [178]) придањ ишетала,

[178]) Ово се често може чути у нашијем народнијем пјесмама, и чини ми се, да је против разума (јер није могла *даље* предањ ишетати; *него га је угледала)*; али то значи, да је *врло далеко* прадањ ишетала.

За здравље се шњиме упитала:
«Добро доша', мој драги дивере!»
Срдито јој дивер одговара:
«Уклони се, неко моја, с пута,
«Жесток коњиц да те не сатаре,
«Бритка ћорда да те не обриже,
«Зао девер да те не окара.»
Ал' се млада јаду оситила,
Пак диверу своме говорила:
«Нут', дивере, мој златни прстене!
«Не сици ме по свилену пасу,
«Већ ме сици по биломе врату;
«Јера ми је чедо под појасом.»
Тако она тијо говорећи,
Чедо мало паде на земљицу,
Мало чедо, једна мушка глава.
А кад види млађани дивере,
Одма брату на муштулук трчи:
«Мен' муштулук, мој мили брајене!
«Мен' муштулук, теби чедо мало,
«Чедо мало, једна мушка глава!»
А кад братац ричи разумио,
Липо братац брата даривао:
Дарова му коња испод себе,
И дивојку, коју води за се;
Узе љубу под десно пазуо,
Дите мало у скут од доламе,
Пака јој је јунак говорио:
«Лежи туне, драга душо моја,
«Јер си ми се врло уморила
«Свом диверу пирак справљајући,
«Мени мало чедо рађајући.»

761.

Марко знаде, што је за ђевојку.

(из рисна).

Порасла је у Нови наранча,
Гојила је Новкиња ђевојка:
У зиму је свилом завијала,
А у љето водом посипала;
Док ђевојка узгоји наранчу,
Моли Бога Новкиња ђевојка,
Да јој роди жутица наранча,
Три наранче жуте да јој роди;
Моли Бога, умолила га је:
Родиле јој три наранче жуте:
Једну посла дужду Млетачкоме,
Другу шаље цару честитоме,
Трећу посла у Прилипу Марку.
Коју посла дужду Млетачкоме,
А њој дужде одашиље даре,
Дарова' јој злаћену филугу;
Коју посла цару у Стамболу,
Царе њојзи огледало сјајно;
Коју посла у Прилипу Марку,
Марко њојзи коња и јунака
Кад дарови у Нови дођоше,
Даре гледа Новкиња ђевојка,
Па овако поче бесједити:
«Мала фала дужду од Млетака
«На његовој злаћеној филуги:
«Н'јесам мрнар, да по мору шетам,
«Но ђевојка, на пенџер да везем;
«Мања фала цару честитоме

«На његиву сјајну огледалу:
«Ја сам млада огледало сама;
«Него фала Краљевоме Марку,
«Што ми посла коња и јунака!
«Марко знаде, што је за ђевојку.»

762.

Опет то, мало друкчије.

Узрасла је у Нови наранча,
Гојила је Новкиња ђевојка:
У зиму је свилом завијала,
А љети је водом заљевала;
Док ђевојка узгоји наранчу,
Родиле јој три наранче жуте.
Мислила је Новкиња ђевојка,
Ком' ће послат' три наранче жуте;
Све мислила, на једно смислила:
Једну шаље дужду Млетачкоме,
Другу шаље од Сибиња Јанку,
Трећу шаље Краљевићу Марку.
Коју посла дужду од Млетака,
Дужд јој шаље танану галију,
На галији дванаест мрнара;
Она њему на том зафаљује:
«Фала тебе, дужде од Млетака!
«Што ће мене танана галија?
«Мрнар н'јесам, да по мору шећем.»
Коју посла од Сибиња Јанку,
Он јој шаље огледало сјајно;
Она њему на том зафаљује:
«Фала тебе, од Сибиња Јанко!

«Што ће мене огледало сјајно?
«Ја сам сама огледало сјајно.»
Коју посла Краљевићу Марку,
Он јој шаље коња и јунака;
Она њему на том зафаљује:
«Фала тебе, Краљевићу Марко!
«Е ти знадеш, што је за ђевојке.»

763.

Гаја и његов ујак.

Гледа чуда, и нагледа га се,
Гди се цару царевина не да.
Цар погуби гдигод кога има;
Он од рода нигде никог нема.
Већ у Босни сестрицу Јелицу,
И у сестре један синак Гаја,
И њег' оће да погуби уја,
Не би л' с' ујі царевина дала.
Књигу пише царе иза књиге:
«Сестро Јело, пошљиде ми сина,
«Да и њега погубим једина,
«Да на њему не остане царство.»
Већ три књиге цар је сестри посл'о,
Ал' кад стиже књига и четврта,
Сузе рони сестрица Јелица,
Сузе рони, сину Гаји вели:
«Оди, Гајо, оди слатка рано!
«Четир' књиге одује су дошле,
«Зове ујa, да и тебе згуби.
«Да би с' ујі царевина дала;
«На ти, рано, везену мараму,

«Пак ти иди цару господину.
«Клекни, рано, пред њим на колена,
«Рец' овако цару, ујн твоме:
«Светли царе, огрејано сунце!
«Сјајна звездо под небом на земљи!
«Молила те моја мила нена,
«Молила те, и поздравила те,
«Послала ти везену мараму:
«Кад ми, ујо, ти осечеш главу,
«Свеж' ми главу у танку мараму,
«Обеси је о седлу на коња,
«Коњ ћ' отићи и главу однети,
«Мајка ћ' главу сушити на сунцу,
«Над њоме ће јаде проводити,
«Ожалити јединога сина.»
Оде Гаја цару, уји своме;
Далеко га царе угледао,
Угледао, пак је беседио:
«Мили Боже, да лепа јунака!
«Да ми оће у дворове доћи,
«Дао би му половину царства,
«Био жењен, или неожењен.»
То је царе тек у речи био,
Дете Гаја у дворе ушета,
Пак пред цара клече на колена,
Сузе рони, а цару говори:
«Светли царе, огрејано сунце!
«Сјајна звездо под небом на земљи!
«Молила те моја мила нена,
«Молила те, и поздравила те,
«Послала ти везену мараму:
«Кад ми ујо, ти осечеш главу,

«Свеж' ми главу у мараму танку,
«Обеси је о седлу на коња,
«Коњ ћ' отићи и главу однети,
«Мајка ћ' главу сушити на сунцу,
«Над њоме ће јаде проводити,
«Ожалити јединога сина.»
Плаче царе, као дете мало,
Плачућ' Гају узима за руку:
«Устај, Гајо, устај, слатка рано!
«Не ће тебе погубити ујa,
«Да би никад не видио царства;
«На ти блага, што можеш понети;
«Иди, рано, двору бијеломе,
«Пак ти тражи за себе девојку,
«Ује ће ти у сватове доћи.»
Уста Гаја вес'о испред цара,
Љуби цара у скут и у руку,
Узе блага, што може понети,
Пак он оде двору бијеломе;
Далек' мајка коња угледала,
Кукајући пред коња изишла,
Гледа коња, а не види Гаје;
Али Гаја с коња мајци вели:
«Немој, мајко, ти од сад кукати,
«Већ ти тражи за мене девојку,
«Сам ће ујa на весеље доћи.»

XX.

ПЈЕСМЕ БАЧВАНСКЕ НАШЕГА ВРЕМЕНА.[179])

764.

Дјевојке припијевају момцима.

Брала би сасу, љубила би Васу.
Дико, Васо! у дики те нема;
Што се дичан, то те име дичи.
Брала би ситу, љубила би Миту.
Дико, Мито! у дики те нема;
Што се дичан, то те име дичи.
Брала би шашу, љубила би Јашу.
Дико, Јашо! у дики те нема;
Што си дичан, то те име дичи.
Брала би грожђа, љубила би Ђорђа.
Дико, Ђоко! у дики те нема;
Што си дичан, то те име дичи.

[179]) Ја имам још неколико пута оволико Бачванскијех пјесама нашега времена; али их понајвише није за штампу а многе не вриједе, да се штампају; него сам из свију њих ове избрао, као најљепше и најдостојније друштва осталијех нашијех народнијех пјесама.

764. — 1б, 165. (*Бачванска*).

Брала би зову, љубила би Јову.
Дико, Јово! у дики те нема;
Што си дичан, то те име дичи.

765.

За кога је дика лице убелила?

За кога је дика лице убелила?
За кога је дика косу попуштала?
За ког' носи дика у недрима чини?
Је ли за Вла', или за Маџара? —
Није за Вла', није за Маџара,
Већ за оног Стојана рисара,
Што у колу сваком комендира;
Кад засвира, што у срце дира,
А кад игра, кан' да луче игра.

766.

Апићев Паја.

Валио се Апићеви Паја,
Валио се, дикице, Апићеви Паја:[180])
«Код толика газдашага мога
«Нисам кадар ни девојке наћи:

[180]) У пјевању свију пјесама од ове мјере додаје се у Бачкој послије друге стопе *дикице*, и то, или овако пјевајући сваки стих по други пут, или одмах у почетку, н. п.

Валио се, дикице,
Валио се Апићеви Паја.

А од једнијех пјевачица слушао сам и овако:

Валио се, дико,
Валио се, дикице, Апићеви Паја и т. д.

---

765. — I[6], 165. *(Банатска)* 4. 5. Вла.

«Коју оћу, ону ми не даду;
«Коју не ћу, ону ми намећу;
«А ја јунак наметкиње не ћу:
«Наметкиња кућна разметкиња.
«Просио сам Пирошеву Мацу,
«Ал' се Маца на далеко баца,
«У Прњавор за Врбашка сина.
«Маца носи сукњу од паргала.
«И мараму жута газимира,
«И кецељу бела мушулина,
«И ципеле златом штиковане,
«Папучице црвене штиклице;
«А у оца нема ни дороца,
«У матере сукња од покровца,
«У сестрице нема ни сукњице,
«А у браца нема опанака,
«У снашице нема кецељице.»

767.

Сиђи с дуда, луче моловано.

Сиђи с дуда, луче моловано,
Сиђи с дуда, не дери паргала,
Није паргал четрђест крајцара,
Већ је паргал четири форинта;
Што је Јова скупо куповао
Сред Пироша у највећој болти.[181])

[181]) Ово је речено у иронији, јер је Пирош *село* близу Новога Сада.

768.

Дијете мудрије од тете.

Везак везла једина у мајке,
Тргла ђерђев, па разбила пенџер,
Обедила на [182]) снаино дете;
Ал' је дете мудрије од тете:
«Нисам, мајко, живота ми мога!
«Већ је тета гледала кадета,
«Тргла ђерђев, па разбила пенџер.»

769.

Ћерка надмудрује мајку.

Мисли мама, да сам и сад мала,
Па за деру привезала керу,
Да ми кера уједе швалера;
Кера лаје, швалер леба даје,
Ја нуз керу, а швалер на деру:
«Шибе, керче! не лај на швалерче.»

770.

Свјет дики.

Ја сам моју световала дику:
«Моја дико, не пролази често
«Јер је моја мајка домишљанка,
«Па ће рећи, да се милујемо;
«Ми се никад ни видили нисмо,

[182]) У Србији и по осталијем крајевима народа нашега каже се *обедити* (или *обиједити)* КОГА, а *потворити* и КОГА и НА *кога*.

«Само смо се трипут пољубили,
«Да ко броји, стотина би била;
«Да ко пише, иљада би била.»

771.

Опет свјет дики.

Да знаш, дико, куда ваља проћи,
Мог'о би ми свако вече доћи:
Око пласта, па на мала врата;
Ал' се чувај, да не чује тата;
Ако л' чује из кревета тата,
Оћеш, дико, заглавити врата.

772.

Опет свјет дики.

Прођи, дико, и нашим сокаком,
И наша је кућа украј пута;
А кад будеш наспрам двора мога,
И ти видиш кога старијега,
Шешир скидај, у руку целивај,
За све питај, за мене разбирај:
«Шта вам ради највећа девојка,
«Ваша кћерка, а моја швалерка?»

773.

Срце вуче поред твоје куће.

Прођи, луче! куд те срце вуче. —
«Срце вуче поред твоје куће.» —
«А што вуче, кад је било јуче?» —
«Било јуче, па видило луче,
«Јуче било, па се намамило.»

774.

Немој, мати, кћери веровати.

Немој, мати, кћери веровати:
Не пуштај је у село на прело;
Излаже се у село на прело,
Није, кучка, ни видила прење,
Веће иде с диком у шишкање.
У шишкање, у врашко сиграње,
Како ће је и однети врази.

775.

Жеља дикина.

Да је мени лећи, па умрети,
А да ми је смрти не видити,
Да ја видим, ко ће ме жалити:
Жалиће ме моја мила мајка,
И жалиће моја слатка дика;
Мајка ће ме за годину дана,
Слатка дика за недељу дана;
Вреднија је та недеља дана,
Нег' мајкина сва година дана.

776.

Клетва.

Ој девојка, швалерово цвеће!
Нема оног, који тебе не ће;
Ко те не ће, не имао среће!
Нем'о среће, ни самртне свеће!
Нем'о добра, нит' код цркве гроба!

777.

Избор дјевојчин.

Све штудирам, кога да избирам:
Ил' трговца, или богословца;
Ил' јурата, или адвоката;
Ил' фурира, или официра? —
Преправ' новца, па љуби трговца;
И талира, љуби официра;
И дуката, љуби адвоката

778.

Жеља Карловке дјевојке.

Беседила Карловка девојка:
«Да сам ружа, ја би се развила
«У часловцу младом богословцу,
«На орману младом капетану,
«На шеширу младом официру,
«На пенцеру младом обрштеру,
«На кревету младоме кадету.»

779.

Да је, као што није.

Да су фрајле, к'о звездице сјајне,
Сви би момци криввврати били
Гледајући у звездице сјајне.
Да су момци, к'о румена ружа,
Све би фрајле башчованке биле,
Ружу брале, ружу мирисале,
Мирисале, у недра метале.

780.

Трава без росе и дјевојка без дике.

Тешко трави, која росе нема!
И девојки, која дике нема!
Ја имадем на далеко дику,
Па меника поручује дика,
Да се млада у поштењу владам;
Ја се владам, ал' му се не надам.

781.

Удаћеш се, и покајаћеш се.

Ој девојко, бриго материна!
Све се бринеш, удати се не ћеш;
Удаћеш се, и покајаћеш се,
Пожелићеш неге материне;
Код мајке си бела и румена,
А код дике модра и зелена.

782.

Дика свакојака мила.

Дика плава на срцу ми спава,
Дика смеђа у срце ме вређа,
Дика бела срце ми однела,
Дика црна, ал' је милокрвна;
Граораста, ал' је ђаволаста.

783.

Швалер милији од свег рода.

Удри киша, ал' на брата мога;
Само немој на швалера мога;

У швалера карбонара нема,
Од швалера боља рода нема,
Од швалерке боље родитељке.

784.

Што омиље, не омрзну.

Све ћу клети, мог швалера не ћу;
Што би клела, кад сам га волела,
Кад сам сама њега изабрала,
Изабрала, па се покајала?

785.

Терети од швалера.

Три терета имам од швалера;
Први ми је, што код мене није;
Други ми је, не говорим шњиме;
Трећи ми је, болујем за њиме;
А четврти, не сиграм се шњиме.

786.

Благо мајки, која има ћерку!

Благо мајки, која има ћерку!
Барем јој је око куће мирно:
Седам дера, четрн'ест швалера;
Удај ћеру, па загради деру.

787.

Мојим шором никад блата нема.

Мојим шором никад блата нема.
Све швалери на штикла разнели.
Адвокати и млади јурати.

788.

Још веће зло од швалера.

Устај мати, устај горопади!
Швалери ти кућу прокопали
И однели шлинговану шмизлу;
Још се фале, да ти оџак свале;
И говоре, да кућу оборе.

789.

Дјевојка хвали свог швалера.

Мог швалера у вармеђи нема:
Беље су му руке од рукава;
Бељи су му зуби од бисера;
Слађа су му уста од шећера;
Бело лице вреди Суботице,
Обрвице воде Каменице,
Чарне очи Леште и Будима,
А персона града Варадина.

790.

Брига за диком.

Море дико, гди си за толико
Те те моје очи не видише?
Да ти знадеш како венем за те!
Кад ја лежем, молим Бога за те;
А кад спавам, све о теби сањам.

791.

Још две ноћи, па ће дика доћи.

Месечина сву недељу дана,
Ја сирота сву недељу сама;

Још две ноћи, па ће дика доћи:
Јогуница, па не ће да дође.
Ако дође, терати га не ћу;
Ако не ће, молити га не ћу.

792.

Све, кад треба.

Сунце седа пред вече, кад треба.
Кад мој дика полази меника;
Месец седа у зору, кад треба,
Кад мој дика иде од менека,
Све по ладу, да га не познаду.

793.

Хвала Суботи.

Колико је у недељи дана,
Сви су дани од сребра скована,
А субота од сувога злата:
Субота је недељу донела,
А недеља дику са салаша.

ДОДАТАК.

794.

Погажена ливада.

Ой ливадо зелена ливадо!
Што си тако рано полегнула;
Ал' ливада тихо проговара:
Невольа є те сам полегнула,
Синоћ ме є стадо прегазило,
А ютроске киђени сватови.

(I^a, 43.)

795.

Пєвни, пєвни злато материно;
У моме га двору запєвала,
У мом двору, а на моме крилу.

(I^a, 52.)

796.

Момак куне дєвойку.

О дєвойко убила те слана,
И очина и майчина ра́на;
Како можеш преспавати сама,
Те незовеш и мене юнака.

(I^a, 56.)

797.

Обклада момка и дєвойке.

Говорило момче неженьено,
Говорило лиепой дєвойци;
Од' дєвойко дасе обкладимо
У твой дьердан и у коньа мога.
Да єдину ноћцу преноћимо
Дасе єдно другог немашимо.
Што рекоше то и учинише;
Кад є било око полуноћи,
Ал' говори лиепа дєвойка:
О юначе обрни се к мени,
Мртвога те майка обртала;
Загрли ме усэлети руке,
Польуби ме изтрулати уста,
Уєдиме изпали ти зуби.

(I[a]. 57.)

798.

Налог материн.

Дєвойко кито смильева!
Нел'те є майка заклела:
За пуно девет година,
Турчину воде да недаш:
Єр Турска душа задише
На горку каву и дуван.

(I[a], 65.)

799.

Ни рај се не гледа.

Гледа мому од малена, ладо, ладо!
Од малена, до голема; ладо, ладо!
Кад би мома да је моја, ладо, ладо!

Онда ми се родом нађе: ладо, ладо!
Прво, друго братучеда; ладо, ладо!
Греота је обљубити, ладо, ладо!
А жао је оставити; ладо, ладо!
Али ћу је обљубити, ладо, ладо!
Да ћу раја не видети: ладо, ладо!
Што ће мени рај помоћи, ладо, ладо!
На јесење дуге ноћи? ладо, ладо!

(I[б], 76.)

800.

Просјачка клетва.

Удијели Цвијето,
Удијели душице,
Или пару, ил' динар,
Или дукат из њедар';
Ако л' имаш, пак не даш,
Најмилија ком' си ти,
Он т' у крилу сједио
У дојке ти гледио!
У зору те будио,
У лице те љубио!

(I[б], 187. — I[а], 70. 4. Ил' јабуку).

О ОВОМЕ ИЗДАЊУ

—••—

Овоме издању народних песама основа је треће бечко издање, па је и овој књизи основа: Српске народне пјесме. Скупио их и на свијет издао Вук Стеф. Караџић. Књига прва, у којој су различне женске пјесме. У Бечу у штампарији јерменскога манастира 1841. 8°, XIV, 640.

Али половина ових песама већ је раније била издана у овим књигама:

(I[a]). „Мала простонароднја славено-сербска пѣснарица. Издана Вуком Стефановићем. У Віени, 1814. У печатньи Г. Іоанна Шнирера.“ 8°, 120.

У овој књизи песме су подељене на двоје: I. Пѣсне любовне и различне Женске, и II. Пѣсне мужеске, кое се уз гусле пѣваю. За песме првог одељка у напомени вели се: „Све оне пѣсне, кое ни є су од десет слогова и немогу се уз Гусле пѣвати, зову прости сербльи Женске пѣсне.“ Свега песама у првом одељку има сто, а у другом осам.*) У почетку је посвета и предговор (стр. 1 до

*) Ових осам песама штампане су у трећем издању књ. II, бр. 37, 70, 82, 91, III, 82, 80. Пета песма „О смерти Гуше Бульукбаше“, није доцније прештампавана, а осма је варијанат од IV, 30.

22), а на завршетку је поговор. Уз ову је књигу напред додата слика пастира и пастирке, и у дну запис: Сербска мома, Ил' є дома и пр., а на другој је страни насловног листа цела песмица:

Сербска мома, ил' є дома,
Или код оваца,
Радећ пєва, као шева,
Милом своег сердца.
Он свираньем, ил' играньем
Одговор іой дає;
Да є с' тима, льубве чин'ма
За себе обає.

(II[a]). „Народна србска пѣснарица, издана Вукомъ Стефановићемъ. Част втора. У Віенни 1815. У Печатньи Іоанна Шнирера." 8°, 262 и 4 листа напред и 3 остраг без пагинације.

И у овој су књизи песме подељене на: I Любавне, и различне женске, пѣсне, и II Юначке, и различне мужеске, пѣсне. Али је овде већ учињен покушај груписања женских песама, јер после 53-ће песме има нов наслов: Пѣсне сватовске (16 песама), па: Пѣсне Краљичке (24), Пѣсне жетелачке (7) и Пѣсна одъ прела (1). Овде онде бележено је и одакле је која. И овде их има у првом одељку сто, и једна бугарска, а у другом седамнаест.*) За њима је: Додатакъ. I Неколике пѣсне кое се на слави (о светоме) пѣваю (3); II. Неколико нових пѣсана, кое су учени люди саставляли

*) Ових седамнаест песама су штампане у трећем издању књ. II, бр. 29, 45, 49, 50, 67, 66, 39; III, 34, 3; II, 98; III, 70; II, 22; IV, 24, 28, 30, 32.

(14). Напред је на четири листа посвета и предговор, а на крају „Толкованіе Рѣчій“, за тим три листа претплатника, и ноте од шест песама.

(I[б]). „Народне српске пјесме. Скупио и и на свијет издао Вук Стеф. Караџић, (Јадранин из Тршића, а од старине Дробњак из Петнице), философије доктор; Санктпетербургскога вољнога општества љубитеља Руске словесности, и Краковскога ученога друштва член кореспондент. Књига прва, у којој су различне женске пјесме. У Липисци, у штампарији Брејткофа и Ертла 1825.“ — 8°, LXII, 316 и 4 л. претплатника без пагинације.

Свега песама у овој књизи има 406, и раздељене су на: I. *Пјесме сватовске* (50), II. *Пјесме краљичке* (25), III. *Пјесме жетелачке* (10), IV. *Пјесме додолске* (3), V. *Пјесме које се пјевају уз часни пост* (5), VI. *Пјесме свечарске* (3) и VII. *Љубавне и друге различне женске пјесме* (300). У ову књигу ушле су из I[а] 94, и из II[а] 99 женских песама. Изостало је дакле сем јуначких из I[а] 6, а из II[а], 1, она бугарска и 14 уметничких из додатка.

У I[у] књигу трећег издања ушла је 401 песма из другог издања (две су изостављене, две пренесене у другу, а једна у трећу књигу). Овде су унесене још по једна песма из I и II књиге првог (бр. 674 и 686) и једна (бр. 207) из четврте књиге другог издања (Беч 1833).

У овом новом издању прештампано је треће издање прве књиге, а у додатку су оне изостављене песме прве књиге првог и другог издања (бр. 794—800). Овде су још уметнуте и три песме из (III[в]) треће

књиге трећег издања (Беч 1846), и то: бр. 300[а], 303[а] и 303[б] јер за њих Вук у напомени вели да им је овде место.

Уза сваку песму која је једном или два пута раније штампана забележено је у дну под браздом у којој је књизи и на којој страни. Ту су забележена и сва одступања у ранијим издањима, ако је каквих било, осим чисто ортографских. Ортографске разлике морале су бити изостављене, јер би онда ваљало целу I[а] и II[а] књигу наново прештампати. Ту су унесене и све напомене уз поједине песме, а ако су доцније биле изостављене. Тим одступањима ваља још додати: уз п. 50, I[а] стх. 2. д є в о й к е. 3. д є в о й к а; — п. 64. II[а] стх. 8. в е ћ'; — п. 82. I[а] стх. Цвєто; и у напомени: Или како іой буде име; стх. 9. д є в е р е; — п. 326. I[а] стх. 3. с удовицом; — 538. I[а] 6. како. — Није бележено него је остављено да се овде напомене да су сви наслови и напомене песама I[б] писани по југозападном јужном говору (*ђевојка, ђевер* и т. д. и без *х (оће, вале, грије,* и т. д.), и у тексту је свуда *ал* овако без апострофа.

Напред су додани посвета, предговор и поговор, из I[а], и посвете, предговори и речници из II[а] и I[б], а на крају ноте од шест песама из II[а].

Шо се тиче издања самога текста, то се гледало да се Вуково издање тачно прештампа. Једна једина измена је у томе, што је *је ли* овако растављено штампано. Г-ђа Мина Вукомановићка уступила је одбору Вуков екземплар прве књиге, у коме има неколико његових бележака и поправака. По тим белешкама треба у п. 215 између стиха 4 и 5 уметнути још:

И у пољу вику и тежаку, што је случајно у овом издању пропуштено. Уз песму 289 има записано: „Од Теодора Икова из Пипера (послао владика са осталијем јуначкијем пјесмама).“ Даље је по тим белешкама попуњена песма 720 од стиха 38 до краја, и исправљене су ове штампарске погрешке: п. 227. стх. 6; 229, нап. 83; 459, 1: 495, 8; 620, 2; 641, 5; 647, 100. Али сем ових исправљених штампарских погрешака у Вуковом издању има их још приличан број који је овде исправљен. О очевидним штампарским погрешкама, као: изостављеним знацима навођења (п. 29, 114, 132 и т. д.), или састављеном *не* с глаголом (п. 143 ст. 4; 419, 42 и т. д.), или неодвојеном петом падежу запетама (81, 2; 152, 4; и т. д.), или мешању диалеката (у нап. 70 и 74, п. 141, 6; 321, 7; и т. д.), и о другим ситнијим, није потребно говорити, али ваља напоменути неколике, које на први поглед не падају у очи. Тако у п. 150 стх. 1. штампано је овде *јутра* место *сјутра*, према доцнијем издању исте песме у „Животу и Обичајима народа српскога“; — п. 204 у наслову овде је *неблагодарни,* место *неблагородни,* према наслову 205 песме; — п. 227. стх. 14 *злаћеном* место *злаћаном* по Рјечнику, јер у њему друге речи нема; — п. 288, стх. 28. *Тебе воде мене вина,* место: *Мене воде тебе вина,* према стиховима 8 и 18; — 289, стх. 47. *остарела,* место *остарала,* опет према Рјечнику; — п. 343, стх. 64. *мајко,* место *мајка,* према осталим петим падежима те речи у тој песми; — п. 417, стх. 15. *покарљив,* место *покорљив,* према Рјечнику; — п. 426, стх. 2. *продавати* место *прошавати,* према рани-

јем издању (I⁶). Остале измене које су учињене очевидне су штампарске погрешке Вукова издања. Може бити да је ваљало исправити и у п. 4. стх. 6, п. 327 стх. 3. и п. 334 стх. 21. *Мали* у *Ма ли*, према п. 153 стх. 11 и 709 стх. 13, али је то остављено тако.

У Београду
6. априла 1891.

Љуб. Стојановић

Andantino. Colla piu grande simplicita.

No. I.

ad No. 601.

No. II.

ad No. 336.

Nº III.

ad N 56

Nº IV.

ad Nº 159

Nº V.

ad Nº 252

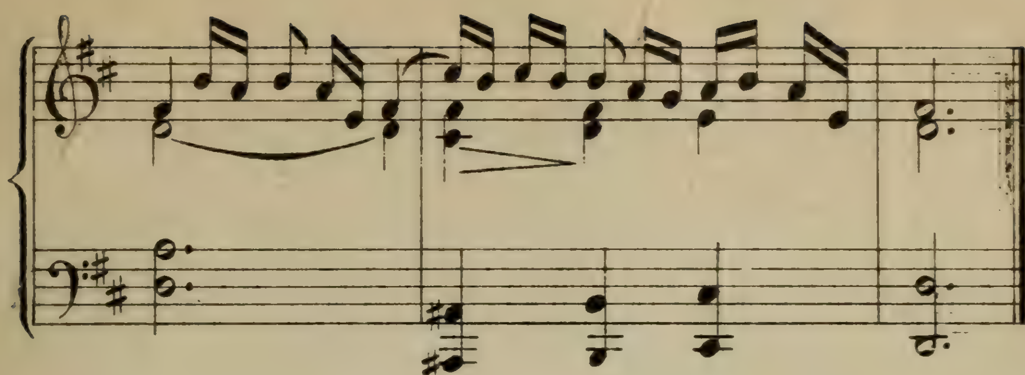

Nº VI.